

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Godišnji izvještaj

o rezultatima aktivnosti

Institucije ombudsmena za ljudska prava

Bosne i Hercegovine za 2019. godinu

Banja Luka, mart 2020. godine

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2019. GODINU**

Banja Luka, mart 2020. godine

Štampa:
TMP Društvo za zapošljavanje slijepih i slabovidnih lica d.o.o, Sarajevo
Tiraž:
80

SADRŽAJ

I. PREDGOVOR	5
II. SADRŽAJ	8
III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2019. GODINI	15
IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	17
4.1. Sloboda pristupa informacijama.....	18
4.1.1. Zakonodavstvo.....	18
4.1.2. Inicijative za izmjenu zakonodavstva	19
4.1.3. Žalbe u Instituciji	20
4.1.4. Specijalni izvještaj o iskustvima u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini	23
4.2. Imovinsko-pravni odnosi.....	24
4.3. Policija.....	26
4.4. Inspekcije	27
4.5. Vladina i ministarska imenovanja	29
4.6. Migracije i azil	30
4.7. Javne isprave	33
4.8. Mediji i sloboda informisanja	34
4.9. Besplatna pravna pomoć	34
4.10. Sloboda okupljanja.....	35
V. PRAVOSUĐE I UPRAVA.....	37
5.1. Pravosuđe	38
5.1.1. Izvršenje nad sredstvima budžeta	39
5.2. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine	41
5.3. Tužilaštva	42
5.3.1. Postupanje tužilaštava u predmetima nasilja u porodici	42
5.4. Uprava	44
5.4.1. Pravo na djelotvoran pravni lijek.....	45
VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA	47
6.1. Radni odnosi.....	48
6.1.1. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine ...	51
6.2. Penzije	51
6.3. Komunalne usluge.....	52
6.4. Socijalna zaštita.....	54
6.5. Zdravstvo.....	55
6.6. Obrazovanje	56
6.7. Ekologija i zaštita okoline	58
6.8. Javni prihodi.....	60
VII. PRAVA LICA LIŠENIH SLOBODE.....	61
7.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini	61
7.2. Praćenje stanja prava lica lišenih slobode	62
7.2.1 Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.....	63
7.3. Prava lica lišenih slobode	64
7.3.1. Zdravstvena zaštita.....	64
7.3.2. Uvjeti smještaja i osoblje zavoda.....	66
7.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti	68
7.3.4. Radni angažman.....	70
7.3.5. Obrazovanje	71
7.3.6. Statusna prava osuđenih lica	72

7.3.7. Pitanje premještaja i uvjetni otpust.....	73
7.3.8. Komunikacija s vanjskim svijetom.....	75
7.3.9. Posjeta Javnoj zdravstvenoj ustanovi “Psihijatrijska bolnica Sokolac”	77
VIII. PRAVA DJECE.....	79
8.1. Najbolji interes djeteta	79
8.2. Nasilje nad djecom.....	80
8.2.1. Specijalni izvještaj o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini	82
8.3. Djeca u pokretu	84
8.4. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima	85
8.5. Zdravstvena zaštita djece	88
8.6. Obrazovanje	89
8.7. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju.....	91
8.8. Maloljetnici u sukobu sa zakonom.....	93
IX. PRAVA LICA S INVALIDITETOM.....	95
9.1. Stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić	96
9.2. Prava lica s invaliditetom u oblasti socijalne zaštite.....	99
9.3. Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine	102
9.4. Finansiranje i rad udruženja lica s invaliditetom	104
9.5. Obrazovanje lica s invaliditetom.....	106
9.6. Dostupnost javnog prevoza.....	108
X. DISKRIMINACIJA	110
10.1. Pregled stanja - poređenje u odnosu na prethodni period	111
10.2. Obezbeđenje efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije	112
10.3. Politika nulte tolerancije prema djelima seksualnog i uznemiravanja na osnovu spola	113
10.4. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja	113
10.4.1. Mobing.....	113
10.4.2. Diskriminacija na osnovu starosne dobi	115
10.4.3. Viktimizacija.....	117
10.4.4. Diskriminacija na osnovu upotrebe jezika i pisma	118
10.5. Prava žena	121
10.5.1. Nasilje nad ženama	122
10.6. Nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera o pitanju ostvarivanja prava na porodičnu penziju.....	124
10.7. Manjine	125
XI. SARADNJA S MEDIJIMA	128
XII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM	130
12.1. Saradnja s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini	130
12.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima	134
XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA	141
ANEKS I PREGLED BUDŽETA ZA 2019. GODINU.....	165
ANEKS II PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2019.....	166
ANEKS III TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	171

I. PREDGOVOR

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je nezavisna institucija koja je uspostavljena sa zadatkom da promovira dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Osnovana je prema Aneksima IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini¹ (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum), a s radom je započela 1996. godine.

Institucija je akreditovana u status "A" pred Globalnom alijansom nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), ranije Međunarodnim koordinacionim komitetom nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava (ICC). Posljednja akreditacija izvršena je 24. novembra 2017. godine, i potvrđuje nezavisnost i funkcionisanje Institucije u skladu s Pariskim principima², te daje Ombudsmenima mogućnost glasanja u okviru GANHRI-ja.

Institucija funkcioniše na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmenu)³ kojim su zagaranovani nezavisnost i okviri za strukturalno uređenje Institucije koji se odnose na promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zakonom o ombudsmenu definisani su mandat, nadležnosti, ovlaštenja, kao i pravila postupanja Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Mandat Institucije je dodatno utvrđen sljedećim zakonima: Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, u kome je predviđeno da je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te da ona može postupati prema svim fizičkim i pravnim licima;⁴ zakonima o slobodi pristupa informacijama (za nivo Bosne i Hercegovine, ali i entitetske nivoe vlasti)⁵ po kojima su Ombudsmeni nadležni za poduzimanje odgovarajućih mjera koje imaju za cilj poštovanje pravila pristupa informacijama i zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima (za nivo Bosne i Hercegovine, ali i entitetske nivoe vlasti)⁶ po kojima su Ombudsmeni nadležni za praćenje provođenja principa prilikom navedenih imenovanja, odnosno izdavanje mjera za poništavanje odluka i sl.

¹ Usvojen 21. novembra 1995. godine i ratifikovan 14. decembra 1995. godine.

² Pariski principi koje je 1993. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija na prijedlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. godine odnose se na status institucija za ljudska prava u pogledu unapređenja i zaštite ljudskih prava i predviđaju široku nadležnost istih u oblasti zaštite ljudskih prava. Radi se o minimalnim standardima koji pružaju smjernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, nezavisnost, način rada i kvazisudske aktivnosti institucija za zaštitu ljudskih prava.

³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006. Zakon o ombudsmenu donesen je 2000. godine i do danas je mijenjan i dopunjavao tri puta - 2002, 2004 i 2006. godine.

⁴ Član 7. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 59/2009 i 66/2016.

⁵ Čl. 21. i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001; Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 32/2001 i 48/2011.

⁶ Čl. 16. i 17. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 7/2003 i 37/2003; Članovi 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013 i čl. 16 i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/2003.

Institucija je organizovana prema teritorijalnom i funkcionalnom principu. Sjedište Institucije je u Banjoj Luci, a područne kancelarije se nalaze u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, uz terensku kancelariju u Livnu. Po principu organizovanja kancelarijskih dana pravnici Institucije rade tri dana u sedmici u Tuzli i dva puta mjesečno u neposrednom su kontaktu s građanima u Bijeljini, Doboju, Grahovu, Drvaru, Kupresu, Glamoču i Bihaću.

Prema funkcionalnom principu, Institucija je organizovana u osam odjela, i to po oblastima ljudskih prava: Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece, Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica s invaliditetom, Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije, Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode i Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi. S obzirom na veliki broj predmeta koji su registrovani ranijih godina u Instituciji, a odnosili su se na rad pravosuđa i uprave, Ombudsmeni su donijeli odluku da se unaprijedi elektronska baza podataka Institucije, tako da se predmeti iz ove oblasti vode posebno i uspostavi novi Odjel, pa od 2019. godine Institucija ima osam odjela.

S ciljem zaštite prava građana, Ombudsmeni imaju obavezu da postupaju po pojedinačnim i grupnim žalbama građana ili da djeluju *ex officio*, provode istražne postupke o povredama ljudskih prava, izdaju preporuke odgovornim organima za otklanjanje kršenja ljudskih prava, poduzimaju mjere na realizaciji izdatih preporuka i otklanjanju evidentnih kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, obavještavaju fizička i pravna lica o njihovim pravima i obavezama, upoznaju fizička i pravna lica o mogućnostima sudske i drugih oblika njihove zaštite, stranama u istražnom postupku predlažu pokretanje postupka medijacije i dr.

U skladu sa Zakonom o ombudsmenu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije. Godišnji izvještaj se javno prezentuje i podnosi i stručnoj javnosti, profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U godišnjem izvještaju obavezno se navodi ukupan broj i priroda primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje Ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnikâ o tome. U godišnjem izvještaju prezentuju se i podaci o broju izdatih preporuka Ombudsmena koje su prihvaćene od strane odgovornih organa vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorni organi nisu prihvatili, tzv. nerealizovane preporuke.

Strukturu Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu (u daljem tekstu: Godišnji izvještaj za 2019. godinu) čine sljedeća poglavlja u oblastima ljudskih prava, i to: Ostvarivanje građanskih i političkih prava - u okviru ovog poglavlja date su i osnovne informacije koje se tiču izrade Specijalnog izvještaja o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama; Praćenje i ostvarivanje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave; Ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava - u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentovani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvještaja o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini; Ostvarivanje prava lica lišenih slobode; Ostvarivanje prava djece; Ostvarivanje prava lica s invaliditetom;

Eliminacija svih oblika diskriminacije (u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine) i Ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina.

S obzirom na ograničenost finansijskih resursa, Ombudsmeni su odlučili da u skladu s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, izvještaj o pojavama diskriminacije uvrste kao zasebnu cjelinu u ovom Godišnjem izvještaju.

Uz navedena poglavlja, Godišnji izvještaj sadrži i predgovor, zatim sažetak, te statističke podatke o postupanju Institucije u 2019. godini (u okviru ovog poglavlja prezentovani su i podaci o broju izdatih preporuka), poglavlje o saradnji Institucije s medijima, kao i poseban dio koji se odnosi na saradnju Institucije s organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom.

Ombudsmeni u smislu ovog Godišnjeg izvještaja i Zakona o ombudsmenu jesu tri lica koja čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvata ovaj Izvještaj obavljali su: prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

prof. dr. Ljubinko Mitrović

dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

II. SAŽETAK

U 2019. godini Ombudsmeni su registrovali najveći broj žalbi koje se odnose na kršenje građanskih i političkih prava uključujući pravosuđe i upravu, te ekonomskih i socijalnih prava. Podnesene žalbe ukazuju da je građanima otežan pristup efikasnom pravosuđu, zaposlenju, socijalnim pravima, a često su ove povrede uzrokovane visokim stepenom siromaštva⁷, korupcije te migracija stanovništva. Kada je riječ o migracionim procesima, sve je više indikatora koji ukazuju na odlazak mladih i obrazovanih građana Bosne i Hercegovine, što zahtijeva poduzimanje adekvatnih i hitnih mjera s ciljem zaustavljanja ovog procesa.⁸ Bosna i Hercegovina se i dalje suočava kao zemlja tranzita s ogromnim prilivom neregularnih migranata,⁹ što također zahtijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini poduzmu efikasnije mjere s ciljem unapređenja stanja u ovoj oblasti.

Podaci s kojim raspolažu Ombudsmeni ukazuju da su danas u Bosni i Hercegovini najugroženiji mladi, posebno zbog nemogućnosti zapošljavanja, a zatim penzioneri¹⁰, lica s invaliditetom, porodice s jednim roditeljem, djeca, posebno u određenim životnim situacijama poput konfliktnih razvoda svojih roditelja, te zaposleni u pojedinim granama privrede s izuzetno niskim primanjima, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, neke proizvodne djelatnosti i dr.

Prema evidenciji iz baze podataka Institucije, u toku 2019. godine ukupno je registrovano 3 218 žalbi. U izvještajnom periodu izdate su ukupno 304 preporuke u 374 predmeta, od čega je 105 u potpunosti realizovanih, devet djelimično realizovanih i 77 preporuka po kojima je ostvarena saradnja s Institucijom.

Najvažnije preporuke Ombudsmena organima vlasti svih nivoa i nadležnim institucijama odnose se na hitno poduzimanje dodatnih (posebno pronatalitetnih) mjera koje bi imale za cilj obezbjeđenje ostanka mladih i obrazovanih građana u Bosni i Hercegovini.¹¹ Određene preporuke, s obzirom na njihovu složenost zahtijevaju duži period realizacije. Međutim, Ombudsmene zabrinjava činjenica da u 124 preporuke nema reakcije odgovornog organa.

⁷ Kao posljedica velike stope nezaposlenih, malih penzija, najniže, odnosno prosječne plate koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe, stope PDV-a kojom su podjednako oporezive i osnovne životne namirnice i najluksuznija roba, velikih socijalnih razlika između najvećeg broja stanovnika i male grupe građana koja imaju izuzetno velika primanja, nejednakih socijalnih davanja koja zavise od mjesta prebivališta i dr.

⁸ Uz navedene, tu su i problemi koji se odnose na potrebu potpune depolitizacije procesa zapošljavanja, zatim hitnost reforme obrazovanja, značajno podizanje nivoa pomoći i podrške nerazvijenim općinama.

⁹ Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR-a za Jugoistočnu Evropu Neven Crvenković definisao je migrante i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže u skladu s propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netačnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant, koriste svi organi i institucije UN-a, EU i Vijeća Evrope. Za najveći broj ovih lica Ombudsmeni su u Specijalnom izvještaju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini usvojili termin neregularni migranti, jer se u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacijskih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

¹⁰ Trend odlaska mladih, ova kategorija stanovništva osjetit će nešto kasnije kada fondovi za penzije postanu prazni.

¹¹ Izdvajanje dodatnih sredstava za zapošljavanje mladih, odnosno podrška u njihovom zapošljavanju, njihovo stambeno obezbjeđenje, značajno veća davanja društva po osnovu roditeljstva, odnosno rođenja dvoje i više djece, za porodice s više djece – povećanje iznosa za dječiji dodatak, odnosno ukidanje cenzusa na dječiji dodatak mora biti prioritet nadležnih, podsticaji rađanju moraju biti dio populacione strategije i demografije

U okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava u toku 2019. godine ukupno je registrovano 978 predmeta. U fokusu rada ovog Odjela u 2019. godini bili su predmeti koji se odnose na postupanja policije, a posebno u segmentu javnih okupljanja i uloge policije prilikom održavanja istih, zatim predmeti koji se odnose na rad inspekcija svih nivoa vlasti, te službi besplatne pravne pomoći. Značajan broj predmeta registrovan je i u oblasti imovinsko-pravnih odnosa, vladinih i ministarskih imenovanja, migracija, azila i javnih isprava.

Kako se najveći broj registrovanih predmeta u okviru ovog Odjela odnosi na povrede prava koje se tiču pristupa informacijama, to Ombudsmeni žele ukazati na važnost poduzimanja mjera s ciljem otklanjanja uočenih kršenja uzimajući u obzir pretpostavku da je ovaj mehanizam značajan za izgradnju demokratskog društva, a efikasan sistem ostvarivanja i zaštite prava na pristup informacijama predstavlja ogledalo odgovornosti i transparentnosti vlasti. U oblasti pristupa informacijama u Instituciji se još od 2015. godine bilježi povećanje broja žalbi što može biti rezultat više faktora, i to: češćeg kršenja prava na pristup informacijama od strane javnih organa u Bosni i Hercegovini, bolje informisanosti građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije, kao tijela koje nadzire primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Ne može se zanemariti ni uloga medija u promociji navedenih zakona, posebno ako se u obzir uzme činjenica da, zbog nepostojanja posebnih zakona o medijima, i sami mediji veoma često koriste zakone o slobodi pristupa informacijama kao alat za pribavljanje važnih informacija u svrhu izvještavanja javnosti. Najčešći razlozi obraćanja Instituciji jesu neodlučivanje po zahtjevima za pristup u zakonom propisanom roku, nemogućnost korištenja pravnog lijeka i odbijanje pristupa informacijama za koje građani smatraju da trebaju biti dostupne.

U Odjelu za praćenje i ostvarivanje prava u pravosuđu i upravi u 2019. godini registrovan je 851 predmet. Analizom zaprimljenih žalbi može se zaključiti da se građani obraćaju zbog neprimjerene dužine trajanja sudskih postupaka, nedjelotvornog provođenja sudskih odluka posebno kada je izvršenik općina, kanton ili entitet, kao i sa žalbama na rad sudija zbog povreda odredbi procesnih zakona. Veliki je broj obraćanja građana žalbama na rad tužilaštava zbog neblagovremenog postupanja tužilaca po prijavama za izvršena krivična djela.

Žalbe građana na rad organa javne uprave, kao i prethodnih godina, odnose se na dužinu trajanja upravnog postupka, šutnju administracije, neefikasnu reakciju inspeksijskih službi i nepostupanje nadležnih organa u zakonskim rokovima prilikom odlučivanja o zahtjevima stranaka. Ombudsmeni ističu da kvalitet javnih usluga i rad organa javne uprave za građanina predstavlja opipljivi pokazatelj funkcionalnosti određene države. Dobra uprava treba biti na usluzi zajednici i promovisati povjerenje društva u izvršnu vlast, doprinositi političkoj stabilnosti i podsticati ekonomski razvoj i socijalno blagostanje.

Pravosudni sistem treba biti organizovan tako da organi koji ga čine mogu ispuniti zahtjeve predviđene članom 6. stav 1 Evropske konvencije. To podrazumijeva obavezu države potpisnice da se postupci u građanskim stvarima i po krivičnim optužbama, pred sudovima i drugim državnim organima, vode bez neopravdanog odugovlačenja i završe u razumnom roku.

Ekonomska, socijalna i kulturna prava garantuju se ustavima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, te ustavima deset kantona, dok se preciznije uređuju

zakonima na nivou entiteta i kantona. Tokom 2019. godine, u Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava ukupno je registrovana 801 žalba. Najveći broj zaprimljenih žalbi odnosi se na povredu prava na rad, a najuočljivije su povrede konkursnih procedura prilikom zapošljavanja, nezakonitosti u vezi s otkazivanjem ugovora o radu, zatim procedura koje se odnose na napredovanje u službi, neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i neisplaćivanje plata radnicima od strane poslodavca.

Žalbe iz oblasti obrazovanja odnose se na nedonošenje rješenja od strane ministarstava nadležnih za oblast obrazovanja, nemogućnost pohađanja škole u kojoj je školovanje započeto tokom školske godine, kao i na loše materijalne uvjete, odnosno neadekvatan prostor za odvijanje nastave. Određeni broj predmeta odnosio se na postupak provođenja konkursnih procedura na visokoškolskim ustanovama, akreditaciju visokoškolskih ustanova, ekvivalenciju diploma i nepriznavanje odgovarajućih zvanja u nastavno-naučnim oblastima u okviru visokog obrazovanja.

Broj predmeta koji su u Instituciji registrovani kao komunalni predmeti, a koji se odnose na snabdijevanje stanovništva vodom, strujom, gasom itd. iz godine u godinu raste. U 2019. godini u ovoj oblasti razmatrane su žalbe koje su se odnosile na neizvršavanje usluga od strane komunalnih preduzeća, probleme u vezi s vodosnabdijevanjem, neriješene zahtjeve za priključenje na vodovodnu mrežu, probleme vezane za izbor upravnika zaduženog za upravljanje i održavanje zajedničkih dijelova stambenih zgrada/ulaza, pružanje i uskraćivanje usluga od strane komunalnih preduzeća, nepravilnosti prilikom obračunavanja komunalnih usluga, zastarjelost komunalnih potraživanja itd.

U oblasti zdravstvene zaštite, značajan broj žalbi odnosio se na nemogućnost refundacije troškova koji padaju na teret fondova zdravstvenog osiguranja, te nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog nedostupnosti lijekova određenim kategorijama bolesnika prema njihovim stvarnim potrebama. Istovremeno, evidentni su i problemi nabavke lijekova koji nisu registrovani, niti dostupni u Bosni i Hercegovini.

U oblasti penzija, tokom 2019. godine registrovane žalbe odnosile su se na dužinu postupaka u prvom i drugom stepenu u vezi s priznavanjem prava na penziju, kao i određenih nepravilnosti prilikom obračuna novčanog iznosa penzija. Osim toga, problem predstavljaju i spore procedure priznavanja i ostvarivanja prava ako je podnosilac žalbe radni staž ostvario u drugim državama, tj. postupci u vezi s priznavanjem srazmjernog dijela penzije, a koji pada na teret različitih nosilaca osiguranja, u skladu sa sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina potpisala s drugim državama.

U oblasti socijalnih prava, Institucija uočava probleme koji se odnose na funkcionisanje centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, zbog čega je u oktobru 2019. godine sačinjen Specijalni izvještaj o stanju i problemima s kojima se u svom radu susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, s preporukama koje su upućene nadležnim organima s ciljem njihove realizacije, te je isti prezentovan javnosti.

Tokom 2019. godine Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode zaprimio je ukupno 129 žalbi. Kao i prethodnih godina, žalbe koje je zaprimio ovaj Odjel u najvećem broju odnosile su se na nezadovoljstvo pruženim kvalitetom zdravstvene zaštite u kazнено- popravnim

ustanovama, zatim na pitanja uskraćivanja korištenja vanzavodskih pogodnosti od strane osuđenih lica, pitanje premještaja osuđenih lica iz jedne u drugu kazneno-popravnu ustanovu (u istom entitetu, odnosno iz ustanove jednog u ustanovu drugog entiteta), institut uvjetnog otpusta, nezadovoljavajuće uvjete smještaja i tretmana u kazneno-popravnim ustanovama, neki vid zlostavljanja, odnosno žalbe na nekorektno ponašanje osoblja ili nasilje od strane drugih osuđenika, neostvarivanje posjeta članova porodice, rješavanje statusnih pitanja osuđenih lica i dr.

Ombudsmeni godinama ukazuju na problem koji je prisutan zbog složenog sistema izvršenja krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini. Naime, izvršenje krivično-pravnih sankcija regulisano je zakonom na nivou Bosne i Hercegovine, entitetskim zakonima i zakonom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Ovakav sistem, u kojem postoje četiri različita zakona o izvršenju krivično-pravnih sankcija (uz nekoliko desetina podzakonskih akata), za posljedicu ima postojanje različitih pravnih normi koje uređuju istu oblast na različite načine, što dovodi do nejednakog tretmana osuđenih lica, u zavisnosti od toga koji sud ih je osudio, te od toga u ustanovi kojeg entiteta izdržavaju kaznu zatvora.

U Bosni i Hercegovini nije uspostavljen nacionalni preventivni mehanizam/preventivni mehanizam, bez obzira na obaveze ustanovljene Opcionim protokolom¹² uz UN Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka (OPCAT). Međutim, kroz projekat Jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, izvršena je odgovarajuća obuka o mandatu i funkcionisanju NPM/PM¹³, te su tako stvoreni preduvjeti da Institucija preuzme ulogu ovog mehanizma. U sklopu ovog projekta Ombudsmeni su posjetili sve veće policijske stanice u Bosni i Hercegovini s ciljem utvrđivanja stanja u prostorijama za zadržavanje, nakon čega su sačinili¹⁴ Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini s preporukama koje su upućene nadležnim organima s ciljem njihove realizacije, te je isti prezentovan javnosti.

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece u toku 2019. godine ukupno je registrovano 198 žalbi. Postupajući po individualnim žalbama zaprimljenim u ovom Odjelu, kao i predmetima otvorenim *ex officio*, registrovani su predmeti u kojima su djeca žrtve nasilja u porodici, te žrtve vršnjačkog nasilja. Tokom 2019. godine Ombudsmeni su sačinili Specijalni izvještaj o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini¹⁵ s preporukama koje su upućene nadležnim organima s ciljem njihove realizacije, te je isti prezentovan javnosti. Ovim izvještajem dat je doprinos u oblasti zaštite prava djeteta, kako bi organi izvršne i zakonodavne vlasti pristupili ozbiljnom razmatranju uvođenja eksplicitne zabrane fizičkog kažnjavanja djeteta tamo gdje to do sada nije urađeno.

Postupajući po žalbama građana može se konstatovati da se veliki broj žalbi u 2019. godini odnosi na zaštitu prava djeteta u sudskim i upravnim postupcima, gdje su najčešća ugrožavanja prava djece vezana za tzv. konfliktne razvode. Podnosioci žalbi najčešće u svojim predmetima kao odgovornu stranu navode centre za socijalni rad, sudove i tužilaštava, obrazovne ustanove,

¹² Ratifikovan 24. oktobra 2008. godine.

¹³ Projekat je sproveden u saradnji s Ombudsmenom Republike Bugarske, uz podršku Ambasade Republike Bugarske.

¹⁴ U aprilu mjesecu 2019. godine.

¹⁵ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Download.aspx?id=286&lang=BS>

zdravstvene i druge ustanove. Ombudsmeni pozdravljaju sva zakonska rješenja koja se tiču poboljšanja kvaliteta i dostupnosti zdravstvene zaštite za svu djecu, ali i dalje ukazuju na obavezu iz Konvencije UN-a o pravima djeteta za uspostavljanje bezuvjetne zdravstvene zaštite za svu djecu do navršene 18 godine života. Siromaštvo i teška materijalna situacija u Bosni i Hercegovini itekako teško pogađaju djecu, posebno s obzirom na trendove globalizacije, krizu u porodičnim odnosima i poremećen sistem vrijednosti.

Posebnu pažnju treba posvetiti kategoriji samohranih roditelja i ostvarivanju prava djece samohranih roditelja, te je u tu svrhu potrebno pristupiti ozbiljnim analizama i realnim procjenama s ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova.

U Bosni i Hercegovini primjetni su pozitivni pomaci, posebno u segmentu usvajanja strateških dokumenata koji se odnose na ostvarivanje i zaštitu prava lica s invaliditetom.¹⁶ Međutim, preporuke međunarodnih tijela pokazuju da je neophodno kontinuirano raditi na podizanju svijesti javnosti, odnosno promociji i zaštitu prava lica s invaliditetom.

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom u toku 2019. godine ukupno je registrovano 48 predmeta. Najveći broj predmeta u oblasti ostvarivanja prava lica s invaliditetom odnosi se na probleme ostvarivanja prava ovih lica u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zatim prava iz penzijsko-invalidske zaštite, prava na obrazovanje, zapošljavanje, smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i pitanje dostupnosti javnog prevoza. Određenim brojem žalbi, građani su po ko zna koji put izrazili nezadovoljstvo radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su kontinuirano uključeni u praćenje stanja u ustanovama za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim poteškoćama, a u 2019. godini je dodatan angažman bio vezan za stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Pazarić.

Ombudsmeni ukazuju da se 2019. godine navršilo deset godina od usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine kojim je Instituciji povjerena uloga centralne institucije za zaštitu od diskriminacije. U Zakonu o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine propisana je odredba kojom se predviđa posebna budžetska stavka za rad Odjela za diskriminaciju, ali ta odredba nije nikada implementirana, a što u najvećoj mjeri ograničava proaktivno postupanje Institucije s ciljem prevencije diskriminacije. Slično kao i prethodnih godina Ombudsmeni svoje aktivnosti u oblasti diskriminacije usmjeravaju na postupanje po pojedinačnim žalbama, a čiji broj ostaje kontinuirano visok.

U Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije u toku 2019. godine ukupno je registrovano 206 predmeta. Najveći broj žalbi u izvještajnom periodu, odnosio se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu (evidentno je značajno povećanje u odnosu na prethodnu godinu), zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla, na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju, na osnovu starosne dobi, na osnovu vjere i na osnovu etničke pripadnosti. Sve su češći slučajevi višestruke diskriminacije tako da prijavitelj

¹⁶ U Federaciji Bosne i Hercegovine usvojena je Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016-2021. Također, u Republici Srpskoj usvojena je Strategija unapređenja društvenog položaja lica s invaliditetom u Republici Srpskoj 2017-2026.

diskriminacije po određenom osnovu, u nekom narednom periodu bude dodatno izložen i viktimizaciji.

Kao i prethodnih godina registrovana su 94 predmeta u kojima stranke nisu precizirale osnovu diskriminacije, što je posljedica odredbe člana 2. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine koja taksativno navodi zabranjene osnove diskriminacije, te kao osnovu diskriminacije predviđa i „svaku druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života“.

Institucija ima i posebnu ulogu u zaštiti prava žena, posebno u smislu promocije i zaštite ženskih prava, a što je prepoznato i od strane Odbora za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW). I dalje postoji neophodnost za dodatnu promociju prava žena i principa ravnopravnosti spolova u gotovo svim segmentima života, a posebno kada govorimo o zastupljenosti žena u političkom životu, eliminaciji diskriminatorских stereotipa u obrazovnim materijalima, nejednake plaćenosti žena za isti posao, pitanjima nasilja u porodici...

Položaj prava manjina u Bosni i Hercegovini ostao je nepromijenjen. Nije učinjen pomak u pravcu sveobuhvatnih ustavnih promjena koje bi doprinijele izjednačavanju prava nacionalnih manjina u pravima s konstitutivnim narodima. Naime, pasivno biračko pravo na svim nivoima još uvijek nije omogućeno nacionalnim manjinama. Zakoni o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina štite položaj, ravnopravnost i prava 17 nacionalnih manjina prisutnih u Bosni i Hercegovini.

Na kraju, mora se raditi na strateškim dokumentima i provedbenim mehanizmima koji bi definisali socijalni status svakog stanovnika Bosne i Hercegovine pri čemu je uvođenje socijalne karte u oba entiteta i Brčko Distriktu BiH neophodno, kao i regulisanje jasnih i transparentnih kriterija za dodjelu pomoći, uz uspostavljanje baza podataka, a sve s ciljem da svi ugroženi pojedinci i porodice dobiju adekvatnu pomoć.

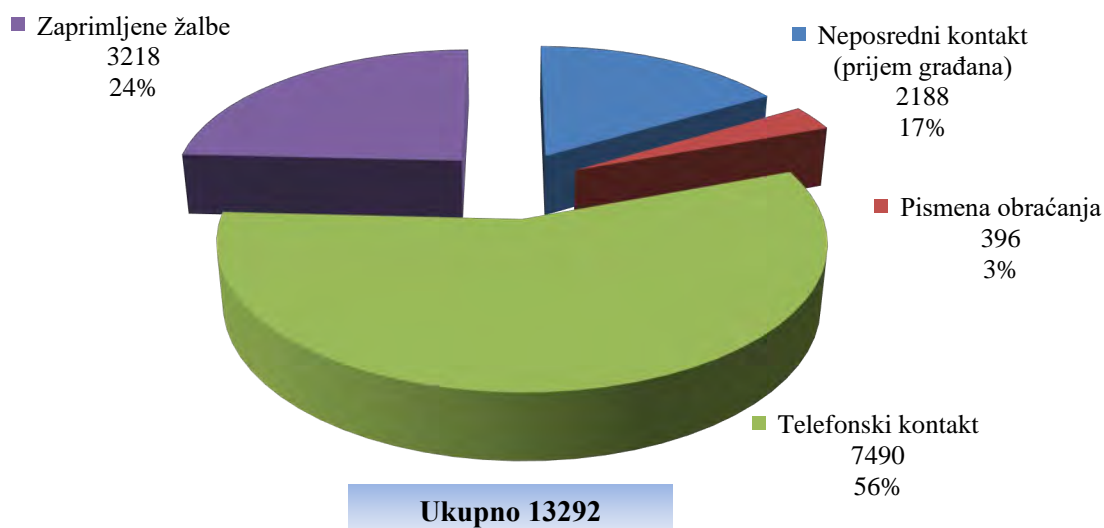

III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2019. GODINI

Tokom 2019. godine Institucija je zaprimila ukupno 3218 žalbi. U poređenju s 2018. godinom registrovano je 48 žalbi manje. Tokom izvještajnog perioda, Instituciji se obratilo ukupno 13292 građana (direktni kontakti, telefonski pozivi, elektronska pošta i pismene žalbe).

Zajedno s predmetima prenesenim iz prethodnih godina, u radu je evidentirano ukupno 5239 žalbi. U 2019. godini završeno je 3205 predmeta.

Najveći broj žalbi odnosi se na povrede građanskih i političkih prava i to (978) predmeta, zatim slijede žalbe koje su se odnosile na kršenje prava u pravosuđu i upravi (851), ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (801), sve oblike diskriminacije (206), kršenja prava djece (198), povrede prava lica lišenih slobode (129), povrede prava lica s invaliditetom (48) i na kraju, povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (7).

Grafikon 1

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su izdali 304 preporuke u 374 predmeta. Stepem realizacije preporuka prikazan je u tabeli 1.

Način realizacije preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2019. godini	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2018. godini
Realizovana	105	123
Ostvarena saradnja	77	115
Djelimično realizovana	9	3
Nema odgovora	124	44
Nije realizovana	59	66
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	374	351

Tabela 1

SPECIJALNI IZVJEŠTAJI KOJI SU URAĐENI U 2019. GODINI:

- Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini, u okviru kojeg su u svrhu provjere i utvrđivanja stanja u prostorijama u kojima se smještaju/zadržavaju lica lišena slobode, izvršene posjete i upućene preporuke policijskim upravama u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, zatim Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, te kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova i Policiji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- Specijalni izvještaj o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini koji je zasnovan na slabostima sistema prepoznatim od strane samih centara za socijalni rad, ali i kroz žalbe kojima su se građani obratili Ombudsmenima tražeći zaštitu svojih prava. Izvještaj daje odgovor na pitanja odgovaraju li postojeća zakonska rješenja koja regulišu ovu oblast postojećem stanju i potrebama, jesu li trenutno raspoloživi resursi centara dovoljni da odgovore svim obavezama propisanim zakonskim i podzakonskim aktima i kakve sve probleme imaju centri za socijalni rad u svom svakodnevnom radu;
- Specijalni izvještaj: „Zabrana fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini“, ima za svrhu da ukaže na smisao uvođenja zabrane fizičkog kažnjavanja djeteta tamo gdje to do sada nije učinjeno. Zabrana sama po sebi ne treba biti isključivo sankcionisanje, odnosno kažnjavanje nasilja koje počine roditelj, brat, sestra, staratelj ili usvojilac, već i stvaranje što boljih uvjeta za tzv. pozitivno roditeljstvo, odnosno roditeljstvo bez nasilnih metoda u vaspitanju i odrastanju djeteta;
- Specijalni izvještaj o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, u okviru kojeg je provedeno sveobuhvatno istraživanje postupanja javnih organa na nivou Bosne i Hercegovine, entiteta, kantona, općina i gradova i upućene preporuke nadležnim javnim organima, čija provedba treba rezultirati bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda slobode prava na pristup informacijama i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sistema za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama.

Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj „Zabrana fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini“

Specijalni izvještaj o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini

IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima Bosna i Hercegovina se obavezuje da poštuje građanska i politička prava pojedinca, uključujući pravo na život, slobodu vjeroispovijesti, slobodu govora, slobodu okupljanja, izborna prava i pravo na pravično suđenje.

Imajući u vidu da se u proteklih deset godina permanentno najveći broj registrovanih žalbi u Instituciji veže za povrede prava od strane pravosuđa i uprava, to su Ombudsmeni u 2019. godini odlučili da pored Odjela za praćenje ostvarivanja građanskih i političkih prava uspostave poseban Odjel koji se bavi isključivo žalbama koje se odnose na povredu prava u oblasti pravosuđa i uprave. U vezi s tim, oblast pravosuđa i uprave obrađena je u posebnom poglavlju Godišnjeg izvještaja.

Najveći broj žalbi u 2019. godini, kao i tokom ranijih godina, registrovan je u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava. Registrovane žalbe razmatrane su prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama (275), imovinsko-pravni odnosi (169), policija (154), inspekcije (80), vladina i ministarska imenovanja (56), migracije i azil (52), ratne štete (50), javne isprave (42), mediji i sloboda informisanja (8), besplatna pravna pomoć (5), korupcija (4), sloboda okupljanja (3) i vjerske slobode (2).

U okviru ovog Odjela ukupno je registrovano 978 predmeta, što je u poređenju s 2018. godinom za 88 predmeta manje, a zbog razdvajanja odjela. Iz ranijih godina preneseno je 1066, tako ih da je ukupno u radu bilo 2044. Završena su 544 predmeta.

POVREDE	Broj predmeta
Pristup informacijama	275
Imovinsko-pravni odnosi	169
Policija	154
Inspekcije	80
Vladina i ministarska imenovanja	56
Migracije i azil	52
Ratne štete	50
Javne isprave	42
Mediji i sloboda informisanja	8
Besplatna pravna pomoć	5
Korupcija	4
Sloboda okupljanja	3
Vjerske slobode	2
Ukupno	978

U sjedištu Institucije u Banjoj Luci registrovano je 325 predmeta, u Područnoj kancelariji u Sarajevu 397, u Područnoj kancelariji Mostar 65, u Područnoj kancelariji Brčko 90, a Terenska kancelarija Livno registrovala je 101 predmet.

U okviru Odjela izdato je 175 preporuka. Najveći broj izdatih preporuka odnosio se na povredu prava na pristup informacijama (57), zatim slijede vladina i ministarska imenovanja (27), migracije

(10), imovinsko-pravni odnosi (8), javne isprave (8), policija (5), inspekcije (5) i ratne štete (2). Od ukupnog broja izdatih preporuka realizovana je 51 preporuka, djelimično su realizovane 2, ostvarena je saradnja s organima u 38 preporuka, 29 preporuka nije realizovano, a za 55 izdatih preporuka nema odgovora.

U daljem tekstu napravljen je presjek stanja po kategorijama povreda prava koji se odnosi na ostvarivanja političkih i građanskih prava u Bosni i Hercegovini.

4.1. Sloboda pristupa informacijama

Pravo na pristup informacijama smatra se osnovnom pretpostavkom u izgradnji demokratskog društva. Efikasan sistem ostvarivanja i zaštite prava na pristup informacijama predstavlja ogledalo odgovornosti i transparentnosti svake vlasti. Građanima je neophodno omogućiti da, putem efikasnih mehanizama, pokreću različita pitanja od javnog interesa.

Uključivanje javnosti u proces donošenja odluka treba biti zasnovano na principima transparentnosti i otvorenosti javnih organa čime se jača povjerenje građana u organe vlasti i na taj način realizuje dvosmjerna komunikacija na relaciji građani – javni organi.

Institucija, shodno odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹⁷ i važećim zakonima o slobodi pristupa informacijama¹⁸ postupa po žalbama koje se odnose na povredu prava na pristup informacijama, provodi istrage po službenoj dužnosti, a ima nadležnost i za izradu i dostavljanje vodiča i općih preporuka koje se odnose na provođenje i primjenu zakona iz ove oblasti.

4.1.1. Zakonodavstvo

Pravo na pristup informacijama u Bosni i Hercegovini uređeno je zakonima usvojenim na nivou Bosne i Hercegovine i entitetskim nivoima. Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini usvojen je 2000. godine, a 2001. godine usvojeni su Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske.

U Brčko Distriktu BiH na snazi je Uputstvo za primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine¹⁹ kojim se uređuju pitanja koja trebaju doprinijeti efikasnijoj primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, u Brčko Distriktu BiH, a odnose se na pitanja koja doprinose pravilnijem postupanju u primjeni tog Zakona, te na određivanje visine troškova usluge umnožavanja informacija.

¹⁷ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006.

¹⁸ Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001; Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 32/2001 i 48/2011.

¹⁹ Uputstvo za primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, broj 36/2004.

S ciljem njegovog unapređenja Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine je nekoliko puta mijenjan. Najznačajnije izmjene i dopune ovog Zakona odnosile su se na propisivanje obaveze donošenja rješenja po zahtjevu za pristup informacijama, definisanje kaznenih odredbi, te propisivanje nadležnosti upravnog inspektorata u slučajevima nepoštivanja odredbi navedenog Zakona.

Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine izmijenjen je jednom, i to u dijelu koji se odnosi na obavezu donošenja rješenja po zahtjevu za pristup informacijama i pitanja drugostepenog organa, koji odlučuje po žalbi na rješenje.

Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske do sada nije mijenjan.

4.1.2. Inicijative za izmjenu zakonodavstva

Tokom 2019. godine nastavljene su aktivnosti usmjerene u pravcu izmjena i dopuna, odnosno usvajanja novog zakonodavstva koje treba biti u potpunosti usklađeno s međunarodnim standardima. U tom smislu usmjerene su i aktivnosti Zajedničke inicijative Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) i Evropske unije (SIGMA) - Podrška poboljšanju upravljanja i upravljanju²⁰, čiji ključni cilj predstavlja jačanje osnove za poboljšanje javnog upravljanja, a samim tim i podrška društveno-ekonomskom razvoju kroz izgradnju kapaciteta javnog sektora, jačanje horizontalnog upravljanja i poboljšanje dizajna i provedbe reformi javne uprave, uključujući pravilno određivanje prioriteta, redoslijed i budžetiranje.²¹

U januaru 2019. godine SIGMA je objavila dokument pod nazivom „*Poboljšanje zakonodavnog okvira za pristup javnim informacijama u Bosni i Hercegovini*“, koji sadrži sveobuhvatnu analizu zakonodavstva o pristupu javnim informacijama u Bosni i Hercegovini i to na nivou Bosne i Hercegovine, u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH. Analiza je fokusirana na usklađenost relevantnih zakona s međunarodnim standardima i najboljim međunarodnim praksama u ovoj oblasti nakon čega su definisane preporuke o mogućim izmjenama i dopunama kojima se povećava transparentnost javnih organa i usklađuju standardi pristupa informacijama širom zemlje. Definisane preporuke odnosile su se na nedostatak odredbi kojima se uređuje proaktivno objavljivanje informacija, slab institucionalni okvir za nadzor nad

²⁰ Reforma javne uprave definisana je kao jedan od tri stuba uspjeha na putu ka članstvu u EU pored vladavine prava i ekonomskog upravljanja što je čini jednim od ključnih uvjeta za članstvo u Evropskoj uniji za period 2014-2016. godine. Godine 2014. OECD/SIGMA su razvili Principe javne uprave koji tvore osnovu za rad Evropske komisije u oblasti reforme javne uprave. Principi definišu šta dobro upravljanje podrazumijeva u praksi i navode glavne zahtjeve koje trebaju slijediti zemlje tokom procesa pridruživanja EU. Iako su opći kriteriji dobrog upravljanja univerzalni, ovi Principi su stvoreni za zemlje koje traže pristupanje EU i primaju pomoć EU kroz Instrument pretpristupne pomoći (IPA). Zahtjevi *Acquis*-a, kao i druge smjernice i instrukcije EU, su srž Principa u oblastima gdje je *Acquis* proveden. U drugim oblastima, Principi su izvedeni iz međunarodnih standarda i zahtjeva, kao i dobrih praksi u zemljama članicama EU i/ili Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Kao najmanji pokazatelj dobre uprave, zemlje bi trebale obezbijediti usklađenost s ovim fundamentalnim Principima. Svrha principa je, prema tome, pomoći zemljama koje se pridružuju EU u identifikaciji izazova i slabih tačaka u funkcionisanju javne uprave i planiranju potrebnih izmjena. Također na osnovu Principa, Evropska komisija će mjeriti napredak u zemljama. Principi javne uprave zajednički su za BiH i šest zemalja: Srbiju, Makedoniju, Albaniju, Kosovo, Crnu Goru i Tursku. Iako principi nisu obavezujući, oni su kreirani kao smjernice ka dobroj upravi i ispunjavanju zahtjeva EU integracija. Principi se odnose na: strateški okvir reforme javne uprave, izradu i koordinaciju politika, državnu službu i upravljanje ljudskim potencijalima, odgovornost, pružanje usluga i finansijsko upravljanje u javnom sektoru. Dokument sadrži 19 ključnih zahtjeva iz kojih proizilazi ukupno 48 principa. Informacija dostupna na <http://rju.parco.gov.ba/sigma-principi/>

²¹ Informacija dostupna na: <http://www.sigmaxweb.org/about/>

primjenom zakonodavstva o pristupu javnim informacijama, kao i nedostatke u postupku ostvarivanja pristupa informacijama na zahtjev.

Ombudsmeni su uputili Komentare na SIGMA model Prednacrtu Zakona o pravu na pristup javnim informacijama BiH od 2. septembra 2019. godine,²² s prijedlogom izmjena teksta u Prednacrtu. Ombudsmeni nastavljaju pratiti navedeni proces i u okviru mandata Institucije poduzimati aktivnosti s ciljem usvajanja zakonodavstva koje će odgovoriti potrebama savremenog društva.

4.1.3. Žalbe u Instituciji

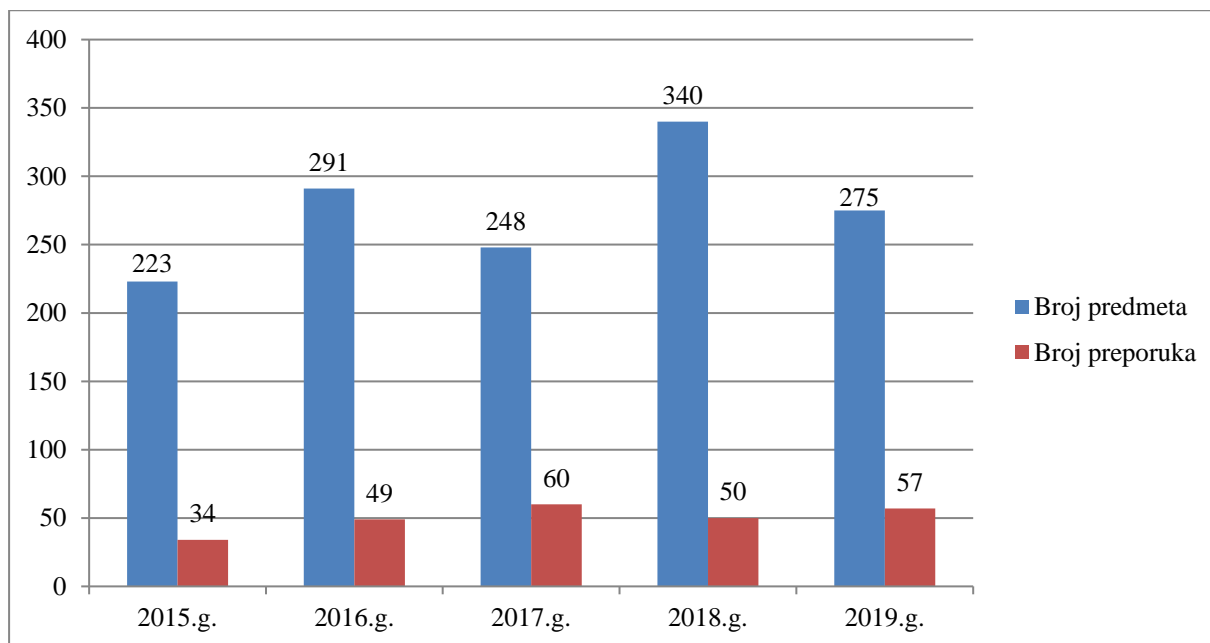
Najčešći razlog obraćanja Instituciji u 2019. godini jeste neodlučivanje u zakonom propisanom roku, nemogućnost korištenja pravnog lijeka i odbijanje pristupa informacijama za koje građani smatraju da trebaju biti dostupne, jer su u javnom interesu.

U 2019. godini zaprimljeno je 275 žalbi, a izdato je 57 preporuka. Izdate preporuke odnose se na šutnju administracije, odnosno nepostupanje po zahtjevima za pristup informacijama i po žalbama protiv prvostepenih rješenja, nenavođenje pouke o pravnom lijeku u rješenjima, utvrđivanje izuzetaka u situacijama kada informacije ne predstavljaju izuzetke, neprovođenje testa javnog interesa ili neadekvatno provođenje testa javnog interesa, neimenovanje službenika za informisanje i slično.

Analizom podataka iz elektronske baze žalbi, može se zaključiti da od 2015. godine u ovoj oblasti postoji evidentno povećanje broja žalbi. Povećanje broja žalbi može biti rezultat nekoliko faktora, i to: češćeg kršenja prava na pristup informacijama od strane javnih organa u Bosni i Hercegovini, bolje informisanosti građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije, kao organa koji nadzire primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Ne može se zanemariti ni uloga medija u promociji navedenih zakona, posebno s obzirom na činjenicu da, zbog nepostojanja posebnih zakona o medijima, i sami mediji koriste zakone o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, kao alat za pribavljanje informacija u svrhu izvještavanja javnosti.

U nastavku dajemo uporedni pregled zaprimljenih žalbi i broj izdatih preporuka u ovoj oblasti za period 2015-2019. godina.

²² Akt Institucije broj OI-K-SA-140/19 od 20.09.2019. godine.

Institucija je zadovoljna saradnjom koju je tokom 2019. godine ostvarila s najvećim brojem javnih organa. U veoma malom broju slučajeva saradnja nije ostvarena, a detaljan prikaz javnih organa s kojima nije ostvarena saradnja, dat je u aneksu ovog Izvještaja.

U izvještajnom periodu nastavljena je pozitivna praksa javnih organa da se obraćaju Instituciji u slučaju nejasnoća ili dilema u vezi s načinom postupanja po zahtjevima za pristup informacijama. Institucija je tim povodom izdala nekoliko mišljenja u vezi s različitim problematikom. Dostavljena mišljenja odnosila su se na pitanje saopćavanja informacija u vezi s provedenim konkursnim procedurama za prijem u radni odnos,²³ postupak provjere vjerodostojnosti diploma državnih službenika i namještenika,²⁴ informacije o zaposlenim službenicima javnih organa,²⁵ objavu Registra zaposlenih u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo²⁶, kao i pitanje dostave medicinske dokumentacije iz zdravstvenih kartona pacijenata, a na zahtjev policijskih organa.²⁷

U toku 2019. godine u saradnji s Misijom OEBS-a u Bosni i Hercegovini, u oblasti pristupa informacijama održani su treninzi kojima su prisustvovali javni službenici iz Brčko Distrikta BiH i Kantona 10, kao i radionica na temu „Mehanizam rada Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH“, u okviru kojih se govorilo i o slobodi pristupa informacijama.

U 2019. godini značajna aktivnost Ombudsmena odnosila se i na pitanje provjere diploma državnih službenika.

Primjer: Institucija je zaprimila akt Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine kojim se traži mišljenje povodom provođenja aktivnosti provjere diploma namještenika i državnih službenika. U vezi s navedenom problematikom Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i

²³ Ž-SA-05-1397/19;

²⁴ Ž-SA-05-580/19;

²⁵ Ž-SA-05-1148/19;

²⁶ Ž-SA-05-449/19;

²⁷ Ž-SA-05-1143/19;

Hercegovini, izdala je mišljenje, u kojem je između ostalog navedeno: „*mišljenja smo, da dovodenje pod sumnju svih javnih isprava na ovakav način, štetno i za javni interes jer se takvim postupanjem narušava pravna sigurnost*“.²⁸ Agencija je zauzela i stav da se na ovakav način narušava ljudsko dostojanstvo zaposlenih ako se svi stavljaju pod sumnju, o čemu bi bilo poželjno zatražiti mišljenje drugih institucija nadležnih za zaštitu ljudskih prava. Navedeno mišljenje predstavljalo je povod za obraćanje Ombudsmenima. U mišljenju koje su izdali Ombudsmeni²⁹ istaknuto je da je pravo na zaštitu ličnih podataka jedno od osnovnih prava svakog čovjeka, te da svrha zaštite ličnih podataka jeste zaštita privatnog života. Također, ukazano je na odredbe Zakona o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini³⁰ i istaknuto da je pri ocjeni predmetnog slučaja potrebno voditi računa u koju svrhu se podaci obrađuju. S druge strane, ne smije se zanemariti činjenica da su u predmetnom slučaju, nosioci podataka službenici javnih organa koji se finansiraju iz javnog budžeta i koji momentom stupanja u javnu službu, pristaju raditi za javno dobro i u javnom interesu. Ombudsmeni su zauzeli stav da javni interes u ovakvim i sličnim slučajevima uvijek ima prevagu nad zaštitom privatnosti, posebno ako određeni slučaj prate okolnosti kao što su nepoštivanje zakonske obaveze, postojanje bilo kakvog prestupa, sudska pogreška, zloupotreba vlasti ili nemar u obavljanju službene dužnosti, neovlašteno korištenje javnih fondova, ili opasnost po zdravlje ili bezbjednost pojedinca, javnosti ili okoline.

Ombudsmeni su identičan stav zauzeli i u vezi s pitanjem objave Registra zaposlenih u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo³¹.

Primjer: Instituciji se obratio Samostalni sindikat osnovnog obrazovanja i vaspitanja Federacije Bosne i Hercegovine sa zahtjevom za dostavu mišljenja u vezi s pitanjem objave Registra zaposlenih u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo. U aktu Ombudsmena³² istaknuto je da objavljivanje ove vrste informacija doprinosi proaktivnijoj ulozi javnih organa. Institut proaktivnog objavljivanja informacija ima za cilj uspostavljanje obaveza javnih organa da samoinicijativno objavljuju određene kategorije informacija na službenim internet-stranicama. Kod ovakvog pristupa, osnovni cilj jeste efikasnije, brže i transparentnije pribavljanje informacija od javnog značaja, bez podnošenja zahtjeva za pristup informacijama i dodatnog izlaganja utrošku vremena i ljudskih resursa za sačinjavanje rješenja i vođenje postupka po zahtjevu. Ovakav koncept od posebnog je značaja kada je riječ o trošenju budžetskih sredstava od strane javnih organa.

Žalbe zaprimljene u Instituciji pokazuju da je i dalje prisutna praksa neodgovaranja javnih organa na zahtjeve za pristup informacijama u zakonom propisanom roku.³³

Primjer: Tokom 2019. godine razmatrana je žalba³⁴ kojom se ukazuje da je po zahtjevu žalitelja za pristup informacijama Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona donijela rješenje protiv kojeg je podnosilac žalbe uložio prigovor o kome nije odlučeno u zakonom propisanom roku.

²⁸ Mišljenje Agencije za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini od 01.02.2019. godine, dostupno na www.azlp.ba

²⁹ Akt Institucije broj OI-K-SA-33 /19 od 15.02.2019. godine.

³⁰ Službeni glasnik BiH, br. 49/2006, 76/2011 i 89/2011 – ispr.

³¹ Ž-SA-05-449/19;

³² Ž-SA-05-449/19;

³³ Ž-SA-05-560/19, Ž-SA-05-746/19, Ž-BL-05-745/18 i Ž-BR-05-259/18.

³⁴ Ž-BR-05-259/18, P-94/19;

Nakon izdavanja preporuke Ombudsmena, Služba je donijela rješenje po prigovoru, na koji način je preporuka Ombudsmena realizovana.

Tokom 2019. godine građani su u nekoliko predmeta ukazivali Ombudsmenima da se u pojedinim slučajevima zahtjev za pristup informacijama samo formalno odobri, ali bez dostavljanja traženih informacija, ili uz dostavljanje nepotpunih informacija.

Primjer: Institucija je postupala po žalbi žaliteljice³⁵ kojom je izraženo nezadovoljstvo načinom postupanja Vlade Republike Srpske po zahtjevu za pristup informacijama. Naime, žaliteljici je formalno odgovoreno na njen zahtjev za pristup informacijama, ali, suštinski nije ostvaren pristup informacijama, niti joj je ostavljena mogućnost korištenja pravnih lijekova. Ombudsmeni su povodom žalbe žaliteljice izdali preporuku.³⁶ Nakon izdavanja preporuke doneseno je rješenje kojim je podnositeljici žalbe odobren pristup informacijama, čime je preporuka Ombudsmena realizovana.

Ombudsmeni ističu da je saradnja nadležnih organa s Institucijom nužna za unapređenje stepena ostvarivanja ljudskih prava u svim fazama postupka, a osobito kada govorimo o fazi implementacije preporuka. Neophodno je da se izdate preporuke u kojima je uočeno kršenje ljudskih prava, implementiraju na svim nivoima vlasti.

Primjer: Tokom 2019. godine razmatrana je žalba³⁷ kojom se izražava nezadovoljstvo postupanjem Sekretarijata zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Sekretarijatu je podnesen zahtjev za pristup informacijama, kojim je tražen izvještaj o troškovima reprezentacije jednog zastupnika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Žaliteljima je formalno odobren pristup informacijama, s tim da su žalitelji izrazili nezadovoljstvo zbog činjenice da su na odgovor Sekretarijata čekali 28 dana, kao i zbog toga što su formalno zaprimili rješenje kojim se odobrava pristup informacijama, ali im suštinski nisu dostavljene sve tražene informacije. Ombudsmeni su izdali preporuku Sekretarijatu da odmah po prijemu preporuke poništi rješenje, te ponovo postupi po zahtjevu žalitelja i donesene novo rješenje o pristupu informacijama. Preporuka je u cijelosti realizovana.

4.1.4. Specijalni izvještaj o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni djelujući u skladu s ovlaštenjima propisanim Zakonom o ombudsmenu i važećim zakonima o slobodi pristupa informacijama, a na osnovu žalbi kojima se ukazuje na povredu prava na pristup informacijama, uočavaju nedostatke pozitivnog zakonodavstva koji reguliše pristup informacijama, poteškoće i nedosljednosti u samoj primjeni istog, kako na strani javnih organa tako i od strane fizičkih i pravnih lica koja zahtijevaju informacije.

Sve naprijed navedeno rezultiralo je odlukom Ombudsmena da pristupe izradi Specijalnog izvještaja o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini,

³⁵ Ž-SA-05-560/19 i Ž-SA-05-746/19;

³⁶ P-256/19;

³⁷ Ž-SA-05-651/19, P-185/19;

s ciljem utvrđivanja trenutnog stanja u oblasti slobode pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Tokom izrade ovog Specijalnog izvještaja sačinjen je pregled međunarodnih dokumenata koji garantuju pravo na pristup informacijama, pozitivnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, postupanja Institucije i provedeno je sveobuhvatno istraživanje postupanja javnih organa na nivou Bosne i Hercegovine, entiteta, kantona, općina i gradova.

Nadležnim javnim organima upućene su preporuke da osiguraju: bezuvjetnu primjenu međunarodnih standarda koji se tiču prava na pristup informacijama, te odredbi pozitivnog zakonodavstva o slobodi pristupa informacijama; proaktivno objavljivanje informacija od javnog značaja i maksimalnu transparentnost u radu; Stručno osposobljavanje i kontinuirano usavršavanje službenika za informisanje; izradu vodiča za pristup informacijama i indeks registara informacija; imenovanje službenika za informisanje, u smislu odredbi zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini; redovno dostavljanje statističkih podataka u smislu odredbi zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Provedba preporuka treba rezultirati bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda slobode prava na pristup informacijama i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sistema za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama.

4.2. Imovinsko-pravni odnosi

Pravo na imovinu zagarantovano je članom 1. Protokola 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima.³⁸ U okviru Bosne i Hercegovine, ovo pravo garantovano je Ustavom Bosne i Hercegovine,³⁹ Ustavom Republike Srpske,⁴⁰ Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine⁴¹ i Statutom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.⁴²

Prema mišljenju Evropskog suda za ljudska prava, koje je izneseno u predmetu *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*⁴³, član 1. sadrži tri odvojena pravila. Prvo pravilo, opće je prirode i sadrži princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, odnosi se na oduzimanje imovine i postavlja izvjesne uvjete za oduzimanje iste dok treće, priznaje državama ugovornicama pravo da, između ostalog, kontrolišu upotrebu imovine u skladu s općim interesom. Drugo i treće pravilo, koja se odnose na određene prilike miješanja u pravo na mirno uživanje imovine, moraju biti tumačeni u svjetlu općeg načela predstavljenog u prvom pravilu.⁴⁴

Miješanje države mora postići pravednu ravnotežu između potreba generalnog interesa društva i potrebe zaštite individualnih fundamentalnih prava. Interes ostvarivanja ove ravnoteže je

³⁸ „Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoga posjeda. Niko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.”

³⁹ Član II 3. k)

⁴⁰ Član 54.

⁴¹ Poglavlje II član 2. stav 1. k)

⁴² Član 13. stav 5

⁴³ *Sporrong and Lönnroth v. Sweden* (23. septembar 1982.) Serija A broj 52

⁴⁴ *S.A. Dangeville v. France* (16. avgust 2002.)

reflektovan u strukturi člana 1. kao cjelini, uključujući i drugi stav: stoga mora postojati razumna veza proporcionalnosti između poduzetih mjera i cilja koji se ostvaruje.“⁴⁵

Ombudsmeni napominju da je miješanje u pravo na mirno uživanje imovine dozvoljeno samo ako je propisano zakonom, u javnom interesu i neophodno u demokratskom društvu.

Odjel je u 2019. godini registrovao 168 predmeta, a upućeno je šest preporuka. Predmeti se odnose na nemogućnost upisa promjene korisnika nekretnine u javnoj evidenciji nekretnina, neispunjenje zahtjeva za obnovu nekretnina, bilježenje pokretanja upravnog postupka za rješavanje spornih imovinsko-pravnih odnosa.

Primjer:⁴⁶ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je ZP "Elektro Doboj" a.d. Doboj – Radna jedinica Doboj navodeći da se odgovornoj strani obratio zahtjevom za izmještanje bandere sa svoje zemljišne parcele, a o kome nije odlučeno do momenta obraćanja Instituciji. Na traženje Ombudsmena, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje⁴⁷ u kome se navodi da je u prisustvu podnosioca žalbe izvršeno izmještanje niskonaponske mreže na način tražen podnesenim zahtjevom. Polazeći od navedenog, predmet je pozitivno okončan.

Primjer:⁴⁸ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Republičku upravu za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područnu jedinicu Šipovo, u vezi s nedonošenjem rješenja u ponovljenom upravnom postupku. Odgovornoj strani izdata je preporuka.⁴⁹ Odgovorna strana obavijestila je Instituciju⁵⁰ da je spomenuti postupak okončala donošenjem odgovarajućeg rješenja, čime je izdata preporuka ispoštovana.

Primjer:⁵¹ Podnosioci žalbe kao odgovornu stranu označili su Odjel za urbanizam i građenje Grada Mostara u vezi sa sprovođenjem ponovnog upravnog postupka prema uputstvu presude Kantonalnog suda u Mostaru. Nakon intervencije Ombudsmena odgovorna strana dostavila je obavještenje da je predmetna procedura nastavljena, jer je stručni tim izašao na lice mjesta i sastavio zapisnik o zatečenom stanju građevine, što su potvrdili podnosioci žalbe, čime je predmet uspješno okončan.

Primjer:⁵² Podnositeljice žalbe, majka i dvije kćerke, uputile su poseban podnesak/molbu Službi za socijalne i stambene poslove, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Grada Mostara, da se iznađe mogućnost i ustupi na korištenje stan u Mostaru za koji će uredno izmirivati nužne troškove stanovanja, budući da su već duži period žrtve porodičnog nasilja počinjenog od strane supruga i oca. Poslije intervencije Ombudsmena, podnositeljice žalbe su pozvane kod odgovorne strane te su im uručeni ključevi od jednosobnog stana. Predmet je uspješno okončan.

⁴⁵ Gasus Dossier und Fördertechnik GmbH v. The Netherlands (23. februar 1995.) Serija A broj 306-B; stav 62;

⁴⁶ Ž-BL-05-673/19;

⁴⁷ Akt broj 3187-19-1, od dana 18.10.2019. godine;

⁴⁸ Ž-BL-05-130/19;

⁴⁹ P-249/19, od dana 22.10.2019. godine;

⁵⁰ Akt broj 21.54/952-334/04, od dana 02.12.2019. godine;

⁵¹ Ž-MO-05-36/19;

⁵² Ž-MO-05-55/19;

4.3. Policija

Rad policije u svakom društvu od ogromnog je značaja. Policija je organ vlasti koji treba biti garant javne sigurnosti. Brojne su zadaće koje u tom smislu policija ima: zaštita ljudi i imovine, osiguranje poštivanja važećih zakona i propisa, zaštita i poštivanje osnovnih prava i sloboda građana, sprečavanje i borba protiv kriminala, održavanje javnog reda i mira te pružanje pomoći i usluga građanima.

Postupanje policijskih službenika zasnovano je prvenstveno na odredbama Zakona o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine⁵³, Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine,⁵⁴ Zakonom o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske,⁵⁵ Zakonom o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine,⁵⁶ Zakonom o policiji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,⁵⁷ te kantonalnim zakonima o unutrašnjim poslovima.

Na rad policije, u 2019. godini, odnosile su se 154 žalbe, a izdato je pet preporuka. Žalbe na rad policijskih organa mogu se klasificirati na: postupanje policijskih organa prema građanima⁵⁸ i probleme radnopravnog statusa policijskih službenika uključujući i pitanja činovanja i napredovanja u službi.⁵⁹

Žalbe koje su klasificirane kao postupanje policijskih organa prema građanima, odnose se na prekomjernu upotrebu sile, odnosno na prekoračenje ovlaštenja policijskih službenika prilikom vršenja službenih radnji. U takvim situacijama građanima stoji na raspolaganju mehanizam unutrašnje kontrole⁶⁰ kojim se sprovodi odgovarajući interni postupak.

U obraćanjima građana iskazano je nepovjerenje u mehanizme unutrašnje kontrole koji se odnose na postupanja policijskih službenika. U najvećem broju slučajeva pritužbe su ocijenjene neosnovanim,⁶¹ podnosioci su obaviješteni o provedenoj unutrašnjoj istrazi aktom na koji nije moguće izjaviti pravni lijek.⁶² Podnosiocima je ukazano da Institucija ne može preispitivati odluku koja je donesena u postupku unutrašnje kontrole policijskog organa, ali da je Institucija nekoliko puta u svojim godišnjim izvještajima ukazivala na nezadovoljstvo građana radom sistema unutrašnje kontrole policijskih službenika.⁶³

⁵³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 50/2004, 27/2007 i 59/2009;

⁵⁴ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 7/2004, 63/2004, 5/2006, 58/2006, 15/2008, 63/2008, 35/2009 i 07/2012;

⁵⁵ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 57/2016 i 11/2006;

⁵⁶ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 49/2005 i 81/2014;

⁵⁷ Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine” br. 31/2009, 60/2010 i 31/2011;

⁵⁸ Ž-BR-05-39/18;

⁵⁹ Ž-SA-06-429/18, preporuka P- 201/18 od 27.08.2018. godine;

⁶⁰ Organizacione jedinice/uređi/službe pri ministarstvima unutrašnjih poslova prate i vrše kontrolu zakonitosti u radu pripadnika policije u vezi sa zloupotrebama službenog položaja, prate prekoračenja službenih ovlaštenja i eventualnu umiješanost pripadnika policije u kriminalne aktivnosti, provode istrage i unutrašnje postupke radi sprečavanja i otkrivanja učinilaca nezakonitih radnji, predlažu mjere i radnje kao rezultate sprovedenih unutrašnjih postupaka ispitivanja tačnosti navoda iz predstavi i žalbi građana u vezi s postupanjima pripadnika policije, brinu se o postupanju policijskih službenika u skladu s relevantnim propisima, a u interesu zakonitog i profesionalnog postupanja, jačanja povjerenja i saradnje policije i društvene zajednice.

⁶¹ Ž-SA-05-51/19;

⁶² Akt broj: 08-05/1-1/-05.3-15/19, od dana 18.02.2019. godine;

⁶³ Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, str. 34 https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2019030109434379bos.pdf

Primjer:⁶⁴ Žalbeni navodi se odnose na postupanje Policije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, a vezano za prijavu podnositeljice žalbe od dana 27.10.2015. godine. Podnositeljica žalbe navodi da je njezin sin osoba s posebnim potrebama i da je navedenog dana povrijeđen o čemu je obavijestila Policiju Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, ali da je izostalo adekvatno i profesionalno postupanje istih. Nakon provedenog postupka, Ombudsmeni su izdali preporuku⁶⁵ Policiji Brčko Distrikta. Spomenutom preporukom osim Policije, obuhvaćeno je i Tužilaštvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine⁶⁶ budući da se pred ovim Tužilaštvom vodi istraga u vezi s ovim slučajem. Iz posljednjeg akta Policije⁶⁷ proizlazi da u spomenutom predmetu još uvijek nije okončan postupak istrage.

Primjer:⁶⁸ Ombudsmeni su na osnovu novinskog članka koji je objavljen dana 25.04.2019. godine na portalu *izdvojeno.ba* pod nazivom *GP držala migrante u kavezima, donaciji EU*, koji je snimljen u prostorijama za zadržavanje Jedinice Granične policije Bosne i Hercegovine – Međunarodni granični prelaz „Klobuk“ dana 22.04.2019. godine. Postupajući po službenoj dužnosti Ombudsmeni su uputili zahtjev za izjašnjenje Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine radi dostavljanja informacija i podataka o prostorijama u kojima se zadržavaju strani državljani, kao i da se izjasne o okolnostima konkretnog slučaja. Granična policija Bosne i Hercegovine dostavila je traženo izjašnjenje⁶⁹ kojim obavještavaju Ombudsmene o postojanju prostorija za zadržavanje na konkretnom graničnom prelazu koji se sagrađen u skladu s evropskim standardima. Predstavnici Institucije obavili su posjetu Jedinici Granične policije Bosne i Hercegovine Međunarodni granični prelaz „Klobuk“ – Trebinje i nisu utvrdili povredu prava.

Primjer:⁷⁰ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Odsjek za unutrašnju kontrolu pri Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona 10, a u vezi s podnesenom pritužbom na rad dvojice policijskih službenika Ministarstva. U dostavljenom izjašnjenju⁷¹, navodi se da je po podnesenoj prijavi proveden odgovarajući postupak, pri čemu nije utvrđeno da je podnosilac žalbe od strane policijskih službenika bio izložen torturi, ucjeni i omalovažavanju, kako je naveo u podnesenoj prijavi.

4.4. Inspekcije

Inspeksijski nadzor ima izuzetnu važnost pri provođenju cijelog niza propisa na kojima se zasniva zaštita prava fizičkih i pravnih lica. Kroz inspeksijski nadzor organi vlasti nadziru provođenje propisa, otklanjaju eventualna kršenja i sankcioniraju odgovorna lica. Bez inspeksijskog nadzora ne postoji ni sigurnost poštovanja propisa, a u tom slučaju nemoguće je govoriti o dobroj upravi, vladavini prava i zaštiti prava pojedinca. Zbog toga je izuzetno važno da postupanje inspeksijskih službi bude efikasno, blagovremeno i u skladu s pozitivnim zakonskim propisima.

⁶⁴ Ž-BR-05-39/18;

⁶⁵ P-6/19, od dana 03.12.2018. godine;

⁶⁶ Ž-BR-05-40/18;

⁶⁷ Odgovor broj 14.02.2-04.2-73588/19, od dana 18.10.2019. godine.

⁶⁸ Ž-SA-05-474/19;

⁶⁹ Akt broj: 17-07-04-3-4198-3/19, od dana 06.05.2019. godine.

⁷⁰ Ž-BL-05-456/19;

⁷¹ Akt broj 02-03/1-04-11550/19, od dana 11.07.2019. godine.

Inspeksijski nadzor predstavlja efikasan mehanizam koji omogućava da organi uprave obezbijede poštovanje zakonskih i podzakonskih propisa kao i provođenje donesenih upravnih akata s ciljem zaštite i podrške javnog ili privatnog interesa.

Imajući u vidu broj izjavljenih žalbi tokom 2018. godine,⁷² a koje su se odnosile na rad inspekcija, Ombudsmeni su 2019. godine započeli aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja o ulozi inspekcija u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, kojim će biti obuhvaćeni svi inspeksijski organi na nivou Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, deset kantona, gradova i općina.

U 2019. godini zaprimljeno je 80 žalbi, a izdate su tri preporuke. Građani su se obraćali zato što po podnesenim predstavkama nadležne inspekcije nisu provodile postupke, nisu vršili praćenje izvršenja donesenih rješenja ili su se oglašavali nenadležnim.

Ombudsmeni upozoravaju da neblagovremeno i nedjelotvorno postupanje inspeksijskih organa može proizvesti nesagledive posljedice ne samo u smislu povrede prava na pravnu zaštitu nego i povredu imovinskih prava građana. Takav je slučaj kod nepostupanja po prijavama zbog nelegalne gradnje stambenih i poslovnih objekata. Protokom vremena u kojem nisu poduzete zakonite radnje okončavaju se izvođački radovi na objektima, njihovi vlasnici pokreću postupke legalizacije istih, koji mogu trajati i više godina zbog slabosti administrativnog aparata, no bez obzira na ishod, princip zakonitosti i efikasnosti u radu organa uprave doveden je u pitanje.

Primjer:⁷³ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Upravu za inspeksijske poslove Kantona 10. Navodi da je odgovornoj strani podnio zahtjev za inspeksijsku kontrolu u Javnom poduzeću „LI ČISTOĆA“ d.o.o. Livno, pa od Institucije traži da prati rad inspeksijskog organa po podnesenom zahtjevu, a radi zaštite prava na odlučivanje u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka, odgovorna strana obavijestila je Instituciju da je protiv poslodavca i odgovornog lica društva pokrenut prekršajni postupak i izdat prekršajni nalog, o čemu je obaviješten i podnosilac žalbe. Polazeći od navedenog izjašnjenja, predmet je pozitivno okončan.

Primjer:⁷⁴ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Službu za inspeksijske poslove-Urbanističko-građevinska inspekcija Općine Velika Kladaša. Navodi da je odgovorna strana donijela rješenje kojim su subjektu nadzora naložene mjere u skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju i građenju USK⁷⁵. Na spomenuto rješenje uložio je žalbu, a o kojoj nije odlučeno do momenta obraćanja Instituciji. Ombudsmeni su se u dva navrata obraćali odgovornoj strani, međutim, odgovorna strana nije dostavila traženo izjašnjenje ni po jednom od upućenih zahtjeva, te im je izdata preporuka⁷⁶. Općina Velika Kladaša dostavila je rješenje kojim je odlučeno o žalbi čime je postupak pozitivno okončan.

⁷² Ombudsmeni su tokom 2018. godine imali 60 žalbi –predmeta u kojima s različite inspekcije bile označene kao odgovorne strane.

⁷³ Ž-LI-05-46/19;

⁷⁴ Ž-BL-05-469/19;

⁷⁵ Službeni glasnik USK, broj 12/2013.

⁷⁶ P-197/19;

Primjer:⁷⁷ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Odjeljenje za inspekcijske poslove Grada Prijedora - Urbanističko-građevinsku inspekciju zbog neizvršenja donesenog rješenja. Spomenutim rješenjem određenom licu, kao investitoru, naređeno je da u roku od 60 dana ukloni o svom trošku izvedene radove na zemljanom nasipu. Ombudsmeni su izdali preporuku.⁷⁸ Inspekcija je dostavila odgovor u kojem se navodi da je investitor odustao od građenja i da će izvršiti rekultivaciju zemljišta u poljoprivredne svrhe, izvedeni nasip više ne predstavlja građenje, pa urbanističko-građevinski inspektor nema više nadležnost kontrolisati izradu ovog nasipa. Kako je članom 23. Zakona o općem upravnom postupku određeno da organ pazi po službenoj dužnosti, u toku cijelog postupka, na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost, urbanističko-građevinski inspektor ne može postupiti po preporuci.

4.5. Vladina i ministarska imenovanja

Ombudsmeni imaju ovlaštenja za preispitivanje procesa imenovanja koja se provode u skladu s odredbama Zakona o imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske.

U 2019. godini, ukupan broj registrovanih predmeta koji se odnosi na vladina i ministarska imenovanja iznosi 56. U 27 predmeta izdata je preporuka kojom se odgovornom javnom službeniku nalaže poništavanje postupka imenovanja. Od toga, dvije preporuke su realizovane, za pet preporuka ostvarena je saradnja s organima, šest ih nije realizovano, a za 12 izdatih preporuka nema odgovora.

Žalbeni navodi ukazuju na povrede osnovnih principa zakona koji uređuju oblast imenovanja prilikom provođenja postupaka imenovanja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim preduzećima i ustanovama, neprimjenjivanje objektivnih kriterija kao i netransparentnost u postupku odlučivanja.

Primjer:⁷⁹ Podnositeljica prigovora, odnosno žalbe navodi da pri donošenju rješenja u postupku konačnog imenovanja člana Upravnog odbora JU Centra za socijalni rad Tuzla nije ispoštovana formalno-pravna procedura. U vezi s tim, izdata je preporuka.⁸⁰ Gradsko vijeće Grada Tuzle dostavilo je svoje izjašnjenje na izdatu preporuku navodeći da prihvata preporuku Ombudsmena i da će istu realizovati.

Primjer:⁸¹ Podnosioci prigovora obratili su se Instituciji prigovorom na rješenje o imenovanju Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica – Drin i Upravnog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica – Bakovići. Podnosioci prigovora odgovornom stranom označili su Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Ispitujući navode iz prigovora i nakon provedenog postupka, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike izdate su

⁷⁷ Ž-BL-05-615/17;

⁷⁸ Od 27.08.2018. godine.

⁷⁹ Ž-BL-05-1000/18;

⁸⁰ P-139/19 od 26.04.2019. godine.

⁸¹ Ž-SA-05-1018/18; Ž-SA-05-1020/18; Ž-SA-05-1144/18;

preporuke.⁸² Na izdate preporuke dostavljen je odgovor iz kojeg proizlazi da odgovorni javni službenik nije nadležan da preispituje vjerodostojnost datih izjava od strane kandidata. S obzirom na to da nije postupljeno po preporukama, o tome je obaviješten neposredno viši organ.

Primjer:⁸³ Podnosilac prigovora kao odgovornu stranu označio je Vladu Kantona 10, a u vezi s postupkom imenovanja člana Školskog odbora Srednje škole „Kupres.“ U žalbi se ukazuje na kršenje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, jer Vlada Kantona 10 u Livnu nije odlučila o izjavljenom prigovoru na konačno imenovanje. Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni su izdali preporuku.⁸⁴ Podnosilac prigovora pismeno se izjasnio Instituciji da nikada nije zaprimio odluku po podnesenom prigovoru, niti od Ministarstva niti od Vlade, ni nakon izdavanja preporuke. Ombudsmeni su o neizvršavanju svoje preporuke od strane Vlade Kantona 10 obavijestili Skupštinu Kantona 10.

Primjer:⁸⁵ Podnosilac prigovora obratio se Instituciji označivši kao odgovornu stranu "Toplanu" ad Prijedor, a u vezi s postupkom izbora i imenovanja direktora. Odgovorni javni službenik podnosioca prigovora⁸⁶ obavijestio je da nije izabran za direktora "Toplane" ad Prijedor po raspisanom konkursu⁸⁷. Na spomenuto obavještenje, u skladu s poukom o pravnom lijeku, uputio je prigovor Nadzornom odboru "Toplana" ad Prijedor. Rješavajući po prigovoru, Nadzorni odbor je donio je odluku⁸⁸, kojom je odbio njegov prigovor. Iz obrazloženja odluke jasno proizlazi kako je i pod kojim uvjetima proveden postupak izbora i imenovanja direktora. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni nisu utvrdili da je tokom postupka izbora i imenovanja direktora došlo od povrede principa iz člana 3. Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske.

4.6. Migracije i azil

U toku 2019. godine Ombudsmeni su registrovali ukupno 52 predmeta, a izdato je 10 preporuka koje se odnose na problematiku azila i migracija. Od toga, u sjedištu Institucije u Banjoj Luci registrovano je šest predmeta, u Područnoj kancelariji Sarajevo 45 i jedan u Područnoj kancelariji Brčko.

U skladu sa Sporazumom s Ministarstvom bezbjednosti Bosne i Hercegovine, u ime tražitelja azila, žalbe podnosi Udruženje „Vaša prava Bosne i Hercegovine“. Podnesene žalbe odnose se na pravni status migranata, odnosno pristup postupku azila, određivanje staratelja maloljetnim tražiteljima azila i ograničavanje slobode kretanja.⁸⁹

⁸² P-136/19 od 01.04.2019. godine i P-137/19 od 06.06.2019. godine.

⁸³ Ž-LI-05-25/19;

⁸⁴ P-112/19 od 30.04.2019. godine.

⁸⁵ Ž-BL-05-338/19;

⁸⁶ Akt broj 020-876/19, od dana 02.04.2019. godine.

⁸⁷ Javni konkurs broj 02-199/19, od dana 24.01.2019. godine.

⁸⁸ Odluka broj 020-1051-3-19, od dana 25.04.2019. godine.

⁸⁹ P-299/19 od 12.12.2019. godine.

Ombudsmeni posebnu pažnju posvećuju žalbama u kojima se kao stranke javljaju maloljetni migranti, kao i žalbama u vezi s pitanjima tretmana ovih lica. Naime, pitanje imenovanja staratelja maloljetniku bez pratnje uređeno je Zakonom o azilu⁹⁰, koji propisuje da se maloljetniku bez pratnje koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil treba odrediti staratelj pod istim uvjetima kao državljanima Bosne i Hercegovine, te da zahtjev za postavljanje staratelja nadležnom centru za socijalni rad podnosi Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine. U vezi s tim, Ombudsmeni su ukazali na važnost uloge centara za socijalni rad u postupanju s maloljetnicima. Kada je riječ o maloljetnim tražiocima azila registrovano je 14 predmeta.

Ombudsmeni su tokom 2018. godine uputili podnesak Komitetu za prava radnika migranata⁹¹. U podnesku Komitet je upoznat da Ombudsmeni u okviru svog mandata nadgleda i ispunjava obaveze iz Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica kroz posjete i praćenje imigracijskih i azilantskih centara i drugih mjesta gdje se nalaze migranti i obradom pojedinačnih žalbi podnesenih uz saradnju s organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima migracija. U podnesku je naveden presjek stanja u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, ukazivanje na neusklađenost Zakona o strancima⁹² s odredbama Konvencije o zaštiti radnika migranata u dijelu koji se odnosi na određivanje pojma radnika migranata, ukazivanje na pravnu i sudsku zaštitu, sistem besplatne pravne pomoći koju ova lica ostvaruju u Bosni i Hercegovini, ukazivanje na zakonsku regulativu koja se tiče zapošljavanja stranaca, kao i segment socijalne i zdravstvene zaštite. Ombudsmeni su u spomenutom podnesku ukazali i koje je mjere potrebno poduzeti kako bi se unaprijedilo stanje u ovoj oblasti.

Dana 30.09.2019. godine, Ombudsmeni su se sastali sa specijalnim izvjestiocem UN-a za ljudska prava migranata, Felipeom Gonzalesom Moralesom. Na sastanku je razgovarano o pitanjima koja se tiču prava migranata u Bosni i Hercegovini. Tom prilikom, specijalni izvjestilac je upoznat o poduzetim aktivnostima Ombudsmena u ovoj oblasti, a koje obuhvataju posjete svim lokacijama na kojima se nalaze strani državljani, razgovore s njima i osobljem u ustanovama i prostorima u kojima su smješteni, održavanje sastanaka s rukovodiocima institucija koje su prema odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu nadležne za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija. Specijalni izvjestilac UN-a za ljudska prava migranata pozdravio je napore koje Ombudsmeni ulažu da se obezbijedi humano rješavanje ovih problema, uključujući i Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini.

U okviru monitoring mandata Institucije, a s ciljem praćenja stanja u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni su izvršili posjetu Privremenom prihvatnom centru „Ušivak“⁹³, i tom prilikom su konstatovali određene pozitivne pomake kada je u pitanju pravni status migranata. Konstatovano je da su s danom posjete predstavnika Institucije svi migranti imali potvrdu o iskazanoj namjeri za azil. Nevladina organizacija Vaša prava BiH migrantima pruža besplatnu pravnu pomoć dok im se psihosocijalna zaštita pruža posredstvom Bosanskohercegovačke inicijative Žene. Sagledani su uvjeti boravka s akcentom na dječiji smještaj, obezbjeđenje

⁹⁰ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 88/2015.

⁹¹ Akt broj Oi-K-SA-182/18 od dana 08.08.2018. godine.

⁹² Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 88/2015.

⁹³ Posjeta obavljena dana 10.05.2019. godine od strane ombudsmenke Jasminke Džumhur sa saradnicima kada je razgovarano sa šefom Odsjeka za readmisiju i predstavnicima Međunarodne organizacije za migracije.

prevodilaca i saradnju sa zdravstvenim ustanovama. UNICEF s partnerskom organizacijom SOS redovno provodi različite edukativne i psihosocijalne aktivnosti za djecu. Djeca neregularnih migranata pohađaju Osnovnu školu „9. maj,, u Hadžićima.⁹⁴ U momentu posjete, školu je pohađalo 12 djece migranta.⁹⁵ Veoma važnu ulogu u postupanju s djecom, ima Centar za socijalni rad Hadžići koji se bavi problematikom migracija i imenovanjem staratelja maloljetnoj djeci. Ovaj Centar za socijalni rad preuzima ulogu nadležnog centra i imenuje staratelje za maloljetnike koji su smješteni u Prihvatnom centru „Ušivak,, odlukom Kantonalnog centra za socijalni rad.

Primjer:⁹⁶ Ombudsmeni su primili žalbu udruženja Vaša prava BiH, koja je podnesena u ime maloljetnih stranih državljana Y. I, D. B, T. M, H. A, porijeklom iz Pakistana, M. A. porijeklom iz Pakistana i R. K. porijeklom iz Irana. Spomenuta lica iskazala su namjeru za podnošenjem zahtjeva za azil u Službi za poslove sa strancima BiH. Navedenim licima, od strane Službe socijalne zaštite Općine Hadžići rješenjem je imenovan poseban staratelj - zaposlenik NVO fondacije BH inicijativa žena. S obzirom na to da maloljetni tražitelji azila borave u privremenom Prihvatnom centru Ušivak koji je u nadležnosti Službe za poslove sa strancima, te posjeduju IOM iskaznice koje sadrže njihove lične podatke i kojima potvrđuju boravak na navedenoj adresi, podnosilac žalbe moli da nadležni organi zakažu postupak prijema zahtjeva za azil i registraciju maloljetnih tražitelja azila kako bi isti mogli ostvarivati zagwarantovana prava na osnovu kartona. Nakon provedenog postupka istraživanja, te prikupljene dokumentacije, Ombudsmeni su izdali preporuku⁹⁷ Službi za poslove sa strancima i Ministarstvu bezbjednosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil. Izdata preporuka je prihvaćena i realizovana.

Primjer:⁹⁸ Ombudsmeni su primili žalbu udruženja Vaša prava BiH, podnesenu u ime A. A. državljanina Maroka, L. F. državljanina Alžira i A. L. državljanina Alžira. U žalbi se ističe da su iskazali namjeru podnošenja zahtjeva za azil Službi za poslove sa strancima – Terenski centar Tuzla. Također, navodi se da su podnosioci zahtjeva s vlasnicom stana u kojem su smješteni pristupili Službi za poslove sa strancima – Terenski centar Tuzla kako bi izvršili obavezu prijave adrese u skladu s članom 38. stav (2) Zakona o azilu. Službenici Terenskog centra Tuzla odbili su prijaviti boravak navodeći da lica nemaju identifikacijski dokument, te su iste uputili u Ministarstvo bezbjednosti – Sektor za azil radi podnošenja zahtjeva. Zaposlenici udruženja Vaša prava BiH kontaktirali su TC Tuzla nakon čega su izdate nove potvrde o iskazanoj namjeri, te je izvršena prijava boravka s rokom važenja kao na potvrdi. Imajući u vidu činjenice isteka rokova, zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine. Iz sadržaja dostavljenog odgovora Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine proizlazi da je obavljen postupak prijema zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila za navedena lica čime je postupak pozitivno okončan.

⁹⁴ Posjeta obavljena dana 10.05.2019. godine od strane ombudsmenke Jasminke Džumhur sa saradnicima, kada je razgovarano s direktorom i stručnim saradnikom-psihologom.

⁹⁵ Djeca brzo odlaze, uglavnom napuštaju kamp svojom voljom.

⁹⁶ Ž-SA-05-158/19; Ž-SA-05-159/19, Ž-SA-05-160/19, Ž-SA-05-161/19, Ž-SA-05-162/19, Ž-SA-05-163/19;

⁹⁷ P-160/19 od 08.07.2019. godine;

⁹⁸ Ž-SA-05-771/19;

4.7. Javne isprave

U toku 2019. godine u ovoj oblasti ukupno je registrovano 42 predmeta i upućeno osam preporuka, koje se odnose na ispravku sadržaja određenih javnih isprava nakon provedenog postupka ili u toku samih postupaka. Ombudsmeni ukazuju da su javne isprave tzv. stvarna dokazna sredstva, za koja se veže presumpcija o njihovoj autentičnosti. Različitim važećim zakonskim propisima kojima se uređuje ova oblast propisan je način na koji se vrši ispravljanje podataka u aktima, zavisno od vrste postupaka, odnosno pred kojim organima se isti vode.

Primjer:⁹⁹ Podnositeljica žalbe obraća se u vezi s ispravkom rješenja o nasljeđivanju u ostavinskom postupku koji je vodio notar u svojstvu povjerenika Općinskog suda u Cazinu, iza preminule majke podnositeljice žalbe. Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmeni su izdali preporuku.¹⁰⁰ Općinski sud u Cazinu obavijestio je Instituciju¹⁰¹ da je notar izvršio ispravku spomenutog rješenja o nasljeđivanju čime je ispoštovao preporuku Ombudsmena. Predmet je uspješno okončan.

Primjer:¹⁰² Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, a u vezi s povredom prava iz penzijskog osiguranja. Navodi da se bivšem poslodavcu obratila sa zahtjevom za ispravku datuma o prestanku radnog odnosa budući da je kod Federalnog zavoda za PIO/MIO Mostar – Kantonalna administrativna služba Tuzla podnijela zahtjev za ostvarivanje prijevremene penzije. Fond PIO u dostavljenom izjašnjenju navodi da je Federalnom zavodu za PIO/MIO Mostar – Kantonalna administrativna služba Tuzla prosljedio potvrdu staža za podnositeljicu žalbe kojom je stavljena van snage ranija potvrda o radnom stažu čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:¹⁰³ Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Službu za poslove sa strancima, Terenski centar Livno. Navodi da je odgovornoj strani podnijela zahtjev za izdavanje potvrde o prijavi boravišta. Napominje da je državljanka Rumunije, da je zaposlena u Austriji te udata za državljanina Bosne i Hercegovine, da ima namjeru regulisati prebivalište u Livnu, a kako bi mogla ostvariti i druga prava, kao što je to pravo na zdravstveno osiguranje i drugo. U žalbi se ističe da joj radnici Terenskog centra u Livnu neosnovano otežavaju ostvarivanje prava, budući da joj traže ljekarsko uvjerenje kao i uvjerenje o nekažnjavanju, iako je spomenute dokumente priložila nakon što ih je pribavila u Austriji. Terenski centar u Livnu obavijestio je Instituciju da je podnositeljici žalbe izdata potvrda o prijavi mjesta boravka koja jednokratno vrijedi do 90 dana ili višekratno do šest mjeseci s tim da zbir dana provedenih u Bosni i Hercegovini ne smije preći 90. Postupak je uspješno okončan.

⁹⁹ Ž-BL-05-950/18;

¹⁰⁰ P-92/19 od 28.03.2019. godine;

¹⁰¹ Akt broj: 020-0-SU-19-0001 55, od dana 22.05.2019. godine;

¹⁰² Ž-BL-05-295/19;

¹⁰³ Ž-LI-05-220/19;

4.8. Mediji i sloboda informisanja

Sloboda informisanja je pravo priznato Ustavom Bosne i Hercegovine,¹⁰⁴ Ustavom Republike Srpske¹⁰⁵ i Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁶. Novinari kroz svoj rad informišu i upoznaju javnost o postupcima svih aktera javnog života unutar jednog društva. Na taj način doprinosi se otvaranju rasprava i stvaraju mogućnost kako bi svi akteri izrazili svoj stav o aktuelnim pojavama i dešavanjima u društvu. Puno ostvarivanje novinarske društvene uloge moguće je samo ako je uređen njihov status, i ako im je garantovano pravo na sigurnost i dostojanstvo.

Ombudsmeni izražavaju zabrinutost jer se ovo pravo ne ostvaruje u punom obimu i podsjećaju da su tokom 2017. godine izdali Specijali izvještaj o položaju i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini. Kao jedna od najvažnijih preporuka iz spomenutog izvještaja, a koja je upućena Ministarstvu pravde Republike Srpske, Ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine i Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da razmotre mogućnost da se napad na novinare definiše u krivičnim zakonima kao posebno djelo ili kao teži oblik napada na službeno lice u vršenju službene dužnosti, kao i da razmotre mogućnost da se napad na novinare definiše u zakonima o javnom redu i miru kao poseban prekršaj javnog reda i mira. Do danas ove preporuke nisu inkorporirane u odgovarajuće izmjene i dopune navedenih zakona.

Ombudsmeni ne primjećuju napredak u ovoj oblasti jer se i dalje registruju žalbe koje ukazuju na kršenje prava iz ove oblasti. U toku 2019. godine ukupno je registrovano osam žalbi¹⁰⁷ i upućene su tri preporuke¹⁰⁸.

4.9. Besplatna pravna pomoć

Besplatna pravna pomoć u Bosni i Hercegovini organizovana je tako da su u Federaciji Bosne i Hercegovine uspostavljeni zavodi za besplatnu pravnu pomoć u osam kantona, dok u Republici Srpskoj besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje Centar za pružanje besplatne pravne pomoći Republike Srpske (za područje cijele Republike Srpske). U godišnjem izvještaju iz 2017. godine, Ombudsmeni su posebno istakli značaj usvajanja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine.¹⁰⁹ Donošenjem ovog Zakona omogućen je jednak pristup sudu svim građanima Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo imovinsko stanje. Članom 7. navedenog Zakona utvrđeno je da je nadležni organ za pružanje besplatne pravne pomoći pred organima i institucijama Bosne i Hercegovine, Kancelarija za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine koja je unutrašnja organizaciona jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i

¹⁰⁴ Član 2. stav 3. tačka g) i tačka h) Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

¹⁰⁵ Čl. 25 i 26. Ustava Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 21/92 – prečišćeni tekst 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/2002, 26/2002, 30/2002, 31/2002, 69/2002, 31/2003, 98/2003, 115/2005 i 117/2005.

¹⁰⁶ Glava 2. član 1. Ustava Federacije BiH, Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine, br. 1/94, 13/97, 16/2002, 22/2002, 52/2002, 63/2003, 9/2004, 20/2004, 33/2004, 71/2005, 72/2005 i 88/2008.

¹⁰⁷ Ž-SA-05-976/19, Ž-SA-05-338/19, Ž-SA-05-550/19, Ž-SA-05-1043/19; Ž-SA-05-1187/19, Ž-BL-05-276/19, Ž-BL-05-357/19, Ž-BR-05-4/19;

¹⁰⁸ P-47/19 od 05.03.2019. godine, P-206/19 od 04.10.2019. godine, P-281/19 od 24.12.2019. godine;

¹⁰⁹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 83/2016.

Hercegovine. Dakle, Kancelarija ima važnu ulogu u pružanju besplatne pravne pomoći, i to samo u odnosu na postupke pred organima i institucijama Bosne i Hercegovine.

Međutim, Ombudsmeni izražavaju zabrinutost zbog činjenice što Kancelarija još uvijek nije uspostavljena, te poslove pravne pomoći obavljaju upravni inspektori, kao svoju dodatnu aktivnost i po *ad hoc* principu. U neposrednim i telefonskim kontaktima s građanima, predstavnici Institucije ukazuju i upućuju stranke na postojanje besplatne pravne pomoći.

Tokom 2019. godine iz oblasti besplatne pravne pomoći registrovano je ukupno 5 žalbi,¹¹⁰ pri čemu nije bilo izdatih preporuka.

4.10. Sloboda okupljanja

Sloboda okupljanja predstavlja pravo koje garantuje Ustav Bosne i Hercegovine,¹¹¹ Ustav Republike Srpske,¹¹² Ustav Federacije Bosne i Hercegovine,¹¹³ Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,¹¹⁴ zakoni o javnom okupljanju na nivou kantona (ukupno 10, dok je u Zeničko-dobojskom kantonu postupak usvajanja zakona u toku), na nivou Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i na nivou Republike Srpske.

Ostvarivanje ovog prava nameće nadležnim organima pozitivne obaveze, tj. poduzimanje mjera s ciljem obezbjeđenja mirnog uživanja prava, što, prije svega, uključuje zaštitu i pomaganje. Ograničenja su moguća i dopuštena, ako su propisana zakonom i nužna u demokratskom društvu s ciljem zaštite javne bezbjednosti, s ciljem sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili zaštitu prava i sloboda drugih. U praksi, svako ograničenje u vezi sa slobodom okupljanja mora biti srazmjerno cilju zbog kojeg se ograničenje uspostavlja i nadležni organ uvijek treba nastojati da koristi blažu mjeru ograničenja, ako se spomenutom blažom mjerom može postići cilj. Nadležni organ, u skladu s principima dobre uprave odluku kojom ograničava slobodu okupljanja mora obrazložiti i omogućiti pristup pravnom lijeku koji ne samo da treba biti, već i da je efikasan. U vezi s tim, kao jedan od svojih strateških ciljeva zaštite i promocije osnovnih ljudskih prava, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli su odluku da se tokom 2019. godine pristupi izradi Specijalnog izvještaja o pravu na slobodu mirnog okupljanja.

Ombudsmeni podsjećaju da je 8. septembra 2019. godine u Sarajevu održana prva Povorka ponosa pod sloganom: "Ima izać" kao vid javnog okupljanja u pokretu koja je prošla bez ijednog incidenta što svakako zaslužuje pohvalu kako za organizatore tako i za organe koji su je obezbjeđivali¹¹⁵.

Primjer:¹¹⁶ Tokom 2019. godine evidentiran je određeni broj obraćanja koji se odnosi na eventualnu povredu prava na slobodu okupljanja. Radi se o pojedinačnim žalbama građana Banje

¹¹⁰ Ž-BL-05-328/19, Ž-BL-05-470/19, Ž-BL-05-474/19, Ž-BL-05-740/19, Ž-BL-05-758/19;

¹¹¹ Član II 3. tačka i);

¹¹² Član 30.

¹¹³ Član 2. (1) I);

¹¹⁴ Član 14. stav 1.

¹¹⁵ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1327&lang=HR>

¹¹⁶ P-15/20, od dana 05.02.2020. godine;

Luke, kao i žalbama pripadnika neformalne grupe građana „Pravda za Davida“.¹¹⁷ Kao odgovorna strana označeno je Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske. S obzirom na specifičnost ove problematike, registrovane žalbe obrađene u okviru kategorije povrede prava na mirno okupljanje. Provodeći postupak istraživanja, Ombudsmeni za ljudska prava su u svim registrovanim predmetima zatražili izjašnjenja odgovorne strane. Na osnovu analize dostavljenih žalbi i prateće dokumentacije, kao i iz odgovora nadležnog organa, Ombudsmeni konstatuju niz suprotnosti o viđenju događaja koji su predmet žalbi¹¹⁸, a odnose se na javna okupljanja neformalne grupe građana Pravda za Davida u dane 25.12.2018. godine i 30.12.2018. godine. U ovakvim situacijama (posebno kada su navodi iz podnesenih žalbi i izjašnjenja nadležnih organa potpuno oprečni), Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, prema zakonu, ne raspolaze mogućnošću direktnog izvođenja dokaza kako bi se utvrdile sve sporne činjenice. Poseban problem predstavlja utvrđivanje činjeničnog stanja u predmetima u kojima se prema žalbenim navodima policijski službenici terete za prekoračenje ovlaštenja i prekomjernu upotrebu sile u onim situacijama kada su unutrašnji mehanizmi kontrole pri Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, a kako je navedeno u njihovim aktima, sproveli istragu i utvrdili da nije došlo do prekoračenja. Sumirajući žalbene navode, pribavljena izjašnjenja, analizirajući odredbe međunarodnih propisa koji uređuju ovu oblast,¹¹⁹ domaćeg zakonodavstva,¹²⁰ kao i podzakonskih akata¹²¹ Ombudsmeni su odgovornoj strani izdali preporuku¹²².

¹¹⁷ Ž-BL-05-1012/18, Ž-BL-05-1032/18, Ž-BL-05-1034/18, Ž-BL-05-12/19, Ž-BL-05-17/19, Ž-BL-05-19/19, Ž-BL-05-20/19, Ž-BL-05-21/19, Ž-BL-05-7/19, Ž-BL-05-32/19, Ž-BL-05-59/19, Ž-BL-05-70/19, Ž-BL-05-146/19, Ž-BL-05-461/19;

¹¹⁸ Ž-BL-05-12/19; Ž-BL-05-32/19; Ž-BL-05-70/19;

¹¹⁹ Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvencija Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

¹²⁰ Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske, Krivični zakonik Republike Srpske, Zakon o javnom redu i miru, Zakon o policiji i unutrašnjim poslovima, Zakon o javnom okupljanju Republike Srpske.

¹²¹ Pravilnik o upotrebi sile;

¹²² P-15/20;

V. PRAVOSUĐE I UPRAVA

Član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda - Pravo na pravično suđenje glasi: *Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, uspostavljenim na osnovu zakona...*

Stav je Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu da su države potpisnice Evropske konvencije o ljudskim pravima dužne organizovati pravne sisteme koji će obezbijediti poštovanje člana 6. Konvencije (vođenje postupaka u građanskim stvarima i po krivičnim optužbama, pred sudovima i drugim državnim organima, bez neopravdanog odugovlačenja i da se završe u razumnom roku).

Pravo na pravično suđenje, pored prava na suđenje u razumnom roku, podrazumijeva i pravo na nesmetan pristup pravdi, pravo na pravnu pomoć, pravo na pravnu sigurnost, pravo na procesnu ravnopravnost i pravo na jasno i potpuno obrazloženu odluku. Stoga, princip vladavine prava u savremenim pravnim sistemima podrazumijeva i obavezu država potpisnica Konvencije da obezbijede djelotvoran sistem garancija i poštovanja prava u sudskom postupku koji u konačnici vodi blagovremenom izvršenju pravde.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da se “razumnost” dužine trajanja postupka mora cijeliti u svjetlu okolnosti slučaja i u odnosu na niz kriterija: složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke i nadležnih organa i važnost predmeta spora za podnosioca predstavke.¹²³

Propisivanjem navedenih standarda, kroz zakonski okvir, obezbjeđuje se pravna osnova zaštite i ostvarenja prava pred domaćim sudovima, uz neposrednu primjenu prakse Evropskog suda, prilikom odlučivanja o povredi prava na suđenje u razumnom roku.

U tom kontekstu Vlada Republike Srpske utvrdila je dana 14.11.2019. godine Nacrt zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku kojim se uređuje pravo na suđenje u razumnom roku i njegova zaštita, te pravo na pravično zadovoljenje zbog povrede ovog prava koje se ostvaruje u sudskom postupku. Propisuje se i pravo stranke na novčano obeštećenje i nadoknadu imovinske štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Pravo na zaštitu prava na suđenje u razumnom roku ima svaka stranka u sudskom postupku koja smatra da sud nije u razumnom roku odlučio o njenom pravu ili obavezi, sumnji ili optužbi za krivično djelo, a pravo i dužina trajanja razumnog roka utvrđuju se u skladu s praksom Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu. Nacrtom je propisana mogućnost objavljivanja presude kojom je utvrđeno da je neopravdano odugovlačen postupak i odlučivanje na internet-stranici suda, što čini ove postupke transparentnijim, omogućava pravično zadovoljenje stranke, te povećava povjerenje građana u pravičnu sudsku zaštitu. Ostaje da se vidi hoće li predmetni zakon, nakon usvajanja imati pozitivno djelovanje u smislu zaštite prava građana.

¹²³ Frydlander protiv Francuske [Veliko vijeće], 27. juni 2000. godine, stav 43

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi u 2019. godini zaprimljena je 851 žalba. U Područnoj kancelariji u Sarajevu zaprimljene su 302 žalbe, u sjedištu Institucije u Banjoj Luci 244 žalbe, u Područnoj kancelariji u Mostaru 19 žalbi, u Područnoj kancelariji u Brčkom 63 žalbe i 223 žalbe u Terenskoj kancelariji u Livnu.

Izdato je 26 preporuka, od čega je pet u potpunosti realizovano, po pet preporuka je ostvarena saradnja, tri preporuke nisu realizovane i u 13 slučajeva označeni odgovorni organ nije dostavio povratnu informaciju po preporuci.

5.1. Pravosuđe

Analizom 504 žalbe zaprimljene u Instituciji, koje se odnose na oblast pravosuđa može se zaključiti da se građani obraćaju Ombudsmenima zbog povrede sljedećih prava i to:

- neprimjerene dužine trajanja sudskih postupaka - ukupno 101 žalba,
- nedjelotvornog provođenja sudskih odluka - 56 žalbi,
- 20 žalbi na rad sudija zbog povreda odredbi procesnih zakona i 12 žalbi koje se odnose na ostale povrede prava vezanih za postupanje sudova (povrede načela nepristranosti, nedonošenje sudskih odluka na zakonom propisan način i u roku, neujednačenost sudske prakse).

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹²⁴ u kojem je kao odgovorna strana označen Kantonalni sud u Sarajevu. U žalbi je navedeno da je dana 20.12.2015. godine izjavljena žalba na presudu Općinskog suda u Sarajevu, te da podnosilac žalbe do dana obraćanja Ombudsmenima nema saznanja o daljem razvoju predmeta. U odgovoru¹²⁵ Ombudsmenima Kantonalni sud je istaknuo: „... ovim putem Vas obavještavamo da sud rješava predmete po tužbama iz 2012. i 2013. godine, a tužilac je podnio tužbu 21.10.2015. godine te se ne može očekivati rješavanje ovog predmeta u narednih godinu dana, s obzirom na to da sud rješava predmete po hronološkom redu.“ Nakon ponovljene intervencije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Kantonalni sud u Sarajevu dostavio je informaciju¹²⁶: „...Povodom Vašeg zahtjeva za hitno postupanje u predmetu ovog suda, a nakon prethodno pribavljenog mišljenja predsjednika građanskog odjeljenja ovog suda, na osnovu odredbe iz člana 55. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju, ovim putem Vas obavještavamo da je po Vašem ranijem zahtjevu odobreno da se predmet tretira kao hitan, o čemu je obaviješten i postupajući sudija“.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹²⁷ u kojem je kao odgovorna strana označen Općinski sud u Cazinu. Žalitelj navodi da je Kantonalni sud u Bihaću rješenjem broj 20 0 I 01288 17 Gž, od dana 09.03.2018. godine ukinuo prvostepenu odluku od dana 12.07.2017. godine i vratio predmet Sudu na ponovni postupak. Do momenta obraćanja Ombudsmenima nema nikakvih saznanja o razvoju predmeta. U toku istražnog postupka izostala je saradnja Općinskog suda u Cazinu s Institucijom te je upućena preporuka.¹²⁸ Preporuka nije ispoštovana.

¹²⁴ Ž-BL-08-444/19;

¹²⁵ Akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 009-0-Su-19-000776 od 03.09.2019. godine.

¹²⁶ Akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 009-0-Su-19-000776 od 15.01.2020. godine.

¹²⁷ Ž-BL-08-151/19;

¹²⁸ Preporuka broj P-130/19 od 07.05.2019. godine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹²⁹ u kojoj se navodi da je žalitelj dana 26.12.2017. godine putem zakonskog zastupnika pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci pod brojem 71 0 P 275425 17 P. Do momenta obraćanja Ombudsmenima pripremno ročište u ovoj pravnoj stvari nije zakazano. Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su uputili preporuku¹³⁰ Osnovnom sudu u Banjoj Luci. U izjašnjenju¹³¹ na preporuku navedeno je: „...Imajući u vidu da su se dana 11.07.2019. godine stekli uvjeti za zakazivanje pripremnog ročišta, to je dana 26.07.2019. godine postupajući sudija dao naredbu za zakazivanje pripremnog ročišta, te je isto zakazano za dan 28.11.2019. godine...“

5.1.1. Izvršenje nad sredstvima budžeta

Ombudsmeni godinama unazad ukazuju na žalbe koje se odnose na nemogućnost ili otežano izvršenje pravosnažnih presuda. Problem se ogleda u situaciji kada je izvršenik općina, kanton ili entitet, u kojim slučajevima je izvršenje moguće provesti samo nad sredstvima koja su predviđena za tu namjenu, a u onoj visini koja je budžetom određenog javnog organa predviđena u tu svrhu, za konkretnu budžetsku godinu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹³² u kojem je kao odgovorna strana označeno Ministarstvo finansija Vlade Kantona Sarajevo. U žalbi je navedeno: presudom Općinskog suda u Sarajevu¹³³ i presudom Kantonalnog suda u Sarajevu¹³⁴, naloženo je Kantonu Sarajevo da žaliteljici, uposlenici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo kao tražiocu izvršenja, isplati ukupan iznos od 4 038,00 KM,¹³⁵ sa zakonskom zateznom kamatom počev s danom 17.10.2011. godine, pa do isplate. Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu¹³⁶ određuje se izvršenje Kantonu Sarajevo i nalaže da se žaliteljici izvrši isplata. Radi neizvršenja presude gore navedene žaliteljica se obratila Ministarstvu finansija Kantona Sarajevo i zaprimila odgovor Ministarstva finansija, akt broj 08-05-SI/18 od 22.02.2018. godine. Žaliteljica se dana 02.03.2018. godine obratila Union banci d.d. Sarajevo radi izvršenja isplate po rješenju¹³⁷ i zaprimila odgovor¹³⁸ da banka nije u mogućnosti postupiti po zahtjevu žaliteljice zato što do dana 13.03.2018. godine rješenje o izvršenju Općinskog suda u Sarajevu¹³⁹ nije zaprimljeno u Union banci d.d. Sarajevo. Žaliteljica ističe da su u njenom slučaju još tri rješenja Općinskog suda u Sarajevu¹⁴⁰ postala izvršna, te da po istima nije izvršena isplata. S ciljem provjere navoda žaliteljice, dana 11.01.2019. godine Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Ministarstva finansija Kantona Sarajevo. U zaprimljenom odgovoru¹⁴¹ između ostalog navodi se: „...rješenja o izvršenju tražioca izvršenja se nalaze u

¹²⁹ Ž-BL-08-313/19;

¹³⁰ Preporuka broj P-158/19 od 07.08.2019. godine.

¹³¹ Akt Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 071-0-Su-19-001287 od 05.09.2019. godine.

¹³² Ž-SA-05-1367/18;

¹³³ Presuda Općinskog suda u Sarajevu¹³³ broj 65 0 Rs 212980 11 Rs od 26.06.2012. godine;

¹³⁴ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 212980 12 Rsž od 16.07.2013. godine;

¹³⁵ I to: na ime razlike regresa za 2010. godinu u iznosu od 404,00 KM razlike regresa za 2011. godinu u iznosu od 419,00 KM, te iznos od 1836, 27 KM, na ime toplog obroka za 2010. godinu u iznosu od 1358,33 KM, na ime razlike toplog obroka za januar 2011. godine do 01.10.2011. godine.

¹³⁶ Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 I 376286 13 I od 27.09.2013. godine.

¹³⁷ Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 I 376286 13 I od 27.09.2013. godine.

¹³⁸ Akt Union banke broj 10/4-2-3759-1/18 od 13.03.2018. godine.

¹³⁹ Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 I 376286 13 I od 27.09.2013. godine.

¹⁴⁰ Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 I 343367 13 I, 65 0 I 734291 18 I, 65 0 I 734288 18 I;

¹⁴¹ Akt Ministarstva finansija Kantona Sarajevo broj 08-10-1018 od dana 12.02.2019. godine.

Jedinstvenoj bazi izvršnih rješenja s Glavnog transakcijskog računa Kantona Sarajevo i ista će biti izvršena u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku, budžetom Kantona Sarajevo za 2019. godinu i Zakonom o izvršenju budžeta Kantona Sarajevo za 2019. godinu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u više predmeta¹⁴² u kojima je kao odgovorna strana označena Vlada Zeničko-dobojskog kantona i Vlada Srednjobosanskog kantona. Podnosioci žalbe u svojstvu punomoćnika aplikantata navode da je Evropski sud za ljudska prava dana 14.01.2019. godine donio presudu u predmetima: *Šain i drugi protiv BiH*¹⁴³, *Elčić i drugi protiv BiH*¹⁴⁴, te dana 07.02.2019. godine presudu po više predmeta,¹⁴⁵ kojima je proglasio aplikacije dopuštenima. Napominju da su aktima Evropskog suda za ljudska prava koji su dostavljeni uz presude, obaviješteni da su iste postale pravosnažne dana 17.01.2019. godine i dana 07.02.2019. godine. Dalje, vlade Zeničko-dobojskog i Srednjobosanskog kantona bile su u obavezi da u cijelosti izvrše spomenute presude najkasnije do dana 17.04.2019. godine, odnosno do dana 07.05.2019. godine. Vlada Zeničko-dobojskog kantona je postupajući po zahtjevu za provođenje presude u predmetima: *Šain i drugi protiv BiH*, *Elčić i drugi protiv BiH*, *Dujak i drugi protiv BiH*, *Hrnjić i drugi protiv BiH*, donijela odluku o načinu izvršenja presude, kojom je naloženo Ministarstvu finansija da se izvrši isplata nematerijalne štete (1000 eura po aplikantu) i troškovi postupka pred Evropskim sudom (350 eura po aplikantu), dok će se glavnica, kamate kao i troškovi parničnog i izvršnog postupka koji su dio obaveze iz presude Evropskog suda za ljudska prava isplatiti kao i za domaće presude svih drugih tražilaca izvršenja, prema redoslijedu povjerilaca kod ABS banke. U skladu s pravilima postupka, Ombudsmeni su se obratili Vladi Zeničko-dobojskog kantona i Vladi Srednjobosanskog kantona. Vlada Zeničko-dobojskog kantona,¹⁴⁶ između ostalog, izražava svoje opredjeljenje za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava. U vezi s tim, Ministarstvo finansija Zeničko-dobojskog kantona izvršilo je plaćanje finansijskih obaveza prema aplikantima u dijelu koji se odnosi na ime dosuđene nematerijalne štete po aplikantu i na ime troškova i izdataka po aplikaciji nastalih u postupku pred Evropskim sudom za ljudska prava. Vlada Zeničko-dobojskog kantona napominje da ako bi se isplata spomenutih presuda izvršavala ubrzanom dinamikom ni cjelokupan budžet Kantona ne bi bio dovoljan za izmirenje svih obaveza. Na zahtjev Ombudsmena, Vlada Srednjobosanskog kantona dostavila je izjašnjenje¹⁴⁷, u kome, između ostalog, navodi da se zahtjevi aplikantata za isplatu sredstava po odlukama Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Avdić i drugi*, stavljaju u isplatni red po dospijeću potraživanja koji će biti isplaćeni u razumnom roku. S ciljem isplate spomenutih obaveza, Vlada Srednjobosanskog kantona donijela je zaključak¹⁴⁸.

Primjer: Povodom žalbe¹⁴⁹ ratnog vojnog invalida – paraplegičara, s utvrđenim procentom invaliditeta u iznosu od 100% I kategorija, Ombudsmeni su Pravobranilaštvu Općine Centar Sarajevo izdali preporuku¹⁵⁰. Naime, Pravobranilaštvo Općine Centar je u postupku izvršenja

¹⁴² Ž-BL-08-439/19;

¹⁴³ Aplikacija broj 61620/15 i 53 druga;

¹⁴⁴ Aplikacija broj 34524/15 i 5 drugih;

¹⁴⁵ *Dujak i drugi protiv BiH*, aplikacija broj 173030/15 i 52 druga; *Hrnjić i drugi protiv BiH*, aplikacija broj 20954/13 i 57 drugih; *Avdić i drugi protiv BiH*, aplikacija broj 47345/15 i 40 drugih;

¹⁴⁶ Aktom broj 07-06-1326/19 od 02.07.2019. godine.

¹⁴⁷ Akt broj 02-14-206/2019 od 11.07.2019. godine.

¹⁴⁸ Zaključak broj 01-5-604/2019-22 od 04.07.2019. godine.

¹⁴⁹ Ž-SA-02-18/18;

¹⁵⁰ Preporuka broj P-280/19 od 13.12.2019. godine;

presude Općinskog suda u Sarajevu, prvobitno podnijelo prijedlog za izvršenje na motornom vozilu u vlasništvu žalitelja, a koji postupak je obustavljen po prigovoru žalitelja. Nakon toga, Pravobranilaštvo Općine Centar, predložilo je da se izvršenje provede zapljenom, procjenom i prodajom nekretnine u vlasništvu žalitelja, koja u naravi predstavlja dvosoban stan u Sarajevu, površine od 80,39 m². Pored toga što žalitelj ističe da je korisnik invalidske penzije i lične invalidnine, koje bi mogle biti predmetom izvršenja, ističe se i da je navedena nekretnina, u kojoj žalitelj stanuje s porodicom, u potpunosti prilagođena osobama s invaliditetom. Prodajom nekretnine, žaliteljeva porodica bi ostala bez doma i osnovnih egzistencijalnih uvjeta za život. Ombudsmeni su podsjetili na Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine AP-1955 od 26.05.2019. godine kojom je utvrđeno da bi prodaja sedam nekretnina u vrijednosti od 44249,50 KM radi naplate duga od 64,90 KM dovela do lišavanja apelanta vlasništva nad tim nekretninama, te da se nije vodilo dovoljno računa o uspostavljanju srazmjernosti između apelantovog dugovanja i nekretnina koje se prodaju. Preporuka je ispoštovana.

5.2. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su tokom ovog izvještajnog perioda postupali po žalbama građana izjavljenim zbog dužine trajanja postupaka koji se vode u Kancelariji disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, a s ciljem utvrđivanja eventualne povrede radne dužnosti od strane nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini.

Prethodnih godina, Kancelarija disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, kako građanima, tako i Ombudsmenima dostavljala je standardiziran odgovor: *“UDT je, u skladu s odredbom člana 66. stav 1 Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, pokrenuo postupak ispitivanja navoda iz pritužbe. Podsjećamo da je UDT, prema odredbi člana 72. stav 2 Zakona o VSTV-u, obvezan svaku pritužbu obraditi najkasnije u roku od dvije godine od dana zaprimanja, pri čemu ulaže maksimalne napore kako bi obrada svake pritužbe bila okončana u što kraćem vremenu. Pritom treba napomenuti da trajanje istrage u velikoj mjeri ovisi i o prirodi iznesenih navoda, kao i o činjenicama i okolnostima koje je potrebno utvrditi u svakom konkretnom slučaju...U svakom slučaju, nakon provedenog postupka ispitivanja navoda, UDT će o tužilačkoj odluci obavijestiti podnositelja pritužbe, a relevantnu informaciju dostaviti će i vašoj Instituciji na znanje.”*¹⁵¹

Ombudsmeni primjećuju da je došlo do promjene u postupanju Kancelarije po pritužbama, a što se može vidjeti na sljedećem primjeru.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁵² Udruženja radnika dioničara D.D. „BOSNA“ Derventa, u kojoj se ukazuje na moguće kršenje odredbi Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, te člana 6. stav 1 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (postupanja sudova izvan razumnog roka). Iz dostavljene dokumentacije proizlazi da su podnosioci žalbe podnijeli prijavu Kancelariji disciplinskog tužioca radi naprijed navedenog.

¹⁵¹ Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2015. godinu, strana broj 18.

¹⁵² Ž-SA-05-1020/19;

Kancelarija disciplinskog tužioca dostavila je odgovor¹⁵³ u kojem se navodi: „...obavještavamo Vas da je Kancelarija zaprimila pritužbu registrovanu pod gornjim brojem, koja se trenutno nalazi u fazi istrage. O poduzetim radnjama Kancelarije u istrazi Vas ne možemo detaljnije obavijestiti, s obzirom na njihovu povjerljivost propisanu članom 70. stav 1 Zakona o vijeću (Službeni glasnik BiH, brojevi 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08). Članom 72. stav 2 Zakona o vijeću propisana je obaveza Kancelarije da istragu okonča u roku od dvije godine od dana prijema pritužbe. Kancelarija ulaže napore da istraga po svakoj pritužbi bude okončana i što je moguće prije isteka navedenog zakonskog roka.“

5.3. Tužilaštva

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi tokom 2019. godine zaprimljeno je 80 žalbi koje se odnose na rad tužilaštava u Bosni i Hercegovini, a izdato je 12 preporuka, od čega su dvije realizovane, u tri slučaja je ostvarena saradnja, za šest preporuka odgovor nije zaprimljen, a jedna preporuka nije realizovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁵⁴ koja se odnosila na Okružno javno tužilaštvo u Banjoj Luci kojem je podnositeljica žalbe podnijela krivičnu prijavu dana 27.07.2017. godine i od Ombudsmena zatražila da prati razvoj postupka pred tužilaštvom. Postupajući po žalbi, a uvažavajući protok vremena od upućivanja krivične prijave dana 25.10.2018. godine Ombudsmeni su uputili akt tužilaštvu kojim su zatražili određene informacije. Dana 18.06.2018. godine, Ombudsmeni su se ponovo obratili tužilaštvu i zatražili informaciju da li je istraga u označenom predmetu okončana, odnosno je li donesena odluka. U odgovoru¹⁵⁵ je navedeno da tužilačka odluka još uvijek nije donesena „...S obzirom na to da se predmet sa zahtjevom za prikupljanjem potrebnih obavještenja i poduzimanja radnji i dalje nalazi na postupanju u CJB Banja Luka, Odjeljenje za privredni kriminalitet Tim-2.“ Ombudsmeni su uputili preporuku¹⁵⁶ Okružnom javnom tužilaštvu u Banjoj Luci i Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske. Preporuka je realizovana.

5.3.1. Postupanje tužilaštava u predmetima nasilja u porodici

Ombudsmeni ističu da je, a što će biti prezentovano kroz sljedeći primjer, zabrinjavajuće što tužilaštva, u nemalom broju slučajeva, po podnesenim krivičnim prijavama dostavljaju identičan odgovor Instituciji: *informišemo Vas da je istraga u toku*, bez dostavljanja konkretnih odgovora koje su radnje poduzete, a što je posebno problematično postupanje kod krivičnih prijava podnesenih zbog nasilja u porodici.

Ovakvim postupanjem potvrđuje se zabrinjavajuća činjenica, odnosno razlog, a što je ranije izneseno u poglavlju o nasilju nad ženama, zbog kojeg većina žena žrtava nasilja nema povjerenja u institucije sistema, što rezultira akumuliranjem straha kod žena žrtava nasilja i neprijavlivanjem

¹⁵³ Akt Kancelarije disciplinskog tužioca broj UDT DI 009895 19 od 04.12.2019. godine.

¹⁵⁴ Ž-BL-06-749/17;

¹⁵⁵ Akt broj T13 0 KTAK 0037108 17 od 03.07.2018. godine.

¹⁵⁶ Preporuka broj P-25/19 od 28.01.2019. godine.

slučajeva nasilja, a s druge strane postavlja se pitanje efikasnosti i blagovremenog djelovanja pravosudnog aparata.

Ombudsmeni ističu, da međunarodni standardi o zaštiti žrtava nasilja naglasak stavljaju na žrtvu, te najprije uzimaju u obzir bezbjednost i zaštitu žrtve, te u tom smislu potiču države da koordiniraju radnje u vezi sa zaštitom žrtava, kako bi žrtve dobile trenutnu i sveobuhvatnu pomoć putem koordiniranog, multidisciplinarnog i stručnog djelovanja, te saradnju između policije, zdravstvenih i socijalnih službi, pravosudnog i nevladinog sektora.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbama¹⁵⁷ u kojima su podnositeljice žalbe odgovornom stranom označile Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, a vezano za podnesene krivične prijave¹⁵⁸ zbog nasilja u porodici, a po kojima nije postupljeno do obraćanja Ombudsmenima. U toku istražnog postupka pred Institucijom u oba predmeta zaprimljeni su odgovori Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, i to:

- odgovor¹⁵⁹ u kojem se navodi:

„Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 13.02.2019. godine, vezano za žalbu Š.M. iz Tuzle protiv Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, a koja je dana 23.08.2018. godine podnijela krivičnu prijavu zbog nasilja u porodici po kojoj nije postupljeno, prema navodima Š.M. informišemo Vas da je istraga u toku, te da je krivična prijava dostavljena nadležnoj policijskoj upravi na dalje postupanje, a radi vršenja provjera iz navoda prijave.“

- odgovor¹⁶⁰ u kojem se navodi:

„Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 10.07.2019. godine, vezano za žalbu Š.M. iz Tuzle protiv Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, a koja je dana 23.08.2018. godine podnijela krivičnu prijavu zbog nasilja u porodici po kojoj nije postupljeno, prema navodima Š.M. informišemo Vas da je istraga u toku.“

- odgovor¹⁶¹ u kojem se navodi:

„Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 30.09.2019. godine, a koja se odnosi na žalbu Š.M. iz Tuzle protiv Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, a koja je dana 23.08.2018. godine podnijela krivičnu prijavu zbog nasilja u porodici, informišemo Vas da je istraga u toku. Također, ističemo da smo dana 15.07.2019. godine po predstavi Ombudsmena, a na koju predstavku vi dostavljate urgenciju, uputili odgovor, vezano za žalbu Š.M. iz Tuzle, prema Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH, Ured u Sarajevu, na broj Ž-BR-05-2/19 od 08.07.2019. godine.“

¹⁵⁷ Ž-BR-08-156/19; Ž-BR-05-2/19;

¹⁵⁸ Prijave podnesene dana, 23.08.2018. godine i dana, 22.08.2018. godine.

¹⁵⁹ Akt broj T03 0 KTA 0075453 18 od dana 20.02.2018. godine.

¹⁶⁰ Akt broj T03 0 KTA 0075453 18 od dana 15.07.2019. godine.

¹⁶¹ Akt broj T03 0 KTA 0075453 18 od dana 04.10.2019. godine.

- odgovor¹⁶² u kojem se navodi:

“Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 30.09.2019. godine, vezano za prijavu Š.A. kojom je prijavio bivšu suprugu Š.M. i kćerku Š.A, da su iste fizički nasrnule na njega, informišemo Vas da je istraga u toku.”

Ombudsmeni su po provedenom istražnom postupku Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona uputili preporuku.¹⁶³

5.4. Uprava

Ombudsmeni ističu da kvalitet javnih usluga i rad organa javne uprave za građanina predstavlja opipljivi pokazatelj funkcionalnosti određene države. Dobra uprava treba biti na usluzi zajednici i promovisati povjerenje društva u izvršnu vlast, doprinositi političkoj stabilnosti i podsticati ekonomski razvoj i socijalno blagostanje. Za razliku od toga, nefunkcionalna uprava može uzrokovati otpor građana i njihov protest protiv države, a u najgorem slučaju dovesti do nefunkcionalne države. Pravo građana na dobru upravu reguliše, pored ostalog, i Povelja o osnovnim pravima Evropske unije (član 41.). To pravo regulisano je i zakonima o (općem) upravnom postupku na nivou entiteta, i to posebno kroz načelo zaštite prava građana i zaštite javnog interesa, načelo efikasnosti, načelo saslušanja stranke i niz drugih odredbi koje garantuju pravo pristupa i sudjelovanja u postupcima, pravo žalbe, pravo na pomoć, zabranu diskriminacije i dr.

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su postupali po 322 žalbe koje su se odnosile na povredu prava na dobru upravu.

Najveći broj predmeta registrovanih u 2019. godini, kao i prethodnih godina odnosio se na trajanje upravnog postupka, šutnju administracije, neučinkovitu reakciju inspeksijskih službi i nepostupanje tijela u zakonskim rokovima prilikom odlučivanja o zahtjevima stranaka. U žalbama je navedeno: neprimjereno postupanje službenika, neodgovarajuće radno vrijeme tijela uprave, upućivanje stranaka od jednog do drugog tijela, pretjerani formalizam, nedjelotvornost u radu i općenito povrede procesnih odredbi kojima je uređen upravni postupak. Građani iskazuju nezadovoljstvo zbog toga što se upravni postupci vode suprotno odredbama zakona zbog nedonošenja odluka u zakonskim rokovima, insistiranja na dostavi velikog broja nepotrebne dokumentacije, povrede načela pružanja pomoći neukoj stranci, nedonošenja odluka povodom žalbe, dugotrajnih postupaka odlučivanja u drugom stepenu, vraćanja predmeta prvostepenim organima na ponovno odlučivanje (princip ping-pong loptice) i pogrešne primjene materijalnih zakona.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁴ u kojoj je istaknuto da je podnositeljica žalbe 23.05.2018. godine dostavila JU “Kantonalni centar za socijalni rad”, Službi socijalne zaštite Općina Novo Sarajevo žalbu na rješenje broj 35/3-06-533-110/18 od 03.05.2018. godine, ali da o istoj do dana obraćanja Instituciji nije odlučeno. Podnositeljica žalbe uputila je i urgenciju za

¹⁶² Akt broj T03 0 KTA 0078679 19 od dana 04.10.2019. godine.

¹⁶³ Preporuka broj P-297/19 od 23.12.2019. godine.

¹⁶⁴ Ž-SA-06 -769/18;

rješavanje po žalbi na rješenje broj 35/3-06-533-110/18 dana 29.06.2018. godine. Ombudsmeni su dana 18.04.2019. godine zaprimili izjašnjenje Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, akt broj 06-35/18-89/18-ĐN od dana 16.04.2019. godine, a u kojem su obaviješteni da je dana 03.01.2019. godine doneseno rješenje broj 06-35/19-2598/18-ĐN kojim je odbijena žalba podnositeljice kao neosnovana, te da je postupak po žalbi izjavljenoj na rješenje JU Kantonalni Centar za socijalni rad Služba socijalne zaštite općine Novo Sarajevo broj 35/III-06-533-110/18 od dana 03.05.2018. godine okončan.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁵ žaliteljice kojoj je više općina iz Kantona Sarajevo saopćilo da ne posjeduju podatke o upisu imenovane u matičnu knjigu rođenih, te joj stoga ne mogu izdati izvod iz matične knjige rođenih. Po upućivanju akta Općini Centar Sarajevo dostavljen je odgovor¹⁶⁶ u kojem se navodi: *“Uz puno uvažavanje Institucije ombudsmena, naročito cijeneći činjenicu da ste se u konkretnom slučaju uključili u predmetni postupak, Vaš dopis smo cijenili kao konkretan zahtjev za dostavljanje predmetnog izvotka, a sve shodno odredbi člana 68. Zakona o matičnim knjigama. U vezi s tim u prilogu akta dostavljamo Vam traženi izvod iz matične knjige rođenih”.*

Žalbu građanke koja nije bila u mogućnosti dobiti izvod iz matične knjige rođenih, Ombudsmeni ističu kao pozitivan primjer postupanja i saradnje organa javne uprave s Institucijom.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁷ u kojoj je žalitelj Općini Donji Vakuf podnio zahtjev za izdavanjem urbanističke saglasnosti za izmjenu lokacije kompatibilnog postrojenja SKID-nadzemni rezervoar za TNP-tečni naftni plin. Žalitelj navodi da ga načelnik Općine Donji Vakuf podneskom¹⁶⁸ obavještava u vezi s navedenim zahtjevom da Služba za prostorno uređenje katastar i imovinsko-pravne poslove neće postupiti po žaliteljevu zahtjevu sve dok ne izmiri obaveze prema Općini Donji Vakuf koje se odnose na potraživanje komunalne naknade i naknade za korištenje građevinskog zemljišta. Utvrđeno je da je došlo do kršenja odredbi Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine¹⁶⁹ te je izdata preporuka¹⁷⁰ Općini Donji Vakuf. Preporuka je ispoštovana.

5.4.1. Pravo na djelotvoran pravni lijek

Tokom 2019. godine Ombudsmeni su postupali po žalbama¹⁷¹ u kojima su građani ukazivali na uskraćivanje prava na pravni lijek kada je u pitanju informacija o rezultatima javnog konkursa Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, nakon objavljivanja

¹⁶⁵ Ž-SA-05-515/19;

¹⁶⁶ Akt Općine Centar, broj 08-13-2014/19 od 24.12.2019. godine.

¹⁶⁷ Ž-SA-05-1017/18;

¹⁶⁸ Akt broj 02-23-00440/18 od 23.8.2018. godine.

¹⁶⁹ Član 216. stav 1 Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine: *„Kad se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, odnosno po službenoj dužnosti ako je to u interesu stranke, a prije donošenja rješenja nije potrebno provoditi poseban ispitni postupak, niti postoje drugi razlozi zbog kojih se ne može donijeti rješenje bez odgode (rješavanje prethodnog pitanja i drugo), nadležni organ je dužan donijeti rješenje i dostaviti ga stranci što prije, a najkasnije u roku od 30 dana računajući od nada predaje urednog zahtjeva, odnosno od dana pokretanja postupka po službenoj dužnosti, ako posebnim propisom nije određen kraći rok“.*

¹⁷⁰ Preporuka broj 23/19 od dana 05.02.2019. godine.

¹⁷¹ Ž-SA-05-986/18, Ž-SA-04-1107/18, Ž-SA-04-1236/18, Ž-SA-04-15/19, Ž-SA-04-212/19, Preporuka broj P-153/19 od 29.05.2019. godine.

informacije o rezultatima javnog konkursa Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, ako kandidat koji nije imenovan na poziciju nije zadovoljan donesenom odlukom, isti nema pravo žalbe. U slučaju da kandidati koji nisu imenovani na poziciju podnesu žalbu Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, imenovani organ donosi rješenje kojim se žalba odbacuje kao neosnovana tumačeći *Zakon o državnoj službi Kantona Sarajevo*¹⁷² tako da pravo žalbe ima samo kandidat koji je imenovan na radno mjesto. Ombudsmeni su uputili preporuku premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Dana 16.08.2019. godine zaprimljen je akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj 03-10-586/2019 od 13.08.2019. godine koji je sadržavao i izjašnjenje Odbora državne službe za žalbe. U navedenom odgovoru istaknuto je da je u septembru 2018. godine stupio na snagu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta broj 01-02-28/18 i broj 01-02-149/18, a kojim je predviđeno povećanje broja državnih službenika koji aktivno rade na predmetima s dva na pet izvršilaca. Nakon okončane konkursne procedure, tri nova službenika su započela s radom na poslovima radnog mjesta za koje su izabrani. Preporuka je djelimično realizovana.

¹⁷² Službene novine Kantona Sarajevo, broj 31/2016.

VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

Ekonomska, socijalna i kulturna prava garantuju se ustavima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH, te ustavima deset kantona i Statutom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Ova prava preciznije se uređuju zakonima na nivou entiteta i kantona i Brčko Distrikta, budući da su prema ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine, u njihovoj isključivoj nadležnosti.

Rezimirajući žalbe iz Odjela za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava proizlazi da su one manifest visokog stepena siromaštva velikog broja stanovništva što je direktna posljedica velike stope nezaposlenosti, malih penzija, najniže, odnosno prosječne plate koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe.

U oblasti zapošljavanja, rada i zaštite socijalnih prava žena, u periodu koji pokriva ovaj izvještaj, nije ostvaren odgovarajući napredak u ostvarivanju stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena na tržištu rada. Evidentni su slučajevi davanja otkaza trudnicama, a žene koje rade u „sivoj ekonomiji“ nisu integrisane u formalno tržište rada. Ima pokazatelja da žene nisu jednako plaćene za isti rad, a u Federaciji Bosne i Hercegovine nije uspostavljen jednak sistem zaštite prava žena koje koriste porodiljsko odsustvo što se odnosi i na naknade za vrijeme porodiljskog odsustva.¹⁷³

Tokom 2019. godine, u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, ukupno je registrovan 801 predmet, što je u odnosu na 2018. godinu za 24 manje. Iz ranijih godina u radu je ostalo 506 predmeta tako da ih je ukupno u radu bilo 1 307. Od ovog ukupnog broja završeno je 445 predmeta. Najveći broj registrovanih predmeta u okviru Odjela odnosi se na povredu prava iz radnog odnosa (281), zatim slijede povrede prava iz penzijskog osiguranja (217), komunalne usluge (92), socijalna zaštita (82) zdravstvo (74), obrazovanje (33), ekologija i zaštita okoline (21), javni prihodi (4).

Povrede prava	Broj predmeta
Radni odnosi	281
Penzije	217
Komunalne usluge	92
Socijalna zaštita	82
Zdravstvo	74
Obrazovanje	33
Ekologija zaštita okoline	21
Javni prihodi	4
UKUPNO	801

U sjedištu Institucije u Banjoj Luci registrovano je 198 predmeta, u Područnoj kancelariji u Sarajevu 378, u Područnoj kancelariji Mostar 51, u Područnoj kancelariji u Brčkom 127, a Terenska kancelarija Livno registrovala ih je 50. U okviru Odjela izdato je 97 preporuka. Najveći broj izdatih preporuka prema kategorijama odnosio se na povredu prava iz radnih odnosa (51),

¹⁷³ Specijalni izvještaj o stanju zaštite majke i materinstva u Federaciji Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena

povredu prava iz zdravstvenog osiguranja (19), penzijskog osiguranja (11), ekologije i zaštite okoline (6), komunalnih usluga (5), socijalne zaštite (4) i obrazovanja (3).

Ombudsmeni su tokom 2019. godine uputili podnesak UN Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR).¹⁷⁴

6.1. Radni odnosi

Pravo na rad, jedno je od osnovnih ljudskih prava koje garantuju Opća deklaracija o pravima čovjeka,¹⁷⁵ Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima,¹⁷⁶ Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske,¹⁷⁷ Ustav Federacije Bosne i Hercegovine,¹⁷⁸ Statut Brčko Distrikta BiH,¹⁷⁹ te odgovarajući zakoni o radu na nivou Bosne i Hercegovine i entiteta. Ovo pravo je jednako za sve, odnosno ono podrazumijeva obavezu nadležnih organa da građanima omoguće ostvarivanje ovog prava, tj. jednak pristup radu i pod jednakim uvjetima. Istovremeno, važno je napomenuti da pravna formulacija „prava na rad“ ne podrazumijeva i garanciju na ostvarivanje ovog prava.

Nezaposlenost je poprimila velike razmjere u Bosni i Hercegovini, a građani u kontaktu s Ombudsmenima, često ističu da su raspisani konkursi namješteni. Ukazano je i na problem dostupnosti, a prije svega efikasnosti pravnih lijekova u konkursnim procedurama. Svjesni svoje bespomoćnosti, a u želji da sebi i članovima svojih porodica obezbijede egzistenciju, građani Bosne i Hercegovine, a nerijetko i čitave porodice, prinuđeni su napuštati svoje domove i odlaziti na rad u druge zemlje. U skladu s navedenim demografska slika društva u Bosni i Hercegovini je više nego zabrinjavajuća.

Ombudsmeni žele pohvaliti donošenje Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine.¹⁸⁰ Članom 12. spomenute Uredbe, poslodavcu se nameće obaveza prijema u radni odnos najuspješnijeg kandidata s liste uspješnih kandidata po raspisanoj javnom oglasu.

Tokom 2019. godine, iz oblasti radnih odnosa registrovana je 281 žalba, a izdata je 51 preporuka. Analizom žalbi koje se odnose na povredu prava na rad, kao najuočljivije su povrede konkursnih procedura prilikom zapošljavanja, zatim nepriznavanje stečene stručne spreme radnicima od strane njihovih poslodavaca, a koja se odnosi na mogućnost za sve da napreduju u okviru radnog odnosa kod svog poslodavca, vodeći računa o izvršenim godinama službe i o ličnim sposobnostima

¹⁷⁴ Bosna i Hercegovina potpisnica je Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, članom 16. Pakta propisana je obaveza države da podnosi izvještaje o mjerama koje budu usvojile kao i o napretku postignutom s ciljem obezbjeđenja poštovanja prava priznatih u Paktu; Akt broj Oi-K-SA-109/19 od 22.07.2019. godine.

¹⁷⁵ Član 23.

¹⁷⁶ Član 6.

¹⁷⁷ Član 39.

¹⁷⁸ Član 2. (1) l)

¹⁷⁹ Član 13.

¹⁸⁰ 172. sjednica Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, objavljena u Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine broj 13/19;

radnika, nezakonitosti u vezi s otkazivanjem ugovora o radu, neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i neisplaćivanje plata radnicima od strane poslodavca.

Primjer:¹⁸¹ Kao odgovornu stranu podnositeljica žalbe označila je „Centralno grijanje“ Tuzla, a u vezi s povredom prava iz radnog odnosa. Navodi da se u vezi sa zaštitom svojih prava obratila Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove radi vršenja hitnog inspeksijskog nadzora, jer je za vrijeme odsustva s rada zbog čuvanja rizične trudnoće dobila otkaz ugovora o radu. Radi se o posebnoj kategoriji radnika koje štiti Zakon o radu Federacije BiH. Također, podnositeljica žalbe je dobila otkaz, a da se pri tome nisu poštovale odredbe Zakona o radu Federacije BiH koje se odnose na prestanak ugovora o radu. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove je na zahtjev Ombudsmena dostavila izjašnjenje u kome se, između ostalog, navodi da je po zahtjevu podnositeljice žalbe izvršen inspeksijski nadzor, te je utvrđeno da je podnositeljici žalbe otkazan ugovor o radu za vrijeme trudnoće, što je suprotno članu 60. stav 1 Zakona o radu¹⁸²; da poslodavac nije uručio radnici uz pisani dokaz, fotokopiju prijave osiguranja, odmah na početku rada; da poslodavac ne vodi evidenciju o radnicima u skladu s odredbama Zakona o radu i Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima i drugim licima angažovanim na radu; da poslodavac nije objavio Pravilnik u skladu s članom 118. Zakona o radu, što je sve zapisnički konstatovano, te da će protiv pravne i odgovorne osobe u pravnoj stvari biti poduzete mjere u skladu sa zakonom. Podnositeljica žalbe obavijestila je Instituciju da joj je rješenjem poslodavca, ponovo uspostavljen radnopravni status na neodređeno vrijeme, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:¹⁸³ Kao odgovornu stranu, podnosioci žalbe označili su Kantonalno javno komunalno preduzeće „Park“ d.o.o. a u vezi s povredom prava iz radnog odnosa. Navode da im nisu uplaćeni doprinosi za period od 01.01.2013. – 05.03.2017. godine, zbog čega ne mogu ostvariti pravo na penziju. Također, navode i da su dugovanja koje je KJKP „Park“ imalo prema drugim radnicima, izmirena. Odgovorna strana je na zahtjeve Institucije dostavila izjašnjenje u kome se između ostalog navodi da je podnosiocima žalbe prestao ugovor o radu zbog odlaska u starosnu penziju. U pogledu navoda da im nisu uplaćeni doprinosi isti su djelimično osnovani. Spomenuta izjašnjenja prosljeđena su podnosiocima žalbe na uvid i komentar. Odgovorna strana obavijestila je Instituciju da su na ime podnosilaca žalbe uplatili novčani iznos na ime doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje i nezaposlenost za period koji nije bio uplaćen. Podnosioci žalbe obavijestili su Instituciju da je otklonjena povreda prava koja je bila razlog obraćanja Instituciji, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:¹⁸⁴ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Opštinu Vlasenica. Navodi da je načelnik Opštine donio rješenje¹⁸⁵ kojim je podnosilac žalbe stekao status neraspoređenog službenika zbog smanjenog broja izvršilaca na radnom mjestu samostalnog stručnog saradnika za razvoj poljoprivrede u okviru općinskog organa uprave. Na navedeno rješenje izjavljena je žalba koja je rješenjem Odbora za žalbe Opštine odbijena. Ombudsmeni su uputili preporuku¹⁸⁶

¹⁸¹ Ž-SA-04-653/19;

¹⁸² Službene novine FBiH, br. 26/2016 i 89/2018;

¹⁸³ Ž-SA-04-1350/18, Ž-SA-04-118/19;

¹⁸⁴ Ž-BL-04-765/18;

¹⁸⁵ Rješenje broj 02/1-127-66/18 od 31.08.2018. godine.

¹⁸⁶ P-86/19 od dana 26.03.2019. godine.

načelniku Opštine Vlasenica i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske. Opština Vlasenica nije dostavila odgovor na izdatu preporuku.

Primjer:¹⁸⁷ Podnosilac kao odgovornu stranu označio je Opštinu Teslić, a u vezi s povredom prava iz radnog odnosa. Iz žalbe proizlazi, da je zaposlen u Opštini, te da je rješenjem odgovorne strane¹⁸⁸ preraspoređen iz Odjeljenja za privredu i poljoprivredu u Odjeljenje za društvene djelatnosti, s koeficijentom za obračun plate 7,50. U istom odjeljenju pored podnosioca žalbe bila su zaposlena još dva službenika iste kategorije (peta), istog zvanja (trećeg), iste stručne spreme (VSS, 240 ECTS bodova) i potpuno iste odgovornosti (odgovornost za pravilnu primjenu metoda rada, postupaka ili stručnih tehnika). Dalje navodi da je slučajno saznao da je njihov koeficijent za isplatu 8,50 i 9,50, čime je stavljen u neravnopravan položaj u odnosu na druge službenike, a to je sve, kako on navodi, prouzrokovano time što je tokom obavljanja funkcije sekretara Skupštine Opštine Teslić, u periodu od 2012. godine do 2016. godine odbijao potpisati šihtericu za radnike koji ne dolaze na posao. S obzirom na navode, od odgovorne strane zatraženo je izjašnjenje. U dostavljenom izjašnjenju¹⁸⁹ Opština odbacuje sve navode podnosioca žalbe vezane za diskriminaciju, te ih smatra proizvoljnim i neosnovanim, istovremeno tvrdeći da je podnosilac žalbe sva prava ostvario i ostvarit će ih u budućem periodu u skladu sa zakonom i drugim aktima, na način kako ih ostvaruju svi zaposleni u općinskoj upravi. Podnosilac žalbe obavijestio je Ombudsmene da je Osnovni sud u Tesliću rješavajući po ovoj pravnoj stvari donio presudu broj 87 0 Rs 026024 18 Rs, od dana 28.03.2019. godine. Spomenutom presudom, usvaja se tužbeni zahtjev podnosioca žalbe i Opština se obavezuje na isplatu materijalne štete u određenom iznosu. Predmet je pozitivno okončan.

Primjer:¹⁹⁰ Podnositeljica žalbe obratila se s ciljem uspješnog pravazilaženja štetnih posljedica nastalih zbog ugrožavanja pripadajućih prava iz oblasti radnih odnosa. Podnositeljica žalbe dugogodišnji je zaposlenik preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ i posljednjim ugovorom o radu¹⁹¹ precizirano je, da ona obavlja poslove i radne zadatke KV konobara u Službi općih i zajedničkih poslova u Općem sektoru, u Direkciji za ekonomske pravne i opće poslove. Podnositeljica žalbe je ozbiljno prigovarala što se njen neposredni rukovodilac ne pridržava prava i obaveza predviđenih predmetnim ugovorom i što je u kontinuitetu raspoređuje na niže rangirano radno mjesto pomoćnog radnika, dok su istovremeno konobari lica koja za ovu specifičnu poziciju nemaju potrebnu stručnu osposobljenost. Umjesto da bude unaprijeđena, jer podnositeljica žalbe posjeduje čak veći stepen obrazovanja (VK) koji joj do sada nije priznat, relevantni predstavnik poslodavca je degradira i dovodi u ponižavajući položaj u odnosu na druge zaposlenike. Nakon intervencije Ombudsmena, dostavljen je odgovor direktora navedenog javnog preduzeća¹⁹², gdje su data pojašnjenja za nastalu spornu situaciju. Podnositeljica žalbe obavijestila je Ombudsmene, da je poslodavac rasporedio na novo radno mjesto, na kojem su potpuno zadovoljeni njeni zahtjevi u konkretnom slučaju. Predmet je pozitivno okončan.

¹⁸⁷ Ž-BL-04-182/19;

¹⁸⁸ Rješenje broj 02-127-1/17, od dana 17.05.2017. godine.

¹⁸⁹ Akt broj 02-014-151/19, od dana 21.03.2019. godine.

¹⁹⁰ Ž-MO-04-2/19;

¹⁹¹ Ugovor o radu poslodavca br. 4225/597, od dana 31.05.2018. godine.

¹⁹² Akt broj 745, od dana 04.02.2019. godine.

6.1.1. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine

Pravo na otpremninu zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa u Republici Srpskoj propisano je članom 152. do 159. Zakona o radu.¹⁹³ Odredbom člana 152. Zakona o radu propisano je da: „Radnik koji se na dan 31.12.1991. godine nalazio u radnom odnosu kod poslodavca čije je sjedište bilo na sadašnjoj teritoriji Republike Srpske, a koji smatra da mu je radni odnos nezakonito prestao kod tog poslodavca, počev od tog datuma pa do dana stupanja na snagu ovog Zakona, ima pravo da u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona podnese zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu...“

U Federaciji Bosne i Hercegovine, pravo na otpremninu u vezi s nezakonitim prestankom radnog odnosa uređeno je čl. 143, 143a, 143b, 143c Zakona o radu.¹⁹⁴ U vezi s tim, član 143. Zakona kaže da: „Zaposlenik koji se zatekao u radnom odnosu 31. decembra 1991. godine i koji se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona pismeno ili neposredno obratio poslodavcu radi uspostavljanja radnopravnog statusa, a u ovom vremenskom razdoblju nije zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca smatrat će se, također, zaposlenikom na čekanju posla“. Dalje, član 143a istog Zakona kaže: „...da se u roku od 90 dana od stupanja na snagu ovog Zakona podnosi žalba kantonalnoj komisiji za implementaciju člana 143. Zakona o radu“.

Primjer:¹⁹⁵ Podnositeljica žalbe navodi da joj je rješenjem Komisije za implementaciju člana 152. Zakona o radu Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, koje je doneseno 2016. godine priznato pravo na otpremninu koja do danas nije isplaćena. Ombudsmeni su se obratili Ministarstvu rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske koje je dostavilo odgovor u kojem se navodi da su na red za isplatu otpremnina došla rješenja donesena u decembru 2012. godine. Ombudsmen je o ovoj činjenici obavijestio podnositeljicu žalbe, nakon čega je predmet zatvoren.

Primjer:¹⁹⁶ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Ministarstvo pravde Republike Srpske, u vezi s podnesenim prigovorom na zaključak Pravobranilaštva Republike Srpske o kome nije odlučeno do momenta obraćanja Instituciji. Na upućeni zahtjev za izjašnjenje, Ministarstvo je dostavilo rješenje drugostepenog organa kojim je odlučeno po podnesenom prigovoru čime je postupak uspješno okončan.

6.2. Penzije

Tokom 2019. godine, registrovano je 217 žalbi koje se odnose na povrede prava iz penzijskog osiguranja. Izdato je ukupno 11 preporuka. Registrovane žalbe odnosile su se na dužinu postupaka u prvom i drugom stepenu u vezi s priznavanjem prava na penziju, kao i određenih nepravilnosti prilikom obračuna novčanog iznosa penzija. Osim toga, problem predstavljaju i spore procedure priznavanja i ostvarivanja prava ako je podnosilac žalbe radni staž ostvario u drugim državama, tj. postupci u vezi s priznavanjem srazmjernog dijela penzije, a koji pada na teret različitih nosilaca

¹⁹³ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 20/07;

¹⁹⁴ Službene novine Federacije BiH, br. 43/99, 32/00, 29/03;

¹⁹⁵ Ž-BL-05-298/19;

¹⁹⁶ Ž-BL-05-420/19;

osiguranja, u skladu sa sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina potpisala s drugim državama.

Primjer:¹⁹⁷ Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, a u vezi s povredom prava na porodičnu penziju. U žalbi je navedeno da je presudom Okružnog suda u Banjoj Luci u upravnom sporu, uvažena njena tužba, poništen osporeni akt odgovorne strane i predmet vraćen na ponovni postupak. Podnositeljica žalbe poziva se na prekoračenje roka za postupanje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, u kojem isti, ima obavezu odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana dostavljanja spomenute presude donijeti novi upravni akt. Na pismeni zahtjev Institucije, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje u kojem se između ostalog navodi da su postupili u spomenutom predmetu i donijeli odgovarajuće rješenje, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:¹⁹⁸ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske-Filijala Banja Luka. Navodi da se Filijali obratio zahtjevom za ostvarivanje penzije dana 03.10.2018. godine, a do momenta obraćanja Instituciji nije dobio nikakav odgovor po podnesenom zahtjevu. Na pismeni zahtjev Ombudsmena, Filijala je obavijestila Ombudsmene da je u predmetnom spisu podnosioca žalbe uredno zatražila potvrdu penzijskog staža od Republičkog Fonda Srbije na sporazumom predviđenom obrascu, s tim da ni nakon više urgencija za potvrdu staža nije dobila odgovor, te je zaključkom prekinula postupak po zahtjevu podnosioca žalbe. Ombudsmen je nakon toga uputio akt Zaštitniku građana Republike Srbije, da se u sklopu svoje nadležnosti obrati Republičkom fondu za penzijsko osiguranje Republike Srbije i zatraži potvrdu staža na obrascu SRB-BIH 205. Zaštitnik građana Republike Srbije obavijestio je Instituciju da je nadležni fond Republike Srbije dostavio Filijali obrasce s potvrdom staža navršenog u Republici Srbiji. Podnosilac žalbe dostavio je Ombudsmenima rješenje Filijale u kome se navodi da je ostvario pravo na srazmjerni dio starosne penzije.

Primjer:¹⁹⁹ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu naveo je Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje. Navodi da se u dva navrata, obraćao odgovornoj strani sa zahtjevom za starosnu penziju, s tim da do dana obraćanja Instituciji nije odlučeno po podnesenim zahtjevima. Odgovorna strana je na traženje Ombudsmena dostavila izjašnjenje u kojem se navodi da je KAS Tuzla u predmetu podnosioca žalbe donijela odgovarajuće rješenje. Postupak je duže trajao jer je imenovani osim u Bosni i Hercegovini radio i u Hrvatskoj, Sloveniji, Makedoniji, Republici Srpskoj i Austriji. Predmet je pozitivno riješen.

6.3. Komunalne usluge

U 2019. godini, Odjel je registrovao 92 predmeta koji se odnose na probleme komunalnih usluga. Izdato je pet preporuka. Registrovane žalbe odnosile su se na neizvršavanje usluga od strane komunalnih preduzeća, probleme u vezi s vodosnabdijevanjem, zahtjeve za priključenje na vodovodnu i elektrodistributivnu mrežu, probleme vezane za izbor upravnika zaduženog za upravljanje i održavanje zajedničkih dijelova stambenih zgrada/ulaza, pružanje i uskraćivanje

¹⁹⁷ Ž-LI-04-79/19;

¹⁹⁸ Ž-BL-04-72/19;

¹⁹⁹ Ž-SA-04-535/19;

usluga od strane komunalnih preduzeća, nepravilnosti prilikom obračunavanja komunalnih usluga, zastarjelost komunalnih potraživanja itd.

Građani prilikom obračunavanja često traže savjet u vezi s tužbama podnesenim od strane komunalnih preduzeća zbog neplaćanja dospjelih računa. Ističu da im se prijete isključenjem domaćinstva s vodovodne mreže. Mnogi građani nisu u mogućnosti redovno plaćati komunalne usluge, a komunalna preduzeća ih terete i za zastarjela potraživanja, a to su potraživanja starija od godinu dana, čime vrše dodatni pritisak na ionako tešku situaciju u kojoj se veliki broj građana nalazi. Sudovi po službenoj dužnosti ne vode računa o zastarjelosti potraživanja, tako da je ova obaveza ostavljena stranama u postupku, što za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti pravno neukim strankama.

Primjer:²⁰⁰ Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Javno preduzeće „Komunalno“ Livno. Navodi da živi na Kruzima, visoravni iznad Livna te da zbog visine snijega je nemoguća komunikacija s Livnom gdje njena maloljetna kćerka ide u školu. Tražila je pomoć odgovorne strane koja se oglušila o njene pozive. Nakon upućenog zahtjeva za izjašnjenje od strane Ombudsmena, rukovodioci Javnog preduzeća „Komunalno“ Livno, su isti dan dali nalog radnicima za čišćenje snijega. Podnositeljica žalbe obavijestila je Instituciju da je snijeg očišćen, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:²⁰¹ Uvidom u dostavljenu dokumentaciju vidljivo je da se žalba odnosi na problem s vodosnabdijevanjem. Naime, podnositeljica žalbe tvrdi da je komšija onemogućava u korištenju vode s izvorišta “Krč”, te da zbog toga već dva mjeseca nema vode u svom domaćinstvu. Ombudsmeni su se obratili Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona i Općini Kiseljak koje je dostavilo izjašnjenje u kojem se, između ostalog, navodi da se s predmetnog izvorišta korištenje vrši bespravno, strankama je objašnjen postupak legalizacije, odnosno pribavljanje potrebnih akata, nakon čega je podnositeljica žalbe podnijela zahtjev Općini za izdavanje vodne saglasnosti za zahvatanje vode s izvorišta “Krč”, a njenom komšiji je rješenjem kantonalne vodne inspekcije naloženo da od Općine pribavi potrebne akte za zahvatanje vode za piće do 2 l/s s izvorišta “Krč” i s ostala tri izvorišta koja koristi za vodosnabdijevanje svog domaćinstva. S obzirom na činjenicu da je Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona-Inspektorat postupilo po zahtjevu podnositeljice žalbe i izvršilo inspeksijski nadzor i da je podnositeljica žalbe postupila po dobijenim uputstvima od strane inspekcije, predmet je zatvoren uz naznaku da je riješen pozitivno.

Primjer:²⁰² Podnosilac žalbe obratio se Instituciji žalbom na rad Odjeljenja za saobraćaj i puteve Grada Banja Luka, u vezi s neosnovanom naplatom parkinga u ulici Dragana Bubića u Banjoj Luci. Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmeni su izdali preporuku²⁰³ gradonačelniku Banje Luke. Gradonačelnik je u odgovoru na izdatu preporuku naveo da je za utvrđeni prekršaj inspektor pokrenuo prekršajni nalog subjektu nadzora, te da će i dalje vršiti kontrolu poštovanja izrečene zabrane, a sve s ciljem zaštite i ostvarivanja prava podnosioca žalbe, čime je postupak uspješno okončan.

²⁰⁰ Ž-LI-04-11/19;

²⁰¹ Ž-SA-04-956/18;

²⁰² Ž-BL-05-790/18;

²⁰³ P-27/19 od 04.02.2019. godine.

Primjer:²⁰⁴ Tokom istražnog postupka Ombudsmeni su uputili načelniku Općine Travnik preporuku.²⁰⁵ Načelnik Općine Travnik nije dostavio odgovor Instituciji niti u roku koji je ostavljen u preporuci niti nakon urgencije,²⁰⁶ te je Institucija o tome obavijestila Općinsko vijeće Općine Travnik, koje, također, nije dostavilo nikakav odgovor. U Godišnjem izvještaju za 2018. godinu, u dijelu koji se tiče prava na imovinu, navedeno je da su Ombudsmeni povodom obraćanja podnositeljice žalbe koja je ujedno i povratnica, uputili preporuku nadležnim organima i to Općini Travnik i Komunalnom preduzeću Općine Travnik kako bi poduzeli sve neophodne mjere da bi se za podnositeljicu žalbe obezbijedilo vodosnabdijevanje u stambenom objektu. Nakon što su izdavanjem preporuke iscrpljene sve pravne mogućnosti u spomenutom slučaju, a u nastojanju da se podnositeljici žalbe omogući pristup pitkoj vodi, Ombudsmeni su dodatno obavili razgovor²⁰⁷ s načelnikom Općine, gdje je obećano da će se u roku od tri dana otkloniti kvar na vodovodnoj mreži. Kako je i dogovoreno na sastanku, podnositeljica žalbe nakon šest godina ima pristup pitkoj vodi.

6.4. Socijalna zaštita

Tokom 2019. godine, Odjel je registrovao 82 žalbe, a izdate su četiri preporuke. Žalbe se odnose na nerješavanje zahtjeva za jednokratnu novčanu pomoć, za potrebe stambenog zbrinjavanja, na probleme oko priznavanja prava na tuđu njegu, pomoć i slično.

Stanje velike nezaposlenosti, niske penzije, ukazuju da sve veći broj stanovništva ima potrebu za određenim oblicima socijalne zaštite, što nameće obavezu državi da se ova vrsta prava mora staviti u veći fokus interesovanja. Broj izjavljenih žalbi iz ove oblasti svakako ne oslikava pravo stanje stvari koje je mnogo gore. Socijalna pomoć je simbolična i ne može osigurati osnovne životne potrebe korisnika.

U svojim izvještajima, Ombudsmeni posebnu pažnju posvećuju oblasti socijalne zaštite. Imajući u vidu specifičnosti ove problematike, tokom 2019. godine, pristupilo se radu na Specijalnom izvještaju o stanju i problemima s kojima se u svom radu susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini²⁰⁸.

Primjer:²⁰⁹ Podnosilac žalbe napominje da se dugi niz godina obraćao nadležnim organima s ciljem rješavanja stambenog pitanja. Ukazuje da pripada kategoriji demobilisanih boraca, da se nalazi na staranju kod Službe socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo i da, spava u šatorskom naselju demobilisanih boraca u Sarajevu. Iz dostavljene dokumentacije, vidljivo je da se radi o bivšem pripadniku Oružanih snaga Armije Bosne i Hercegovine pri čemu mu je utvrđen stepen tjelesnog oštećenja, a na osnovu kojeg ostvaruje i novčanu pomoć na ime invalidnine. Ombudsmeni su izdali preporuku²¹⁰ Ministarstvu za boračka pitanja Kantona Sarajevo. Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo dostavilo je odgovor po izdatoj preporuci u

²⁰⁴ Ž-SA-05-1295/16; Ž-SA-05-616/17;

²⁰⁵ P-169/17 od 20.07.2017. godine.

²⁰⁶ Urgencija od dana 27.12.2017. godine.

²⁰⁷ Sastanak od dana 28.11.2019. godine.

²⁰⁸ Ž-BL-01-302/19; oktobar 2019. godine.

²⁰⁹ Ž-SA-04-1004/18;

²¹⁰ P-53/19 od 19.02.2019. godine.

kojem se navodi da podnositelj žalbe ispunjava sve propisane uvjete za ostvarivanje prava na stan pod zakup, ali da trenutno na lokaciji Otes nema slobodnih stanova kojim raspolaže odnosno koje koristi Ministarstvo. Predmet je zatvoren uz konstataciju da preporuka nije ispoštovana.

Primjer:²¹¹ Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona, u vezi s povredom prava iz socijalnog osiguranja. Rješavajući po zahtjevu podnositeljice žalbe za stalnu novčanu pomoć, JU Centar za socijalni rad Novi Travnik donosi rješenja kojim se podnositeljici žalbe priznaje pravo na stalnu novčanu pomoć, a koja Ministarstvo svaki put poništava u postupcima revizije prvostepenog rješenja. Ombudsmeni su Ministarstvu izdali preporuku.²¹² Ministarstvo je dostavilo odgovor na preporuku iz koje proizlazi da izdata preporuka ne može biti realizovana.

6.5. Zdravstvo

Pravo na zdravstvenu zaštitu utvrđeno je Evropskom socijalnom poveljom. U Bosni i Hercegovini pitanje zdravstvene zaštite uređuju zakoni na nivou entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, a kantoni imaju ulogu implementatora utvrđenih politika i zakona.

U 2019. godini, Odjel je registrovao 74 predmeta iz oblasti zdravstvene zaštite, a u 19 predmeta izdate su preporuke. Podnesene žalbe odnose se na nemogućnosti refundacije troškova koji padaju na teret fondova zdravstvenog osiguranju, nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog nedostupnosti lijekova određenim kategorijama bolesnika prema njihovim stvarnim potrebama, a što je rezultiralo otvaranjem određenog broja predmeta *ex officio* koji se odnose na ovu problematiku²¹³. Istovremeno, problem predstavljaju i lijekovi koji nisu registrovani, niti dostupni u Bosni i Hercegovini.

Važno je istaći da su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 15.08.2019. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske uputili inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o zdravstvenom osiguranju²¹⁴ u dijelu koji se tiče statusa obavezno osiguranih lica. Provodeći postupak istraživanja,²¹⁵ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine prepoznali su problem koji se odnosi na stjecanje statusa osiguranog lica prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju, a radi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu za kategoriju starih lica preko 65 godina života. Radi se o licima preko 65. godina života, koji nisu korisnici penzije a posjeduju određenu „zemlju“ zbog koje se upućuju da se osiguraju kao poljoprivrednici. Zbog starosti i radne nesposobnosti ova kategorija lica nije u stanju obavljati poljoprivrednu djelatnost, niti se može osigurati na taj način a ne može se osigurati ni u kategoriji socijalni slučaj, niti preko drugog lica npr. člana porodice, opet zbog posjedovanja određene „zemlje“. U 2019. godini, Narodna skupština Republike Srpske donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske²¹⁶ u kome je dodan član 10a, gdje su pod tačkom 3. kao osiguranici predviđena lica starija od 65 godina, čime je upućena inicijativa usvojena.

²¹¹ Ž-SA-04-37/19;

²¹² P-264/19 od 12.12.2019. godine.

²¹³ Ž-SA-04-327/19;

²¹⁴ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 18/99, 51/01, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 1/09 i 106/09;

²¹⁵ Ž-BL-04-646/18;

²¹⁶ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 94/19, od dana 11.11.2019. godine.

Primjer:²¹⁷ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu navodi Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u vezi s povredom prava iz zdravstvenog osiguranja, a koja se ogleda u nemogućnosti refundacije troškova postupka mikro TESE. Navodi da je Filijala Fonda u Istočnom Sarajevu donijela rješenje kojim je odbijen njegov zahtjev za refundaciju spomenutih troškova. Rješavajući po žalbi, drugostepeni organ, poništio je prvostepeno rješenje i predmet vratio na ponovni postupak. U ponovnom postupku, Filijala Fonda Istočno Sarajevo, rješenjem broj 15/053-8-174-1/19, od dana 11.07.2019. godine, ponovo je odlučila negativno. Podnosilac žalbe blagovremeno je izjavio žalbu direktoru Fonda. Institucija je zatražila izjašnjenje od odgovorne strane. Fond je u svom izjašnjenju naveo da je postupak još uvijek u toku jer je zatraženo stručno mišljenje Univerzitetskog kliničkog centra Republike Srpske, te da će po dobijanju odgovora, od strane navedene ustanove, odlučiti po zahtjevu podnosioca žalbe. Podnosilac žalbe obavijestio je Instituciju da je Fond donio rješenje po žalbi kojim je njegov zahtjev za refundaciju troškova usvojen, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:²¹⁸ Podnositeljica žalbe obratila se Instituciji s obzirom na to da je oboljela od karcinoma nadbubrežne žlijezde, te da joj je za liječenje potreban lijek Mitaton (Iysodren), a koji se ne nalazi na Listi esencijalnih lijekova za liječenje njenog oboljenja. Navodi da je operisala tumor na nadbubrežnoj žlijezdi, te je ustanovljeno da joj je za terapiju potreban spomenuti lijek koji je nedostupan u Bosni i Hercegovini. Podnositeljica žalbe smatra da navedeni lijek treba biti dostupan od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (Fonda solidarnosti) te ističe da se obraćala Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine s molbom te da je dobila negativan odgovor kao i da je na spomenuti odgovor uložila žalbu. Ombudsmeni su izdali preporuku²¹⁹ Federalnom ministarstvu zdravstva, Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine i dostavili na znanje Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Federalno ministarstvo zdravstva su dostavili Instituciji odgovore na preporuku u kome navode razloge usljed kojih ista ne može biti realizovana.

6.6. Obrazovanje

Pravo na obrazovanje u Bosni i Hercegovini, priznato je Ustavom Bosne i Hercegovine,²²⁰ Ustavom Republike Srpske,²²¹ Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine,²²² Statutom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,²²³ kao i odgovarajućim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast.

U kategoriji obrazovanja, u 2019. godini, registrovana su 33 predmeta, a izdate su tri preporuke.

Žalbe iz oblasti obrazovanja odnose se na nedonošenje rješenja od strane ministarstava nadležnih za oblast obrazovanja, nemogućnost pohađanja škole u kojoj je školovanje započeto tokom školske

²¹⁷ Ž-BL-04-642/19;

²¹⁸ Ž-SA-04-154/19;

²¹⁹ P-162/19 od 08.07.2019. godine.

²²⁰ Član II 3. l);

²²¹ Član 38.

²²² Član 2. (1) m);

²²³ Član 15.

godine, kao i na loše materijalne uvjete, odnosno neadekvatan prostor za odvijanje nastave. Određeni broj predmeta odnosio se na postupak provođenja konkursnih procedura na visokoškolskim ustanovama, akreditaciju visokoškolskih ustanova, ekvivalenciju diploma i nepriznavanje odgovarajućih zvanja u nastavno-naučnim oblastima u okviru visokog obrazovanja.

Primjer:²²⁴ Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Osnovnu školu „Ključ“ u Ključu. Navodi da je svoje maloljetno dijete upisala u spomenutu školu. Navodi da već skoro četiri godine njeno maloljetno dijete pohađa nastavu u navedenoj školi, međutim u svim školskim evidencijama dijete je evidentirano grafitnom olovkom i na polugodištu i kraju školske godine ne dobija nikakve dokaze da je završio školsku godinu, odnosno polugodište. Ombudsmeni su uputili zahtjev za dostavljanje izjašnjenja Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK-a, Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove i Školi. U dostavljenom izjašnjenju, Ministarstvo navodi da je izdalo rješenje o izvršenoj ekvivalenciji, s pravom nastavka obrazovanja na području Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su nakon toga zatražili od Škole informaciju da li je primila obavještenje od strane Ministarstva. Škola je dostavila traženu informaciju navodeći da je primila spomenuto rješenje, te da je postupila po istom. Predmet je uspješno okončan.

Primjer:²²⁵ Podnosilac žalbe obratio se u svojstvu punomoćnika svog maloljetnog djeteta, označivši kao odgovornu stranu Osnovnu školu „Ivan Goran Kovačić“ Livno. Navodi da je presudom Kantonalnog suda Kantona 10 odbijena njegova tužba radi poništenja akta Ministarstva nauke, prosvjete, kulture i sporta. U prilogu žalbe dostavio je obavještenje OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno da prema spomenutoj presudi njegovo dijete nije više učenik spomenute škole, te da školovanje treba nastaviti u OŠ „Fra Lovro Karaula“ Livno od 14.01.2019. godine i da se s istim datumom briše iz evidencije učenika OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno. Žalitelj je istakao da se radi o šestogodišnjem djetetu kojem je trebalo više od dva mjeseca da se prilagodi na novu sredinu, te da su ga brat i sestre, koji također pohađaju istu školu, dovodili i odvodili svaki dan u školu, dok se ne prilagodi. Dijete je po upisnom području, tj. po ulici u kojoj trenutno imaju prebivalište, trebalo biti upisano u OŠ „Fra Lovro Karaula“ Livno. Žalitelj je na početku školske godine pokrenuo upravni postupak, a nakon toga i upravni spor. Početkom školske 2018/19. godine dijete je upisano u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno, koju je pohađao četiri mjeseca, tj. do dana 14.01.2019. godine kada je otac djeteta obaviješten da njegovo dijete više nije učenik spomenute škole. Ombudsmeni su se obratili odgovornoj strani, te obavili razgovor s resornim ministrom Ministarstva nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10, ukazujući da je spomenutom presudom tužba za poništenje akta Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i sporta odbijena, ali istom nije odlučivano o statusu djeteta u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno, niti je presudom naloženo da se maloljetno dijete briše iz evidencije učenika škole. Ombudsmeni su odmah po prijemu žalbe, podnosioca žalbe uputili da Kantonalnom sudu Kantona 10 podnese prijedlog za izdavanje privremene mjere, radi nesagledivih posljedica za šestogodišnje dijete koje bi prouzrokovalo njegovo premještanje u drugu školu u toku školske godine. Kantonalni sud Kantona 10 je postupajući po prijedlogu radi određivanja privremene mjere, donio rješenje kojim se nalaže OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno da maloljetno dijete pohađa nastavu u navedenoj školi, poništavajući odluku direktora o brisanju učenika iz evidencije učenika škole. Odgovorna strana

²²⁴ Ž-SA-01-275/19;

²²⁵ Ž-LI-05-17/19;

obavijestila je Ombudsmene da maloljetno dijete nastavlja pohađati školu, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer:²²⁶ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Akademiju umjetnosti Univerziteta u Banjoj Luci, u vezi s konkursom za izbor nastavnika na Studijskom programu dramskih umjetnosti. Kao jedini kandidat prijavio se na konkurs. Nastavno-naučno vijeće potvrdilo je prijedlog Komisije za izbor, koji je odbio Senat Univerziteta uz obrazloženje da kandidat ne ispunjava minimalne uvjete za izbor u zvanje redovnog profesora jer nema završen drugi ciklus studija, odnosno naučni stepen magistra nauka. Podnosilac žalbe je završio četverogodišnji Fakultet dramskih umjetnosti u Beogradu, prema predbolonjskom sistemu obrazovanja, za šta mu je prema važećim zakonima u Republici Srbiji priznat ekvivalent zvanja master. Senat Univerziteta u Banjoj Luci ne osporava sam karakter potvrde o ekvivalenciji, ali smatra da se ona ne može koristiti kao pravna osnova za zasnivanje radnog odnosa u oblasti visokog obrazovanja Republike Srpske. U konkretnom slučaju, evidentno je da je podnosilac žalbe već biran i da je predavao na istoj visokoškolskoj ustanovi – Akademiji umjetnosti Univerziteta u Banjoj Luci, unazad šest godina, i da nije imao nikakvih problema da dokaže da ispunjava zakonom propisane uvjete. Ombudsmeni su izdali preporuku²²⁷ kojom se Narodnoj skupštini Republike Srpske nalaže da prilikom usvajanja zakonskih rješenja koja regulišu oblast visokog obrazovanja, a posebno postupak izbora u zvanja za lica s visokoškolskim ispravama stečenim u inostranstvu i zemljama regiona, na prezican način definiše postupak ekvivalencije zvanja, kao i pitanje vrednovanja i priznavanja potvrda o ekvivalenciji iz zemlje u kojoj su isprave izvorno stečene.

6.7. Ekologija i zaštita okoline

Pitanje zaštite okoline je prijeko potrebna i aktuelna tema u Bosni i Hercegovini, a što potvrđuje veći broj registrovanih žalbi u odnosu na 2018. godinu.²²⁸ Registrovano je 20 žalbi iz oblasti ekologije, a izdato je 6 preporuka. I pored donošenja velikog broja zakona u Bosni i Hercegovini nije jasno definisana politika djelovanja na ovom području, što otvara pitanja ispunjavanja preuzetih obaveza na međunarodnom planu. Naime, Bosna i Hercegovina ratifikovala je brojne konvencije i protokole, kao što su: Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Arhuška konvenciju, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

Primjer:²²⁹ Ombudsmeni su na osnovu medijskih informacija otvorili predmet po službenoj dužnosti koji se odnosi na otkrivanje farmaceutskog otpada na lokalitetu Jasenovi Potoci u Općini Mrkonjić-Grad. Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske, obavijestila je Ombudsmene da je na teren upućen republički farmaceutski inspektor koji je uz prisustvo komunalnog policajca i predstavnika inspeksijskih organa Opštine Mrkonjić-Grad, te predstavnika preduzeća ovlaštenog od strane Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske za upravljanje opasnim otpadom, izvršio kontrolu na području Opštine

²²⁶ Ž-BL-04-489/19;

²²⁷ P-275/19 od 11.11.2019. godine.

²²⁸ 18 registrovanih žalbi;

²²⁹ Ž-LI-04-84/19;

Mrkonjić-Grad, u blizini sela Jasenovi Potoci, gdje je nepoznato lice izvršilo nezakonito odlaganje medicinskog otpada. Tom prilikom ustanovljene su dvije veće deponije lijekova, koje datiraju od poslijeratnog perioda, budući da se rokovi upotrebe koji su bili vidljivi odnose na period od 1993. do 1997. godine. Zakon o upravljanju otpadom²³⁰ propisuje da troškove uklanjanja otpada odloženog izvan deponije, čije se porijeklo ne može utvrditi, odnosno ustanovi njegova veza s proizvođačem, odnosno licem koje ga je odložilo, snosi jedinica lokalne samouprave, a o čemu je Ombudsmene obavijestila Opština Mrkonjić-Grad. Opština je obavijestila Ombudsmene i raspisala tender za zbrinjavanje farmaceutskog otpada, te da je nakon provedenog tendera, izabran najpovoljniji ponuđač koji je izvršio utovar i prevoz otpada do konačnog zbrinjavanja. Polazeći od navedenog, predmet je pozitivno okončan.

Primjer:²³¹ Podnosilac žalbe kao odgovornu stranu označio je Kantonalnu upravu za inspekcijske poslove Unsko-sanskog kantona. U žalbi navodi dugogodišnji problem s komšijom koji vrši uzgoj pčela u svom dvorištu, usljed čega je njegova supruga izujedana nekoliko puta čime je izazvana opasnost po život (alergija dovodi do gušenja i može izazvati i smrtne posljedice). Ombudsmeni su u toku postupka istrage utvrdili da odgovorna strana nije poduzela sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se riješio dugogodišnji problem držanja košnica s pčelama koje ugrožavaju bezbjednost u naselju i nisu smještene u skladu s važećim zakonskim propisima. Nesporno je da je odgovorna strana donijela rješenje kojim se nalaže izmještanje košnica s pčelama, ali sporno je da li je spomenuto rješenje izvršeno i problem riješen. Nakon toga, Ombudsmeni su izdali preporuku.²³² Kantonalna uprava za inspekcijske poslove obavijestila je Instituciju da je komšiji podnosioca žalbe izdala prekršajni nalog u iznosu od 1000 KM zbog neizvršenja spomenutog rješenja iz 2018. godine. Naknadnom kontrolom u ekonomskom dvorištu navedenog subjekta, stranka nije zatečena na imanju i utvrđeno je da nema prisutnih košnica s pčelama. Federalna uprava za inspekcijske poslove dostavila je odgovor u kojem navodi da je od postupajućeg inspektora kantonalnog poljoprivrednog inspektora USK zatražila da je izvještava o aktivnostima koje poduzima u predmetu. Analizom dokumentacije, zaključeno je da nije bilo osnova za postupanje po gore navedenim odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH. Predmet je pozitivno okončan.

Primjer:²³³ Ombudsmeni su na osnovu informacija iz medija otvorili *ex officio* predmet u vezi s izgradnjom mini hidroelektrane na rijeci Doljanki. U toku istrage u predmetu prikupljene su informacije relevantnih organa vlasti, kao i informacije od nevladinih organizacija aktivnih u toj oblasti. Nakon provedene istrage izdata je preporuka²³⁴ Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Osim toga, provedena je istraga u smislu pitanja regulisanja navedene tematike u Republici Srpskoj, te pribavljen odgovor Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske u kome je naveden način regulisanja ove materije u Republici Srpskoj i dalji koraci koji se planiraju. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se osvrnula na izdatu preporuku i činjenično stanje. Na osnovu navedenog predmet je zatvoren, a izdata preporuka smatra se realizovanom.

²³⁰ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 111/2013.

²³¹ Ž-BL-04-603/18;

²³² P-122/19 od 17.04.2019. godine.

²³³ Ž-SA-04-525/19;

²³⁴ P-175/19 od 29.07.2019. godine.

6.8. Javni prihodi

Tokom 2019. godine, u okviru Odjela za ekonomska, socijalna i kulturna prava, ukupno su registrovana četiri predmeta koja se odnose na javne prihode. Spomenuti predmeti obuhvataju nepostupanje poreskih organa po izjavljenim žalbama, kao i obraćanje građana s pritužbama koje se odnose na naplatu određenih usluga za koje smatraju da se neosnovano vrše.

Primjer:²³⁵ Podnosilac žalbe žali se na odluku Kantonalnog poreznog ureda Tuzla, Porezna ispostava Lukavac. Na odluku je izjavio žalbu drugostepenom organu, Federalnom ministarstvu finansija. Drugostepeni organ otklonio je povredu prava u toku intervencije Institucije čime je postupak pozitivno okončan.

Primjer:²³⁶ Podnosilac žalbe obratio se Instituciji zbog navodne povrede potrošačkih prava. Navodi da mu je prilikom predaje pošiljke u Poštama Srpske, pored redovne cijene naplaćeno dodatnih 0,20 KM, kao dodatak za sedmicu Crvenog krsta. Također je naveo da mu za tu uslugu nije izdat fiskalni, već ručno pisani račun, te ga je interesovalo je li u navedenom slučaju sve zakonito, kako može znati da će sredstva zaista završiti na računima Crvenog krsta, te zašto su u navedenom slučaju Pošte Srpske humanitarni dio naknade naplatili od korisnika usluge bez njegovog izričitog pristanka, a ne iz svojih sredstava. U odgovoru na navode podnosioca žalbe, Pošte Srpske su navele²³⁷ da su, kao pravno lice, dužne da za vrijeme trajanja „Nedjelje Crvenog krsta“ i „Nedjelje borbe protiv tuberkuloze“ vrše prodaju doplatnih markica u korist Crvenog krsta, i to u skladu sa Zakonom o položaju i ovlaštenjima Crvenog krsta Republike Srpske i Zakonom o vršenju usluga u poštanskom saobraćaju. Također, su dalje navele da je Zakonom o PDV-u propisano da su javne poštanske usluge oslobođene plaćanja PDV-a, a Zakonom o fiskalnim kasama da iste ne podliježu obavezi registracije svakog pojedinačnog prometa roba i usluga preko fiskalne kase.

²³⁵ Ž-SA-04-287/19;

²³⁶ Ž-BL-04-681/19;

²³⁷ Akt broj:1/2.1.-3055/19, od dana 15.10.2019. godine.

VII. PRAVA LICA LIŠENIH SLOBODE

7.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini

Ratifikacijom Opcionog protokola²³⁸ uz UN Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka (OPCAT) Bosna i Hercegovina je preuzela odgovornost za uspostavu mandata Nacionalnog preventivnog mehanizma/Preventivnog mehanizma, odnosno nezavisnog tijela s mandatom, da, između ostalog, obavlja posjete svim mjestima gdje se nalaze lica lišena slobode, u svrhu poboljšanja položaja lica lišenih slobode, posebno u pogledu utvrđivanja eventualnog mučenja i drugih oblika nečovječnog i nehumanog postupanja.

U Bosni i Hercegovini nije uspostavljen Nacionalni preventivni mehanizam/Preventivni mehanizam. Međutim, kroz projekat Jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, izvršena je odgovarajuća obuka o mandatu i funkcionisanju Nacionalnog preventivnog mehanizama/Preventivnog mehanizama²³⁹. Na taj način su stvoreni preduvjeti da Institucija ombudsmena preuzme ulogu ovog Mehanizma. U sklopu ovog projekta Ombudsmeni su tokom 2018. godine posjetili sve veće policijske stanice u Bosni i Hercegovini s ciljem utvrđivanja stanja u prostorijama za zadržavanje, te u vezi s tim izradili i prezentovali javnosti²⁴⁰ Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.²⁴¹

Posjete mjestima na kojima se nalaze lica kojima je na bilo koji način ograničena sloboda kretanja predstavljaju efikasan način da se izvrši prevencija i suzbijanje torture. Mjesta gdje se zadržavaju lica lišena slobode, zbog svog karaktera, predstavljaju pogodna mjesta za vršenje torture, te je redovan monitoring ovih mjesta, odnosno javno predstavljanje zatečenog stanja preduvjet za prevenciju torture i drugih pojava oblika ponižavajućih postupanja prema ovim licima.

Bitno je naglasiti da je u proceduri izmjena i dopuna Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁴² prema kojoj bi se uspostavio Nacionalni preventivni mehanizam/Preventivni mehanizam, odnosno stvorio zakonski okvir za realizaciju obaveza koje za Bosnu i Hercegovinu proizlaze iz Opcionog protokola uz UN Konvenciju protiv torture. Izmjene i dopune Zakona ombudsmenu su prihvaćene od strane Vijeća ministara još 2017. godine, ali bez obzira na to do danas nisu usvojene.

Bosna i Hercegovina je jedina država koja nije članica Mreže nacionalnih preventivnih mehanizama zemalja Jugoistočne Evrope²⁴³, ali njeni predstavnici se redovno pozivaju i

²³⁸ Ratifikovan 24. oktobra 2008. godine.

²³⁹ Projekat je sproveden u saradnji s Ombudsmenom Republike Bugarske, uz podršku Ambasade Republike Bugarske.

²⁴⁰ U aprilu mjesecu 2019. godine.

²⁴¹ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019041708251344bos.pdf

²⁴² Izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine prihvaćene su od strane Vijeća ministara tokom 2017. godine.

²⁴³ Zato što još uvijek nema uspostavljen Nacionalni preventivni mehanizam/ Preventivni mehanizam.

prisustvuju sastancima ove mreže²⁴⁴, kako bi se Institucija pripremila za preuzimanje ovog mandata nakon što se usvoje predviđene izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu.

7.2. Praćenje stanja prava lica lišenih slobode

U okviru Institucije djeluje Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode koji postupajući po žalbama i *ex officio* pokreće istražne postupke u svim predmetima koji se odnose na eventualnu povredu prava lica lišenih slobode, bez obzira jesu li se ta lica nalazila u kazneno-popravnoj ustanovi (zatvoru ili pritvoru), ili u nekoj drugoj ustanovi u kojoj im je ograničena sloboda kretanja (policijske stanice, vaspitni, odnosno disciplinski centri za maloljetnike, imigracioni centri, starački domovi, centri za azilante, psihijatrijske institucije i dr.).

U izvještajnom periodu Institucija je u ovom Odjelu zaprimila 129 žalbi što predstavlja smanjenje od 10,42% u odnosu na 2018. godinu. U Područnoj kancelariji u Sarajevu zaprimljeno je 110 žalbi, a u sjedištu Institucije u Banjoj Luci 18 žalbi. Analizirajući strukturu podnesenih žalbi evidentno je da se najveći broj odnosi na nezadovoljstvo pruženim kvalitetom zdravstvene zaštite u navedenim ustanovama, uskraćivanja korištenja vanzavodskih pogodnosti, premještaja u drugi zavod, korištenje mogućnosti uvjetnog otpusta, nezadovoljavajuće uvjete smještaja i tretmana u ustanovama, neki vid zlostavljanja, odnosno na nekorektno ponašanje od strane osoblja ili nasilje od strane drugih zatvorenika, posjete članova porodice, rješavanje statusnih pitanja i dr. Određen broj žalbi odnosio se i na preispitivanje sudskih postupaka i pravosnažnih sudskih odluka, ali Ombudsmeni u tom slučaju, obavještavaju podnosiocima žalbi da u takvim predmetima ne mogu postupati, jer se, prema zakonu, ne mogu miješati niti utjecati na donošenje sudskih odluka.²⁴⁵

Postupajući po žalbama osuđenika i pritvorenika, kao i po službenoj dužnosti, predstavnici Institucije, tokom 2019. godine posjetili su sljedeće kazneno-popravne ustanove: Kazneno-popravni zavod Foča,²⁴⁶ Kazneno-popravni zavod Trebinje,²⁴⁷ Kazneno-popravni zavod Zenica,²⁴⁸ Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo,²⁴⁹ Kazneno-popravni zavod Tuzla,²⁵⁰

²⁴⁴ Sastanku predstavnika NPM mreže zemalja Jugoistočne Evrope u Skoplju, 11. i 12. juna 2019. godine na temu „NPM politika o odmazdi“, prisustvovala su šefica Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrana Pavlović i stručna savjetnica Vanja Dandić Burić. Pored predstavnika NPM mreže prisustvovali su predstavnici Potkomiteta UN-a za prevenciju torture (CPT); Sastanku predstavnika NPM mreže zemalja Jugoistočne Evrope u Skoplju, 2-3. oktobar 2019. godine na temu „Specifične potrebe maloljetnika u ustanovama detencije“, prisustvovala je šefica Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrana Pavlović.

²⁴⁵ Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, br. 19/2002, 35/2004 i 32/2006), član 4. stav 2) glasi: „Ombudsmen se neće miješati u proces odlučivanja sudova...“

²⁴⁶ Ombudsmen Ljubinko Mitrović i šefica Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrana Pavlović posjetili su 06.03.2019. godine KPZ Foča.

²⁴⁷ Posjeta obavljena 13.03.2019. godine od strane šefice Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne saradnice Naide Korajlić.

²⁴⁸ Šefica Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrana Pavlović i stručna saradnica Naida Korajlić posjetile su dana 26.03.2019. godine Kazneno-popravni zavod zatvorenog tipa u Zenici. Posjeta je obavljena i 10.7.2019. godine od strane šefice Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović, stručne saradnice Naide Korajlić i stručnog saradnika Ante Šakote.

²⁴⁹ Posjeta obavljena dana 21.05.2019.godine od strane ombudsmena Ljubinka Mitrovića, ombudsmenke Nives Jukić i ombudsmenke Jasminke Džumhur.

²⁵⁰ Posjeta obavljena 01.07.2019. godina od strane ombudsmenke Jasminke Džumhur, pomoćnice Ombudsmena Vedrane Pavlović i volonterke Jasne Kolar. Posjeta je obavljena i dana 11.11.2019. godine od strane pomoćnice Ombudsmena Vedrane Pavlović i volonterki Nevene Filipović i Selme Hašić.

Kazneno- popravni zavod Doboj,²⁵¹ Kazneno- popravni zavod Mostar,²⁵² Kazneno- popravni zavod Sarajevo,²⁵³ Kazneno- popravni zavod Busovača.²⁵⁴ Posjete su uglavnom bile nenajavljene. Tokom posjeta predstavnici Institucije obavljaju razgovore s licima lišenim slobode i vrše monitoring zatečenog stanja u ustanovama. Cilj monitoring posjeta i izvještavanja jeste da se javnosti i predstavnicima vlasti predstave problemi koji ugrožavaju poštovanje i ostvarivanje ljudskih prava lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora i drugih lica koja su lišena slobode.

7.2.1 Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni su tokom 2019. godine prezentovali javnosti Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.²⁵⁵ Neposredno prije toga, Ombudsmeni su posjetili sve veće policijske uprave u Bosni i Hercegovini,²⁵⁶ te na osnovu razgovora s rukovodstvom, uvida u dokumentaciju, kao i neposrednog opažanja prostorija za zadržavanje lica konstatovali zatečeno stanje.

Nakon analize stanja u prostorijama za zadržavanje Ombudsmeni su uputili generalne preporuke Vladi Republike Srpske, Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Vladi Kantona Sarajevo, Vladi Zeničko-dobojskog kantona, Vladi Srednjobosanskog kantona, Vladi Tuzlanskog kantona i Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona: da izvrše izdvajanje neophodnih budžetskih sredstava s ciljem realizacije preporuka Ombudsmena upućenih nadležnim ministarstvima unutrašnjih poslova koje se odnose na neophodnu adaptaciju prostorija za zadržavanje.²⁵⁷ Ove aktivnosti trebaju uključiti i instaliranje videonadzora u svrhu kontrole i prevencije nepoželjnog ponašanja ili samopovređivanja lica lišenih slobode posebno vodeći računa o rasporedu kamera kako bi se osigurala i zaštita prava na privatnost osuđenih lica.²⁵⁸ Preporukom je ukazano i na potrebu da se izdvoje budžetska sredstava potrebna za upošljavanje dodatnog kadra – ovlaštenih službenih lica u policijskim upravama/stanicama, a u skladu s utvrđenom sistematizacijom radnih mjesta, te stručno usavršavanje ovlaštenih službenih lica koja postupaju prema licima lišenim slobode. Ovo usavršavanje treba biti organizovano kroz kontinuiranu, specijaliziranu i licenciranu obuku koja će zadovoljiti najviše domaće i međunarodne standarde u ovoj oblasti. Isto tako, Ombudsmeni su

²⁵¹ Posjeta obavljena dana 17.06.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne savjetnice Hajrije Adžamija. Posjeta je obavljena i 09.10.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne saradnice Naide Korajlić.

²⁵² Posjeta obavljena dana 22.08.2019. od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović. Posjeta je obavljena i 04.11.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne savjetnice Maje Pandžić Marić.

²⁵³ Posjeta obavljena dana 30.08.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne saradnice Mirjane Trifković.

²⁵⁴ Posjeta obavljena 14.10.2019. godine od strane ombudsmenke Jasminke Džumhur, šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i volontera Amara Nijemčevića.

²⁵⁵ Specijalni izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini, dostupan je na https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019041_708251344_bos.pdf

²⁵⁶ Ovom prilikom izvršene su posjete policijskim upravama u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske (Policijska uprava Banja Luka, Policijska uprava Prijedor, Policijska uprava Doboj i Policijska uprava Bijeljina), zatim Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova (Policijska uprava Sarajevo, Policijska uprava Zenica, Policijska uprava Mostar, Policijska uprava Travnik i Policijska uprava Tuzla) i Policiji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

²⁵⁷ U skladu i po uzoru na standarde predviđene Evropskim zatvorskim pravilima.

²⁵⁸ Kamere bi trebale biti pozicionirane u hodnicima kojima se prilazi prostorijama za zadržavanje/ćelijama i ne bi trebale pokrivati tzv. mokri čvor.

uputili preporuku Ministarstvu unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine da uspostavi elektronsku evidenciju lica lišenih slobode, te preporuku Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske da postojeću elektronsku evidenciju lica lišenih slobode uskladi s donesenim odredbama Krivičnog zakonika Republike Srpske.

7.3. Prava lica lišenih slobode

7.3.1. Zdravstvena zaštita

Ombudsmeni ističu da lica lišena slobode pripadaju osjetljivoj kategoriji stanovništva jer sam njihov položaj ima utjecaj na fizički, psihološki, socijalni, pravni i svaki drugi aspekt njihovog života.

Lica lišena slobode prilikom ulaska u kazneno-popravnu ustanovu mora pregledati ljekar. Zatvorska služba za zdravstvenu zaštitu trebala bi biti u stanju pružiti zdravstvenu zaštitu s kvalitetom i obimom koji se pružaju pacijentima obaveznog zdravstvenog osiguranja koja se pruža pacijentima izvan zatvora. Obaveza medicinskog osoblja u zavodu nije samo liječenje pacijenta, nego i preventivna medicina koja se sastoji od nadzora higijenskih uvjeta u zavodu, zdravstvenog savjetovanja, sprečavanja nasilja među i prema zatvorenicima, evidentiranja povreda i dr. Zatvorsko medicinsko osoblje trebalo bi posjedovati određena stručna znanja koja im omogućavaju bavljenje različitim oblicima zatvorske patologije, kao i prilagođavanje svojih metoda liječenja uvjetima u zatvoru.

Evropska zatvorska pravila posvećuju značajnu pažnju zdravstvenoj zaštiti,²⁵⁹ te ukazuju da zdravstvena zaštita zatvorenicima mora biti omogućena bez diskriminacije po osnovu njihovog statusa.

Međutim, bez obzira na navedene standarde i tokom 2019. godine Ombudsmeni su zaprimili žalbe od lica lišenih slobode koje se odnose na neadekvatnu zdravstvenu zaštitu u kazneno-popravnim zavodima u Bosni i Hercegovini.

Određen broj kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini i dalje nema zaposlenog ljekara opće prakse na neodređeno vrijeme, kako to propisuju Evropska zatvorska pravila.²⁶⁰ Ustanove koje nemaju stalno zaposlenog ljekara opće prakse, angažuju ljekare po ugovoru o djelu, koji imaju obavezu redovno pružati zdravstvene usluge licima koja su lišena slobode.

Ustanove koje imaju zaposlenog ljekara u stalnom radnom odnosu u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine su: Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo, Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo.

Ustanove iz Republike Srpske, i to Kazneno-popravni zavod Trebinje, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Bijeljina, angažuju ljekare po ugovoru o povremenim i

²⁵⁹ Evropska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, tačka 40.3

²⁶⁰ Evropska zatvorska pravila u Dijelu III koji uređuju pitanja Zdravstva, tačka 41.1

privremenim poslovima, a ustanove iz Federacije Bosne i Hercegovine, i to Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača angažuju ljekara opće prakse iz najbližih zdravstvenih ustanova po ugovoru o djelu.

Iako su prava lica lišenih slobode definisana mnogobrojnim međunarodnim, zakonskim i podzakonskim aktima, u praksi se nerijetko krše.

Primjer: Ombudsmenima na nadležno postupanje, aktom predsjedavajućeg Zajedničke komisije za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, proslijeđena je žalba žaliteljice²⁶¹ osuđenice iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla. Žalba se odnosila na ugrožavanje i nemogućnost ostvarivanja adekvatne zdravstvene zaštite i na loše higijenske uvjete u Kazneno-popravnog zavodu poluotvorenog tipa Tuzla. Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni su direktoru Kazneno-popravnog zavoda Tuzla uputili preporuku²⁶². S obzirom na to da u ostavljenom roku Kazneno-popravni zavod Tuzla nije dostavio povratne informacije o realizaciji izdate preporuke, Ombudsmeni su Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine uputili obavijest da preporuka Institucije nije ispoštovana.

Primjer: Podnosilac žalbe se obratio Instituciji²⁶³ jer je nezadovoljan pruženom zdravstvenom zaštitom u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Tuzla. Na osnovu odgovora Kazneno-popravnog zavoda Tuzla,²⁶⁴ te uvidom u zdravstveni karton osuđenog lica, Ombudsmeni nisu mogli utvrditi povredu prava žalioaca. Naime, od dolaska u zavod, na ljekarski pregled u zavodsku ambulantu podnosilac žalbe se javljao 23 puta. Zavodski psihijatar pregledao ga je šest puta, a obavljeno je i niz specijalističkih pregleda na Klinici za psihijatriju i Univerzitetsko-kliničkom centru Tuzla. Predstavnici Institucije su tokom posjete Kazneno-popravnog zavoda Tuzla razgovarali s podnosiocem žalbe, koji je tokom razgovora naveo da je bivši korisnik psihoaktivnih supstanci (heroina i kokaina), te da je na liječenju bio i prije dolaska u zavod. Ističe da mu je pružena adekvatna zdravstvena zaštita, da prima odgovarajuću terapiju, zbog koje se osjeća odlično. Svaki vikend ima posjete psihijatra, nema primjedbe na pritvor, te nema potrebe za daljim postupanjem Ombudsmena.

Primjer: Podnosilac žalbe²⁶⁵ iz Kazneno-popravnog zavoda Foča u svojoj žalbi navodi da je prilikom dolaska u zavod imao ustanovljen dijabetes TIP 1, ali da nikad nije imao većih zdravstvenih problema. Međutim, problemi se javljaju kada mu je doktorica opće prakse iz zavoda promijenila terapiju, nakon čega mu šećer varira od 1 do preko 35. Zbog nemogućnosti da koriguje šećer u krvi, operacija je neizvodljiva. Nije mu obezbijeđena ishrana predviđena za osobe s dijabetesom, tako da mu i neadekvatna ishrana značajno pogoršava njegovo zdravstveno stanje. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su zaprimili izjašnjenje KPZ Foča s relevantnom medicinskom dokumentacijom iz koje je jasno vidljivo da je osuđenik boravio u UKC Banja Luka, radi dodatnog ispitivanja i iznalaženja terapije od strane doktora specijaliste, kada mu je utvrđena ista dijagnoza i terapija koja mu je davana i u KPZ Foča. Osuđenik se nalazi na spisku zatvorenika

²⁶¹ Ž-SA-07-484/18 od 17.04.2018. godine.

²⁶² P- 191/19 od 15.08.2019. godine.

²⁶³ Ž-SA-07-544/19 ;

²⁶⁴ Odgovor Kazneno-popravnog zavoda Tuzla, broj 03-11-4505-2/19 od 10.09.2019. godine.

²⁶⁵ Ž-SA-07-461/19;

dijabetičara koji se redovno ažurira i dostavlja u kuhinju, s preporukom za dodatnim obrokom i crnim hljebom. Iz izvještaja KPZ Foča i relevantne medicinske dokumentacije može se zaključiti da osuđenik ima razvijene komplikacije šećerne bolesti zbog nepridržavanja odgovarajućih uputstava dijetetskog režima ishrane i zbog samoinicijativnog mijenjanja doze inzulina. Istražni postupak je u toku.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi osuđenika²⁶⁶ iz Kazнено-poprnog zavoda Foča, koji ističe da je nezadovoljan pruženom zdravstvenom zaštitom, da je u zavodu obolio od astme i bronhitisa, te da ima oboljenja kože od vlage. Iz dostavljenog izjašnjenja Kazнено-poprnog zavoda Foča²⁶⁷ i uvidom u relevantnu medicinsku dokumentaciju, Ombudsmeni su konstatovali da je zatvoreniku pružana, a i dalje se pruža adekvatna zdravstvena zaštita, u skladu s propisima što se jasno vidi iz izvještaja o zdravstvenom stanju. Zdravstveni problemi koji se tiču disajnih organa postojali su i u vrijeme kada je zatvorenik stupio na izdržavanje kazne. U vezi s tim je i pregledan od strane doktora specijaliste –pulmologa, te mu je preporučena odgovarajuća terapija koju zatvorenik odbija koristiti. Također, kod zatvorenika je bila prisutna infekcija kože koja je uzrokovana korištenjem neadekvatnog pribora za higijenu–brijača i nema nikakve veze s vlagom. Ombudsmeni u ovom slučaju nisu mogli konstatovati povrede prava na zdravstvenu zaštitu, nego je primijećeno da je to jedan od načina na koji osuđenik traži premještaj u drugu kazнено-popravnu ustanovu.

7.3.2. Uvjeti smještaja i osoblje zavoda

Lica koja su lišena slobode imaju pravo na adekvatan smještaj koji odgovara savremenim standardima u skladu s Evropskim zatvorskim pravilima.²⁶⁸ Ombudsmeni konstatuju da je problem koji se odnosio na prenatrpanost smještajnih kapaciteta u kazнено-popravnim zavodima u Bosni i Hercegovini, u odnosu na prethodne godine skoro prevaziđen.

Postojeći smještajni kapaciteti u kazнено-popravnim zavodima u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁶⁹ mogu zadovoljiti potrebe za smještajem osuđenih i pritvorenih osoba. Tokom 2018. i 2019. godine postojale su određene poteškoće u funkcionisanju pritvorske jedinice Kazнено-poprnog zavoda Sarajevo zbog popunjenosti kapaciteta, jer je kapacitet pritvora predviđen za 88 osoba, a brojno stanje se kretalo do 130 pritvorenika. S ciljem rješavanja poteškoća i rasterećenja pritvorskih kapaciteta Kazнено-poprnog zavoda Sarajevo, Federalno ministarstvo pravde je proširilo kapacitete pritvora u Kazнено-popravnom zavodu Zenica za 70 mjesta, kako bi se rasteretili pritvorski kapaciteti Kazнено-poprnog zavoda Sarajevo. Istovremeno, kapaciteti pritvorske jedinice Kazнено-poprnog zavoda poluotvorenog tipa Sarajevo prošireni su na 132 mjesta. Ovo Ministarstvo je donošenjem novog Pravilnika o kriterijima za upućivanje osoba na izdržavanje kazne zatvora²⁷⁰ sudovima koji osuđenike upućuju

²⁶⁶ Ž-SA-07-906/19;

²⁶⁷ Akt broj 03-3244/19 od 30.08.2019. godine.

²⁶⁸ Evropska zatvorska pravila u Dijelu II Upućivanje i smještaj 18.1.

²⁶⁹ Kapacitet kazнено-popravnih ustanova koje se nalaze u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 20.11.2019. godine iznosio je 1982 mjesta, a ukupan broj zatvorenika (osuđenih i pritvorenih) je iznosio 1830 (1476 osuđenih osoba i 354 pritvorena lica). Od navedenog broja 171 lice se nalazilo na izdržavanju kazne zatvora u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom i 341 pritvoreno lice.

²⁷⁰ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 33/2018.

u Kazneno-popravni zavod Busovača²⁷¹, a to su uglavnom sudovi s područja Zeničko-dobojskog kantona i Srednjobosanskog kantona, stavilo na raspolaganje mogućnost direktnog upućivanja osuđenih osoba u druge zavode ako je kapacitet Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača popunjen. Ombudsmeni na osnovu podataka koji su dostavljeni u aktu Federalnog ministarstva pravde²⁷² mogu konstatovati da je problem prenatrpanosti uspješno riješen.

Kada su u pitanju materijalna ulaganja u kazneno-popravne zavode u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni primjećuju da su izdvojena značajna sredstva za nabavku građevinskih objekata, nabavku opreme, nabavku stalnih sredstava i rekonstrukciju objekata. Značajno je naglasiti da je u Kazneno-popravnom zavodu poluotvorenog tipa Bihać stavljen u funkciju novoizgrađeni objekat za prijemno odjeljenje, u Kazneno-popravnom zavodu Zenica je u toku izgradnja devetog paviljona koji se finansira iz IPA fondova, a u Vaspitno-popravnom domu Orašje u toku je izgradnja fiskulturne dvorane za maloljetnike, također finansirana iz IPA fondacije.

U Republici Srpskoj, u toku 2019. godine uložena su značajna novčana sredstva u adaptaciju i rekonstrukciju kazneno-popravnih ustanova, i to u Kazneno-popravnom zavodu u Trebinju (izvršena je rekonstrukcija sistema grijanja i kupovina zaštitne ograde). Za adaptaciju i poboljšanje uvjeta života u Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina dodijeljena novčana sredstva su iskoristena za adaptaciju kupatila, grijanja, krećenja, održavanja električnih instalacija i zamjenu prozora. U Kazneno-popravnom zavodu Istočno Sarajevo u 2019. godini, sredstva su izdvojena za zamjenu vanjske stolarije na objektu u krugu zatvoreničkog paviljona. U krugu Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka izvršena je sanacija dijela paviljona u kome borave zatvorenici. U upravnoj zgradi Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, izvršena je zamjena dijela vanjske stolarije, a u toku je realizacija postupka sanacije restorana i dijela upravne zgrade.

Federalno ministarstvo pravde u 2019. godini u svim kazneno-popravnim zavodima u Federaciji BiH dalo je saglasnost za prijem dva državna službenika, 27 zatvorskih policajaca i 11 namještenika. Prema podacima Ministarstva pravde Republike Srpske u kazneno-popravne ustanove primljen je određeni broj zavodskog osoblja, i to: KPZ Doboje (primljeno je ukupno devet radnika u svim službama), Kazneno-popravni zavod Trebinje (zaposleno je ukupno pet novih radnika), Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo (zaposlena su tri nova radnika) Kazneno-popravni zavod Foča (zaposleno je devet novih radnika), Kazneno-popravni zavod Banja Luka (zaposleno je 19 novih radnika - 13 radnika na neodređeno vrijeme, četiri radnika na određeno vrijeme i dva pripravnika).

Donošenjem Zakona o amnestiji Republike Srpske,²⁷³ aktom amnestije određenim osuđenim licima je umanjena kazna, tako da je samim tim oslobođen dio smještajnih kapaciteta u velikom broju kazneno-popravnih zavoda u Republici Srpskoj.

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je u toku mjeseca novembra 2019. godine raspisalo Javni konkurs za prijem u radni odnos 100 zaposlenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora

²⁷¹ Prema podacima općinskih sudova s područja ZDK i SBK s 31.12.2018. godine na čekanju se nalazilo ukupno 20 osuđenih lica.

²⁷² Broj 04-49-3300/19 od 12.12.2019. godine.

²⁷³ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 61/2018.

i drugih mjera Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu. Nakon što zaposlenici prođu potrebne obuke, očekuje se prijem prvih zatvorenika.²⁷⁴ Otvaranjem ovog zavoda u potpunosti će biti riješen problem smještaja zatvorenika,²⁷⁵ naročito će se rasteretiti kazneno-popravne ustanove zatvorenog tipa.

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbi supruga osuđenice iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla²⁷⁶ koja se između ostalog odnosila na nehumane i nehigijenske uvjete u prostoriji za „slobodne posjete“ obavila posjetu ovom zavodu. Predstavnici Institucije su obišli navedenu prostoriju, te utvrdili da je prostorija neuvjetna, hladna, neokrećena, puna vlage. Tokom razgovora s direktorom zavoda predstavnicima Institucije rečeno je da će se poduzeti mjere s ciljem adaptacije navedene prostorije. Ombudsmeni su zaprimili akt KPZ Tuzla²⁷⁷ u kojem se navodi „... u novembru mjesecu 2019. godine u prostoriji za slobodne posjete izvršeno je odvajanje rigips zidova pločama s ciljem sprečavanja prodiranja vlage, izvršeno je krećenje prostorije, a u toku je postupak nabavke etisona za pokrivanje poda. Jedanput sedmično vrši se generalno čišćenje prostorije, posteljina se mijenja poslije svake slobodne posjete, a također u postupku javne nabavke su platnene presvlake za spužvu kojima bi se zamijenile sadašnje plahte. U toku trajanja slobodne posjete higijenu u prostoriji dužne su održavati osobe koje je koriste...“

7.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti

Uspješnost institucionalnog prevaspitnog tretmana izuzetno je važna prilikom odobravanja vanzavodskih pogodnosti. Poslije ispunjavanja svih zakonskih aspekata, odnosno izdržanog dijela zatvorske kazne, stječu se uvjeti kada lice može podnijeti molbu upravi zavoda za odobravanje korištenja vanzavodskih pogodnosti (vikend odsustvo, izlazak u grad, godišnji odmor). Prilikom donošenja odluke o njihovom odobravanju analiziraju se svi aspekti institucionalnog prevaspitnog tretmana: ispunjavanje zakonskih uvjeta za podnošenje molbe, odnos prema kazni, vladanje i ponašanje za vrijeme izdržavanja kazne, radno angažovanje, učešće u slobodnim aktivnostima, odnos prema službenim licima. S druge strane, vrši se zajednička procjena službe za tretman i službe obezbjeđenja o stepenu rizika hoće li lice zloupotrijebiti vanzavodske pogodnosti. Ova procjena²⁷⁸ se vrši detaljno i prilikom njenog donošenja traže se podaci i s terena (mišljenje nadležne policijske uprave i mišljenje nadležnog centra za socijalni rad). Za lica osuđena od strane Suda BiH konačnu odluku o odobravanju vanzavodskih pogodnosti daje direktor ustanove u skladu sa zakonom²⁷⁹ i Pravilnikom o korištenju pogodnosti i godišnjem odmoru zatvorenika koji

²⁷⁴ Trenutno oko 400 pritvorenika i zatvorenika koji su osuđeni pred Sudom BiH, a koji svoju kaznu izdržavaju u entitetskim zatvorima.

²⁷⁵ Kapacitet državnog zatvora je oko 500 zatvorenika.

²⁷⁶ Ž-SA-07-1209/19;

²⁷⁷ Broj 04-12-6007-2/17 od 26.11.2019. godine.

²⁷⁸ Član 154. stav 3) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, Službeni glasnik BiH, br. 13/2005, 53/2007, 97/2007, 37/2009 i 12/2010 glasi: Procjena rizika bjekstva–bezbjednosnih uvjeta, najmanje uključuje: prijetnju javnosti u slučaju da zatvorenik pobjegne, prethodno ponašanje, pokušaj bjekstva, ranije lišenje slobode po potjernici, pristup vanjskoj pomoći, ranija osuđivanost, lične i porodične prilike, raniji boravak van BiH, sklonost stalnim putovanjima, tj. kretanju iz mjesta u mjesto ili često mijenjanje mjesta prebivališta, odnosno boravišta, lično učešće u ostvarivanju programa tretmana, priroda krivičnog djela zbog kojeg je zatvorenik osuđen, dužina izrečene kazne zatvora, moguća prijetnja drugim zatvorenicima, kao i druge okolnosti koje mogu biti od značaja za procjenu bezbjednosnog rizika.

²⁷⁹ Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera, Službeni glasnik BiH, br. 13/2005, 53/2007, 97/2007 i 37/2009 i 12/2010.

izdržavaju kaznu u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera Bosne i Hercegovine²⁸⁰. Za lica osuđena od strane entitetskih sudova, odluku o korištenju vanzavodskih pogodnosti donosi direktor ili lice koje on ovlasti u skladu sa Zakonom²⁸¹ i pravilnikom o kućnom redu ustanova.

Odobranje vanzavodskih pogodnosti predstavlja mogućnost koju osuđeno lice može zaslužiti isključivo svojim dobrim ponašanjem i vladanjem, a ne njegovo pravo, odnosno obavezu koja se mora ispoštovati. Odobranje vanzavodskih pogodnosti nije uvjetovano pozitivnim mišljenjem policijske uprave. Međutim, analizirajući predmete koje je zaprimila Institucija, cijenimo da odobranje vanzavodskih pogodnosti u najvećem broju slučajeva zavisi od pozitivnog mišljenja nadležnog policijskog organa, iako uprava prilikom donošenja odluke o pogodnosti nije isključivo vezana mišljenjem policije. Generalno zapažanje Ombudsmena je da policijski organi koji prikupljaju informacije s terena ne vrše adekvatne i objektivne provjere, nego vrlo često po automatizmu daju negativno mišljenje.

Primjer: Podnositeljica žalbe²⁸² navodi da se nalazi u Kazneno-popravnog zavodu Tuzla na izdržavanju zatvorske kazne u trajanju od dvadeset godina. Nakon što je izdržala polovinu svoje zatvorske kazne stekla je uvjete za korištenje vanzavodskih pogodnosti u krugu porodice. Međutim, ističe da već dvije godine i sedam mjeseci nije dobila saglasnost za korištenje istih, zbog toga što Policijska stanica Novo Sarajevo daje negativno mišljenje, bez adekvatnog obrazloženja. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda Tuzla i PU Novo Sarajevo. U dostavljenom izjašnjenju Treće policijske uprave PS Novo Sarajevo²⁸³ navedeno je da su policijski službenici izvršili terenske provjere gdje su u obavljenom informativnom razgovoru s jednim od stanara na predmetnoj adresi na kojoj je osuđeno lice iskazalo namjeru korištenja vanzavodskih pogodnosti, konstatovali generalni stav zajednice. Kazneno-popravni zavod Tuzla je Ombudsmenima dostavio izjašnjenje²⁸⁴ u kojem stoji da osuđenica ne koristi vanzavodske pogodnosti isključivo zbog negativnog mišljenja Policijske uprave. Istražni postupak u ovom predmetu je u toku.

Primjer: Institucija je zaprimila dvije žalbe²⁸⁵ osuđenika iz Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Orašje koji su se žalili na nemogućnost korištenja vanzavodskih pogodnosti, jer Policijska Brčko Distrikta s takvom mogućnošću nije saglasna i konstantno bez adekvatnog obrazloženja daje negativno mišljenje. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su od Policijske Brčko Distrikta zatražili dostavljanje informacija kakve provjere za korištenje vanzavodskih pogodnosti podnosioca žalbe su vršene, kao i da Instituciji dostave sve relevantne dokaze i akte o poduzetim radnjama. Policijska Brčko Distrikta je Instituciji dostavila izjašnjenje²⁸⁶ u kojem Ombudsmene obavještavaju da je policija postupajući u skladu s aktom Zavoda, izvršila operativne provjere na terenu, gdje je kroz razgovore s građanima na okolnosti korištenja

²⁸⁰ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 67/2009 i 20/2012.

²⁸¹ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, br. 44/98, 42/99, 12/2009 i 42/2011; Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 63/2018; Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, broj 31/2011.

²⁸² Ž-SA-07-1160/19;

²⁸³ Akt broj 02/10-2-04-10-3099/19 od 27.11.2019. godine.

²⁸⁴ Akt broj 04-12-5735-2/19 od 11.11.2019. godine.

²⁸⁵ Ž-SA-07-1015/19 i Ž-SA-07-971/19;

²⁸⁶ Akt Policijske Brčko Distrikta broj 14.01-04.12-65806/19 od 30.10.2019. godine i akt Policijske Brčko Distrikta broj 14.01-04.12 od 30.10.2019. godine.

vanzavodskih pogodnosti i na osnovu kriminalističko obavještajnih informacija i uvida u evidenciju Policije, za navedena lica, prikupila određena obavještenja. S obzirom, da uz navedeni akt Ombudsmenima nije dostavljena relevantna dokumentacija na osnovu koje bi u predmetnom slučaju donijeli ispravan zaključak, Ombudsmeni su uputili preporuke²⁸⁷ Policiji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Preporuke su ispoštovane i odmah je uspostavljena saradnja s Institucijom.

Primjer: Podnosilac žalbe²⁸⁸ tvrdi da se u Kazneno-popravnom zavodu Doboj krše njegova osnovna ljudska prava jer je navodno diskriminisan i šikaniran zbog svog vjerskog opredjeljenja. Uz to, stekao je i zakonsko pravo za korištenje vanzavodskih pogodnosti i ispunjava sve uvjete za korištenje pogodnosti, odnosno ima pozitivno mišljenje nadležnog centra za socijalni rad i nadležne policijske uprave. U toku istražnog postupka Kazneno-popravni zavod Doboj je dostavio izjašnjenje²⁸⁹ u kojem se navodi da je tačno da je osuđenik stekao pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti, ali da se u tom momentu pred Okružnim sudom u Doboju protiv njega vodi novi krivični postupak. S druge strane, njegova molba je privremeno odbijena dok se ne provjere informacije iz policijskog dopisa da navedeno lice ima i državljanstvo Republike Hrvatske (te postoji opravdana bojazan za njegovo bjekstvo). Nakon toga osuđenik je stupio u štrajk glađu, insistirajući da se premjesti u Kazneno-popravni zavod Orašje ili neki drugi zavod u Federaciji Bosne i Hercegovine. Dana 07.10.2019. godine zatvorenik je po rješenju Ministarstva pravde Republike Srpske prebačen u Kazneno-popravni zavod Foča.

Primjer: Podnosilac žalbe je naveo²⁹⁰ da se nalazi u Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od tri godine po presudi Suda BiH. Ističe da je stekao pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti. Tri puta je pisao nadležnoj policijskoj upravi i obraćao se direktoru zavoda, ali je stalno dobijao negativan odgovor. U toku istražnog postupka, Ombudsmeni su zaprimili odgovor Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo²⁹¹ u kojem je navedeno *”...početkom decembra razmatrana je molba osuđene osobe za korištenje vanzavodskih pogodnosti, gdje su istom odobrene, odnosno početak će ih koristiti od 14.12.2019. godine...”*

7.3.4. Radni angažman

Jedan od najefikasnijih oblika tretmana osuđenih lica na putu ka resocijalizaciji je njihov radni angažman. Rad osuđenika se tretira kao dio tretmana i isti mora biti svrsishodan i ne smije biti ponižavajući. Svrha rada je da se steknu, održavaju ili povećavaju radne sposobnosti osuđenih lica, te da po mogućnosti isti i po izlasku na slobodu mogu privređivati koristeći stečene radne sposobnosti. Kazneno-popravne ustanove su dužne da prilikom određivanja vrste poslova uzimaju u obzir fizičke i psihičke osobine osuđenika, sklonosti i sposobnosti i stručne kvalifikacije. Osuđeno lice može raditi u zavodu i izvan njega, a za taj rad prima naknadu. Na ovaj način osuđenici radnim angažmanom obezbjeđuju značajan izvor prihoda, koji šalju i svojim porodicama.

²⁸⁷ P-265/19 od 13.12.2019. godine i preporuka broj P-265/19 od 10.12.2019. godine.

²⁸⁸ Ž-SA-07-657/19;

²⁸⁹ Akt broj 03-241-2668/19 od 23.09.2019. godine.

²⁹⁰ Ž-SA-07-1254/19 od 20.11.2019. godine.

²⁹¹ Broj 01-12-201-5/18 od 05.12.2019. godine.

Ombudsmeni smatraju da svi kazneno-popravni zavodi trebaju uložiti dodatne napore kako bi u skladu s objektivnim mogućnostima unaprijedili radni angažman lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora. Primjera radi, u pojedinim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini radom osuđenika na poljoprivrednim dobrima (plastenička proizvodnja) obezbjeđuje se određena količina hrane koja je potrebna za ishranu osuđenika.²⁹²

Primjer: Osuđenik iz Kazneno-popravnog zavoda Busovača²⁹³ se putem zavoda obraćao Federalnom ministarstvu pravde, sa zahtjevom za davanje saglasnosti za rad van zavoda. Obaviješten je da mu Federalno ministarstvo pravde nije dalo saglasnost za upućivanje na rad tokom izdržavanja kazne. Navodi da mu nije jasno zašto ne može biti pušten na radnu obavezu van zavoda kada već izlazi na vanzavodske pogodnosti, uredno se javlja u policijsku stanicu i u Kazneno-popravni zavod se vraća na vrijeme. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su zaprimili izjašnjenja Federalnog ministarstva pravde²⁹⁴ u kojem stoji „...*Imajući u vidu da se radi o osuđenoj osobi čiji se resocijalizacijski tretman odvija bez teškoća, ali cijeneći težinu počinjenog kaznenog djela, omjer izdržane kazne zatvora, kako se davanjem saglasnosti ne bi ostvarila svrha kazne, naročito s aspekta satisfakcije žrtve, ovo Ministarstvo nije dalo saglasnost za upućivanje osuđene osobe na rad izvan ustanove tijekom izdržavanja kazne zatvora...*“

7.3.5. Obrazovanje

Svaka kazneno-popravna ustanova će nastojati svim zatvorenicima omogućiti dostupnost što brojnijih obrazovnih programa koji su primjereni njihovim individualnim potrebama i željama.²⁹⁵ Obrazovanje lica lišenih slobode, posebno zatvorenika najbolji je način za njihovu resocijalizaciju, uključujući pravo na stjecanje osnovnog i srednjeg obrazovanja i pravo na stručno osposobljavanje kroz pohađanje teorijske nastave i praktične obuke u zavodskim radionicama. Posebna pažnja mora se posvetiti obrazovanju mladih zatvorenika.

Primjer: Osuđenik iz Kazneno-popravnog zavoda Doboj je po dolasku u zavod izrazio interesovanje za vanredno školovanje, s ciljem završavanja Srednje saobraćajne škole u Doboju, te da je njegova majka voljna snositi troškove njegovog vanrednog školovanja.²⁹⁶ Tokom istražnog postupka Ombudsmeni su aktom Kazneno-popravnog zavoda Doboj²⁹⁷ obaviješteni da je socijalna radnica ovog zavoda poduzimala određene aktivnosti kada je posjetila Srednju saobraćajnu školu u Doboju, gdje je informisana da se zatvorenik ne može vanredno školovati jer je to zakonski moguće samo do osamnaeste godine života, ali da postoji mogućnost njegovog školovanja na osnovu Zakona o obrazovanju odraslih Republike Srpske²⁹⁸. Međutim, s obzirom na to da za

²⁹² U KPZ Busovača zatvorenici su zaposleni na održavanju higijene, pripremanju hrane u zavodskoj kuhinji, kao i na održavanju kruga zavoda. Pored navedenih poslova osuđenici zajedno sa zatvorskim službenicima održavaju plastenik koji je u protekloj godini proizveo 5,5 tona povrća, a koje se koristi za potrebe Zavoda. U okviru KPZ Tuzla Odjeljenje Kozlovac putem plasteničke proizvodnje također proizvodi hranu kojom se u velikoj mjeri zadovoljavaju potrebe osuđenih lica ovog zavoda. U KPZ Trebinje osuđenici društvu doprinose i kroz angažman na poluotvorenom privrednom odjeljenju na Dužima gdje su formirane farme prasadi i koka nosilja. Proizvodnjom jaja i mesa namiruju se vlastite, a dijelom i potrebe zajednice kroz prodaju mesa.

²⁹³ Ž-SA-07-530/19;

²⁹⁴ Broj: 04-49-1743/19 od 06.06.2019. godine.

²⁹⁵ Evropska zatvorska pravila dio II 28.1.

²⁹⁶ Ž-SA-07-943/19;

²⁹⁷ Broj 03-241-3143/19 od 07.11.2019. godine.

²⁹⁸ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 59/2009.

školsku 2018/2019. godinu nije bio dovoljan broj zainteresovanih polaznika, nisu bili u mogućnosti realizovati nastavu. Osuđenik je upoznat da će zavod i dalje poduzimati napore kako bi mu se omogućilo školovanje, ali da još uvijek kako su informisani nema organizovane nastave. Također, zavod stoji na raspolaganju osuđeniku i voljni su realizovati završetak njegovog srednjoškolskog obrazovanja i stjecanja određenog zvanja za koje se on izjasni, a koje postoji u srednjim školama Grada Doboja. S obzirom na to da je prema navodima osuđenika njegova majka spremna snositi troškove školovanja može se aktivno uključiti i pomoći u realizaciji njegove želje.

7.3.6. Statusna prava osuđenih lica

U toku 2019. godine Ombudsmeni su zaprimili i određen broj žalbi koji se odnosio na rješavanja određenih statusnih pitanja lica lišenih slobode, kao što su pribavljanje lične karte, prijava i promjena prebivališta na određenoj adresi, pomoć prilikom pribavljanja dokumentacije oko ostvarivanja prava na penziju i drugih statusnih pitanja i sl. Licima lišenim slobode mora biti omogućeno da pristupe dokumentima koji su im potrebni za ostvarivanje nekog njihovog statusa. Ombudsmeni su uočili određene probleme koje imaju lica lišena slobode, a odnose se na pristup dokumentima, kao i prijavu i promjenu prebivališta te u nastavku prezentuju neke od njih.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi osuđenika²⁹⁹ koja se odnosila na nemogućnost ostvarivanja prava na penziju. Naime, punomoćnik podnosioca žalbe obratio se Kantonalnoj administrativnoj službi Sarajevo, Federalnog zavoda za PIO/MIO i zatražio da Zavod od pravnog sljedbenika Sekretarijata za unutrašnje poslove Grada i općinskog Sekretarijata unutrašnjih poslova Novi Grad pribavi odgovarajući obrazac iz koga se može vidjeti da li je uplaćivan doprinos za beneficirani radni staž za podnosioca žalbe. U vezi s tim, a nakon provedenog istražnog postupka i sumiranja svih činjenica u predmetu, Ombudsmeni su uputili preporuku³⁰⁰ ministru Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova nije uspostavilo saradnju i dostavilo odgovore. Ombudsmeni su od punomoćnika podnosioca žalbe zaprimili obavijest da je u međuvremenu podnosilac žalbe napunio 65 godina i time ostvario pravo na starosnu penziju, bez obzira na to što bi ostvario pravo na povoljnije uvjete penzionisanja da je uspio doći do traženih podataka oko beneficiranog radnog staža.

Primjer: Ombudsmeni su otvorili istražni postupak po žalbi osuđenice³⁰¹ iz Kazneno-popravnog zavodu Tuzla, koja se obratila MUP SBK/KSB PU Novi Travnik sa zahtjevom za izdavanje lične karte s obzirom na to da je ličnu kartu izgubila neposredno prije dolaska na izdržavanje zatvorske kazne. Međutim, od PU Novi Travnik nikada nije dobila odgovor. Stekla je pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti, ali bez ličnog dokumenta ne može dobiti pogodnosti, kao ni druga prava koja joj po zakonu pripadaju. Istovremeno je majka maloljetnog djeteta (bebe koja ima 16 mjeseci), te da zbog odugovlačenja postupka oko dobijanja lične karte, uskraćuje joj se pravo da bude sa svojim djetetom. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su obaviješteni da je žaliteljica ostvarila svoje pravo, jer joj je ubrzo nakon intervencije Ombudsmena dostavljeno rješenje o

²⁹⁹ Ž-SA-07-297/19;

³⁰⁰ Broj P-129/18 od 07.06.2018. godine.

³⁰¹ Ž- SA-07-1226/19;

proglašenju lične karte nevažećom i mobilni tim MUP PU Travnik je došao u KPZ Tuzla kako bi se obavila procedura za izdavanje nove lične karte.

Primjer: Ombudsmeni su otvorili istragu povodom žalbe³⁰² osuđenika iz Kazneno-popravnog zavoda Foča povodom problema prilikom prijave prebivališta, jer mu isto nije bilo omogućeno od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, Odjeljenje za administraciju Tuzla. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su utvrdili da je prvostepeni organ donio zaključak kojim se zahtjev za prijavu prebivališta podnosioca žalbe odbacuje zbog toga što isti nije dostavio svu potrebnu dokumentaciju za prijavu prebivališta shodno Zakonu o prebivalištu i boravištu državljana BiH³⁰³. Drugostepeni organ je uvažio žalbu podnosioca žalbe, te vratio prvostepenom organu na ponovno odlučivanje, uz prijedlog da se podnosiocu žalbe omogući prijava prebivališta na adresu Centra za socijalni rad Tuzla. Centar za socijalni rad ističe da s obzirom na to da podnosilac žalbe ranije nije imao prebivalište, niti je posjedovao ličnu kartu na teritoriji BiH, nema imovine niti srodnika na čiju adresu bi mogao prijaviti prebivalište potpada pod kategoriju lica iz člana 8. stav 7 Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH³⁰⁴. U rješavanje navedene specifične situacije uključeno je i Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, koje je zatražilo od podnosioca žalbe dostavljanje dodatnih informacija s ciljem rješavanja njegovog problema. Istraga u ovom postupku je i dalje u toku.

7.3.7. Pitanje premještaja i uvjetni otpust

Premještaj osuđenih lica u Bosni i Hercegovine podrazumijeva premještaj osuđenika iz jednog u drugi kolektiv unutar iste ustanove, zatim iz jedne ustanove u drugu u okviru istog entiteta, te iz kazneno-popravne ustanove jednog entiteta u ustanovu drugog entiteta.

Zbog složenog i neharmonizovanog zakonskog uređenja u Bosni i Hercegovini pitanje premještaja osuđenih lica Ombudsmeni posljednjih nekoliko godina redovno obrađuju u svojim godišnjim izvještajima. Zbog značaja ovog prava za osuđenike Ombudsmeni smatraju da je neophodno ponovno ukazati nadležnim organima da se zbog neusklađenosti zakonodavstva osuđena lica stavljaju u diskriminatoran položaj.

Na osnovu inicijative Ombudsmena za izmjene i dopune entitetskih zakona³⁰⁵ Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine pripremlilo je Nacrt Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Federacije BiH kojim se predviđa mogućnost premještaja osuđenih lica iz kazneno-popravnih ustanova jednog entiteta u ustanove u drugom entitetu, ali pod istim uvjetima i po istoj proceduri kako je to predviđeno članom 151. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i prekršajnih sankcija Republike Srpske.³⁰⁶ Zakonom o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske

³⁰² Ž-BL-07-978/19;

³⁰³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2001, 56/2008 i 58/2015.

³⁰⁴ Član 8. stav 7 Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH glasi: Licu koje nema mjesto i adresu stanovanja niti sredstava kojima bi moglo namiriti potrebu stanovanja (u daljnjem tekstu: beskućnik) nadležni organ socijalne pomoći može omogućiti da prijavi prebivalište na adresi ustanove socijalne pomoći, a u tom slučaju beskućnik je dužan nadležnom organu i ustanovi socijalne pomoći dostaviti adresu za kontaktiranje koja može biti kod fizičkog ili pravnog lica uz njihovu saglasnost.

³⁰⁵ Ombudsmeni su 07.03.2016. godine uputili inicijativu Parlamentu Federacije i Federalnom ministarstvu pravde za izmjene i dopune Zakona o izvršenju sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

³⁰⁶ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 63/2018.

predviđeno je da direktor ustanove zbog bezbjednosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora, uz saglasnost osuđenika, može podnijeti prijedlog za premještaj na izdržavanje kazne zatvora u drugi entitet u kojem zatvorenik ima prebivalište ili boravište.

Institucija ombudsmena je od Federalnog ministarstva pravde zatražila informaciju u kojoj fazi je postupak izmjena i dopuna Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, te su u vezi s tim, aktom³⁰⁷ obaviješteni o sljedećem: *”Ovim putem obavještavamo vas da je dana 09.10.2019.godine, aktom broj 01-49-2772/19 Federalno ministarstvo pravde uputilo akt Vladi Federacije BiH da se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine povuče iz parlamentarne procedure. Aktom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj 03-02-591/2016 od 23.10.2019. godine iz parlamentarne procedure povučen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine. Federalno ministarstvo pravde je u prednacrtu novog Zakona o izvršenju krivično pravnih sankcija ugradilo sve odredbe koje su se nalazile u Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine.”*

U odnosu na problematiku ostvarivanja prava na uvjetni otpust Ombudsmeni su Ministarstvu pravde Republike Srpske i Federalnom ministarstvu pravde izdali preporuku³⁰⁸ *“...da u najkraćem roku s ciljem uklanjanja diskriminacije poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti potrebne za brzo i efikasno odlučivanje po molbi za uvjetni otpust osuđenih lica koja izdržavaju kaznu zatvora u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, a kaznu zatvora su im izrekli sudovi s teritorije Republike Srpske...”*

Ombudsmeni žele naglasiti da je preporuka uvažena od strane Ministarstva pravde Republike Srpske, te je u Republici Srpskoj usvojen Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske³⁰⁹. Članom 185. navedenog zakona, propisano je:

„(1) Radi podsticanja ličnih napora zatvorenika za uključivanje u život na slobodi, za koja se osnovano može očekivati da više neće činiti krivična djela i da je kazna zatvora postigla svrhu kažnjavanja, zatvorenik se može uvjetno otpustiti u skladu s odredbama Krivičnog zakonika i ovog Zakona.

(2) O uvjetnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u ustanovama Republike Srpske rješava Komisija za uvjetni otpust (u daljem tekstu: Komisija), koju imenuje ministar....”

Primjer: Ombudsmenima se sa žalbom³¹⁰ obratila majka pritvorenika iz Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo, navodeći da njen sin invalid (amputirana mu je noga i nosi protezu), boravi u neuvjetnoj prostoriji, koja je puna vlage, u kojoj voda curi s pločica, nema tople vode, odnosno u kojoj ne postoje nikakvi higijenski uvjeti, a posebno ne za osobe s invaliditetom. Istakla je da je njen sin štrajkovao glađu i da je o tome obaviješten sudija koji je odredio pritvor, ali da se ništa nije promijenilo. Ombudsmeni su telefonski kontaktirali direktora KPZ Sarajevo koji je objasnio

³⁰⁷ Broj 04-49-3649/19 od 07.01.2020. godine.

³⁰⁸ P-102/17;

³⁰⁹ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 63/2018.

³¹⁰ Ž-SA-07-470/19;

da Kazneno-popravni zavod Sarajevo generalno ima problem sa smještajnim kapacitetom, ali da će pokušati učiniti sve kako bi obezbijedio bolje uvjete za pritvorenika. U toku dalje istrage Ombudsmeni su aktom³¹¹ obaviješteni da je pritvorenik premješten iz pritvorske jedinice KPZ Sarajevo u pritvorsku jedinicu KPZ Zenica. Majka pritvorenika je kontaktirala Ombudsmene i istakla da je njen sin zadovoljan tretmanom i uvjetima smještaja, te da nema potrebe za daljim postupanjem Ombudsmena povodom zaštite prava njenog sina.

Primjer: Podnosilac žalbe je u žalbi³¹² naveo da se plaši za svoju bezbjednost zbog toga što mu pojedini osuđenici u Kazneno-popravnom zavodu Tuzla konstantno prijete. Smatra da mu je život ugrožen i zbog toga se ne smije slobodno kretati, otići na kupanje, ni u kuhinju jesti. U toku istražnog postupka predstavnici Institucije su razgovarali s osuđenikom i upravom zavoda te je nakon toga osuđenik prebačen u B kolektiv.

7.3.8. Komunikacija s vanjskim svijetom

Ombudsmeni ukazuju na veliku važnost održavanja dobrog kontakta s vanjskim svijetom svih lica lišenih slobode. Veoma je važno naglasiti da će većina pritvorenih i zatvorenih lica jednog dana biti na slobodi, zato ih treba podržavati i treba im dozvoliti da održavaju što više veza s vanjskim svijetom. Ovi kontakti ne bi trebali biti ograničeni samo na članove porodice, već trebaju uključiti prijatelje i sve druge s kojima su u vezi. Pritvorena ili zatvorena osoba ima pravo primati posjete i dopisivati se, naročito s članovima svoje porodice i mora dobiti adekvatnu priliku za komunikaciju s vanjskim svijetom. Evropska zatvorska pravila³¹³ propisuju da: *“...Na komunikaciju i posjete mogu se primjenjivati ograničenja i posmatranja nužna radi potreba postojeće kaznene istrage, za održavanje dobrog reda, sigurnosti zatvorenika i osiguranja zatvora, sprečavanja kaznenih djela, no ta ograničenja, uključujući specifična ograničenja od sudske vlasti, u svakom slučaju će omogućiti prihvatljivu najmanju razinu kontakta.”*

Ombudsmeni podsjećaju da pismena komunikacija osuđenih lica ne smije podlijetati nikakvim ograničenjima niti nadzoru, te žele pozdraviti pozitivne promjene kada su u pitanju određeni kazneno-popravni zavodi iz Republike Srpske³¹⁴, jer su uvažili preporuke Ombudsmena koje se odnose na tajnost pošiljki, te se pismena osuđenih lica Ombudsmenima dostavljaju u zatvorenim kovertama. Međutim, određene kazneno-popravne ustanove³¹⁵ i dalje dostavljaju pismene pošiljke u otvorenim kovertama uz popratno pismo ustanove koje sadrže određene podatke osuđenog lica.

Primjer: Podnosilac žalbe je u žalbi³¹⁶ naveo da je direktor Kazneno-popravnog zavoda Tuzla nezakonito donio obavještenje³¹⁷ kojim je uvedena nova procedura o načinu plaćanja poštanskih usluga, kojom se osuđena lica obavezuju plaćati poštanske usluge iz vlastitih sredstava za sva pismena koja upućuju izvan zavoda, osim onih koje potpisuje rukovodilac zavoda. Ombudsmeni su u toku istražnog postupka dobili izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda Tuzla³¹⁸ u kojem su

³¹¹ Aktom broj 65 0 K 663410 17 K od 15.05.2019. godine Općinskog suda u Sarajevu.

³¹² Ž-SA-07-1079/19;

³¹³ Evropska zatvorska pravila, dio II Komunikacija s vanjskim svijetom.

³¹⁴ KPZ Foča, KPZ Trebinje, KPZ Dobož.

³¹⁵ KPZ Bijeljina i KPZ Banja Luka.

³¹⁶ Ž-SA-07-476/19 od 22.04.2019. godine.

³¹⁷ Broj 04-12-1797/19;

³¹⁸ Broj 04-49-2080/19 od 16.07.2019. godine.

obaviješteni da je ministar pravde Federacije Bosne i Hercegovine dana 28.03.2019. godine utvrdio proceduru o načinu plaćanja poštanskih usluga za pismena koja upućuju osuđene osobe te da su kazneno-popravni zavodi u obavezi primjenjivati istu od dana stupanja na snagu 01.04.2019. godine. U izjašnjenju Federalnog ministarstva pravde³¹⁹ navedeno je da je pravna osnova za donošenje nove procedure čl. 85. i 86. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Federacije Bosne i Hercegovine jer istim nije propisana obaveza kazneno-popravnih zavoda za snošenje poštanskih troškova osuđenih lica. Prema mišljenju Ombudsmena uvođenjem mjere naplate poštanskih usluga osuđena lica, koja nisu radno angažovana i nemaju osnovna sredstva za život, stavljaju se u neravnopravan položaj u odnosu na druga lica koja su radno angažovana, a time im se ograničava pravo na kontakt s vanjskim svijetom što je u suprotnosti s Evropskim zatvorskim pravilima. Ombudsmeni su uputili preporuku Federalnom ministru pravde.³²⁰ Ombudsmeni nisu zaprimili obavijest o poduzetim aktivnostima na realizaciji ove preporuke.

Analizirajući zaprimljene žalbe³²¹ Ombudsmeni primjećuju da osuđenici često kao problem ističu uspostavljanje kontakta s vanbračnim partnerima. Kako bi se dozvolila redovna ili vanredna posjeta vanbračnog partnera kazneno-popravne ustanove osuđenim licima traže dokaz – potvrdu o postojanju vanbračne zajednice koju izdaje nadležni centar za socijalni rad. U praksi se često dešava da osuđena lica traže redovnu i vanrednu posjetu za nevjenčane supruge i ako su u formalno i dalje u braku, odnosno brak im nije razveden. Kazneno-popravni zavodi nisu u mogućnosti udovoljiti takvim zahtjevima, jer prema odredbama porodičnih zakona u Bosni i Hercegovini bračna zajednica isključuje postojanje vanbračne zajednice.

U ovom izvještaju Ombudsmeni žele istaći da je za proces resocijalizacije i reintegracije osuđenika jako bitno održati kvalitetan odnos sa svojom primarnom porodicom. Na učestalost kontakata između zatvorenika i članova njihovih porodica utječu različiti faktori, kao što je udaljenost od mjesta prebivališta, materijalne mogućnosti porodice, porodični odnosi, kao i odluka samog zatvorenika–roditelja u vezi s dolaskom djeteta u ustanovu. Očuvanje porodične povezanosti i kvalitetnih porodičnih odnosa tokom izvršenja zatvorske kazne značajno doprinosi ublažavanju negativnih učinaka lišavanja slobode. Kako bi zatvorenik mogao što kvalitetnije ispunjavati roditeljsku ulogu jako je važno uspostaviti razne mogućnosti komunikacije i urediti okruženje u kojima će se ona odvijati. Djeca se u takvoj situaciji mogu osjećati napušteno i uplašeno, a kod neke djece to može uzrokovati emotivnu traumu, koja se može i pojačati kada nisu u mogućnosti razgovarati sa svojim roditeljima i održavati emotivan odnos s njima. Često zapostavljena i diskriminisana, djeca čiji su roditelji na izdržavanju zatvorske kazne trebaju podršku i razumijevanje društva. Ulaganje u edukaciju osoblja te opremanje prostorija posebno uređenih za posjete djece odgovor su na tu njihovu potrebu. Ombudsmeni žele ukazati na značaj i ohrabriti i kazneno-popravne ustanove u Bosni i Hercegovini da u skladu sa svojim mogućnostima posebno opreme prostorije za kontakte roditelja zatvorenika s djecom. U pojedinim kazneno-popravnim ustanovama u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine postoje odvojeni prostori za kontakte roditelja zatvorenika s djecom.³²² Ostvarivanje humanog kontakata djeteta s roditeljem u zatvoru nastojalo se postići opremanjem namještajem koji je prilagođen djeci, dekoracijama u boji,

³¹⁹ Broj 04-49-2080/19 od 16.07.2019. godine.

³²⁰ P-234/19 od 05.11.2019. godine.

³²¹ Ž-SA-07-844/19, Ž-SA-07-829/19, Ž-SA-07-695/19;

³²² KPZ Bijeljina, KPZ Dobož, KPZ Banja Luka, KPZ Mostar.

dječjim radovima na zidu, plakatima, igračkama, slikovnicama, sredstvima za crtanje. Prostor prilagođen djeci (*child friendly*) i prijateljska atmosfera umanjuju djetetov strah i zbunjenost.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili anonimnu žalbu³²³ u kojoj se navodi da osuđena lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnim zavodu Busovača, kontakt s djecom prilikom posjeta ostvaruju isključivo preko posebnih pregrada-pleksiglasa na kojem su izbušene rupe koje omogućavaju komunikaciju odnosno, razgovor između članova porodice. Istaknuto je, da je u takvim uvjetima nemoguće ostvariti normalnu komunikaciju, a posebno u situacijama kada se istovremeno održavaju tri posjete, kao i da su djeca ovim načinom posjeta uskraćena za fizički kontakt s očevima. U toku istražnog postupka Kazneno-popravni zavod Busovača je dostavio izjašnjenje da se posjete obavljaju u skladu s navedenim zakonskim i podzakonskim aktima koji regulišu ovu oblast, vodeći računa o cjelokupnoj bezbjednosnoj situaciji u Zavodu. U toku posjete Kazneno-popravnim zavodu Busovača³²⁴ direktor je objasnio da se takav vid komunikacije praktikuje iz bezbjedonosnih razloga i nedovoljnog broja uposlenika u službi obezbjeđenja pogotovo kada se istovremeno održava više posjeta.

Primjer: Podnosilac žalbe³²⁵ izražava nezadovoljstvo radom Javne ustanove Centar za socijalni rad Tuzla, jer mu onemogućava viđanje njegovog maloljetnog sina koji je smješten u ustanovu za nezbrinutu djecu MFS –EMMAUS u Doboju, u skladu s presudom Općinskog suda u Tuzli. Podnosilac žalbe se u više navrata obraćao Centru za socijalni rad Tuzla, kako bi dobio objašnjenje zašto mu ne dovode dijete, ali nije dobio nikakav odgovor. Prilikom posljednjeg kontakta sin mu je rekao da za vrijeme boravka u ustanovi EMMAUS Duje ne pohađa osnovnu školu i da konzumira neku terapiju za spavanje, o kojoj je on kao otac trebao biti upoznat. Predstavnici Institucije su održali dva sastanka,³²⁶ te razgovarali i s djetetom podnosioca žalbe. Centar za socijalni rad Tuzla obavijestio je Ombudsmene da s obzirom na to da se podnosilac žalbe nalazi u Kazneno-popravnim zavodu Tuzla, kontakt djeteta s ocem će biti ostvaren u skladu s odlukom suda, po potrebi i u skladu s najboljim interesom djeteta.

7.3.9. Posjeta Javnoj zdravstvenoj ustanovi “Psihijatrijska bolnica Sokolac”

Pitanje položaja osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama izaziva dodatnu pažnju, posebno u slučaju ako im je oduzeta poslovna sposobnost i ako su smještene u ustanove, jer im se na taj način ograničava sloboda kretanja. Ombudsmeni uočavaju da postoji visok stepen rizika od zloupotreba prava ovih osoba.

Podnositeljica žalbe³²⁷ zatražila je intervenciju Ombudsmena zbog toga što je Javna zdravstvena ustanova Psihijatrijska bolnica Sokolac donijela odluku o ograničavanju upotrebe telefonske govornice, njenom ocu ali i ostalim pacijentima, i to na dva puta sedmično (ponedjeljak i petak u

³²³ Ž-BL-07-680/19;

³²⁴ Posjeta obavljena 14.10.2019. godine od strane ombudsmenke Jasminke Džumhur, šefice Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrane Pavlović i volontera Amara Nijemčevića.

³²⁵ Ž-SA-07-613/19 od 29.05.2019. godine.

³²⁶ Dana, 01.07.2019. godine šefica Odjela za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrana Pavlović i volonterka Jasna Kolar prisustvovala su sastanku u Centru za socijalni rad Tuzla s direktoricom Lejlom Jogunčić i socijalnim radnikom Mulalić Anisom. Istog dana održan je i sastanak u ustanovi za nezbrinutu djecu MFS –EMMAUS u Doboju s pomoćnikom direktora za sestrinstvo Halilović Sefirom.

³²⁷ Ž-SA-04-290/19;

dva vremenska termina od 10-12h i od 15-17h), dok su ranije imali mogućnost svakodnevne upotrebe telefonske govornice u prethodno navedenim vremenskim intervalima i da su liječničke informacije o zdravstvenom stanju pacijenta dostupne samo srijedom (u periodu od 11-13h), što kako navodi žaliteljica predstavlja minimalan period, a sve pod izgovorom da nemaju vremena davati informacije o svim pacijentima. Predstavnici Institucije su u toku istražnog postupka zatražili izjašnjenje bolnice i obavili posjetu JZU Psihijatrijskoj bolnici Sokolac, te održali sastanak s rukovodstvom ustanove.³²⁸ JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac je dostavila Instituciji ombudsmena akt,³²⁹ u kojem je, između ostalog, navedeno: „...Članom 6. Pravilnika o kućnom redu naše ustanove, kojeg su dužni pridržavati se i pacijenti i osoblje, regulisano je da upotrebu telefonske govornice i mobilnih telefona pacijenti mogu koristiti bez nadzora, ako ordinirajući ljekar ne odluči drugačije, u skladu sa zdravstvenim stanjem pacijenta. Nikakva druga odluka koja reguliše ovo pitanje ne postoji. Također, netačni su navodi iz žalbe gdje se govori da su liječničke informacije o zdravstvenom stanju pacijenata dostupne samo srijedom (u periodu od 11-13h). Članom 5. stav 4 Pravilnika o kućnom redu regulisano je da informacije o zdravstvenom stanju pacijenta daje ordinirajući ljekar u toku radnog vremena, tj. svaki radni dan od 07-13h...“ U toku sastanka direktorica je ukazala „da u momentu posjete JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac boravi 115 pacijenata, a kapacitet bolnice je 200 pacijenata, dok Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske finansira boravak za 100 pacijenata. Naglasila je da je problematičan način finansiranja akutne psihijatrije u skladu s Modelom 1 koji nije prihvatljiv za ovakvu vrstu pacijenata, s obzirom na to da on podrazumijeva finansiranje boravka u bolnici za pacijente npr. nakon operacije u 3-10 dana, dok se za pacijente koji borave u psihijatrijskoj bolnici ne zna koliko će tu boraviti, da li 15 dana, šest mjeseci ili više godina, što svakako iziskuje jako velike finansijske izdatke. Nažalost, veliki je broj pacijenata koji se vraćaju u bolnicu, jer ne piju lijekove, često su prepušteni sami sebi, a ima i pacijenata kojima je čitav život predodređen da provedu u bolnici. U narednom periodu u planu je otvaranje psiho-gerijatrijskog odjeljenja i odjeljenja za bolesti ovisnosti. Odjeljenje za forenziku je premješteno u Javnu zdravstvenu ustanovu Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac, te je tako u taj prostor premješteno muško Odjeljenje akutne i rehabilitacione psihijatrije. Pacijenti imaju radnu terapiju, odlaze na izlete, a krug bolnice mogu napuštati samo uz nadzor ljekara. Tokom posjete predstavnici Institucije razgovarali su s određenim brojem pacijenata, koji su istakli da imaju redovne telefonske kontakte s porodicom, da im iste niko ne uskraćuje i da svi imaju mobilne telefone. Zadovoljni su hranom, osobljem, imaju organizovanu zdravstvenu zaštitu i radnu terapiju.

³²⁸ Dana, 01.04.2019. godine šefica Odjeljenja za ostvarivanje prava lica lišenih slobode Vedrana Pavlović i stručna savjetnica Selma Jahić održale su sastanak s direktoricom JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac Biljanom Renovica Cvijetić i glavnim tehničarom Vladanom Grubačićem.

³²⁹ Broj 01-1052-1/19 od 01.04.2019. godine.

VIII. PRAVA DJECE

Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece u toku 2019. godine zaprimio je 198 žalbi. U predmetima u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta Ombudsmeni su izdali 23 preporuke. Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tokom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, sudova, tužilaštava, obrazovnih ustanova, inspeksijskih organa, ali i drugih nadležnih organa uprave.

Ombudsmeni u svom radu posebnu pažnju posvećuju zaštiti prava djeteta kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece koji djeluje od 2009. godine. U ovom dijelu godišnjeg izvještaja, Ombudsmeni posebno ističu da je UN Komitet za prava djeteta uspostavljen prema Konvenciji UN-a o pravima djeteta, te da je Komitet razmatrao kombinovani peti i šesti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine u vezi s primjenom Konvencije UN-a o pravima djeteta u Bosni i Hercegovini.³³⁰ Prije toga, Komitet je pozvao Ombudsmene da dostave informacije koje smatraju relevantnim za stanje prava djece u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni su dana 14.01.2019. godine uputili UN Komitetu informaciju o primjeni UN Konvencije o pravima djeteta. Pored toga, predstavnici Institucije su u skladu s članom 45(a) Konvencije (prije razmatranja izvještaja Bosne i Hercegovine) prisustvovali radnom sastanku s članovima Komiteta, zajedno s predstavnicima nevladinih organizacija iz Bosne i Hercegovine.³³¹

U skladu s preporukama UN Komiteta za prava djeteta³³² Ombudsmeni smatraju da je potrebno osnažiti rad i djelovanje Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece, tako da pored diplomiranih pravnika i rada na pojedinačnim žalbama, u Odjelu rade psiholozi, socijalni radnici ili socijalni pedagozi kako bi se mogla sprovoditi sveobuhvatna istraživanja, raditi promotivne aktivnosti o pravima djeteta i uspostaviti tzv. mreža mladih savjetnika Ombudsmena. Mrežu bi činila djeca i u kontinuitetu bi savjetovali Ombudsmene i predlagali im rješenja pojedinih problema, provodili edukacije u školama na različite teme (vršnjačko nasilje, zloupotreba djece na internetu itd). Nadalje, u tom pravcu, trebalo bi jačati vladine organizacije koje se bave pravima djeteta. U vezi s tim, potrebno je dodatno jačati napore kroz odgovarajuće nastavne planove kako bi se obezbijedila što bolja informisanost djece i nastavnog osoblja o ulozi vijeća (savjeta) učenika u procesu odlučivanja djece u interesu djece u školi, te senzibilizirati i djecu i odrasle za uvažavanje i saradnju s ovim učeničkim tijelom. Ocjena je Ombudsmena da su u mnogim školama vijeća učenika formirana isključivo kako bi se zadovoljila zakonska forma, bez stvarne volje da se unaprijedi participacija djece u školi.

8.1. Najbolji interes djeteta

Ombudsmeni su u 2019. godini, a uz podršku UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, zajedno s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH i nevladinim sektorom učestvovali u izradi Smjernica za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta.³³³ Smjernice imaju sveobuhvatan karakter i

³³⁰ U septembru 2019. godine.

³³¹ Dana 04.02.2019. godine

³³² Zaključna zapažanja o kombinovanom Petom i Šestom izvještaju Bosne i Hercegovine od 30.09.2019. godine koje je UN Komitet za prava djeteta usvojio na 82. sjednici (9-27.09.2019. godine).

³³³ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019020112314016eng.pdf

primjenu u oblasti edukacije i promocije dječijih prava. Ove smjernice predstavljaju značajan instrument u radu Ombudsmena s ciljem usklađivanja praksi nadležnih organa, odnosno postupanja u skladu s principom najboljeg interesa djeteta. Smjernice su pripremljene da posluže kao sredstvo i vodič svim relevantnim profesionalcima koji donose odluke³³⁴ da pronađu najbolje moguće rješenje za dijete i zaštite njegov najbolji interes uz uvažavanje posebnih okolnosti i potreba svakog konkretnog djeteta.

Ombudsmeni su prethodnih godina ukazivali na ogroman značaj jačanja kapaciteta centara za socijalni rad, te su u 2019. godini, izradili Specijalni izvještaj o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini³³⁵, u kojem su prezentovali slabosti sistema koji su prepoznati od strane samih centara za socijalni rad, ali i kroz rad po žalbama građana koji su se obraćali Instituciji ombudsmena tražeći zaštitu svojih prava.

U vezi s pojedinačnim odlukama nadležnih organa, Ombudsmeni u ovom izvještaju prezentuju pregled značajnijih predmeta i uočenih kršenja, odnosno ugrožavanja prava djeteta.

8.2. Nasilje nad djecom

Na međunarodnom nivou prava djeteta zagantovana su Konvencijom UN-a o pravima djeteta³³⁶ (koja ima prioritet u primjeni u odnosu na domaće zakonodavstvo, s obzirom na to da ima snagu ustavne norme), kao i ostalim međunarodnim konvencijama koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala. S druge strane, prava djeteta garantovana su i mnogim domaćim zakonima, od kojih posebno izdvajamo porodične zakone³³⁷, zakone o zaštiti od nasilja u porodici³³⁸, zakone o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku³³⁹ i dr. Bilo da se radi o fizičkom ili psihičkom nasilju nad djecom ili nasilju koje ima oblike zlostavljanja i zanemarivanja, ne smije se tolerisati i odgovornost i obaveza svih koji rade s djecom, kao i svakog građanina da prijavi nasilje nad djecom. Svako dijete ima pravo na poštivanje njegovog ljudskog dostojanstva i fizičkog integriteta, te na jednaku zaštitu pred zakonom.

Ratifikacijom međunarodnih standarda zaštite prava djece, Bosna i Hercegovina je preuzela obavezu zaštite djece od svakog oblika psihičkog ili fizičkog nasilja, kao i seksualne zloupotrebe. Ombudsmeni smatraju potrebnim ukazati na izuzetan značaj Konvencije UN-a o pravima djeteta, Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe

³³⁴ Centri za socijalni rad, sudovi, tužilaštva, škole, obrazovne ustanove i dr.

³³⁵ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019112015101009bos.pdf

³³⁶ Sadržana u Aneksu I Dejtonskog mirovnog sporazuma.

³³⁷ Porodični zakon Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 54/2002, 41/2008 i 63/2014; Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 35/2005, 41/2005, 31/2014 i 32/2019; Porodični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, broj 23/2007.

³³⁸ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 36/2003, 37/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005, 21/2010, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 102/2012, 108/2013 i 84/2019; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, broj 7/2018.

³³⁹ Zakon o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, Službene novine Federacije BiH, broj 7/2014; Zakon o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 13/2010 i 61/2013; Zakon o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, broj 44/2011.

(poznata i kao *Lanzarote konvencija*)³⁴⁰ te Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija).

Bosna i Hercegovina je također potpisnica dva fakultativna protokola, uz UN Konvenciju o pravima djeteta, i to: Fakultativnog protokola o uključivanju djece u oružane sukobe i Fakultativnog protokola o prodaji djece, dječijoj prostituciji i dječijoj pornografiji iz 2000. godine³⁴¹.

Komitet Ujedinjenih nacija za prava djeteta³⁴² u svojim zaključnim zapažanjima konstatuje „da vrste i dužine krivičnih sankcija za seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje djece u domaćem krivičnom zakonodavstvu nisu srazmjerne posljedicama koje ova djela ostavljaju na žrtve te u tom smislu zahtijeva od zakonodavnih organa da u okviru svoje nadležnosti obezbijede adekvatne i srazmjerne kazne za počinioc seksualne eksploatacije djece i djela zlostavljanja“.

Ombudsmeni su na osnovu inicijative³⁴³ nekoliko nevladinih organizacija za izmjene odredbi Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine registrovali predmet (navedene organizacije su tražile usklađivanje Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine s međunarodnim dokumentima koji regulišu seksualno nasilje nad ženama i djecom, zaštitu djece od svakog oblika psihičkog ili fizičkog nasilja, kao i seksualne zloupotrebe)³⁴⁴. Nakon njegove izrade, predmetni zakon je u formi prijedloga, u julu mjesecu 2017. godine upućen u parlamentarnu proceduru. Vlada FBiH je predsjedavajućem Zastupničkog doma Parlamenta FBiH, dana 19.10.2017. godine dostavila mišljenje o tekstu predloženog zakona kojim je ukazala da se radi o kvalitetnim zakonskim rješenjima s prijedlogom da se isti razmatra u redovnoj proceduri, odnosno u formi nacrtu. No, bez obzira na obaveze koje je Bosna i Hercegovina preuzela ratifikacijom međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta, nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine nisu pristupili izmjeni odredbi svog krivičnog zakonodavstva. Ombudsmeni preporučuju³⁴⁵ da nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine bez odlaganja trebaju pristupiti izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine u svrhu jačanja efikasnosti procesuiranja i kažnjavanja počinitelaca krivičnih djela nasilja i seksualnog nasilja nad ženama i djecom, kao i nasilja u porodici.

Ombudsmeni pozdravljaju donošenje Zakona o posebnom registru lica pravosnažno osuđenih lica za krivična djela seksualne zloupotrebe i iskorištavanja djece³⁴⁶ u Republici Srpskoj, kojim se uređuje prikupljanje i čuvanje podataka o počiniocima krivičnih djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanje djece, što je predstavljalo obavezu koju je Bosna i Hercegovina preuzela

³⁴⁰ Član 1. glasi: Svrha ove Konvencije je: spriječiti i suzbijati seksualno iskorištavanje i seksualnu zloupotrebu djece, zaštititi prava djece žrtava seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe i unaprijediti nacionalnu i međunarodnu saradnju protiv seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe djece.

³⁴¹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 5/2002 - Međunarodni ugovori.

³⁴² Razmatrajući kombinovani, peti i šesti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine (CRC/C/BIH/5-6) na svom 2404. i 2405. sastanku održanom 10. i 11. septembra 2019. godine.

³⁴³ Inicijativa podnesena od strane Udruženja „Zemlja djece u BiH“, Udruženja „Žene ženama“ i Udruženja tužilaca FBiH, a u okviru kampanje „Šutnja nije zlato“- zaustavimo seksualno nasilje nad ženama.

³⁴⁴ Ž-BR-01-176/18;

³⁴⁵ P-117/19;

³⁴⁶ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 31/2018, koji je stupio na snagu u aprilu 2019. godine.

prihvatanjem Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja.³⁴⁷

Na sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine³⁴⁸ usvojen je Nacrt Zakona o posebnom registru osoba pravosnažno osuđenih za krivična djela protiv spolne slobode i morala prema djeci i maloljetnicima. Ombudsmeni žele pozdraviti usvajanje nacrta ovog zakona, kojim će se omogućiti uspostava registra pedofila.

Ombudsmeni posebno ukazuju nadležnim parlamentima u Bosni i Hercegovini³⁴⁹ na njihovu obavezu da zajedno s nadležnim izvršnim organima vlasti moraju posebnu pažnju posvetiti nasilju na internetu i novim trendovima nasilja nad djecom: sexting, grooming, lažni Facebook profili itd, te da nadležni organi moraju pratiti trendove i biti upoznati s brojnim aplikacijama na internetu.

8.2.1. Specijalni izvještaj o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini

Pod nasiljem se podrazumijeva svako fizičko ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djetetu, posredno ili neposredno, od strane institucija ili pojedinaca, kojim se ugrožava ili sprečava normalan razvoj djeteta, integritet ličnosti djeteta ili zadovoljenja dječijih potreba.

Ombudsmeni su u 2019. godini izradili i javnosti prezentovali Specijalni izvještaj o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini.³⁵⁰ U izvještaju se konstatuje da je „*nasilje nad odraslim osobama u svim situacijama i svim sredinama zabranjeno i kažnjivo, dok je nasilje nad djetetom zabranjeno i kažnjivo samo u obrazovnim ustanovama, ustanovama socijalne brige i u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija*“.

Svrha izvještaja jeste „*da se ukaže na smisao uvođenja zabrane fizičkog kažnjavanja djeteta; zabrana sama po sebi ne treba biti isključivo sankcionisanje, odnosno kažnjavanje nasilja koje počine roditelj, brat, sestra, staralac ili usvojlac, već i stvaranje što boljih uvjeta za tzv. pozitivno roditeljstvo, odnosno roditeljstvo bez nasilnih metoda u vaspitanju i odrastanju djeteta*“. Ombudsmeni su izvještajem željeli dati svoj doprinos u oblasti zaštite prava djeteta, u skladu s mandatom i nadležnostima, kako bi organi izvršne i zakonodavne vlasti pristupili ozbiljnom razmatranju uvođenja eksplicitne zabrane fizičkog kažnjavanja djeteta tamo gdje to do sada nije učinjeno. Uvažavajući preporuke UN Komiteta za prava djeteta³⁵¹ Bosna i Hercegovina ima obavezu poduzeti sve što je neophodno kako bi se izričito zabranilo fizičko kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i porodicu.

³⁴⁷ Član 37. glasi: S ciljem sprečavanja i krivičnog gonjenja za krivična djela utvrđena u skladu s ovom Konvencijom, svaka članica će poduzeti potrebne zakonske i druge mjere da prikuplja i pohranjuje, u skladu s relevantnim odredbama o zaštiti ličnih podataka i drugim odgovarajućim pravilima i garancijama koje propisuje domaći zakon, podatke koji se odnose na identitet i genetski profil (DNK) lica osuđenih za krivična djela utvrđena u skladu s Konvencijom.

³⁴⁸ Na sjednici održanoj dana 29.01.2020. godine

³⁴⁹ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije BiH, Skupština Brčko Distrikta BiH.

³⁵⁰ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Download.aspx?id=286&lang=BS>

³⁵¹ Zaključna zapažanja o kombinovanom Petom i Šestom izvještaju Bosne i Hercegovine, CRC/c/BIH/CO/5-6 sa 2404. i 2405. sjednice od 10. i 11. septembra 2019. godine.

Ombudsmeni su u Specijalnom izvještaju o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini preporučili Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i vladama kantona:

Da, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima i nadležnostima, putem svojih nadležnih ministarstava, u narednom periodu predlože nadležnim parlamentima usvajanje zakonskih odredbi kojim će se, tamo gdje to do sada nije učinjeno, izričito zabraniti fizičko kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i porodicu;

Da, putem svojih nadležnih ministarstava poduzmu sve neophodne aktivnosti čiji je cilj podizanje svijesti javnosti kroz uvođenje obrazovnih programa, uključujući i kampanje, s ciljem promocije pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, istovremeno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje djeteta.

Nadležnim organima je ostavljen rok od jedne godine za postupanje po preporukama, te će Ombudsmeni u 2020. godine pratiti realizaciju navedenih preporuka.

U Bosni i Hercegovini je i dalje izražen problem vršnjačkog nasilja što je vidljivo iz predmeta registrovanih u Instituciji. Iz zaprimljenih žalbi proizlazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju u osnovnim i srednjim školama. Vršnjačko nasilje se najčešće dešava u školi, za vrijeme odmora, u učionicama, na hodnicima ili u dvorištu. Uloga odraslih koji su odgovorni za djecu je od ključnog značaja da se na adekvatan način odreaguje i spriječi nasilje. U nastavku ilustrujemo primjere dobrih i loših praksi kada je riječ o postupanju s djecom.

Primjer: Ombudsmenima se žalbom³⁵² obratila majka djeteta koje je žrtva vršnjačkog nasilja u jednoj osnovnoj školi s područja Banje Luke. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su obaviješteni od strane uprave škole da se dijete podnositeljice žalbe nikada nije obraćalo učiteljici, ili stručnom osoblju škole i eventualno ukazalo na to da je isprovocirano ili izloženo nasilju u školi. S druge strane, ukazali su na određene incidentne situacije u kojima je baš njeno dijete bilo inicijator određenih sukoba. Ombudsmeni su školi ukazali na postojanje Smjernica za određivanje najboljeg interesa djeteta u Bosni i Hercegovini, i to ne samo zbog konkretnog slučaja, nego cijeneći značaj svake škole u životu jednog djeteta (utvrđivanje najboljeg interesa djeteta u oblasti obrazovanja, i to u dijelu koji se tiče bezbjednosti i zaštite djeteta u obrazovnim ustanovama). Škola je obavijestila Ombudsmene da su u međuvremenu organizovali roditeljski sastanak, te da stručne službe razgovaraju s učenicima radi preventivnog djelovanja, cijeneći najbolji interes djeteta.

Primjer: Roditelji dječaka s cerebralnom paralizom koji je učenik jedne osnovne škole na području Sarajeva obratili su se Ombudsmenima zbog nasilja koje njihovo dijete doživljava od strane jednog dječaka iz njegovog odjeljenja.³⁵³ Roditelji su istakli da je njihovo dijete svakodnevno uznemireno i da ne želi pohađati nastavu. Zbog toga što je navedeni dječak svakodnevno uznemiravao i ostale učenike, Ombudsmeni su informisani da je dječak prebačen u drugo odjeljenje i da će se s njim obavljati individualna nastava u saradnji sa psiholozima. Pred

³⁵² Ž-BL-01-229/19;

³⁵³ Ž-MO-01-67/19;

Institucijom u toku je istražni postupak u dva predmeta³⁵⁴ koja su se odnosila na problem u ponašanju dječaka koji je uznemiravao druge učenike.

Primjer: Ombudsmeni su u predmetu³⁵⁵ utvrdili povredu prava djeteta jer je u konkretnom slučaju nesporno da je dijete žrtva nasilja i itekako snosi posljedice po svoje mentalno i fizičko zdravlje zbog ponašanja roditelja i drugih bliskih srodnika. Djetetovom ocu je izrečena mjera udaljenja iz kuće i zabrana približavanja žrtvama nasilja. Ombudsmeni su iskazali zabrinutost jer je utvrđeno da nije izvršena adekvatna procjena roditeljskih kapaciteta. Centar za socijalni rad je trebao izvršiti i adekvatne stručne procjene i u konkretnom slučaju odlučiti šta je najbolje za dijete. U tom smislu Ombudsmeni su uputili preporuku³⁵⁶ Centru za socijalni za rad. Preporuka je djelimično realizovana, ali će Ombudsmeni u narednom periodu pratiti sudski postupak – brakorazvodni postupak pred nadležnim sudom, kada će se istovremeno odlučivati i o povjeravanju djeteta.

Primjer: Žalitelj u žalbi³⁵⁷ izražava nezadovoljstvo načinom rada Centra za socijalni rad Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u postupku posredovanja između njega i supruge jer mu je onemogućeno viđanje djeteta navodeći da ovaj Centar ne sprovodi neophodne radnje u svrhu zaštite najboljeg interesa djeteta, te ne vrši adekvatan nadzor u pogledu stanja djeteta i uvjetima njegovog življenja. Ombudsmeni su nakon istražnog postupka utvrdili da su roditelji teško opterećeni međusobnim sukobom, te zbog toga ne vide potrebe i interes djece. Djeca nisu pošteđena njihovih međusobnih svađa što se svakako može negativno odraziti na psihološki rast i razvoj djece. Izdata je preporuka³⁵⁸ Centru za socijalni rad Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Primjer: Institucija je postupala po žalbi pedagogice³⁵⁹ jedne osnovne škole iz Olova koja je zatražila intervenciju Ombudsmena za pomoć u rješavanju problema dvoje učenika te škole koja su očigledno grubo zanemarena i zapuštena, od strane oca. Predstavnici Institucije održali su sastanak s direktorom i pedagogom škole, uspostavili saradnju s Centrom za socijalni rad i Policijskom stanicom Olovo, što je rezultiralo činjenicom da je problem uspješno riješen. Djeca redovno pohađaju nastavu, kuća u kojoj žive je okrečena, higijenski uvjeti su se popravili, uspostavljena je mnogo bolja komunikacija s ocem djece. Ombudsmeni ovom prilikom pozdravljaju postupanje pedagogice škole, ali i ostalih aktera, jer su izrazili spremnost na zajedničku saradnju, te je u konačnici problem uspješno riješen u najboljem interesu djece.

8.3. Djeca u pokretu

U Bosni i Hercegovini je i tokom 2019. godine prisutan trend konstantnog priliva neregularnih migranata, te su nadležni organi suočeni s čitavim nizom problema i izazova u postupanju s tom populacijom, a naročito kada su u pitanju djeca.

³⁵⁴ Ž-SA-01-636/18 i Ž-SA-01-637/18;

³⁵⁵ Ž- BL-01-185/19;

³⁵⁶ P-156/19;

³⁵⁷ Ž-BL-250/18;

³⁵⁸ P-128/19;

³⁵⁹ Ž-SA-01-1095/18;

Ombudsmeni žele naglasiti da s obzirom na kompleksnost i težinu problema s kojima se nose pojedina kantonalna ministarstva i centri za socijalni rad u postupanju na zaštiti djece neregularnih migranata veoma je važno uspostaviti adekvatnu koordinaciju nadležnih organa i obezbijediti infrastrukturu koja je neophodna za zaštitu djece migranata. Ombudsmeni pozdravljaju to što je na nivou Kantona Sarajevo usaglašen hodogram za postupanje o postupanju i zaštiti djece migranata na području Kantona Sarajevo koji će biti vodič za postupanje centara za socijalni rad u zaštiti ranjivih kategorija djece izbjeglica i migranata u Federaciji Bosni i Hercegovini.

Tokom 2018. godine Ombudsmeni su izradili Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini,³⁶⁰ a posebna pažnja posvećena je pravima djece u pokretu. Navedenim izvještajem Ombudsmeni su dali ocjenu smještajnih uvjeta i kapaciteta namijenjenih djeci u pokretu, ulogu vladinog i nevladinog sektora, međunarodnih organizacija u zaštiti prava ove kategorije, te na osnovu utvrđenog stanja Vijeću ministara izdali preporuke s ciljem unapređenja položaja ove kategorije.

Koliko je zahtjevno raditi na zaštiti prava djeteta, ukazuje i činjenica da su se učenici Osnovne škole „25. novembar“ iz Velike Kladuše obratili Ombudsmenima, kao zaštitnicima prava djeteta, kako bi ukazali na probleme s kojima se susreću i kako se osjećaju zbog migrantske krize i velikog broja migranata koji se svakodnevno kreću ulicama Velike Kladuše i u neposrednoj blizini njihove škole³⁶¹. Od Ombudsmena su zatražili pomoć kako bi nadležni organi osigurali školsku zonu u kojoj bi bilo ograničeno kretanje nepoznatim osobama – migrantima koji narušavaju bezbjednost učenika i kako bi se onemogućio tranzit nepoznatih osoba kroz školsko dvorište kroz koje prolaze, zadržavaju se, vrlo često spavaju, koriste alkoholna i narkotička sredstva, ostavljaju ambalažu narkotičkih sredstava, izmet, urin, smeće itd...Postupak istraživanja je u toku.

8.4. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima

Postupajući po pojedinačnim žalbama građana u Odjelu za praćenje prava djece može se konstatovati da se veliki broj žalbi tiče zaštite prava djeteta u sudskim i upravnim postupcima. Ombudsmeni se veoma često u toku istražnog postupka obraćaju sudovima i zahtijevaju hitno postupanje u građansko-pravnim stvarima kada se odlučuje o pravima djeteta preporučujući sudovima da se radi u najboljem interesu djeteta. Ombudsmeni mogu konstatovati da sudovi, u najvećem broju slučajeva, uvažavaju mišljenja i preporuke Ombudsmena i istaknute predmete uzimaju prioritarno u rad.

Nažalost, imajući u vidu odredbe UN Konvencije o pravima djeteta i porodične zakone u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni često utvrđuju kršenja prava djeteta. U svojim predmetima Ombudsmeni prvenstveno pozivaju roditelje djece na odgovornost, jer oba roditelja imaju zajedničku odgovornost podizanja djeteta.³⁶² S druge strane, nadležni organi imaju obavezu pružanja pomoći roditeljima u ostvarivanju odgovornosti za podizanje djece i obezbjeđenju razvoja ustanova, kapaciteta i službi za zaštitu i brigu o djeci.

³⁶⁰ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019010713545979bos.pdf

³⁶¹ Ž-BL-01-883/19;

³⁶² Član 18. Konvencije UN-a o pravima djeteta.

Ombudsmeni u ovom dijelu godišnjeg izvještaja ukazuju Vladama Republike Srpske i Brčko Distrikta da je neophodno da odgovarajućim izmjenama i dopunama postojećih porodičnih zakona ili zakona o socijalnoj ili dječijoj zaštiti obezbijede i omoguće da redovni sudovi odlučuju u postupcima po prijedlogu stranaka za održavanje ličnih kontakata djeteta s roditeljem s kojim ne živi.³⁶³

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju nadležnim organima svih nivoa vlasti, i to kroz specijalne i godišnje izvještaje da je potrebno posebnu pažnju posvetiti kategoriji tzv. samohranih roditelja (jednoroditeljskim porodicama) kako bi oni uživali posebnu pravnu zaštitu i svaku drugu vrstu zaštite koja je potrebna, u skladu s najboljim interesom djece, te da u istu svrhu (pružanje pomoći samohranim roditeljima, odnosno djeci) pristupe ozbiljnim analizama i realnim procjenama s ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova. U vezi s alimentacijama, Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine predviđeno je da, kada sud utvrdi da roditelji i druga lica koja su u obavezi da daju izdržavanje nisu u mogućnosti podmiriti potrebe izdržavanja djeteta, o tome se obavještava organ starateljstva koji je dužan obezbijediti sredstva za izdržavanje djeteta iz budžetskih sredstava. Prema saznanjima Ombudsmena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zadužila je nadležna ministarstva da razmotre formiranje alimentacionog fonda i Vladi dostave prijedlog za rješenje ovog problema.³⁶⁴ Bez obzira na zagovaranja Ombudsmena do osnivanja alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine još uvijek nije došlo.

Veliki broj žalbi tiče se upravo ugrožavanja prava djece u tzv. konfliktnim razvodima. S obzirom na učestalost ovoga problema, Ombudsmeni sa sigurnošću konstatuju da su u pitanju problemi koji dovode u izrazito nepovoljan položaj veliki broj djece. Za svako dijete razvod braka njegovih roditelja je veoma stresno iskustvo koje nesumnjivo izaziva jake emocionalne reakcije, a nažalost, često smo svjedoci da roditelji svojim ponašanjem djeci dodatno otežavaju proživljavanje tog iskustva, zbog vlastite nemogućnosti suočavanja sa situacijom u kojoj su se našli i nesprenosti da preuzmu odgovornost za poboljšanje odnosa s djetetom i bivšim partnerom.

Postupajući u konkretnim predmetima Ombudsmeni koriste priliku i ukazuju centrima za socijalni rad da moraju odlučivati o svim značajnim pitanjima u vezi s pravima djeteta prije nego to učine sudovi, kada to u određenoj situaciji zahtijeva najbolji interes djeteta. Ombudsmeni pozivaju centre da uvijek djeluju u najboljem interesu djeteta, što će u brojnim situacijama podrazumijevati i donošenje privremenih odluka, prije odluka sudova, kako bi se dijete zaštitilo.

Primjer: Podnositeljica žalbe se obratila žalbom³⁶⁵ zbog toga što otac djeteta ne uplaćuje alimentaciju u punom iznosu ili je uplaćuje s izvjesnim zakašnjenjima. U toku postupka Ombudsmeni su utvrdili da je po tužbi majke Osnovni sud u Banjoj Luci donio osuđujuću presudu za oca, zbog krivičnog djela izbjegavanje davanja izdržavanja. Ombudsmeni su u skladu sa svojim nadležnostima zatražili od suda hitno postupanje s obzirom na to da je u pitanju izvršni postupak

³⁶³ U Federaciji Bosne i Hercegovine o tome odlučuju sudovi.

³⁶⁴ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine imaju saznanja da je Vlada Federacije BiH zadužila još 2014. godine Federalno ministarstvo pravde da, kao predlagač i obrađivač Porodičnog zakona FBiH dopuni član 237, s ciljem jasnijeg određivanja nadležnosti i da pristupi izradi podzakonskog akta koji će detaljnije urediti pitanje načina obezbjeđivanja sredstava iz budžeta FBiH namijenjenih izdržavanju djeteta.

³⁶⁵ Ž-BL-01-597/17;

i da se radi o zaštiti prava djeteta i alimentaciji. Ombudsmeni su uputili preporuku³⁶⁶ Osnovnom sudu. Preporuka je realizovana.

Primjer: Postupajući po žalbi³⁶⁷ Ombudsmeni su utvrdili povredu prava djeteta koja je nastupila tokom pokretanja i trajanja brakorazvodnog postupka između supružnika. Ombudsmeni su izdali preporuku³⁶⁸ Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tuzla i Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona. Ombudsmeni naglašavaju da posebnu pažnju zahtijeva obaveza pojačanog nadzora i poduzimanja urgentnih mjera ako nadležni organ tokom postupka na bilo koji način dobije saznanje da je bezbjednost ili tjelesni integritet djeteta doveden u pitanje. Preporuka je realizovana.

Primjer: U predmetu po žalbi³⁶⁹ ustanovljeno je da je nakon razvoda braka dijete povjereno majci, a ocu određen iznos izdržavanja presudom Osnovnog suda u Kotor-Varoši. Međutim, presudom Okružnog suda u Banjoj Luci ukinuta je presuda u dijelu koji se tiče troškova postupka i u dijelu koji se tiče povjeravanja djeteta. Izuzetno je značajno što je drugostepeni sud dao jasne upute prvostepenom sudu da u ponovljenom postupku sud sasluša maloljetno dijete i da pribave relevantne podatke o zdravstvenom stanju oba roditelja radi procjene roditeljskih sposobnosti, uz aktivno učešće organa starateljstva. Majka ističe da ne viđa dijete, te da od Centra za socijalni rad traži uređenje kontakata do okončanja sudskog postupka. Nakon istražnog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku³⁷⁰ Okružnom sudu u Banjoj Luci i Centru za socijalni rad Kotor-Varoš. Preporuka Ombudsmena je uvažena u potpunosti od strane Okružnog suda u Banjoj Luci, dok Centar za socijalni rad provodi određene mjere kako bi roditelji uspostavili komunikaciju.

Primjer: Podnosilac žalbe se obratio Ombudsmenima³⁷¹ s primjedbama na rad Centra za socijalni rad Bosanska Krupa koji se oglasio nenadležnim za donošenje privremenog rješenja o povjeravanju djeteta do okončanja sudskog postupka, uz obrazloženje da se radi o vanbračnoj zajednici, te uputio podnosioca žalbe da se obrati sudu radi zaštite prava i interesa maloljetnog djeteta. Podnositelj žalbe se obratio tužbom sudu, međutim, problem je što sudski postupci jako dugo traju. U konkretnom slučaju, sud je reagovao efikasno i adekvatno, te je ostvaren najbolji interes djeteta i do donošenja pravosnažnih odluka suda dijete viđa i ostvaruje kontakt s ocem. Istovremeno, nameće se pitanje šta bi se desilo da nije uslijedila brza reakcija suda.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po službenoj dužnosti³⁷² i otvorili predmet povodom medijskih natpisa „*Pedofil mjesecima bez sankcije*“. Tokom postupka istraživanja, Ombudsmeni su ustanovili da krivični postupak protiv odrasle osobe za krivično djelo iskorištavanje djece za pornografiju iz člana 185. stav 1 Krivičnog zakonika Republike Srpske traje dugo. U posljednjoj pismenoj korespondenciji postupajući sudija upozna je Ombudsmene da predmet nije označen kao predmet hitne prirode, da je predmetom zadužena 17.09.2019. godine i da se konkretan predmet nalazi na listi za rješavanje u 2020. godini. Ombudsmeni su upravo mišljenja da je riječ o predmetu hitne prirode, te su uputili preporuku³⁷³ sudu. Preporuka je ispoštovana.

³⁶⁶ P-159/19 od 03.07.2019. godine.

³⁶⁷ Ž-BL-01-186/18;

³⁶⁸ P-01/19;

³⁶⁹ Ž-BR-01-882/18;

³⁷⁰ P- 207/19;

³⁷¹ Ž-BL-01-297/19;

³⁷² Ž-BL-01-304/19;

³⁷³ Preporuka broj P-286/19 od 24.12.2019. godine.

8.5. Zdravstvena zaštita djece

Prema važećem zakonodavstvu na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta uvjetovano je statusom roditelja/staratelja ili se to pravo vezuje za činjenicu redovnog obrazovanja djeteta. Ombudsmeni izražavaju zabrinutost zbog činjenice da u okviru zdravstvene zaštite djece u entitetima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine nije obezbijeđen jednak pristup i jednake mogućnosti, uz obezbjeđenje jednakih uvjeta za svu djecu, pri tome posebno naglašavajući da nisu uspostavljene dodatne mjere uključivanja djece sa psihofizičkim poteškoćama, kao i djece iz marginalizovanih grupa kao što su Romi. Uloženi naponi na kreiranju minimuma standarda u vezi sa zdravstvenom zaštitom djece u entitetima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine nisu u dovoljnoj mjeri rezultirali da usluge zdravstvene zaštite djece budu prilagođene potrebama razvijenog društva.

U protekloj godini u Republici Srpskoj usvojene su Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske³⁷⁴, kojima je propisano³⁷⁵ da se obaveznim osiguranicima u smislu ovog Zakona smatraju djeca do navršene 15 godine života, kao i školska djeca i studenti do kraja školovanja, odnosno najkasnije do navršene 26 godine života. Ombudsmeni pozdravljaju sva zakonska rješenja koja se tiču poboljšanja kvaliteta i dostupnosti zdravstvene zaštite za svu djecu, ali i dalje insistiraju na uspostavljanju bezuvjetne zdravstvene zaštite za svu djecu do navršene 18 godine života, što je kao preporuka navedena u Specijalnom izvještaju o stanjima i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini.³⁷⁶

Kvalitet i dostupnost zdravstvene zaštite značajno utječe na kvalitet života svakog djeteta i ostvarivanje drugih prava. Ombudsmeni ističu da se sistem zdravstvene zaštite mora unapređivati kako bi zdravstvene usluge bile dostupne svakom djetetu, a sve s ciljem obezbjeđivanja rasta i razvoja djece u skladu s njihovim individualnim kapacitetima i mogućnostima. Uvažavajući najbolji interes djeteta, međunarodne standarde, ali i domaće propise, postoji obaveza i roditelja i države da djetetu osiguraju pravo na zdravlje, odnosno djetetu se mora pružiti bezuvjetna i adekvatna zdravstvena zaštita, koja uključuje i preventivnu i medicinsku njegu, bez obzira na status osiguranja njegovih roditelja ili bilo kojeg drugog statusa roditelja.

Ombudsmeni pozdravljaju osnivanje Fonda solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu Republike Srpske koji je osnovan i finansira se u skladu s posebnim zakonom.³⁷⁷ Ovaj Fond je osnovan s ciljem prikupljanja dodatnog novca za dijagnostiku i liječenje djece u inostranstvu, kada to nije moguće u zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, niti u drugim zdravstvenim ustanovama s kojima republički Fond zdravstvenog osiguranja ima potpisan ugovor. U toku 2019. godine ovaj Fond je finansirao liječenje i

³⁷⁴ Službenik glasnik Republike Srpske, broj 94/2019.

³⁷⁵ Član 10a

³⁷⁶ Preporuka upućena Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i vladama kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine da predlože nadležnim parlamentima odgovarajuća zakonska rješenja s ciljem obezbjeđenja bezuvjetne i besplatne zdravstvene zaštite za svu djecu i lica iznad 65 godina.

³⁷⁷ Zakon o Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 100/2017.

dijagnostiku za 86 djece³⁷⁸. Sredstva Fonda solidarnosti dodjeljuju se djeci uzrasta do 18 godina života.

Imajući u vidu značaj imunizacije djece u Bosni i Hercegovini,³⁷⁹ Ombudsmeni su pozvali nadležne organe³⁸⁰ da im dostave podatke o stepenu imunizacije djece za 2018. godinu, kao i podatke za prva četiri mjeseca 2019. godine. Nakon analize svih dobijenih podataka, Ombudsmeni konstatuju da je visok procenat obuhvaćen vakcinacijom, s tim da se mora obezbijediti kontinuirana edukacija svih zdravstvenih radnika, ali i raditi na podizanju svijesti o značaju vakcinacije.

8.6. Obrazovanje

U pogledu stanja u vaspitno-obrazovnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni na osnovu posjeta istim konstatuju da je materijalno stanje u mnogim školama loše, te je potrebno raditi na osavremenjivanju škola u materijalno-tehničkom smislu (opremiti kabinete za predmetnu nastavu, jačati informatičku opremljenost škola, popunjavati školske biblioteke i sl.), omogućiti adekvatnu realizaciju nastave iz tjelesnog odgoja (izgradnja novih, sanacija postojećih sportskih sala i terena), obezbijediti što većem broju djece besplatne udžbenike i organizovan školski prevoz, a za socijalno ugrožene kategorije i jedan obrok dnevno tokom nastavnog dana, omogućiti praksu produženog boravka u školama u svim onim općinama u kojima postoji potreba za to, podsticati djecu romske nacionalnosti da redovno pohađaju obavezno osnovno, ali i srednje obrazovanje.³⁸¹

Potrebno je posebnu pažnju posvetiti inkluziji djece s posebnim obrazovnim potrebama jer to direktno utječe na njihovo obrazovanje. Povreda prava ove kategorije djece u obrazovnom sistemu, a prema navodima iz zaprimljenih žalbi, uglavnom se manifestuje kroz nedostatak osnovnih sredstava za rad (potrebno je, otkloniti fizičke barijere i učiniti škole tehnički dostupnim ovoj populaciji djece; obezbijediti dovoljan broj stručnjaka, asistenata u nastavi i didaktičkog materijala; edukovati nastavno osoblje za rad s djecom s posebnim obrazovnim potrebama; smanjivati predrasude djece i odraslih o potrebama i mogućnostima djece koja imaju razvojnih poteškoća i sl.).

Ombudsmeni konstatuju da je potrebno pojačati napore kako bi se povećao obuhvat djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem, inicirati preko odgovornih ministarstava da sve lokalne zajednice naprave akcione planove za djecu s ciljem većeg uključivanja u sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja, koristiti postojeće kapacitete u seoskim i prigradskim područjima (prilagođene prostorije u školama i mjesnim zajednicama, obučene kadrove), kako bi se omogućilo djeci iz seoskih, odnosno prigradskih područja da ostvare pravo na predškolsko vaspitanje kroz

³⁷⁸ Od svog osnivanja Fond je finansirao liječenje i dijagnostiku u inostranstvu za 149 djece, a neka liječenja su produžavana i po nekoliko puta.

³⁷⁹ Ombudsmeni su otvorili predmet po službenoj dužnosti Ž-BL-301/19;

³⁸⁰ Institutu za javno zdravstvo Republike Srpske, Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine – Odjeljenju za zdravstvo i ostale usluge.

³⁸¹ Djeca u svom Alternativnom izvještaju o stanju prava djeteta u Bosni Hercegovini navode: *Podatke o higijeni u školi je izuzetno teško dobiti i pritom generalizirati. Međutim, praksa pokazuje da higijena u školama nije sasvim na zadovoljavajućem nivou. U školskim toaletima, uglavnom, ne postoji topla voda i odgovarajući sapun, te ubrus za brisanje i sušilo za ruke. To se posebno odnosi na škole u ruralnim sredinama. Situacija se dodatno usložnjava kada postoji redukcija vode u pojedinim mjestima ili kroz poplave...*

program za djecu pred polazak u školu ako nisu obuhvaćena nekim oblikom predškolskog vaspitanja i obrazovanja, jačati vaspitnu ulogu škola kroz stvaranje neophodnih preduvjeta za kontinuirano realizovanje dodatnih programa preventivnog, kulturno-umjetničkog, naučno-istraživačkog, te sportskog rada s djecom.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu majke djeteta³⁸², koja je smatrala spornim bodovanje za razne nastavne i vannastavne aktivnosti, takmičenja, kojim je škola navodno „*nanijela štetu*“ njenom djetetu. Ombudsmeni su utvrdili da su postojale određene nepravilnosti, koje su u ponovljenom postupku izbora otklonjene, ali ni njihovo otklanjanje nije rezultiralo izborom kćerke podnositeljice žalbe za učenika generacije, ali se jasno konstatovalo da škola nije prekršila propise. S druge strane, škola je pozvana da pri budućim izborima vodi više računa o ispunjenju svih formalnih uvjeta za izbor učenika generacije, da se pridržava Pravila škole i otvoreno, odnosno transparentno vodi postupak. Postupke i aktivnosti nadležnih Ombudsmeni ne smatraju diskriminacijskim i mišljenja su da se prema djetetu nadležni nisu odnosili različito u odnosu na druge učenike u istoj školi.

Primjer: Ombudsmeni su registrovali žalbu roditelja³⁸³ u kojoj ističe svoju zabrinutost zbog toga što su u krugu Javne ustanove “Druga osnovna škola” u Gračanici postavljeni izuzetno opasni drveni stubovi visine 30-40 cm koji nisu dobro fiksirani u zemlji, te da je zbog kiše i blata to područje klizavo i predstavlja opasnost po bezbjednost djece. Ombudsmeni su izdali preporuku školi.³⁸⁴ Preporuka je realizovana.

Primjer: Roditelji djece koja pohađaju nastavu u Osnovnoj školi „Branko Radičević, Banja Luka³⁸⁵ istakli su problem koji se tiče izvođenja nastave u drugoj smjeni koja počinje u 15:10 sati, a posebno ukazuju na problem nepostojanja sportske sale i adekvatnog tjelesnog odgoja za sve učenike kao i nepostojanja mogućnosti da se organizuje produženi boravak za djecu u I i II razredu. Nakon postupka istraživanja Ombudsmeni su uputili preporuku³⁸⁶ Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske, Gradu Banja Luka i Osnovnoj školi „Branko Radičević“ Banja Luka. Ombudsmeni su obaviješteni da je OŠ „Branko Radičević“ u Banjoj Luci dobila novih osam učionica i da će se nastava izvoditi u dvije smjene, s napomenom da prva smjena počinje u 07:25 sati, a druga počinje u 13:30 sati. Što se tiče nove fiskulturne sale, Grad je obavijestio Ombudsmene³⁸⁷ da je u toku pribavljanje građevinske dozvole, a prethodno je urađena tehnička dokumentacija, dok Škola navodi³⁸⁸ da je za novu salu urađen projekat, te da je potrebno obezbijediti finansijska sredstva za njenu izgradnju.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi majke djeteta³⁸⁹ koje pohađa Mješovitu srednju školu Tuzla iz Tuzle smatrajući da je u postupanju prema njenom djetetu Škola prekršila odredbe Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju Tuzlanskog kantona i Pravilnika o povredama discipline, postupku utvrđivanja odgovornosti učenika, dužini trajanja pedagoške mjere, njenom ublažavanju,

³⁸² Ž-BL-01-340/19;

³⁸³ Ž-SA-01-633/19;

³⁸⁴ P-171/19;

³⁸⁵ Ž-BL- 01-588/17 i Ž-BL-01/641/17;

³⁸⁶ P-broj 124/19 od 13.05.2019. godine.

³⁸⁷ Akt broj 15-610-329/2019 od 04.06.2019. godine.

³⁸⁸ Akt broj 962/19 od 14.08.2019. godine.

³⁸⁹ Ž-BL- 01-835/18;

ukidanju i posljedičnom odnosu na ocjenu iz vladanja učenika kao i naknadi za učinjenu materijalnu štetu Tuzlanskog kantona, kao i odredbe UN Konvencije o pravima djeteta. Nakon sprovedenog istražnog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku³⁹⁰ Srednjoj mješovitoj školi Tuzla. Preporuka je realizovana.

Primjer: Otac djeteta je u žalbi³⁹¹ ukazao na neprofesionalno i nepedagoško postupanje nastavnika u JU Srednja mašinsko-tehnička škola Sarajevo. Institucija ombudsmena je zatražila izjašnjenje od Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, Kantonalne uprave za inspeksijske poslove, Prosvjetno –pedagoškog zavoda i JU Srednja mašinsko-tehnička škola Sarajevo. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su konstatovali jako dobru saradnju svih koji su bili uključeni u rješavanje navedenog problema.³⁹² Obaviješteni su da je prema razredniku pokrenut disciplinski postupak od strane direktora škole, a nastavničko vijeće predmetne škole udovoljilo je molbi roditelja i učeniku odobrilo prelazak iz jednog u drugo odjeljenje. Direktor škole upozorio je sve razrednike i profesore škole da vode računa o kodeksu ponašanja prosvjetnih radnika, uz uvažavanje ličnosti učenika i njihovih roditelja, naravno uz njegovo poštovanje profesora.

Primjer: Ombudsmeni su i u 2019. godini nastavili insistirati kod nadležnih organa vlasti da se problem obrazovanja djece i rada Mješovite srednje škole „Travnik“ u Travniku trajno riješi, tj. da se izgradi škola, a sve s ciljem da se djeci obezbijedi kvalitetno pravo na obrazovanje.³⁹³ U septembru 2018. godine potpisan je ugovor o nastavku izvođenja radova na izgradnji Srednjoškolskog centra u Travniku te su obezbijedena sredstva od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Srednjobosanskog kantona. Federalno ministarstvo obrazovanja je obavijestilo Ombudsmene³⁹⁴ da je od sredstava obezbijedenih od strane Vlade Federacije izgrađen grubi građevinski dio objekta škole i da bi bilo neophodno još finansijskih sredstava, a koja bi trebala izdvojiti Vlada SBK i Općina Travnik. Općina Travnik je potvrdila navode ovog Ministarstva, odnosno da su pokrenute aktivnosti na izvođenju krovopokrivačkih i zidarskih radova na objektu Srednjoškolskog centra u Travniku, da je planiran završetak II faze radova za dan 30.06.2019. godine, ali da nakon toga nisu izvjesna finansijska sredstva za nastavak izgradnje škole.

8.7. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju

Ombudsmeni godinama upozoravaju i podsjećaju nadležne organe da su brojni problemi s kojima se susreću djeca i roditelji djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju, te da bi se trebali uložiti dodatni naponi s ciljem rješavanja istih.

Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom priznaje se pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. U svrhu ostvarenja ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakih mogućnosti,

³⁹⁰ P-28/19 od 31.01.2019. godine.

³⁹¹ Ž- SA-01-1113/19;

³⁹² Održan je sastanak u Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo kojem su prisustvovali ministrica, pedagog i direktor škole, roditelji i razrednik, kada je vođen konstruktivan razgovor i situacija se značajno smirila.

³⁹³ Ž-BL-01-572/18;

³⁹⁴ Aktom od 27.05.2019. godine.

države potpisnice osigurat će sveobuhvatno obrazovanje na svim nivoima, kao i cjeloživotno obrazovanje.

Ombudsmeni posebno insistiraju na dosljednoj primjeni važećih propisa i donošenju podzakonskih akata u kojima će se preciznije urediti način obrazovanja djece s posebnim potrebama. Veoma je bitno utvrditi jasan i precizan način kategorizacije djeteta kao osobe sa smetnjama u psihofizičkom razvoju, jer se to onda direktno reflektuje kroz ostvarivanje prava na obrazovanje. Postupajući u konkretnim predmetima, Ombudsmeni zapažaju da je potrebno da nadležni organi postupaju sa znatno više senzibiliteta i razumijevanja prema djeci s posebnim potrebama.

Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete treba uživati pristojan život, u uvjetima koji osiguravaju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno učešće djece u zajednici. Potrebno je da država omogući onesposobljenom djetetu pravo na posebnu brigu i pomagače i osigurava svu potrebnu brigu, njemu i njegovim roditeljima/starateljima. Potrebno je obezbijediti besplatnu pomoć, uzimajući u obzir finansijska sredstva roditelja ili drugih koji se brinu o djetetu, i ona bi trebala biti planirana tako da se onesposobljenom djetetu pruži uspješan pristup obrazovanju, školovanju, zdravstvenim službama, službama za rehabilitaciju, pripremi za zaposlenje i mogućnostima rekreacije na način koji pomaže djetetu da postigne što potpuniju moguću društvenu integraciju i individualni razvoj, uključujući njegov kulturni i duhovni razvoj.

Ombudsmeni konstatuju da u velikom broju slučajeva prava ove kategorije djece u Bosni i Hercegovini, nemaju prioritet kod nadležnih organa.

Ombudsmeni su također uočili da postoje određeni problemi³⁹⁵ koji se odnose na finansiranje i licenciranje subjekata koji nisu javni organi (nevladine organizacije), a koji pružaju usluge socijalne zaštite³⁹⁶.

Primjer: Institucija je postupala po žalbi³⁹⁷ grupe roditelja djece s intelektualnim i višestrukim invaliditetom iz Tuzlanskog kantona. Djeca s intelektualnim i višestrukim invaliditetom zdravstveno su osigurana kod Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona i po tom osnovu pripada im pravo na stomatološku zaštitu jednako kao i djeci bez invaliditeta. Međutim, s obzirom na to da djeca s intelektualnim i višestrukim invaliditetom ovo svoje pravo ne mogu ostvariti tako da dođu u stomatološke ordinacije javnih zdravstvenih ustanova i iskoriste usluge stomatologa jednako kao djeca bez invaliditeta, grupa roditelja pokrenula je inicijativu da se ovo pitanje riješi u saradnji s nadležnim organima³⁹⁸. Održan je niz sastanaka s predstavnicima nadležnih institucija i data su obećanja da će se iznaći rješenje. Roditelji smatraju da je ovakav

³⁹⁵ Ž-BL-01-70/18;

³⁹⁶ Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije usvojio amandman kojim je traženo da u budžetu Federacije Bosne i Hercegovine za 2018. godinu bude planirano 200 000 KM za podršku obrazovanju djece s poteškoćama u razvoju u sklopu EDUS (nevladina organizacija Edukacija za sve) programa. Također nisu „izglasane“ nabavke GPS narukvica koje su ključne za bezbjednost djece s poteškoćama. Vlada Federacije BiH je prema saznanjima Ombudsmena svojom odlukom odobrila određena novčana sredstva u rješavanju spomenutog problema. Ostaje nejasno zašto su smanjenja novčana izdvajanja u budžetu Federacije Bosne i Hercegovine, za podršku obrazovanju djece s poteškoćama u razvoju u sklopu EDUS programa.

³⁹⁷ Ž-SA-06-171/19;

³⁹⁸ Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, JU Dom zdravlja Tuzla, JU Univerzitetsko-klinički centar Tuzla i Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona.

odnos nadležnih institucija diskriminacija djece s invaliditetom i onemogućavanje ostvarivanja prava koja im pripadaju. Institucija ombudsmena je u toku postupka istraživanja, aktom Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona³⁹⁹ obaviještena da je „Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona proveo postupak ugovaranja usluga zdravstvene zaštite zuba u općoj anesteziji za osobe s posebnim potrebama, te je uz saglasnost ministra zdravstva Tuzlanskog kantona, ugovor o regulisanju pružanja zdravstvenih usluga-sanacija zuba u općoj anesteziji za 2019. godine zaključen s JZU Univerzitetско kliničkim centrom Tuzla.“

Primjer: Udruženja građana za pomoć licima s posebnim potrebama Šamac se obratilo žalbom⁴⁰⁰ u kojoj se navodi da nadležne vlasti krše pravo na rad roditeljima koji vode cjelodnevnu brigu o nemoćnom djetetu, jer je nemoguće da se bilo gdje zaposle. Djeca su prošla kroz postupak kategorizacije i riječ je u najvećem broju slučajeva o djeci s mentalnim poteškoćama. Djeca i njihovi roditelji, odnosno ove porodice ostvaruju svoja prava u skladu s pozitivnim propisima Republike Srpske (lična invalidnina, te mjesečna naknada od 80 KM, što ukupno iznosi 180 KM), što nije dovoljno za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, te oni smatraju da je nepravedno cijeli teret „prebaciti“ na porodicu, odnosno na roditelje djece. U žalbi se ukazuje i na praksu pojedinih zemalja u okruženju prema kojoj se jednom roditelju djeteta s posebnim potrebama obezbjeđuju primanja, i to pravo na mjesečnu bruto platu. Prema izjavi predstavnika Udruženja, oni su se obraćali Ministarstvu socijalne zaštite Republike Srpske koje se poziva na odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske. Institucija je uputila akt Ministarstvu socijalne zaštite Republike Srpske kojim je tražena informacija o eventualnim novim planovima, a posebno planovima za 2020. godinu, kako bi se, između ostalog, poboljšao položaj i povećala prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju, a samim tim i za njihove porodice. U narednom periodu očekuju se konkretni odgovori, nakon čega će biti donesena konačna odluka.

8.8. Maloljetnici u sukobu sa zakonom

Ombudsmeni smatraju da poboljšavanje institucionalnog tretmana maloljetnika u sukobu sa zakonom predstavlja imperativ za sve nadležne organe „*jer svaki 'promasaj' društva, odnosno svaka njegova negativna reakcija u ovom segmentu društvenog ponašanja može imati katastrofalne posljedice po dijete u sukobu sa zakonom, ali i po društvo u cjelini*“.

Ombudsmeni u saradnji s UNICEF-om u Bosni i Hercegovini, već duže vrijeme prate stanje u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom i nakon toga su sačinili dokument pod nazivom *Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini*⁴⁰¹. U 2018. godini, saradnja s UNICEF-om je nastavljena i rezultirala je dokumentom pod nazivom: *Izveštaj o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja.*⁴⁰² Ombudsmeni su zadovoljni saradnjom s ustanovama, te ističu da su postignuti značajni pomaci u periodu od dvije godine i da su djelimično realizovane preporuke Ombudsmena.

³⁹⁹ Broj 01-3738-234-1/19-AA/EN od 30.05.2019. godine.

⁴⁰⁰ Ž-BL-02-889/19;

⁴⁰¹ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2018111912083431bos.pdf

⁴⁰² https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2016100610154998bos.pdf

Realizaciju preporuka koje su upućene nadležnim organima Ombudsmeni su pratili tokom 2019. godine, te su zatražili dostavljanje informacija od ustanova i nadležnih organa. Ombudsmeni konstatuju izvjesne pomake. Podsjećamo, Ombudsmeni su preporučili upravi Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo da obezbijedi adekvatne uvjete za izvršenje mjere pritvora za maloljetnike, te da obezbijedi tretman maloljetnika za vrijeme trajanja mjere pritvora. Ova ustanova je obavijestila Ombudsmene da je odlukom Federalnog ministarstva pravde određeno da se svi maloljetnici upućuju u pritvor u Kazneno-popravni zavod Orašje i da se u ovu ustanovu više neće upućivati maloljetnici.⁴⁰³ Federalno ministarstvo pravde je obavijestilo Ombudsmene⁴⁰⁴ da je u prethodnom periodu izvršen prijem 30 službenika i namještenika u Odgojno-popravnom domu i Maloljetničkom zatvoru pri Kazneno-popravnom zavodu Orašje čime su znatno poboljšani uvjeti za tretman maloljetnika. Također su istakli da su u okviru IPA fondova predviđena sredstva za izgradnju fiskulturne sale i objekata za radionice. Kako navode, u narednom periodu imenovat će Komisiju za praćenje i unapređenje rada krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloljetnicima.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine postupilo je po preporuci Ombudsmena i upoznalo sve sudove o izvještaju Ombudsmena naznačenim sudovima u Bosni i Hercegovini.⁴⁰⁵

Što se tiče rada Odgojnog centra za maloljetnike u Sarajevu, Ombudsmeni su preporučili Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Odgojnom centru za maloljetnike Sarajevo da u funkciju stave Dijagnostičko-opservacioni centar kao organizacionu jedinicu Odgojnog centra Kantona Sarajevo. Odgojni centar Kantona Sarajevo poduzeo je aktivnosti na uspostavljanju djelatnosti dijagnostičko-opservacionog centra, kroz Službu za dijagnostiku, ali će realizacija zavisi od obezbjeđenja budžetskih sredstava.⁴⁰⁶ Preporuka nije realizovana. Kada je u pitanju rad Odgojnog centra Tuzlanskog kantona Ombudsmeni konstatuju da su u potpunosti ispoštovane preporuke koje se odnose na izdvajanje finansijskih sredstava za nabavku psiholoških testova i zamjenu vanjske stolarije u prostorijama Odgojnog centra.⁴⁰⁷ Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo – Maloljetnički zatvor je postupio po preporuci Ombudsmena i opremio dnevni boravak namještajem pogodnim za boravak i korištenje maloljetnika.⁴⁰⁸

Što se tiče realizacije ostalih preporuka, Ombudsmeni nisu zadovoljni i u skladu sa svojim mandatom i nadležnostima nastavit će u narednom periodu zagovarati realizaciju istih.

⁴⁰³ Akt KPZ Sarajevo broj 01-12-597/19 od 18.11.2019. godine.

⁴⁰⁴ Akt broj 04-49-4191-18 od 06.12.2019. godine.

⁴⁰⁵ Akt, broj 06-12-3541-3/2019 od 02.12.2019. godine.

⁴⁰⁶ Akt Ministarstva, broj 13-02/1-10-40834/19 od 27.11.2019. godine i akt Vaspitnog centra kantona Sarajevo, broj 35-01-10-766-01/19 od 18.11.2019. godine.

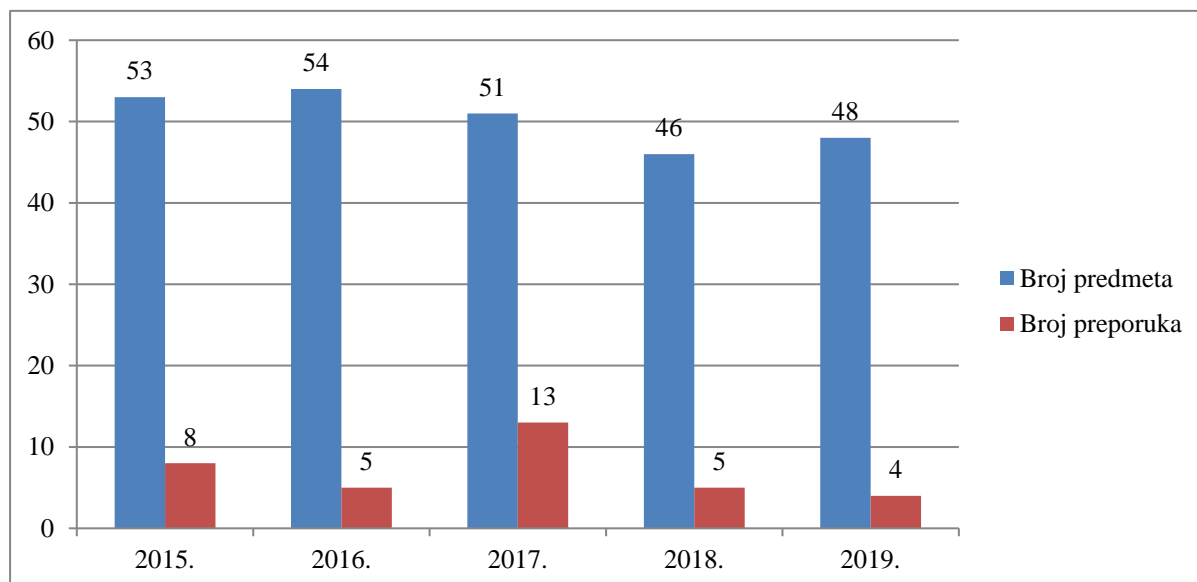
⁴⁰⁷ Akt Vaspitnog centra TK broj 04-814/19 od 05.12.2019. godine.

⁴⁰⁸ Akt broj 08/1.04/240-1340/19 od 18.11.2019. godine.

IX. PRAVA LICA S INVALIDITETOM

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima lica s invaliditetom predstavlja prvi sveobuhvatni dokument koji osobama s invaliditetom garantuje prava i slobode.⁴⁰⁹ Osim navedene Konvencije, važno je ukazati da postoji i niz drugih međunarodnih dokumenata koji osobama s invaliditetom garantuju prava i slobode, među kojima su i Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka⁴¹⁰, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴¹¹, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima⁴¹² i drugi, koji polaze od osnovnog načela da svaki čovjek ima urođena, jednaka, neutuđiva i univerzalna prava koja proizlaze iz dostojanstva ljudskog bića.

U 2019. godini u Instituciji je registrovano 48 predmeta u ovoj oblasti, a izdate su četiri preporuke. Poređenja radi, u nastavku se daje prikaz broja zaprimljenih žalbi i izdatih preporuka za period 2015-2019. godina.

Predmeti zaprimljeni u izvještajnom periodu odnose se uglavnom na probleme u ostvarivanju prava iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zatim prava iz penzijsko-invalidske zaštite, prava na obrazovanje, zapošljavanje, smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i pitanje dostupnosti javnog prevoza. Određenim brojem žalbi građani izrazili su nezadovoljstvo radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, a Institucija je promptno djelovala zbog fotografija šticećenika u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica i omladine Pazarić. Vladi Republike Srpske upućen je komentar na Nacrt Zakona o izmjenama i

⁴⁰⁹ Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima lica s invaliditetom i Fakultativni protokol, Rezolucija A/RES/61/106, 13. decembar 2006. godine. Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju UN-a o pravima lica s invaliditetom kao i Opcioni protokol 12. marta 2010. godine, a Konvencija je stupila na snagu 11. aprila 2010. godine.

⁴¹⁰ Usvojena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija 10. decembra 1948. godine.

⁴¹¹ Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. decembra 1966. godine, a stupio na snagu 23. marta 1976. godine.

⁴¹² Usvojen i otvoren za potpisivanje i ratifikovanje rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 2200 A(XXI) od 16. decembra 1966. godine, a stupio na snagu 3. januara 1976. godine kada je potrebnih 35 država deponovalo instrumente o ratifikaciji ili pristupanju.

dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, o čemu će se također više govoriti u nastavku izvještaja.

Preporuke izdate u izvještajnom periodu odnose se na pitanja otklanjanja pristupačnosti obrazovnih ustanova i nastavnog procesa, pitanje dostupnosti i pristupačnosti prijevoza u Kantonu Sarajevu, izvršenja sudskih presuda u kojima je jedna od stranaka osoba s invaliditetom, kao i pitanje finansiranja rada udruženja koja okupljaju osobe s invaliditetom.

Prema podacima iz Politike u oblasti invalidnosti u Bosni i Hercegovini iz 2008. godine, oko 10% stanovništva u Bosni i Hercegovini pati od neke vrste fizičkog, senzornog, razvojnog ili mentalnog invaliditeta.⁴¹³ Dakle, osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, kao ranjiva kategorija osnovano očekuju od organa vlasti svih nivoa u Bosni i Hercegovini, da putem konkretnih mjera osiguraju puno uživanje prava i sloboda garantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavom Republike Srpske i Statutom Brčko Distrikta BiH.

Pozitivni pomaci u Bosni i Hercegovini su primjetni, posebno kada je riječ o usvajanju strateških dokumenata koji se odnose na ostvarivanje i zaštitu prava osoba s invaliditetom.⁴¹⁴ Međutim, preporuke iz izvještaja radne grupe o Univerzalnog periodičnog pregledu (UPR) iz novembra 2019. godine⁴¹⁵, kao i preporuke Komiteta Ujedinjenih nacija za prava osoba s invaliditetom iz aprila 2017. godine⁴¹⁶ ukazuju da je neophodno kontinuirano raditi na podizanju svijesti javnosti, odnosno promociji i zaštiti prava osoba s invaliditetom.

Predstavnici Institucije, tokom izvještajnog perioda, aktivno su učestvovali na više konferencija, radnih sastanaka i okruglih stolova na kojima su u fokusu imali prava osoba s invaliditetom i koji su rezultirali zaključcima s ciljem definisanja daljeg pravca djelovanja. Tokom 2019. godine kontinuirano je ostvarivana komunikacija s međunarodnim tijelima.⁴¹⁷

9.1. Stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić

Ombudsmeni od 2009. godine ukazuju na probleme u funkcionisanju ustanova socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini. Tokom 2009. godine sačinjen je Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama

⁴¹³ Politika u oblasti invalidnosti u Bosni i Hercegovini iz 2008 godine, Službeni glasnik BiH, broj 76/2008.

⁴¹⁴ Strategija za unapređenje prava i položaja lica s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016-2021. i Strategija unapređenja društvenog položaja lica s invaliditetom u Republici Srpskoj 2017-2026.

⁴¹⁵ Izvještaj radne grupe o Univerzalnog periodičnog pregledu (UPR) iz 2019. godine, dostupan na <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Zakljucna%20zapazanja%20na%20Treci%20ciklus%20UPR-a.pdf>

⁴¹⁶ Zaključna razmatranja na inicijalni izvještaj Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴¹⁷ Na traženje Kancelarije Visokog komesara za ljudska prava (OHCHR) dostavljena je informacija Institucije u vezi s pripremom studije o članu 8. (podizanje svijesti) Konvencije UN-a o pravima lica s invaliditetom. Povodom aktivnosti specijalnog izvjestioca Ujedinjenih nacija o dobrim praksama s ciljem obezbjeđenja efikasnog pristupa pravdi za lica s invaliditetom, Institucija je dostavila prikaz stanja u Bosni i Hercegovini s aspekta nadležnosti Institucije. Također, na traženje Evropske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) dostavljen je pregled stanja u Bosni i Hercegovini u vezi s pravom glasa lica s invaliditetom, naročito za ona lica koja su pod starateljstvom. S obzirom na to da Bosni i Hercegovini u 2020. godini predstoji ciklus izvještavanja o primjeni Konvencije UN-a o pravima lica s invaliditetom, Institucija je dostavila Komitetu pregled stanja prava lica s invaliditetom u Bosni i Hercegovini za potrebe sačinjavanja liste pitanja za Bosnu i Hercegovinu.

za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba u razvoju u BiH⁴¹⁸ u kojem je ukazano na nedostatke važećeg zakonodavstva i probleme u primjeni istog. Tako je ukazano da nepostojanje zakonom utvrđene terminologije stvara pravnu konfuziju, što otvara mogućnost narušavanja dosljednosti u primjeni zakona, a uz to ne postoji stvarna kategorizacija ustanova. Kada je riječ o izolaciji i fiksaciji, u istom dokumentu je navedeno da sobe za izolaciju odstupaju od standarda dostojnih dostojanstva ove populacije ljudi. Ne postoji mogućnost nadzora korisnika dok je u sobi, niti zaštite od eventualnih povreda, jer zidovi nisu obloženi. Uglavnom, pitanje fiksacije i izolacije riješeno je internim pravilima ustanova, a u nekim ta pravila nisu ni donesena. Ombudsmeni su s ciljem otklanjanja uočenih nedostataka izdali konkretne preporuke relevantnim javnim organima.

S ciljem sagledavanja stepena realizacije navedenih preporuka, Ombudsmeni su u 2018. godini sačinili novi, drugi Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini⁴¹⁹ i tom prilikom posjetili sve ustanove socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini, kao i ustanove u kojima su hospitalizovana lica s mentalnim poremećajima (uključujući i Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić), pri čemu je razgovarano s rukovodstvima ustanova i bolnica, te s korisnicima, odnosno pacijentima. U navedenom dokumentu nadležnim organima i ustanovama upućene su konkretne preporuke, u skladu s osnovnim principima predviđenim međunarodnim standardima, a sve s ciljem osiguranja unapređenja položaja ove kategorije lica. Ombudsmeni su u specijalnom izvještaju ukazali da i dalje nema odgovarajuće kategorizacije/klasifikacije osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, a njihova dijagnoza uspostavljena prilikom smještaja u ustanovu koristi se kao osnova za boravak i tretman niz godina, pri čemu se ne vrši provjera opravdanosti daljnjeg boravka ovih osoba u ustanovi. Osim toga, ustanove djeluju s ograničenim ljudskim resursima i kadrovska struktura često ne zadovoljava potrebe. Nije uspostavljen kontinuiran oblik edukacije osoblja u ustanovama, a veza između resornih ministarstava i ustanova je uglavnom zasnovana na logističkim pitanjima. Istaknuto je da i dalje ne postoje baze podataka o osobama s intelektualnim i mentalnim teškoćama, kao i o osobama kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove, što onemogućava strateški pristup uređenju ostvarivanja prava ove kategorije građana. Shodno izvedenim zaključcima, ponovo su date konkretne preporuke javnim organima.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine navedeni specijalni izvještaj nije uvrstio u dnevni red do dana izrade ovog Izvještaja, dok je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine isti razmatralo na 152. sjednici dana 29.08.2018. godine, a Narodna skupština Republike Srpske dana 12. marta 2019. godine.

Primjer: Ombudsmeni su registrovali predmet po službenoj dužnosti, povodom objavljivanja uznemirujućih fotografija na kojima su prikazani štíćenici Javne ustanove Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić.⁴²⁰ Prva aktivnost koja je poduzeta u okviru rada na predmetu bila je posjeta predstavnika Institucije Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidne djece

⁴¹⁸ Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica u razvoju u BiH, dostupan na https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2013020401071133bos.pdf

⁴¹⁹ Specijalni izvještaj o stanju prava lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, dostupan na https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2018051809032286bos.pdf

⁴²⁰ Ž-SA-02-1274/19;

i omladine Pazarić⁴²¹, kojom prilikom je obavljen razgovor s direktorom Zavoda, medicinskim osobljem, njegovateljicama i korisnicima Zavoda. Prema navodima direktora, u momentu posjete, u Zavodu je bilo smješteno 339 korisnika i zaposleno 70 njegovatelja. U odnosu na prethodni izvještajni period kada je neuropsihijatar bio angažovan jedanput mjesečno, u momentu posjete je broj dolazaka neuropsihijatra i stomatologa povećan na četiri puta mjesečno. U razgovoru s osobljem ukazano je na mali broj njegovateljica u odnosu na broj štićenika, posebno u pojedinim paviljonima u kojima s dvadeset i više štićenika rade dvije njegovateljice, dok je noću angažovana samo jedna njegovateljica za dva paviljona. Njegovateljice nemaju priliku za bilo koji vid stručnog usavršavanja, a također postoji prostor za poboljšanje uvjeta smještaja korisnika. Kada je riječ o postupcima za izdvajanje i primjenu fizičke sile, neuropsihijatar je istakao da Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama Federacije Bosne i Hercegovine utvrđuje postupak za izdvajanje i primjenu fizičke sile prema osobama s duševnim smetnjama. Još uvijek nisu sačinjene procedure postupanja i knjige fiksacije, a nema ni kategorizacije ustanova, što znači da predmetno pitanje još uvijek nije sistemski riješeno.

Na probleme u ustanovama socijalne zaštite Ombudsmeni su ukazali u Specijalnom izvještaju o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to da su preporuke izdate i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, ali da navedeno Ministarstvo nije dostavilo informaciju u vezi s poduzetim mjerama i aktivnostima s ciljem realizacije istih, upućen je akt Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike povodom kojeg je dostavljen odgovor⁴²² u kojem je, između ostalog, navedeno: „...Potreba za uspostavom nezavisnog tijela za stručnu procjenu svake osobe s intelektualnim i mentalnim teškoćama, detektirana je također i od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Naime, stručna procjena koja bi se provodila od strane nezavisnog tijela, predstavljala bi osnovu za klasifikaciju i u daljem stepenu osnovu za utvrđivanje tretmana i zbrinjavanja ovih osoba u zajednici ili ustanovi. Na taj način bi se, između ostalog, onemogućio nastavak dosadašnje prakse smještanja osoba s duševnim smetnjama u zavode za zbrinjavanje osoba s invaliditetom, koji su u skladu sa Zakonom o preuzimanju prava i obaveza osnivača nad ustanovama socijalne zaštite u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, br. 31/08 i 27/12) u vlasništvu Federacije BiH.

...

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike u sklopu reformskih procesa u oblasti socijalne zaštite izradilo je Strategiju deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH (2014-2020), kao okvirni strateški dokument usmjeren na unapređenje uvjeta za razvoj sistema zaštite kojim će se osigurati poboljšanje kvaliteta života, nediskriminaciju, zaštitu ljudskih prava i sloboda za sve korisnike socijalne zaštite, kroz tranziciju s institucionalne brige na socijalnu brigu u zajednici. Strategija je usvojena od strane Vlade Federacije BiH zaključkom V. broj 1395/14 od 10. jula 2014. godine i ista je rađena u skladu s EU Smjernicama za prelazak s institucionalne brige na usluge podrške u zajednici i UN Smjernicama za alternativnu brigu o djeci.

...

Ovo Ministarstvo je u skladu s navedenim zaključkom izradilo i Akcioni plan za provedbu strategije, na koji je Vlada, odlukom V broj 1591/17 od 07.12.2017. godine, dala saglasnost.

⁴²¹ Posjetu su obavile ombudsmenke Bosne i Hercegovine Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmena Irma Haživadić i stručna savjetnica Alma Mehonić Kišić dana, 21.11.2019. godine.

⁴²² Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, akt broj 05-35/2-3107/19 AH od 13.12.2019. godine.

...

Dakle, može se zaključiti da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike svjesno postojanja problema u predmetnoj oblasti, da su usvojeni strateški dokumenti, ali da se problem javlja prilikom implementiranja strateških dokumenata. U vezi s tim ukazujemo na nužnost uključivanja svih relevantnih aktera koji će konkretnim mjerama doprinijeti unapređenju položaja osoba s mentalnim i intelektualnim poteškoćama koje su smještene u ustanove socijalne zaštite.

9.2. Prava lica s invaliditetom u oblasti socijalne zaštite

Žalbe u Instituciji pokazuju da je zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini zasnovano na medicinskom, a ne na socijalnom modelu. Dakle, u fokusu nije ostvarivanje prava osoba s invaliditetom spram preostale sposobnosti, na čemu insistiraju međunarodni standardi.

Primjer: Ombudsmeni su se tokom 2019. godine uključili u proces usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske⁴²³, te su Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske dostavili svoj komentar⁴²⁴ o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske.

Nakon izvršenog uvida u Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, utvrđeno je da je članom 35a. Nacrta zakona propisano da pravo na ličnu invalidninu ostvaruju, između ostalog, lica koja su zavisna od pomoći i njege drugog lica prilikom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnem periodu, a imaju tjelesno oštećenje od 80% do 100% (član 35a (1) a)), lica s oštećenjem u intelektualnom funkcionisanju, koja su zavisna od pomoći i njege drugog lica prilikom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnem periodu, a imaju tjelesno oštećenje najmanje 70% (član 35a (1) v)) i lica s oštećenjem sluha, kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnem periodu, a imaju tjelesno oštećenje najmanje 70% (član 35a (1) g)).

Nadalje, članom 35v stav 2 propisano je da oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnem periodu predstavlja oštećenje vida, sluha, govorno-glasovne komunikacije, tjelesno oštećenje i/ili hronično oboljenje, intelektualno oštećenje, psihički poremećaj i/ili oboljenje ili drugo oštećenje ili oboljenje koje dovodi do poteškoća u psihološkom i senzomotornom razvoju i funkcionisanju u aktivnostima svakodnevnog života koje je nastupilo u periodu do navršenih 18 godina života.

Usvajanje odredbe definisane na navedeni način dovodi do isključivanja lica s invaliditetom čiji invaliditet nije nastao u razvojnem periodu, odnosno do 18. godine života. U komentaru Ombudsmena na navedeni Nacrt, ukazano je na odredbe Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, na osnovne principe na kojima se zasniva Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, kao i na obavezu država potpisnica na osiguranje punog ostvarivanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za osobe s invaliditetom bez diskriminacije na osnovu invaliditeta. Predmetna odredba Nacrta zakona nije sačinjena ni u svjetlu preporuke Komiteta Ujedinjenih nacija za prava osoba s invaliditetom iz zaključnih razmatranja o inicijalnom

⁴²³ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 37/2012 i 90/2016.

⁴²⁴ Ž-SA-02-522/19;

izvještaju Bosne i Hercegovine⁴²⁵, kojom je preporučeno da se pojam invaliditeta definiše bez diskriminacije na osnovu uzroka nastanka invaliditeta. Uvidom u Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske iz septembra 2019. godine utvrđeno je da navedene primjedbe nisu prihvaćene, uz obrazloženje da bi usvajanje primjedbi Institucije dovelo do povećanja izdvajanja sredstava iz budžeta Republike Srpske.

Ombudsmeni su u više navrata ukazivali i na probleme u praksi koji su nastali nakon Izmjena i dopuna Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine⁴²⁶ iz 2009. godine.⁴²⁷ Članom 3. navedenih Izmjena i dopuna, osobe s invaliditetom razvrstane su u dvije grupe i to: I grupa s invaliditetom u procentu 100% i II grupa s invaliditetom u procentu 90%. Zavisno kojoj od dvije navedene grupe pripadaju, osobe s invaliditetom ostvaruju prava po osnovu navedenog Zakona. Dakle, usvajanjem Izmjena i dopuna, umjesto dotadašnjih šest grupa, uvedene su samo dvije grupe, pa su samim tim iz prava izvedeni svi korisnici koji imaju procenat invaliditeta manji od 90%, uz izuzetak civilnih žrtava rata koji su nastavili ostvarivati prava i ratnih vojnih invalida kojima su prava priznata na osnovu Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica Federacije Bosne i Hercegovine.⁴²⁸ S druge strane, pripadnici kategorije ratnih vojnih invalida svrstani su u grupe od I do X i prava ostvaruju u svim grupama. Mjesečni iznos lične invalidnine invalida od I do X grupe određuje se u procentu od određene osnovice.

Ombudsmeni su u dosadašnjem radu kontinuirano ukazivali na diskriminaciju na osnovu invaliditeta i to u odnosu na uzrok nastanka invaliditeta.

Primjer: Tokom 2019. godine vršen je monitoring postupka za utvrđivanje diskriminacije koji se vodio u Općinskom sudu u Sarajevu po tužbi građana koji su ukazivali na diskriminaciju na osnovu invaliditeta, jer su usvajanjem gore navedenih Izmjena i dopuna Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine, izvedeni iz prava na ličnu invalidninu, s obzirom na to da im je utvrđen procenat invaliditeta manji od 90%. Općinski sud u Sarajevu donio je presudu broj 65 0 P 699974 18 P od 09.07.2019. godine kojom je usvojen tužbeni zahtjev i utvrđena diskriminacija. Presuda nije pravosnažna, jer je Federalno pravobranilaštvo uložilo žalbu, ali se nastavlja praćenje postupka pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.⁴²⁹ U navedenoj presudi istaknuto je sljedeće: *„Cijeneci sve provedene dokaze koji su predloženi i provedeni od strane tužitelja, a posebno Specijalni izvještaj i preporuke Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH, koja je shodno navedenom Zakonu o zabrani diskriminacije, član 7. centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije, sud je stao na stanovište da su tužitelji uspjeli dokazati osnovanost svog tužbenog zahtjeva, odnosno da je donošenjem Izmjene i dopune spornog člana 18b gdje su umjesto dotadašnjih 6 grupa raspona od 60% - 100%*

⁴²⁵ Izvještaj usvojen na 17. zasjedanju Komiteta (20. mart -12. april 2017. godine).

⁴²⁶ Specijalni izvještaj o pravima lica s invaliditetom, novembar 2010. godine, dostupan na: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2013020406303506bos.pdf

Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2011. godinu, dostupan na:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2013012811550655bos.pdf

Specijalni izvještaj o stanju prava lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, 2018. godina, dostupan na https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2018051809032286bos.pdf

⁴²⁷ Službene novine FBiH, broj 14/2009;

⁴²⁸ Službene novine FBiH, br. 33/2004, 56/2005, 70/2007, 9/2010 i 90/2017;

⁴²⁹ Ž-SA-06-478/19;

invalidnosti za invalide, a u odnosu na civilne žrtve rata čija su prava također regulisana navedenim Zakonom i postupak utvrđivanja, ova lica diskriminisana, odnosno da je došlo do različitog postupanja od strane tužene i to prvenstveno na osnovu načina nastanka invaliditeta, odnosno tretmana socijalne zaštite, socijalne naknade u odnosu na ista, jer je nesporno da se radi o licima s invaliditetom, te da tužena na kojoj je bio teret dokazivanja u ovoj pravnoj stvari, nije dokazala javni interes za miješanje u stečena i ostvarena prava - imovinu tužitelja. Visina tužbenog zahtjeva je određena na osnovu rješenja od Centara za socijalni rad kojima su bile utvrđene mjesečne naknade po osnovu invaliditeta za tužitelje.“

Ombudsmeni su tokom 2019. godine zaprimili žalbe kojima se ukazivalo na nemogućnost ostvarivanja prava na ortopedsko pomagalo - pelene za odrasle osobe.

Primjer: Građani Hercegovačko-neretvanskog kantona i članovi njihovih porodica koji boluju od Alzheimerove bolesti dostavili su Instituciji žalbu u kojoj ističu da im je od 2019. godine uskraćeno pravo na pelene koje su do 2019. godine uredno ostvarivali, te da od navedene bolesti većinom boluju starije osobe. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Hercegovačko-neretvanskog kantona dostavilo je odgovor kojim se potvrđuju navodi iz žalbe i ističe se da je u 2019. godini usvojena Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o obimu korištenja ortopedskih i drugih pomagala koji se mogu propisivati u okviru obaveznog zdravstvenog osiguranja.⁴³⁰ U istom odgovoru je navedeno i sljedeće: *„Međutim, primjenom navedene odluke, evidentno je da je kategoriji osiguranih osoba koja je ranije imala pravo na pelene na osnovu dijagnoze - inkontinencija bez obzira na uzrok, uskraćeno već ranije stečeno pravo na pelene, a što se ne može opravdati smanjenim prilivom novca. Razumljivo je da Zavod zdravstvenog osiguranja Mostar treba voditi računa o racionalnom trošenju novaca, ali nikako da to bude umanjivanje prava za najranjivije kategorije osiguranih osoba, već učinkovitom kontrolom utroška.“*⁴³¹ Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite HNK uputit će prema Vladi HNK izmjenju Liste ortopedskih i drugih pomagala u ovom dijelu, jer ne možemo dopustiti da ionako nizak životni standard ove populacije dodatno bude ugrožen.“

Međutim, isti problem egzistira i u Zeničko-dobojskom kantonu u kojem je izmjenom Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, određeni krug pacijenata izveden iz prava koje su uredno ostvarivali.

Primjer: Instituciji je dostavljena žalba⁴³² kojom se ukazuje na nemogućnost ostvarivanja prava na ortopedsko pomagalo – pelene za odrasle osobe osobi starije životne dobi s organskim poremećajem ličnosti i poremećajem ponašanja, uzrokovanog bolešću, oštećenjem i disfunkcijom mozga, a koja prema nalazu i mišljenju ljekara specijaliste Javne ustanove Dom zdravlja Zenica urinira i defecira bez kontrole nad sfinkterima.

Uprkos činjenici što je specijalista dao preporuku za obezbjeđivanje pelena i da je žaliteljica neometano koristila pravo na ortopedsko pomagalo – pelene, momentom donošenja mišljenja

⁴³⁰ Ž-MO-02-14/19;

⁴³¹ Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Hercegovačko-neretvanskog kantona, akt broj 06-02-39-336/19 od 07.02.2019. godine.

⁴³² Ž-SA-04-1277/19;

Komisije za razmatranje zahtjeva, žaliteljici navedeno pravo nije odobreno jer ne ispunjava uvjete iz Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka.⁴³³ Uvidom u navedenu Odluku utvrđeno je da je krug lica znatno sužen i da osobe starije životne dobi bez obzira na uzrok inkontinencije ne mogu ostvariti ovo pravo ako ne boluju od taksativno navedenih bolesti. Postupak istraživanja je u toku i Ombudsmeni će u narednom periodu donijeti konačnu odluku.

S druge strane, prema dostavljenim žalbama, u Republici Srpskoj postoji problem s kvalitetom pelena za odrasle.

Primjer: Organizacije lica s invaliditetom Grada Doboja u žalbi dostavljenoj Instituciji⁴³⁴ izražavaju nezadovoljstvo kvalitetom pelena koje su odabrane postupkom javne nabavke Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, navodeći da su pelene lošeg kvaliteta, da je propustljivost od jedne kapi, umjesto šest kapi koje su imale pelene koje su ranije koristili, te da kao takve ne služe svojoj namjeni. Također se navodi da imaju pravo na samo jednu vrstu pelena, pri čemu nemaju pravo izbora već su prinuđeni koristiti pelene koje su lošeg kvaliteta. Postupak istraživanja je u toku i Ombudsmeni će u narednom periodu donijeti konačnu odluku.

Ovim putem koristimo priliku da istaknemo činjenicu da je diskriminacija starih lica u Bosni i Hercegovini naširoko prisutna, kao i predrasude koje potječu od pretpostavke da dozna diskriminacija i zanemarivanje starijih predstavlja društvenu normu i da je stoga prihvatljivo. Istovremeno, dozna diskriminacija ograničava potencijal starijih osoba i utječe na njihovo zdravlje i dobrobit, te umanjuje njihov doprinos društvenom, ekonomskom, kulturnom i političkom životu, te je stoga neprihvatljiva u savremenom društvu i predstavlja kršenje prava osoba u starijoj životnoj dobi koji su punopravni građani s istim pravima kao i svi drugi.

9.3. Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni još od 2011. godine ukazuju na nezadovoljstvo građana radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine.⁴³⁵

Institucija je tokom 2014. godine po službenoj dužnosti registrovala predmet⁴³⁶ i izdala Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Federacije Bosne i Hercegovine preporuku da prestane s primjenom Uputstva za primjenu Liste invaliditeta kao apsolutno ništavnog akta i da primjenjuje Listu invaliditeta kao akt koji je na pravnoj snazi i koji je donesen u zakonskoj proceduri od nadležnog organa. Potom je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zaključkom broj 822/2015 od dana 02.07.2015. godine naložila direktoru i Upravnom odboru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja da odmah pristupe usklađivanju Pravilnika o

⁴³³ Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 10/2018.

⁴³⁴ Ž-BL-02-241/19;

⁴³⁵ Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2011. godinu, dostupan na:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2013012811550655bos.pdf

Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2013. godinu, dostupan na:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2014042313584567bos.pdf

⁴³⁶ Ž-SA-02-851/14, P-154/14;

kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i donošenju nove Liste invaliditeta koja će poštovati principe o jedinstvenim kriterijima i nediskriminaciji lica s invaliditetom s obzirom na uzrok nastanka invaliditeta i načela sadržanih u UN Konvenciji o pravima lica s invaliditetom.

S obzirom na to da je Institucija i nakon toga zaprimala žalbe građana na rad Instituta, pitanje njegovog rada je ponovo aktuelizirano 2018. godine otvaranjem novog predmeta po službenoj dužnosti s ciljem provjere realizacije zaključaka Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Institut je dostavio odgovor u kojem se navodi da je tekst novog Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja sačinjen, ali da nisu zaprimljene saglasnosti svih nadležnih ministarstava.⁴³⁷ Iz odgovora dostavljenog Instituciji proizlazi da će Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata dostaviti predmetno mišljenje, nakon što organizacione jedinice ovog Ministarstva daju mišljenje povodom predloženog Pravilnika.⁴³⁸ Federalno ministarstvo finansija nije dalo saglasnost, navodeći da je u informaciji o procjeni stupanja na snagu navedenog Pravilnika istaknuta i potreba za povećanjem broja zaposlenih ljekara-vještaka što za sobom povlači povećanje i ostalih troškova, odnosno povećanje izdvajanja iz budžeta kantonalnih i federalnih ministarstava. Lista invaliditeta koja bi se počela primjenjivati iziskivala bi potrebu za povećanjem budžetskih davanja Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, kao i određenih davanja iz budžeta kantonalnih ministarstava nadležnih za socijalnu politiku.⁴³⁹

Dakle, preporuka Ombudsmena i zaključci Vlade Federacije Bosne i Hercegovine nisu realizovani, na što ukazuju i žalbe zaprimljene u Instituciji tokom 2019. godine,⁴⁴⁰ iz kojih jasno proizlazi da se u pojedinim slučajevima primjenjuje Lista invaliditeta, a u pojedinim slučajevima Uputstvo za primjenu Liste invaliditeta, na koji način se građani izvode iz prava.

Kada je riječ o stanju u Republici Srpskoj, prilikom izrade Specijalnog izvještaja o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini⁴⁴¹ pojedini centri⁴⁴² informisali su Ombudsmene i o problemu u vezi s radom prvostepenih stručnih komisija za ocjenu funkcionalnog stanja odraslih lica i djece u postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite.⁴⁴³

Naime, u smislu važećih podzakonskih propisa, predviđeno je da svaka općina formira prvostepenu stručnu komisiju za utvrđivanje sposobnosti lica i funkcionalnog stanja u postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i prvostepenu stručnu komisiju za procjenu potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju. Iz budžetskih sredstava, općine plaćaju

⁴³⁷ Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, akt broj 01-426/19 od 19.02.2019. godine.

⁴³⁸ Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, akt broj 03-41 3467/2019 od 04.11.2019. godine.

⁴³⁹ Federalno ministarstvo finansija, akt broj 06-02-4-8447/19 od 06.11.2019. godine.

⁴⁴⁰ Ž-SA-02-1330/19, Ž-SA-02-543/19, Ž-SA-02-1316/19;

⁴⁴¹ Izvještaj finaliziran u mjesecu oktobru 2019. godine, prezentovan široj javnosti i preporuke upućene nadležnim organima u novembru mjesecu 2019. godine, dostupan na www.ombudsmen.gov.ba;

⁴⁴² Centri iz Trebinja, Kotor-Varoši i Srpa;

⁴⁴³ Rad i postupak komisija definisan je Pravilnikom o procjeni potreba i usmjeravanja djece i omladine sa smetnjama u razvoju (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 117/2012 i 16/2018) i Pravilnikom o utvrđivanju sposobnosti lica u postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i utvrđivanju funkcionalnog stanja korisnika (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 116/2012, 111/2013 i 9/2017).

komisije, a na pregled odlaze sva lica koja podnesu zahtjeve za ostvarivanje prava na dodatak za pomoć i njegu drugog lica i prava na novčanu pomoć. Nakon ocjene funkcionalnog stanja od strane komisije, nadležni centar rješenjem odlučuje o priznavanju prava, odnosno o nepriznavanju prava.

U praksi se dešavaju problemi jer komisije daju različita mišljenja, posebno u oblasti prava djece – tako npr. dijete oboljelo od dijabetesa u jednoj općini ostvaruje pravo na dodatak za pomoć i njegu drugog lica, a s područja druge općine, s istom dijagnozom ne. Smatraju da bi se ovaj problem mogao riješiti osnivanjem regionalnih komisija (npr. jedna regionalna komisija za više općina). Na ovaj način bi se obezbijedile približno jednake mogućnosti za sve građane i korisnike prava iz socijalne zaštite. Centri za socijalni rad ukazali su i na poteškoće u radu prvostepenih stručnih komisija za procjenu potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju. Ombudsmeni će tokom 2020. godine razmotriti navedene probleme i dalje insistirati na primjeni principa na kojima se zasniva Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom.

9.4. Finansiranje i rad udruženja lica s invaliditetom

U izvještajnom periodu, Institucija je zaprimila nekoliko žalbi kojima se ukazuje na netransparentan način dodjele sredstava iz javnog budžeta, netransparentno trošenje sredstava dodijeljenih od igara na sreću, kao i na pitanje smještaja udruženja u poslovne prostorije.

Primjer: Savez udruženja gluhih i nagluhih Federacije Bosne i Hercegovine obratio se Instituciji⁴⁴⁴ navodeći da jedna od članica Saveza i to Udruženje gluhih i nagluhih Općine Banovići nije u mogućnosti riješiti pitanje prostora za smještaj Udruženja, zbog nespremnosti nadležnih općinskih organa da pronađu adekvatno rješenje problema. Od Institucije je zatraženo uključivanje u predmetni slučaj, nakon čega je Savez informisao Instituciju da su nadležne općinske vlasti preuzele obavezu rješavanja spornog pitanja.

Uspostavljanje jasnih i transparentnih kriterija za dodjelu novčanih sredstava iz budžeta važno je pitanje za rad i funkcionisanje nevladinog sektora. Žalba po kojoj su Ombudsmeni postupali u 2019. godini ukazala je na važnost transparentnog postupka, od samog objavljivanja javnog poziva, pa do faze nadzora i provjere načina utrošenih sredstava.

Primjer: Žalbom razmatranom u Instituciji⁴⁴⁵ ukazuje se na netransparentan način dodjele sredstava iz budžeta Unsko-sanskog kantona udruženjima osoba s invaliditetom s područja Unsko-sanskog kantona. U žalbi je navedeno da je duži period prisutna netransparentna praksa doznačavanja novca iz budžeta Kantona za devet invalidnih udruženja. U žalbi se ističe da finansiranje udruženja osoba s invaliditetom nije sporno, ali je sporno da se finansiraju pojedina udruženja, dok ostala udruženja ne mogu dobiti priliku ni da apliciraju za sredstva iz kantonalnog budžeta jer se postupak dodjele provodi bez javnog poziva. Utvrđeno je da u Unsko-sanskom kantonu postoji problem u vezi s načinom finansiranja rada udruženja osoba s invaliditetom, izvještavanjem o utrošku sredstava doznačenih iz budžeta Unsko-sanskog kantona, nepostojanje jasnih kriterija i uvjeta za finansiranje rada i nedostatak transparentnosti procesa doznačavanja sredstava iz javnog budžeta koji se ponajviše ogleda u neobjavljivanju javnog poziva za dostavu

⁴⁴⁴ Ž-SA-02-452/19;

⁴⁴⁵ Ž-BL-02-233/19;

prijava, a o čemu je Vlada Unsko-sanskog kantona još 2009. godine bila upoznata. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona informisalo je Vladu Unsko-sanskog kantona da su izvještaji koje su udruženja osoba s invaliditetom dostavljala, bili šturi, netransparentni i nejasni, te iz istih nije bilo moguće utvrditi vrijeme nastanka troškova, niti identitet pravne ili fizičke osobe koja je napravila troškove. Nadalje, Ured za reviziju institucija Federacije Bosne i Hercegovine je u Godišnjem revizorskom izvještaju o najvažnijim nalazima i preporukama za 2017/2018. godinu dao mišljenje s rezervom s obrazloženjem da je transfer neprofitnim organizacijama – invalidna udruženja u iznosu 127.500 KM realizovan na netransparentan način i bez primjene jasnih i mjerljivih kriterija. Ombudsmeni su izdali preporuku⁴⁴⁶ premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i ministru zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona, te se u narednom periodu očekuje informacija o mjerama poduzetim s ciljem realizacije preporuke.⁴⁴⁷

Dobra komunikacija i koordinacija aktivnosti na relaciji javni organi-civilni sektor jedan je od ključnih preduvjeta za jačanje demokratskih principa i dijaloga između različitih socijalnih grupa uz princip poštivanja potreba drugih. Takva partnerstva, pored ostvarivanja prava, podrazumijevaju i ispunjavanje određenih obaveza partnerskih strana. Komitet Ujedinjenih nacija je u zaključnim razmatranjima od 12.04.2017. godine izrazio zabrinutost zbog nedostatka transparentnih procedura i zakona u vezi s konsultacijama s organizacijama osoba s invaliditetom, kao i zbog nedostatka strukturirane finansijske podrške i izgradnje kapaciteta tih organizacija, posebno na lokalnom nivou. U vezi s tim, Komitet je preporučio da Bosna i Hercegovina usvoji formalne i transparentne mehanizme za redovne konsultacije s organizacijama osoba s invaliditetom, uključujući i one koje predstavljaju žene i djecu sa smetnjama u razvoju, nagluhe i gluhe osobe, osobe sa psihosocijalnim i/ili intelektualnim teškoćama, u oba entiteta i svim kantonima. Komitet je također preporučio da Bosna i Hercegovina organizacijama osoba s invaliditetom redovno obezbjeđuje dovoljno finansijskih sredstava.⁴⁴⁸

Primjer: Institucija je postupala po žalbi Koordinacionog odbora kantonalnih udruženja i saveza osoba s invaliditetom Unsko-sanskog kantona⁴⁴⁹ kojom je ukazano na nemogućnost održavanja radno-konsultativnog sastanka s predstavnicima Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona, a u vezi s problemom finansiranja udruženja. Ombudsmeni su izdatom preporukom⁴⁵⁰ ukazali premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i ministru zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona na važnost uspostavljanja dijaloga između javnog i civilnog sektora, te su oni pozvani da kontinuirano rade na jačanju saradnje i socijalnog dijaloga s udruženjima osoba s invaliditetom, posebno prilikom izrade propisa i donošenja odluka u vezi s osobama s invaliditetom. Očitovanje na preporuku očekuje se u narednom periodu.

⁴⁴⁶ P-277/19;

⁴⁴⁷ Ured za reviziju institucija Federacije Bosne i Hercegovine, Godišnji revizorski izvještaj o najvažnijim nalazima i preporukama za 2017/2018. godinu, dostupan na:

http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Godisnji_revizorski_izvjestaji/default.aspx?id=9083&langTag=bs-BA

⁴⁴⁸ Zaključna razmatranja na inicijalni izvještaj Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine; http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁴⁹ Ž-SA-02-1293/19;

⁴⁵⁰ P-277/19;

Žalbe dostavljene Instituciji pokazuju da problem ostvarivanja komunikacije s javnim organima, egzistira i u drugim kantonima.

Primjer: Institucija je tokom 2019. godine razmatrala žalbu Saveza udruženja slijepih građana Tuzlanskog kantona⁴⁵¹ u kojoj se navodi da je Savez nekoliko puta upućivao zahtjev za prijem delegacije predsjedniku Skupštine, premijeru Vlade i ministru Ministarstva kulture, sporta i mladih Tuzlanskog kantona. Predmet zahtjeva bila je molba organima vlasti da u okviru svojih ovlaštenja pomognu u „*rješavanju životnog problema slijepih lica u oblasti informisanja koje je osnovno ljudsko pravo.*“ Navedena žalba je u postupku istraživanja i zatraženo je izjašnjenje relevantnih javnih organa.

9.5. Obrazovanje lica s invaliditetom

Član 9. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom obavezuje države potpisnice da poduzmu mjere, s ciljem omogućavanja potpunog sudjelovanja osoba s invaliditetom u svim područjima života. To podrazumijeva identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti građevinama i ostalim otvorenim i zatvorenim prostorima i poduzimanje odgovarajućih mjera radi razvijanja, širenja i praćenja provođenja minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost prostora i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti, osiguravanja da privatna pravna lica koja pružaju prostore, sredstva i usluge otvorene ili namijenjene javnosti, vode računa o svim aspektima pristupačnosti za osobe s invaliditetom, osiguravanje natpisa na Brailleovom pismu i u lako čitljivom i razumljivom obliku u zgradama i drugim prostorima otvorenim za javnost, osiguravanje oblika lične pomoći i posrednika, uključujući vodiče, čitače i tumače znakovnog jezika, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost itd.⁴⁵²

Primjer: Institucija je po službenoj dužnosti, a na osnovu saznanja iz medija, registrovala predmet⁴⁵³ u vezi sa slučajem studentice Pravnog fakulteta u Sarajevu, koja zbog nefunkcionisanja pristupnog lifta, nije mogla *neometano pristupiti zgradi Pravnog fakulteta u Sarajevu i na taj način redovno pratiti nastavu i učestvovati u obrazovnom procesu.* Pravni fakultet i Rektorat Univerziteta u Sarajevu informisali su Instituciju da su poduzeli konkretne mjere za uklanjanje arhitektonske barijere, te je na ulazu Pravnog fakulteta Sarajevu postavljena rampa kao alternativa ulaznim stepenicama. Univerzitet u Sarajevu dostavio je informaciju koja ukazuje na veoma pozitivnu praksu, te u nastavku prenosimo dio odgovora: „*Želimo Vas informisati, da je Univerzitet u Sarajevu izrazio visok stepen senzibiliteta i želi da pomogne svim našim studentima kojima je pomoć potrebna. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu realizovana su dva projekta u ovoj oblasti, koja su za cilj, između ostalog, imala stvaranje pretpostavki za podršku i unapređenje kvalitete obrazovanja studenata s invaliditetom. Načini da se to uradi su: nabavka asistivne*

⁴⁵¹ Ž-BR-02-220/19;

⁴⁵² Pristupačnost podrazumijeva i omogućavanje pristupa obrazovanju i obrazovnim programima. Obrazovni sistem mora biti pristupačan, uključujući i zgrade, informacije i komunikaciju, koja obuhvata nastavni plan i program, obrazovne materijale, nastavne metode, ocjenjivanje, jezičke i usluge podrške. Okruženje učenika s invaliditetom mora biti osmišljeno kako bi podsticalo inkluziju i garantovalo im jednakost tokom trajanja obrazovanja, naprimjer, školski prijevoz, koji bi trebao biti inkluzivan, pristupačan i siguran, voda i sanitarni uvjeti, uključujući higijenske i sanitarne čvorove, školske kafeterije i slično. Osim toga, pristupačnost podrazumijeva da obrazovanje na svim nivoima bude pristupačno za učenike s invaliditetom, preuzeto iz Generalnog komentara UN Komiteta za prava lica s invaliditetom na član 24. Konvencije o pravima lica s invaliditetom, dostupno na:

http://www.myright.ba/uimages/Opsti20komentar20br20420na20clan202420Konvencije20o20pravima20osoba20s20invaliditetom20UN_april_2019.pdf

⁴⁵³ Ž-SA-05-1251/18, P- 284/19;

*tehnologije i pomagala, nabavka literature, formiranje Ureda za podršku obuka akademskog i neakademskog osoblja, saradnja s poslodavcima, objavljivanje vodiča za poslodavce i knjige za obuku akademskog osoblja, itd...Ured je i formalno otvoren dana 02.10.2018. godine kao Ured za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu. Osnovna djelatna orijentacija Ureda je usmjerena ka poboljšanju uvjeta studiranja studenata s invaliditetom, osiguranju uvjeta za zadovoljavanje potreba i uživanje prava, psihološku pomoć, informisanje i obrazovanje studenata, istraživačke aktivnosti, pomoć i podršku pri odabiru studija, unapređenje pristupa obrazovanju, organizaciju i realizaciju obuka za nastavno i nenastavno osoblje, učešće u donošenju i izmjenama zakonskih i podzakonskih akata u vezi s obrazovanjem, stipendiranje studenata, itd.*⁴⁵⁴

S obzirom na to da proces inkluzije osoba s invaliditetom u sistem obrazovanja predstavlja dugotrajan proces, koji obuhvata niz aktera i kontinuirano poduzimanje mjera i praćenje rezultata, Ombudsmeni su u ovom predmetu izdali preporuku premijeru Kantona Sarajevo i rektoru Univerziteta u Sarajevu. Preporuka je usmjerena na to da je potrebno kontinuirano ulagati napore s ciljem nastavka procesa otklanjanja arhitektonskih barijera u obrazovnim institucijama na području Kantona Sarajevo, da se u skladu s nadležnostima pristupi izradi strateških dokumenata o pristupačnosti i inkluzivnom obrazovanju u Kantonu Sarajevo. Također, neophodno je kreirati plan edukacije nastavnog kadra u obrazovnom sistemu o podršci i instrumentima inkluzivnog obrazovanja djece i mladih s invaliditetom, osigurati dostupnost pomagala, podršku u učionicama i obrazovni materijal u prilagođenim oblicima i u pristupačnim formatima za osobe s invaliditetom, budžetom Kantona Sarajevo predvidjeti adekvatna finansijska sredstva za implementaciju naprijed navedenih preporuka Ombudsmena. Odgovor na preporuku još uvijek nije zaprimljen.

Važnost implementiranja inkluzivnog sistema obrazovanja pokazala je i žalba koja se odnosi na ostvarivanje prava na obrazovanje maloljetnog djeteta s posebnim potrebama koje pohađa osnovnu školu.

Primjer: Institucija je tokom 2019. godine razmatrala žalbu roditelja maloljetnog djeteta koje pohađa sedmi razred u JU Prva osnovna škola u Bugojnu i kojem je dijagnosticiran disharmonični razvoj, tremor, nerazvijen govor, oštećenje sluha, odnosno *Hypocausis sensorineuralis bill headitaria*. Tokom pohađanja razredne nastave malodobno dijete se obrazovalo prema programu prilagođenom njegovim mogućnostima i sposobnostima. Međutim, od kada pohađa predmetnu nastavu, nastavni program nije prilagođen njegovim mogućnostima i sposobnostima, pa nastavu pohađa kao djeca koja nemaju posebne obrazovne potrebe, uprkos tome što član 10. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi Srednjobosanskog kantona⁴⁵⁵ propisuje da će se djeca i mladi s posebnim obrazovnim potrebama obrazovati u redovnim školama i prema programima prilagođenim njihovim individualnim potrebama. Prema Pravilniku o odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju i posebnim obrazovnim potrebama u osnovnoj i srednjoj školi⁴⁵⁶ propisana je obaveza škole da djecu s teškoćama u razvoju uključi u jedan od integracijskih oblika. Nakon intervencije Institucije, maloljetno dijete je ostvarilo pravo i podnosilac žalbe je informisao Instituciju da dječak u novoj školskoj godini ima obezbijedenog asistenta u nastavi, da je isti angažman tekao bez problema, što je znatno olakšalo pristup obrazovnom procesu.⁴⁵⁷

⁴⁵⁴ Univerzitet u Sarajevu, akt broj 01-1487-1/18 od 03.12.2018. godine;

⁴⁵⁵ Službene novine SBK, br. 11/2001 i 17/2004;

⁴⁵⁶ Službene novine SBK, broj 13/2006;

⁴⁵⁷ Ž-SA-02-982/17;

Podrška osobama s invaliditetom, ogleda se u spremnosti nadležnih organa da putem različitih afirmativnih mjera, doprinesu izjednačavanju osoba s invaliditetom s ostalim građanima. Putem navedenih mjera, olakšava se pristup i ostvarivanje pojedinih prava (prava iz socijalne zaštite, prava na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i slično). Ombudsmeni ukazuju na pozitivnu praksu Fonda za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine koji putem Javnog poziva, u okviru kojeg je i LOT za podršku školovanju osoba s invaliditetom, olakšavaju pristup obrazovanju osobama s invaliditetom.

Primjer: Udruženje građana oštećenog vida Tuzla dostavilo je Instituciji žalbu⁴⁵⁸ u kojoj navodi da se Udruženju javilo više studenata Univerziteta u Tuzli, koji su ukazali na problem s kojim se susreću prilikom prijave na navedeni javni poziv. Prijave studenata Univerziteta u Tuzli se odbijaju zato što Univerzitet u Tuzli navodno ne uplaćuje Fondu porez u iznosu od 0,5%. Institucija je pribavila informaciju navedenog Univerziteta iz koje je jasno vidljivo da su za tekuću godinu izmirene sve obaveze. Očekuje se i izjašnjenje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine, nakon čega će biti donesena konačna odluka Ombudsmena.

9.6. Dostupnost javnog prevoza

Jedno od načela na kojem se zasniva UN Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, sadržano u članu 3. UN Konvencije, jeste načelo nediskriminacije i pristupačnosti. Član 9. Konvencije predviđa obavezu države potpisnice da poduzme odgovarajuće mjere obezbjeđenja pristupačnosti osobama s invaliditetom, između ostalog i svim građevinama, putevima, prevozu i drugim zatvorenim i otvorenim prostorima.

Kada je riječ o pristupačnosti, osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini suočavaju se s nizom poteškoća, a odlaganje rješavanja problema pristupačnosti svakako otežava unapređenje svih drugih prava osoba s invaliditetom i ostvarivanje principa jednakosti, nediskriminacije i ravnopravnosti.

Komite UN-a za prava osoba s invaliditetom u zaključnim razmatranjima od dana 12.04.2017. godine izrazio je zabrinutost što: “... *ne postoji sveobuhvatna strategija pristupačnosti niti zakoni s efektivnim sankcijama koji bi bili usklađeni na svim nivoima, te što je navedeno da većina javnih zgrada i ustanova, s posebnim osvrtom na one koji pružaju besplatnu pravnu pomoć i/ili, posebno, usluge za osobe s invaliditetom, kao i javni prevoz, nisu pristupačni...*”⁴⁵⁹

Navedeni stav UN Komiteta potvrđuje i žalba razmatrana u Instituciji koja se odnosi na izdavanje taksi licence za prevoz osoba s invaliditetom.

Primjer: Žalitelj je dostavio žalbu⁴⁶⁰ u kojoj navodi da mu nije mogla biti izdata taksi licenca za prevoz osoba s invaliditetom jer zakonski propisi ne poznaju taksi licencu za prijevoz osoba s

⁴⁵⁸ Ž-SA-02-1206/19;

⁴⁵⁹ Zaključni komentari dostupni na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁶⁰ Ž-SA-02-1269/16, P-283/19 da odmah po prijemu preporuke poduzmu konkretne mjere s ciljem obezbjeđenja dostupnosti i pristupačnosti javnog prevoza svim licima s invaliditetom, da se obezbijedi adekvatan broj vozila javnog

invaliditetom. Shodno tome, u Kantonu Sarajevo nije adekvatno regulisano pitanje javnog prijevoza osoba s invaliditetom. Prema informaciji Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo, Federalnom ministarstvu saobraćaja i komunikacija upućena je inicijativa za dopunu Zakona o cestovnom prijevozu Federacije BiH, dopunu Pravilnika o tehničko-eksploatacionim uvjetima za vozila kojima se obavljaju pojedine vrste prijevoza i dopunu Pravilnika o licenci za obavljanje javnog prijevoza u cestovnom saobraćaju⁴⁶¹, koju je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo podržalo i dalo saglasnost na prijedlog radnog materijala: „Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o cestovnom prijevozu Federacije Bosne i Hercegovine. Uvažavajući dosadašnje napore da se predmetno pitanje riješi na adekvatan način, ali smatrajući da je neophodno efikasnije postupanje nadležnih organa, Ombudsmeni su izdali preporuku Federalnom ministarstvu saobraćaja i komunikacija, predsjedavajućem Zastupničkog doma i predsjedavajućem Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Problem postoji i u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, što pokazuju i druge žalbe zaprimljene u Instituciji.

Primjer: U žalbi dostavljenoj Instituciji⁴⁶² ukazuje se da žalitelj kao gluhonijema osoba nema pravo na besplatnu kartu, niti na umanjeni iznos za kupovinu dnevnih, mjesečnih karti za javni prevoz na području Brčko Distrikta BiH. Također, navodi se da su mu i supruga i dijete gluhonijeme osobe i s obzirom na zdravstveno stanje djeteta potrebno je često korištenje javnog prijevoza, a inače su slabog imovinskog stanja. Na traženje Institucije pribavljeno je izjašnjenje prevoznika koji u odgovoru navodi da: *„Pri kupnji dnevnih i mjesečnih karti invalidne osobe nemaju popust na osnovu invaliditeta. Kao društveno odgovorno preduzeće u skladu s našim mogućnostima odobravamo popuste i besplatne karte za prevoz samo članovima udruženja invalidnih osoba, na osnovu zahtjeva udruženja.“*

Dakle, osobe s invaliditetom mogu ostvariti popust samo ako su članovi određenog udruženja, pri čemu treba imati u vidu činjenicu da nisu sve osobe s invaliditetom ujedno i članovi udruženja, te se navedene pogodnosti trebaju pružati spram činjenice postojanja invaliditeta, a ne spram članstva u udruženjima.

prevoza, odnosno adekvatan broj licenci za vršenje taksi prevoza za lica s invaliditetom, da u proces izmjena i dopuna relevantnih zakonskih propisa uključi udruženja lica s invaliditetom, i to u proces konsultacija, a sve s ciljem boljeg sagledavanja problema i potencijalnih rješenja koja će u najvećoj mogućoj mjeri doprinijeti unapređenju položaja lica s invaliditetom.

⁴⁶¹ Službene novine Federacije BiH, br. 65/2006, 18/2008 i 56/2010.

⁴⁶² Ž-BR-02-33/19;

X. DISKRIMINACIJA

Princip ravnopravnosti i nediskriminacije dio je svih međunarodnih ugovora i deklaracija o ljudskim pravima, kao i Ustava Bosne i Hercegovine (član II, stav 4), ustava entiteta – Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i ustava svih deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, a značaj Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini je nemjerljiv.

Zakonom je definisan pravni i institucionalni okvir za borbu protiv diskriminacije u Bosni i Hercegovini, a Instituciji je povjeren status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije”. Shodno članu 7. stav (2) tačka f Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine Ombudsmeni su obavezni sačiniti i podnijeti godišnji izvještaj o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koji predstavlja prikaz aktivnosti Institucije ombudsmena za 2019. godinu i u kojem se ukazuje na trendove i pojave raznih oblika diskriminacije s kojima se građani suočavaju.

Važni pomoci u implementaciji Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini su napravljeni, ali ključni mehanizmi i institucionalni akteri još uvijek se suočavaju s brojnim izazovima i problemima.

Izmjenama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini iz 2016. godine⁴⁶³ unaprijeđen je zakonski okvir za zaštitu od diskriminacije, a predviđena je i znatno veća uloga Ombudsmena u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite koja se ogleda u informisanju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije (član 7. stav 2 tačka l Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini).

Iako je Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini još 2009. godine, dakle i prije izmjena (član 7. stav 5), predviđena obaveza postojanja posebne budžetske stavke za rad Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije, ta odredba do danas, odnosno niti deset godina nakon propisivanja zakonske obaveze, nije implementirana.

Ograničavanje finansijskih i kadrovskih kapaciteta Odjela nije značajnije utjecalo na rad po pojedinačnim žalbama građana, što predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava, ali je u određenoj mjeri ograničilo vršenje drugih zakonom povjerenih nadležnosti, kao što je proaktivno i preventivno djelovanje u odnosu na pojave diskriminacije.

Međutim, usprkos navedenom tokom 2019. godine predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije, ali i ostali zaposleni pravници u Instituciji, koji su, u prethodnom periodu⁴⁶⁴ imali priliku za stručno usavršavanje putem radionica i online edukacija na temu zaštite od diskriminacije, održali su, u saradnji s Misijom OSCE-a za Bosnu i Hercegovinu trening o primjeni Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kao i pravnoj osnovi djelovanja i načina

⁴⁶³ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 66/2016.

⁴⁶⁴ Edukacije za zaposlene u Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine provedene su u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ koja je dio zajedničkog programa saradnje Evropske Unije i Vijeća Evrope „Horizontalni instrument podrške Zapadnom Balkanu i Turskoj“, finansiranog od strane Evropske unije i Vijeća Evrope.

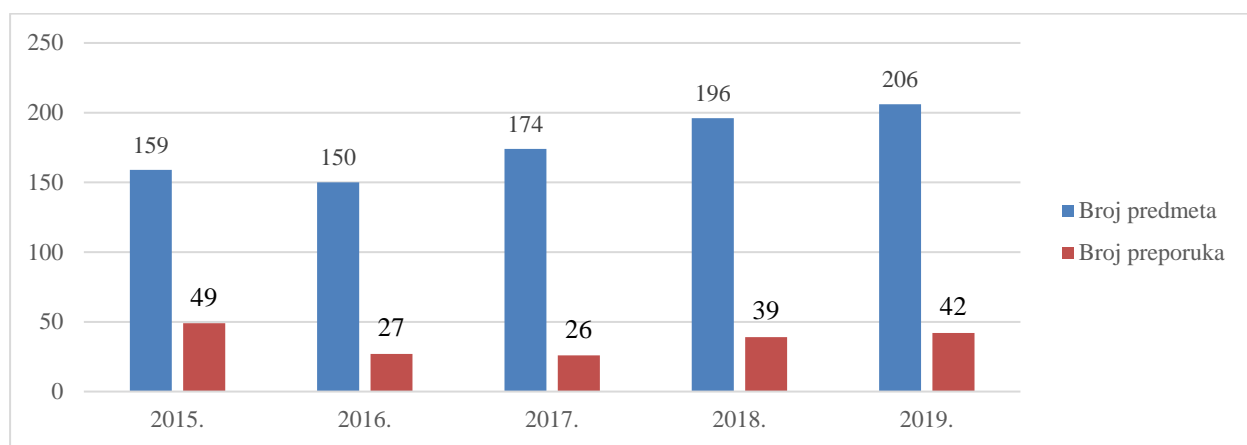
rada Institucije za predstavnike javnih institucija i državne službenike u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine⁴⁶⁵, a ista edukacija sprovedena je i za državne službenike i predstavnike javnih vlasti u Kantonu 10.⁴⁶⁶ Također, u okviru pilot-projekta „Uključivanje LGBTIQI pitanja u pristupima otvorene vlasti u Bosni i Hercegovini“ predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije održali su radionicu⁴⁶⁷ na temu *Predstavljanje glavnih nalaza Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine: koji su to izazovi?*

10.1. Pregled stanja - poređenje u odnosu na prethodni period

U Instituciji je tokom 2019. godine registrovano ukupno 206 predmeta u kojima su građani ukazivali na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, što je za dva predmeta manje nego u 2018. godini. U Područnoj kancelariji u Sarajevu zaprimljene su 124 žalbe, u sjedištu Institucije u Banjoj Luci - 66, u područnim kancelarijama u Mostaru i Brčkom - po šest žalbi i četiri žalbe u Terenskoj kancelariji u Livnu.

Izdate su ukupno 42 preporuke, od čega je sedam realizovano, u 16 slučajeva preporuka nije realizovana, u tri slučaja je ostvarena saradnja s označenim odgovornim organom, a za 16 preporuka odgovor nije zaprimljen.

U nastavku dajemo uporedni pregled zaprimljenih žalbi i broja izdatih preporuka za period od 2015-2019. godine:

Najveći broj žalbi u izvještajnom periodu odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu - 52, zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu etničke pripadnosti - osam, šest žalbi na diskriminaciju na osnovu članstva u sindikatu, pet žalbi na diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije, po četiri žalbe na diskriminaciju na osnovu jezika, nacionalnog ili socijalnog porijekla, društvenog položaja ili spola, po tri žalbe na diskriminaciju na osnovu vjere, govora mržnje i uznemiravanja, po dvije žalbe na diskriminaciju na osnovu obrazovanja i invaliditeta i po jedna žalba na osnovu političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, rodnog identiteta, starosne dobi i segregacije.

⁴⁶⁵ Održano dana 26.03.2019. godine i 03.12.2019. godine u Brčkom.

⁴⁶⁶ Održano dana 19.11.2019. godine u Livnu.

⁴⁶⁷ Održano dana 08.10.2019. godine na Jahorini.

Kao i prethodnih godina zaprimljena su 94 predmeta u kojima stranke nisu precizirale osnovu diskriminacije, što je posljedica odredbe članu 2. ZZD koji taksativno navodi zabranjene osnove diskriminacije, te kao osnovu diskriminacije predviđa i „svaku drugu okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života“.

Neophodno je istaknuti da se rad Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije ne može posmatrati samo s aspekta broja zaprimljenih predmeta i u vezi s tim izdatih preporuka.

Postupak po žalbi pred Ombudsmenima je besplatan, nije uvjetovan formalnostima, ne zahtijeva pomoć advokata i stoga se većina građana u prvom redu obraća Ombudsmenima, pa tek u nekom narednom koraku odlučuje se pokrenuti postupak pred nadležnim sudom.

Analiza žalbi u Instituciji pokazuje generalno nerazumijevanje pojma diskriminacije (tako da većina građana Bosne i Hercegovine svaku nepravdu klasificira kao diskriminaciju), slabo poznavanje relevantnih zakona i institucija, nedovoljnu upućenost potencijalnih žrtava diskriminacije u njihova prava i načine ostvarivanja istih, složenost predmeta, te u vezi s tim rad sa strankama, pružanje usmenih savjeta, potrebu uređenja/dopune, a što zahtijeva dodatni angažman pravnika, značajan segment rada zaposlenih u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije ostaje nevidljiv javnosti i relevantnim organizacijama civilnog društva koje prate rad Institucije i Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije.

10.2. Obezbjedenje efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije

Kao centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, Institucija je ovlaštena da u okviru svojih nadležnosti predlaže rješenja označenim odgovornim stranama koja imaju za cilj obezbijediti jednako postupanje. Povećanje konkurentnosti, organizacione promjene, recesija, kretanja na tržištu rada i nesigurnost radnih mjesta reflektuju se na pogoršanje uvjeta rada i sve izraženija opterećenja zaposlenih. Faktori kao socijalno i fizičko izoliranje, nedostatak komunikacije, loša komunikacija s nadređenima, niski nivoi podrške u rješavanju problema, nedostatak ili pretjerivanje u unapređivanju...mogu predstavljati neka od obilježja rada, ali moguće izvore stresa, što u konačnici može dovesti do mobinga i nejednakog tretmana. Ombudsmeni smatraju da su organi za upravljanje ljudskim resursima odgovorni za poduzimanje adekvatnih mjera kojim će se spriječiti pojava faktora koji izazivaju radni stres. Adekvatno ulaganje u prevenciju i saniranje narušenih međuljudskih odnosa imalo bi brojne prednosti kako za radnu organizaciju, tako i za zaposlenike i korisnike usluga.

Kroz rad na predmetima⁴⁶⁸ u prethodnih nekoliko godina, kao i u 2019. godini, zapaženo je da postoji veliki broj predmeta u kojima stranke ističu da su izložene diskriminaciji, a po provedenom postupku istrage uočeno je da nadležni organi nisu postupili shodno odredbi člana 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini koji propisuje obavezu usaglašavanja ostalih propisa s ovim Zakonom, te je u vezi s tim uočeno je da je u većini slučajeva izostala implementacija člana 24. stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini koji propisuje obavezu svih javnih tijela te ostalih pravnih osoba da u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte,

⁴⁶⁸ Ž-SA-06-551/18 i Ž-SA-06-512/18;

regulišu načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije. U takvim slučajevima Ombudsmeni su izdavali preporuke nadležnim tijelima da postupe u skladu s naprijed navedenom odredbom.

Implementacija navedene odredbe značajno bi unaprijedila rad javnih tijela i pravnih osoba u smislu kreiranja uvjeta rada i radnog okruženja slobodnog od diskriminacije, s tačno utvrđenim pravilima i načinom postupanja u slučaju pojave bilo kojeg oblika diskriminacije, ali i nametnula bi se obaveza zaposlenima da u svom radu promovišu i primjenjuju principe jednakih mogućnosti i sprečavanja bilo kojeg oblika diskriminacije kako prema radnim kolegama, tako i prema korisnicima usluga. Ombudsmeni ističu da su u nastavku ovog poglavlja istaknuti brojni primjeri preporuka u kojima se nadležnim tijelima ukazuje na obavezu implementacije predmetne odredbe Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, te usljed ekonomičnosti ne nalaze neophodnim iste primjere isticati posebno u okviru ovog poglavlja.

10.3. Politika nulte tolerancije prema djelima seksualnog i uznemiravanja na osnovu spola

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na vanrednoj telefonskoj sjednici održanoj dana 16.10.2019. godine, na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, usvojilo je Informaciju o mehanizmima za efikasnu prevenciju i zaštitu od uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine, s Vodičem za poduzimanje efikasnih mjera za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine.

Ministarstva i samostalne upravne organizacije bi do kraja 2020. godine trebale poduzeti efikasne mjere za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine, te će usvojiti i objaviti odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog i uznemiravanja na osnovu spola. Do kraja 2020. rukovodioci institucija Bosne i Hercegovine trebali bi imenovati savjetnike/savjetnice za prevenciju uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu. Agencija za ravnopravnost spolova do kraja 2021. godine trebala bi Vijeću ministara BiH dostaviti izvještaj o provođenju ovih aktivnosti.

Ombudsmen nije konsultovan tokom ovog procesa, te ostaje da se vidi na koji način će ova politika biti implementirana u praksi.

10.4. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja

10.4.1. Mobing

Članom 4. stav 3 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁴⁶⁹ predviđeno je da je „*mobing oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje radnji*

⁴⁶⁹ Sl. glasnik BiH, br: 59/09 i 66/16;

koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uvjeta ili profesionalnog statusa zaposlenog“.

Specifičnost mobinga ogleda se u činjenici da on predstavlja poseban oblik diskriminacije za čije postojanje nije potrebno postojanje bilo koje zabranjene osnove. Dodatni element koji je nužan za postojanje radnje mobinga jeste ponavljanje radnji mobinga, odnosno njihovo vršenje u dužem periodu. Ponavljanje radnji podrazumijeva postojanje vremenskog kontinuiteta.⁴⁷⁰ Zakonom nije utvrđeno o kojem vremenskom periodu se radi, te stoga Ombudsmeni posebno cijene da li se radilo o više od jedne radnje koja može imati ponižavajući efekat koji se dešava u nekom vremenskom kontinuitetu.

Činjenica je da ima puno građana koji su danas izloženi mobingu, ali se ne obraćaju Instituciji ombudsmena niti traže sudsku zaštitu iz straha da bi u tom slučaju mogli ostati bez posla. Žrtve mobinga su također izložene stresu jer mobing ostavlja posljedice po njihovo zdravlje, a uz žalbu Instituciji ombudsmena često se prilažu mišljenja psihologa, psihijataru ili drugih stručnih osoba. Olakšavajuća okolnost za žrtvu mobinga ogleda se u činjenici da je teret dokazivanja na navodnom prekršiocu. U praksi, prekršilac je osoba na poziciji moći u odnosu na žrtvu i čini sve kako bi opovrgao postojanje mobinga, pozivajući se na svoja prava koja proizlaze iz raznih internih i općih akata. Slično kao i u prethodnom izvještajnom periodu, građani su se Instituciji ombudsmena najčešće obraćali zbog neprijateljskog okruženja na radnom mjestu, vrijeđanja i omalovažavanja od strane nadređenih, sprečavanja napredovanja u službi, selektivnog i nepotpunog ostvarivanja prava iz radnog odnosa u pogledu korištenja godišnjeg odmora, prava na stručno usavršavanje i naknade za rad. Najčešće prijavljivani oblik mobinga je tzv. vertikalni mobing koji postoji kada pretpostavljeni zlostavlja jednog određenog radnika, dok se znatno manji broj žalbi odnosi na horizontalni mobing, tj. mobing između radnika na jednakom položaju u hijerarhijskoj ljestvici.

U svakom slučaju, cilj mobinga je da se zaposleni prisile da napuste radno mjesto i tako ekonomski još više degradiraju. Označeni odgovorni organi u svojim izjašnjenjima Instituciji ombudsmena ističu da su navodi podnosioca žalbi neistiniti, da se poslovi ponekad obavljaju u promijenjenim uvjetima zbog specifičnosti radnih procesa...usljed čega su žalbeni navodi i izjašnjenja označene odgovorne strane suprotstavljena, a usljed nedostatka mehanizama provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuju: ispitivanje svjedoka, vještačenja...određene činjenice se ne mogu utvrditi. U takvim slučajevima Ombudsmeni nastoje sve sporne činjenice razjasniti u direktnom (i međusobnom) kontaktu sa strankama.

Primjer: Ombudsmeni su tokom 2019. godine primili više žalbi⁴⁷¹ radnika Gender centra Vlade Republike Srpske povodom navoda da su žrtve mobinga od strane direktorice. Ombudsmeni su nakon postupka istraživanja izdali preporuku⁴⁷² predsjedniku Vlade Republike Srpske.

⁴⁷⁰ Ima i mišljenja pojedinih stručnjaka da uvjet ponavljanja, odnosno kontinuitet radnji mobinga nije nužan u svakom konkretnom slučaju, s obzirom na to da se mobing može izvršiti i samo jednom radnjom, pod uvjetom da je efekat te radnje dugoročan.

⁴⁷¹ Ž-BL-06-28/19;

⁴⁷² P-194/19 od 28.08.2019. godine

Primjer: U žalbi⁴⁷³ izjavljenoj Ombudsmenima žaliteljica ukazuje na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini od strane direktora Srednje škole “Tin Ujević” iz Glamoča, tako da ju je svojim postupanjima diskriminisao, ucjenjivao, verbalno napadao i zastrašivao, a sve s ciljem da se povuče i odustane od podnesene prijave po objavljenom konkursu za radno mjesto sekretara škole. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku⁴⁷⁴ direktoru Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč. Preporuka je djelimično ispoštovana.⁴⁷⁵

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁷⁶ u kojoj su navodi ukazivali na povredu odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini u smislu mobinga od strane šefa slastičarne u Odsjeku za ugostiteljstvo u Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni su uputili preporuku⁴⁷⁷ Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su dana 15.03.2019. godine zaprimili odgovor na preporuku od Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine u aktu broj 05/II-50-1-134-15/18, u kojem se navodi da je dana 12.03.2019. godine donesen *Pravilnik o zabrani diskriminacije u Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine*.

10.4.2. Diskriminacija na osnovu starosne dobi

Zaštićeno područje dobi odnosi se isključivo na različito postupanje ili uživanje prava, zasnovano na dobi žrtve. Iako starosna diskriminacija ne potpada pod pravni okvir posebnog prava u Evropskoj konvenciji o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (za razliku od vjeroispovijesti ili spolnog usmjerenja), problematika dobne diskriminacije javlja se u kontekstu različitih prava. Kao takvu, Evropski sud za ljudska prava u Strasbourgu je, kao i u drugim područjima, presudio u predmetima čije su činjenice ukazivale na dobnu diskriminaciju, zapravo bez analiziranja slučaja po tom pitanju osobito u vezi s postupanjem prema djeci u sastavu kaznenog prava. Evropski sud za ljudska prava je zaključio da „dob“ spada u „drugu okolnost“⁴⁷⁸.

Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini starosna dob predviđena je kao zabranjena osnova diskriminacije, shodno članu 2. stav 1.

⁴⁷³ Ž-LI-06-277/18;

⁴⁷⁴ Preporuka broj P-108/19 od 15.04.2019. godine.

⁴⁷⁵ U odgovoru na preporuku akt broj 07-01-38-101/19 od 16.05.2019. godine direktor je istaknuo: „Navodite u Vašoj preporuci da prestanem sa svim radnjama prema zaposlenicima koja imaju obilježja mobinga. Stoga pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da prema zaposlenicima niti sam vršio, niti ću vršiti radnje koje imaju obilježja mobinga. Što se tiče žaliteljice NN napominjem da ista nije kod nas uposlena po bilo kojoj osnovi, niti imamo bilo kakve kontakte službene prirode od dana 20. studenog 2018. godine. Vaša preporuka pod rednim brojem 2. u kojoj napominjete da se izvrši implementacija člana 24. stav 4 Zakona o diskriminaciji FBiH prema kojem su sva javna tijela dužna da u svoje opće ili posebne pravne akte reguliše načela i principe jednakog postupanja, obavještavamo Vas da smo poduzeli sljedeće. Provjerom u Statutu škole na stranici 3, član 8. stav 4 stoji: „U školi ne smije biti diskriminacije učenika, nastavnika i drugih zaposlenika zbog njihovih vjerskih, rasnih, nacionalnih, spolnih, te kulturoloških posebnosti.“ Također su u Etičkom kodeksu Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč implementirana načela jednakosti i pravednosti, načelo profesionalnosti i mirnog suživota u Školi. Provodit ćemo i druge aktivnosti u vezi s članom 24. stav 4 u skladu s preporukama i uputstvima Ministarstva nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10.“

⁴⁷⁶ Ž-SA-06-172/18;

⁴⁷⁷ Preporuka broj P-33/19 od 14.02.2019. godine.

⁴⁷⁸ ESLJP, Schwizgebel protiv Švicarske (br. 25762/07), 10. juna 2010. godine.

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su razmatrali više žalbi u kojima je ukazivano na diskriminaciju na osnovu starosne dobi, a u nastavku teksta dati su primjeri žalbi.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁴⁷⁹ navodi da se prijavila na javni poziv za prijavu kandidata za Grant za samozapošljavanje u 2018. godini⁴⁸⁰, koji je raspisan na osnovu Odluke o kriterijima za samozapošljavanje, broj 01-01-6-3096/18 od 24.04.2018. godine na području Općine Jajce. Nakon što je objavljena preliminarna lista u kojoj je navedeno da podnositeljica žalbe ne ispunjava uvjete javnog poziva zbog starosne dobi, u ostavljenom roku je uložila žalbu općinskom načelniku. U žalbi je između ostalog navela: *“...U članu 2. te Odluke stoji: “Kandidat koji ne ispunjava jedan od općih uvjeta bit će diskvalifikovan.” Uvidom u moju prijavu i priloženu dokumentaciju, moguće je utvrditi da su svi opći uvjeti u potpunosti ispunjeni, te da starosna granica nije postavljena kao opći uvjet, ni u Odluci OV, niti u javnom pozivu...”* Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su uputili preporuku⁴⁸¹ Općini Jajce. Preporuka je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁸² u kojoj je ukazivano na povrede odredbi Zakona o zabrani diskriminacije, odnosno diskriminaciju na osnovu dobi u postupku po Javnom konkursu za izbor policijskih službenika u činu „policajac“ i „mlađi inspektor“ u Federalnoj upravi policije, broj 09-19/1-34-2-527, od 12.12.2017. godine. Tokom istražnog postupka utvrđeno je da podzakonski akt Federalne uprave policije *“Kriterij o metodi, načinu i sistemu bodovanja, testiranja kandidata i provjeri fizičke sposobnosti”* ima manjkavosti tako da nije usklađen s izmjenama Zakona o policijskim službenicima kojima je određen izuzetak u smislu omogućavanja prijavljivanja i kandidata preko 35 godina, jer bez odredbi u podzakonskom aktu *“Kriterij o metodi, načinu i sistemu bodovanja, testiranja kandidata i provjeri fizičke sposobnosti”* kojima će biti određene norme prilagođene kandidatima starijim od 35 godina, ovim kandidatima se daje samo formalna mogućnost prijave na konkurs, ali ne i realna mogućnost učešća do kraja konkursne procedure i da budu konkurentni u skladu s principom pravičnosti. Po provedenom istražnom postupku upućena je preporuka⁴⁸³ direktoru Federalne uprave policije. Preporuka je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmenima su se i u ovom izvještajnom periodu obraćali građani⁴⁸⁴ sa žalbama u kojima je ukazivano na diskriminaciju zbog preferencijalnog tretmana određenih grupa kod ostvarivanja prava na rad u Tuzlanskom kantonu. Predmetni problem datira iz 2014. godine kada je zaprimljeno više žalbi koje su se odnosile na Zakon o dopunskim pravima boraca i članova njihovih porodica Tuzlanskog kantona⁴⁸⁵ i Pravilnik o uvjetima, kriterijima i postupku zapošljavanja u javnim ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja na području Tuzlanskog kantona.⁴⁸⁶ Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmeni su izdali preporuku.⁴⁸⁷ S obzirom na to da predmetna preporuka nije ispoštovana, a problem je ponovno aktueliziran u praksi⁴⁸⁸ dana

⁴⁷⁹ Ž-SA-06-866/18;

⁴⁸⁰ Grant broj 02-14-3539/18 od 28.05.2018. godine.

⁴⁸¹ Preporuka broj P-30/19 od 12.02.2019. godine.

⁴⁸² Ž-SA-04-798/18;

⁴⁸³ Preporuka broj P-106/19 od 24.04.2019. godine.

⁴⁸⁴ Ž-BL-06-481/19;

⁴⁸⁵ Službene novine TK, br. 03/2007 i 05/2014;

⁴⁸⁶ Broj 10/1-02-28915/14, od 02.12.2014. godine.

⁴⁸⁷ Preporuka broj P-100/15 od 22.04.2015. godine.

⁴⁸⁸ Prema saznanjima Institucije Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta donijelo je novi Pravilnik o uvjetima, kriterijima i postupku zapošljavanja u javnim ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja na području Tuzlanskog kantona, broj 10/1-34-018011-2/15, od 31.07.2015. godine. Uvidom u Pravilnik, broj 10/1-34-018011-

05.07.2019. godine je od Skupštine Tuzlanskog kantona i Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona ponovo je zatraženo da razmotre preporuku Ombudsmena broj P-100/15.

10.4.3. Viktimizacija

Viktimizacija, kao oblik diskriminacije, zabranjena je i predstavlja svaki oblik nepovoljnog postupanja prema osobama koje su u dobroj namjeri prijavile ili namjeravaju prijaviti diskriminaciju, prisustvovala ili svjedočile diskriminaciji, odbile nalog za diskriminatornim postupanjem, na bilo koji način učestvovala u postupku za zaštitu od diskriminacije, pružile ili imale namjeru ponuditi informacije ili dokumente potrebne u postupku zaštite od diskriminacije ili o diskriminatornom postupanju informisale javnost.⁴⁸⁹

Ombudsmeni ističu da se osoba koja se žali zbog diskriminacije mora osjećati sigurno, bez straha da će ostati bez posla ili da će biti dovedena u nepovoljnu situaciju. Izuzetno je teško suprotstaviti se diskriminaciji, potrebna je snaga i odlučnost kako bismo se pozvali na pravo na jednako postupanje, a učinkovita zaštita od viktimizacije jedna je od ključnih garancija svih antidiskriminacijskih zakonskih propisa.

U smislu Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, ne smatraju se viktimizacijom posljedice koje osobe trpe zbog pokretanja postupaka u pogledu kršenja nekih drugih prava (naprimjer, postupci prijave korupcije, obraćanja inspekciji, žalbe u upravnom postupku, podnošenje tužbi sudu i slično, a koji nisu vezani za neki oblik diskriminacije, odnosno nisu obuhvaćeni Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine).

Primjer: U izvještajnom periodu Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁹⁰ u kojoj je kao odgovorna strana označena Centralna banka Bosne i Hercegovine. Podnosilac žalbe navodi da se između ostalog obraća Ombudsmenima povodom pokretanja disciplinskog postupka rješenjem guvernera Centralne banke Bosne i Hercegovine⁴⁹¹, kojim se kao jedna od težih povreda radne dužnosti navodi podnošenje žalbe Instituciji.⁴⁹² Ombudsmeni su uputili preporuku⁴⁹³ guverneru Centralne banke Bosne i Hercegovine. Preporuka je ispoštovana i doneseno je rješenje o proglašenju ništavnom tačke 3. rješenja o pokretanju disciplinskog postupka.

2/15, od 31.07.2015. godine može se konstatovati da je članovima 6. i 9. i dalje predviđeno davanje bodova na osnovu pripadnosti boračkoj populaciji, s tim da se sada predviđa i bodovanje na osnovu radne obaveze. Nadalje članom 20. stav (11) je i dalje predviđeno da *“Izuzetno od stava (6)⁴⁸⁸ direktor na obrazloženi zahtjev, uz saglasnost Ministarstva, može primiti lica iz Zakona o dopunskim pravima boraca i članovima njihovih porodica...”* Slijedom prethodno navedenog može se zaključiti da nije ispoštovana preporuka Ombudsmena P-100/15, u kojoj je zauzet „stav da se prednost kategorijama izričito spomenutim Zakonom i Pravilnikom može dati, ali isključivo pod jednakim uvjetima u odnosu na ostale kandidate, te bi pravičnije rješenje bilo da se u slučaju istog broja bodova prednost daje kandidatima, koji spadaju u kategorije iz gore navedenih zakonskih i podzakonskih akata“, odnosno preporuka „Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona da revidira Pravilnik o kriterijima za prijem zaposlenika u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Tuzlanskog kantona, prema principu davanja prednosti navedenim kategorijama u slučaju istog broja bodova podrobnije obrazloženim u ovoj preporuci.“

⁴⁸⁹ Član 18. Zakona o zabrani diskriminacije.

⁴⁹⁰ Ž-SA-06-9/19;

⁴⁹¹ Rješenje broj 104-18-2-3005-1/18, od 18.12.2018. godine.

⁴⁹² Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-04-749/18, a odnosi se na Javni oglas za prijem rukovodioca Odjeljenja za sisteme sigurnosti.

⁴⁹³ Preporuka broj P-113/19 od 10.05.2019. godine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁹⁴ u kojoj je kao odgovornu stranu žalbe označila Intesa Sanpaolo banku d.d. Bosne i Hercegovine, a obratila se zbog kršenja prava iz radnog odnosa, diskriminacije i mobinga od strane Intesa Sanpaolo banke d.d. Bosne i Hercegovine, te je istaknula da je dana 14.08.2018. godine na svoju kućnu adresu zaprimila odluku o otkazu ugovora o radu s ponudom izmijenjenog ugovora o radu i novi ugovor o radu za vrijeme dok je bila na bolovanju zbog visokorizične trudnoće. Po provedenom istražnom postupku⁴⁹⁵ upućena je preporuka⁴⁹⁶ Intesa Sanpaolo banci d.d. Bosna i Hercegovina. Zaprimljeno je izjašnjenje na preporuku⁴⁹⁷ u kojem se navodi da je: „*klijent pomno proučio predmetnu preporuku. Međutim, kako se trenutno čeka zakazivanje pripremnog ročišta u predmetu koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu, te kako u ovom momentu ne postoji pravosnažna odluka suda koja našem klijentu nameće obavezu postupanja, to smatramo da se trenutno nisu stekli uvjeti za postupanje po preporuci....*”

10.4.4. Diskriminacija na osnovu upotrebe jezika i pisma

Kao i prethodnih godina Ombudsmeni su postupali po predmetima u kojima su stranke ukazivale da su diskriminirane u upotrebi maternjeg jezika i pisma.

Ombudsmeni ističu da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbu kojom se eksplicitno reguliše pitanje upotrebe službenih jezika, odnosno službenog pisma u Bosni i Hercegovini. Ustav Republike Srpske predviđa da su službeni jezici u Republici Srpskoj jezik srpskog, jezik hrvatskog i jezik bošnjačkog naroda, a službena pisma ćirilica i latinica. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Statut Brčko Distrikta BiH predviđaju da su službeni jezici u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno Brčko Distriktu BiH hrvatski, bosanski i srpski jezik, dok su službena pisma ćirilica i latinica. Sveobuhvatna analiza zakonodavstva kojim se u Federaciji Bosne i Hercegovine, tačnije po kantonima, reguliše pitanje službenih jezika i pisma dostupna je u Specijalnom izvještaju o upotrebi službenih jezika i pisma u Bosni i Hercegovini.⁴⁹⁸

Sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine imaju pravo koristiti se nekim od službenih jezika, odnosno službenog pisma, pri čemu se termin “korištenje” ne može usko posmatrati i kao takav ne garantuje samo građanima pravo da govore i pišu na jednom od tri službena jezika i pisma, već obuhvata i pravo da informacije koje primaju budu na njihovom jeziku, da zvanični dokumenti, obrasci budu dostupni na sve tri jezičke varijante...odnosno da koriste svoj maternji jezikom u svim aspektima života, a što se odnosi i na štampanje i izdavanje zvaničnih dokumenata i obrazaca.

⁴⁹⁴ Ž-SA-06-908/19;

⁴⁹⁵ Utvrđeno je da je poslodavac Intesa Sanpaolo banka d.d. BiH diskriminirala žaliteljicu od momenta podnošenja usmene (maj 2018. godine), potom pismene (10.08.2018. godine) prijave seksualnog uznemiravanja i mobinga od strane neposredno nadređenog, tako što ju je viktimizirala, i opetovano uznemiravala, tako da joj je dostavljen otkaz ugovora o radu s ponudom izmijenjenog ugovora o radu, suprotno odredbi člana 60. stav 1 Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine; da nije proveo proceduru popunjavanja drugog upražnjenog radnog mjesta na koje je premjestio tužiteljicu, a kako je to propisano odredbama Upute o postupku internog i eksternog odabira kandidata, osnivanju i prestanku radnog odnosa; da je, suprotno Zakonu o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine zahtijevao od žaliteljice da dostavi nalaz, ocjenu i mišljenje prvostepene ljekarske komisije u svrhu ostvarivanja prava na refundaciju naknade plate za vrijeme privremene spriječenosti za rad preko 42 dana; da joj je izdao potvrdu o radnom iskustvu koja sadrži informaciju kada je žaliteljica koristila bolovanje.

⁴⁹⁶ Preporuka broj P-289/19 od 27.12.2019. godine.

⁴⁹⁷ Akt Advokatskog društva s ograničenom odgovornošću MARIĆ&Co (punomoćnik označene odgovorne strane).

⁴⁹⁸ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2017051211015795cro.pdf

Bitno je istaknuti da se nijednim pozitivnim propisom koji je na snazi u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj ne utvrđuju kriteriji na koji način će se, u praksi, osigurati ravnopravna upotreba službenih jezika i pisama, kao i da u pogledu izdavanja zvaničnih dokumenata i obrazaca na sve tri službena jezika i pisma u Bosni i Hercegovini postoji neujednačena praksa, iako korištenje službenih jezika u Bosni i Hercegovini propisuju svi ustavi, ali i niži pravni akti.

Usljed svega naprijed navedenog, u praksi se javljaju sljedeći načini odabira kriterija za upotrebu službenih jezika:

- maternji jezik stranke ako je stranka to naznačila;
- maternji jezik obrađivača akta;⁴⁹⁹
- ili se svi materijali sačinjavaju, odnosno objavljuju na službenim web stranicama organa u sve tri jezičke varijante i na oba službena pisma.⁵⁰⁰

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵⁰¹ u kojoj je kao odgovorna strana označeno Javno preduzeće Međunarodna zračna luka Sarajevo. Podnositeljica žalbe navodi da je duži period od strane poslodavca izložena diskriminaciji na osnovu jezika, uznemiravanju i mobingu koji su uzrokovani diskriminacijom. Tokom istražnog postupka, Ombudsmeni su utvrdili da podnositeljici žalbe nije onemogućeno da se koristi svojim maternjim (hrvatskim) jezikom i da se problem pojavljuje kod eksterne komunikacije, gdje se kao pitanje otvara da li prioritet u upotrebi maternjeg jezika ima osoba koja je ovlaštena za komunikaciju ili prioritet ima korištenje maternjeg jezika uprave preduzeća, odnosno direktora i predsjednika uprave. Kod ovakvog stanja čini se da se zanemaruje interes građana, odnosno javnosti, što otvara i pitanje kriterija koji su odlučujući kod donošenja odluke u kojem jeziku će informacija biti objavljena. Ombudsmeni su uputili označenom odgovornom tijelu preporuku.⁵⁰² Ostvarena je saradnja s nadležnim organom s ciljem realizacije preporuke i ista je u fazi implementacije.

Primjer: Ombudsmeni postupaju⁵⁰³ po zahtjevu⁵⁰⁴ Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine kojim se tražilo mišljenje na nacrt Pravilnika o sprečavanju i zaštiti od diskriminacije u Upravi za indirektno oporezivanje, koji je sačinjen radi implementacije člana 24. stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni pozdravljaju ovu i sve slične inicijative s obzirom na to da iste predstavljaju implementaciju Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. Međutim mišljenje na pravilnik nije dato, s obzirom na to da je u skladu s članom 77. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine⁵⁰⁵ propisano da:

1) *Tim za izradu propisa podnosi nacrt na odobrenje rukovodiocu institucije.*

⁴⁹⁹ Primjer – akt Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj 01-02-2-1297/17 od 29.12.2017. godine pod nazivom Politika upotrebe jezika i pisma u Agenciji za državnu službu-
http://www.ads.gov.ba/v2/attachments/4659_politika-upotrebe-jezika.pdf

⁵⁰⁰ Primjer – web stranica Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, web stranica Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

⁵⁰¹ Ž-SA-06-479/19;

⁵⁰² Preporuka broj 205/19 od 16.09.2019. godine.

⁵⁰³ Ž-BL-06-728/19;

⁵⁰⁴ Zahtjev akt broj 01-02-2-1515-2/19 od 09.10.2019. godine.

⁵⁰⁵ Službeni glasnik BiH, br. 11/05, 58/14 i 60/14;

(2) U slučaju da je nacrt odobren, on će biti proslijeđen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ili Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, u odnosu na slučaj, popraćen:

- a) obrazloženjem koji ispunjava kriterije iz Poglavlja II ovih jedinstvenih pravila,
- b) tezama za izradu propisa, odobrenim od rukovodioca institucije,
- c) prednacrtom normativnog akta korištenog kroz konsultacije,
- d) dokumentacijom o obavljenim konsultacijama.

Iz ovoga proizlazi da Institucija nije predviđena kao jedan od aktera koji učestvuje u bilo kojoj fazi izrade internih propisa institucija Bosne i Hercegovine, ili odobrava iste.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po više žalbi⁵⁰⁶ koje su se odnosile na upotrebu jednog obrasca u Kantonu Sarajevo: „Izjašnjenje o nazivu nastavnog predmeta koji je proistekao iz imena jednog od tri zvanična jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine“ u kojem se od roditelja traži da se izjasne o „nazivu nastavnog predmeta koji je proistekao iz imena jednog od tri zvanična jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine“, koji će se kako je navedeno u spomenutom obrascu navoditi u javnim ispravama i pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji u skladu s izborom roditelja/staratelja učenika, te su zamoljeni da se izjasne za jednu od tri opcije: a) Bosanski jezik i književnost; b) Hrvatski jezik i književnost; c) Srpski jezik i književnost. Tokom istražnog postupka utvrđeno je da je Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo donijelo odluku broj 11/01-05-990/19 od 16.01.2019. godine o izmjeni nastavnog plana za osnovnu školu u dijelu koji se odnosi na naziv nastavnog predmeta, tako da se naziv Bosanski jezik i književnost/Hrvatski jezik i književnost/Srpski jezik i književnost mijenja i glasi Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost; da je također došlo do izmjene u mogućnosti izjašnjavanja roditelja učenika, tako da se, pored izjašnjavanja za naziv samo jednog od tri zvanična jezika u BiH, uvodi četvrta opcija o jeziku koja glasi “Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost” i da će mogućnost da se izjasne za dodatnu opciju imati svi roditelji učenika do kraja školske godine. Predmet je zatvoren s obzirom na to da nije utvrđena povreda prava.

Primjer: Ombudsmeni su postupali i po žalbi⁵⁰⁷ Općine Glamoč povodom diskriminacije i nemogućnosti ostvarenja ustavom propisanih prava na upotrebu jezika i pisma. U žalbi se navodi da je u Osnovnoj školi „Glamoč“, učenicima srpske nacionalnosti koji čine preko 33% ukupnog broja učenika, decenijama uskraćeno pravo na izučavanje maternjeg (srpskog) jezika. Dalje navodi da je godinama unazad, i u više navrata, upućivana inicijativa za uvođenjem srpskog jezika, od strane roditelja učenika i Općinskog vijeća prema nadležnom Ministarstvu, ali bez rezultata. U žalbi je pojašnjeno da je Općinsko vijeće koje broji šest Srba, pet Bošnjaka i četiri Hrvata, jednoglasno usvojilo navedenu inicijativu i uputilo je naslovljenom Ministarstvu. Konačno, navode da učenici bošnjačke nacionalnosti pohađaju nastavu na svom maternjem jeziku, kao i da učenici srpske nacionalnosti u susjednim općinama – Drvaru i Bosanskom Grahovu, koje pripadaju istom kantonu imaju to pravo, za razliku od učenika Osnovne škole „Glamoč“. U izjašnjenju⁵⁰⁸ na žalbu Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10 u kojem se navodi: „...dužni smo vas izvijestiti kako se ista nije obraćala Ministarstvu nauke, prosvjete, kulture i sporta zahtjevom za uvođenjem nacionalne grupe predmeta nego zahtjevom za uvođenjem

⁵⁰⁶ Ž-SA-06-1361/18, Ž-SA-06-3/19;

⁵⁰⁷ Ž-BL-06-487/19;

⁵⁰⁸ Akt Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10, broj 06-01-38-749/19 od 21.11.2019. godine.

srpskog jezika u OŠ „Glamoč“ iz Glamoča. Ministarstvo ne osporava pravo na nacionalnu grupu predmeta za učenike srpske nacionalnosti u OŠ „Glamoč“ iz Glamoča. Naime, članom 17. Pravilnika o broju učenika u razrednom odjeljenju u osnovnoj školi („Narodne novine Kantona 10“ broj 7/06) propisano je: „Nastava iz nacionalne grupe predmeta organizuje se za najmanje 18 učenika u razredu. U školama gdje ima manje od 18 učenika, Ministarstvo može odobriti nastavu ili dio nastave iz nacionalne grupe predmeta, a koja će se izvoditi kao dopunska nastava. Budući da u razrednim odjeljenjima nema dovoljan broj učenika za organizovanje nastave iz nacionalne grupe predmeta za djecu srpske nacionalnosti, shodno navedenom članu, očigledno je kako u navedenoj školi nisu ispunjeni uvjeti za organizovanje nastave iz nacionalne grupe. Dakle, nastava se može organizovati u skladu s navedenim članom kao dopunska nastava.“

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti otvorili istragu⁵⁰⁹ u vezi s novinskim člankom objavljenom na portalu „Slobodna Bosna“ od dana 18.07.2018. godine, pod nazivom „Skandalozni potez Policije Republike Srpske: Krenuo sam na more preko Bosne i Hercegovine, a onda su me kaznili zbog dresa s kockicama...!“ Ombudsmeni su komandiru Policijske stanice Kostajnica izdali preporuku⁵¹⁰. Odgovor na preporuku nije zaprimljen.

10.5. Prava žena

U 2019. godini muškarci su uložili ukupno 82 žalbe, a žene 89 žalbi na diskriminaciju, a kada govorimo o mobingu kao najzastupljenijem obliku diskriminacije u strukturi žalbi zaprimljenih u 2019. godini muškarci su uložili 19, a žene 32 žalbe zbog mobinga. Primjetna je, dakle, blaga prednost u broju obraćanja žena u odnosu na muškarce.

Kada govorimo u ukupnom broju predmeta u 2019. godini Instituciji se obratilo žalbom ukupno 1079 žena, u odnosu na 1845 muškaraca, dok u 294 predmeta spol žalitelja/ce nije bio naveden. U predmetima u kojima nije određen spol radi se o slučajevima kada Institucija otvara predmet po službenoj dužnosti (*ex officio*), o anonimnoj žalbi ili žalbi u kojoj podnosilac izričito navodi da ne želi otkriti svoj identitet.

Nakon preporuka CEDAW Odbora za ukidanje diskriminacije žena upućenih institucijama Bosne i Hercegovine 2013. godine, Odbor je na svojoj 1732. i 1733. sjednici, održanoj 30.10.2019. godine razmotrio Šesti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine.⁵¹¹ Utvrđeno je da je ostvaren napredak nakon razmatranja Četvrtog i Petog periodičnog izvještaja u poduzimanju zakonodavnih reformi, međutim i dalje postoje zabrinutosti vezane za:

- opće nepoznavanje konvencije, fakultativnog protokola i općih preporuka u državi članici;

⁵⁰⁹ Ž-BL-06-624/18;

⁵¹⁰ Preporuka broj P-91/19 od 03.04.2019. godine.

⁵¹¹ UN Komitet za eliminaciju diskriminacije prema ženama (CEDAW Komitet) razmotrio je Šesti periodični izvještaj o implementaciji Konvencije UN-a o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW Konvencija), na 74. zasjedanju održanom 30. oktobra 2019. godine u Ženevi. Delegacija Bosne i Hercegovine sačinjena od predstavnika/ca gender institucionalnih mehanizama BiH, a predvođena Agencijom za ravnopravnost spolova BiH MLJPI BiH prezentovala je Šesti periodični izvještaj CEDAW Bosne i Hercegovine. Na osnovu prezentovanog izvještaja, CEDAW Komitet dao je zaključne napomene na Šesti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine koje sadrže preporuke za unapređenje položaja i eliminisanje diskriminacije žena po svim članovima CEDAW Konvencije.

- definicija diskriminacije iz člana 2. Ustava Bosne i Hercegovine ne obuhvata sve vrste diskriminacije žena, u skladu s članom 1. Konvencije, niti su zakoni i politika za postizanje ravnopravnosti žena u potpunosti usklađeni na nivou države, entiteta i kantona;
- nedovoljan pristup žena besplatnoj pravnoj pomoći, osobito žena iz ugroženih grupa i ruralnih područja koje se žele žaliti na spolnu diskriminaciju i nasilje;
- nepostojanje sveobuhvatne strategije za ukidanje diskriminatorskih stereotipa koji prožimaju seksističke i mizoginističke stavove u društvu;
- online prijetnje upućene ženama političarkama, novinarkama... kao i manjak učinkovitih kazni za takva djela;
- nedovoljno prijavljivanje slučajeva rodno zasnovanog nasilja, uključujući nasilje u porodici od strane žrtava zbog društvene stigme i njihovog nepovjerenja u organe za provođenje zakona;
- niske stope krivičnog gonjenja i presuda u slučajevima nefizičkog nasilja nad ženama...
- veliki broj žena i djevojaka/čica podvrgnutih trgovini radi seksualnog iskorištavanja i prisilnog rada, uključujući prosjačenje, posebno među romskom populacijom;
- nedostatak specijalizovanih skloništa za smještaj žena i djevojaka žrtava trgovine ljudima;
- slaba zastupljenost žena u parlamentima i vladama na državnom i lokalnom nivou, usprkos kvotama od 40 posto za zastupljenost žena kandidatkinja na izbornim listama političkih stranaka, uključujući i slabo učešće žena iz ugroženih grupa stanovništva u političkom i javnom životu;
- postojanje diskriminatorskih rodni stereotipa u obrazovnim materijalima;
- nedostatak sveobuhvatnog obrazovanja o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima...⁵¹²

Također, bitno je naglasiti da: *“Odbor pozdravlja činjenicu da je Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ponovo akreditovana statusom „A“ od strane Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava 2017. godine. Međutim, izražava zabrinutost... zbog manjka ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa za učinkovito izvršavanje njenog mandata za promicanje i zaštitu ženskih prava.*

Odbor preporučuje da država članica:

(a) usvoji nacrt izmjena Zakona o ombudsmenu s ciljem jačanja njene nezavisnosti i ovlaštenja za učinkovito izvršavanje njenog mandata u skladu s načelima koja se odnose na status državnih institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava (Pariška načela; vidjeti rezoluciju Glavne skupštine 48/134, prilog);

(b) obezbijedi Instituciji dovoljno ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa za učinkovito promicanje i zaštitu prava žena.”

10.5.1. Nasilje nad ženama

U Bosni i Hercegovini nasilje u porodici (i posebno nasilje nad ženama) ogleda se kao jedan od osnovnih vidova kršenja ljudskih prava, ali istovremeno predstavlja i krivično djelo. Pravni okvir koji uređuje pitanje nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini je: Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te krivično zakonodavstvo:

⁵¹² Više na http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/11/BOS_CEDAW-C-BIH-Concluding-Observations-6_AsAdopted.pdf

Krivični zakonik Republike Srpske, Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine i Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U slučaju nasilja na osnovu spola, Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH propisano je krivično djelo.

Kao preduvjet za prevenciju nasilja nad ženama, na nivou entiteta usvojeni su brojni akti kojima se implementiraju načela sadržana u Zakonu o zabrani diskriminacije u BiH⁵¹³ i Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH⁵¹⁴. Ova dva zakona inače predstavljaju okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim osobama u Bosni i Hercegovini i uređuju sistem zaštite od diskriminacije, između ostalog, na osnovu spola.

U Republici Srpskoj je 17. septembra 2019. godine usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici⁵¹⁵ i on je stupio na snagu 1. januara 2020. godine.⁵¹⁶ U Federaciji Bosne i Hercegovine postoji inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zabrani nasilja u porodici koja je još uvijek u fazi javne rasprave.

Prema zakonima o zaštiti od nasilja u porodici policija ima ovlaštenje za zaprimanje prijave o počinjenom nasilju u porodici. Policija i organ starateljstva imaju ključnu ulogu kada se desi nasilje u porodici (nasilje nad ženom). Dužni su uz pristanak žrtve, privremeno zbrinuti žrtvu nasilja u porodici u sigurnu kuću, odgovarajuću instituciju ili kod druge porodice. Policija po prijavi da se desilo nasilje u porodici, dužna je odmah obavijestiti organ starateljstva o slučaju nasilja u porodici i dostaviti službene zabilješke.

Nadležna tužilaštva u skladu s potpisanim protokolima s policijom, centrima za socijalni rad i sigurnim kućama provode postupak zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici. Zakoni o krivičnom postupku daju mogućnost policiji da potencijalnog počinitelja nasilja u porodici (nasilje nad ženama) liši slobode.

Za svaki prijavljeni slučaj nasilja u porodici policija je dužna podnijeti zahtjev za izricanje zaštitne mjere nadležnom sudu prema mjestu gdje žrtva ima prijavljeno prebivalište ili boravište u roku od 12 sati od momenta saznanja da se desilo nasilje. Također, u izuzetnim slučajevima zahtjev za izricanje zaštitne mjere može podnijeti i tužilaštvo kada za to postoje opravdani razlozi. Uz zahtjev za izricanje zaštitne mjere, potrebno je dostaviti i prikupljene dokaze kao i izvod iz službene evidencije ako je potencijalni počinitelj nasilja bio prijavljen i ranije za slučajeve nasilja u porodici. Nakon prijema zahtjeva za izricanje zaštitne mjere, nadležni sud je dužan u roku od 12 sati postupiti po zahtjevu i donijeti rješenje o izricanju zaštitne mjere nasilnoj osobi. Nadležni sud može tražiti i da se nasilna osoba izvede pred sud.

⁵¹³ Zakon o zabrani diskriminacije BiH, Službene novine BiH, br. 59/2009 i 66/2016.

⁵¹⁴ Zakon o ravnopravnosti spolova BiH - prečišćeni tekst, Službene novine BiH, broj 32/2010.

⁵¹⁵ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 84/2019.

⁵¹⁶ Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Srpskoj predviđeno je da će se od 300 do 900 KM kazniti za prekršaj građanin koji ne prijavi nasilje u porodici. Osim toga, predviđene su i kazne od 1000 KM do 3000 KM za zaposlene u obrazovnoj, socijalnoj i zdravstvenoj ustanovi koji ne prijave nasilje u porodici, kao i novčane kazne za zaposlene u subjektima zaštite koji dođu do saznanja da je učinjeno ili da postoji i najmanja sumnja da je učinjeno nasilje u porodici, a to ne prijave. Zakonsku odgovornost snosit će i policajac koji ne postupi u skladu s obavezama iz ovog Zakona. Među novinama je proširenje kruga lica koja mogu biti počinioci i žrtve, i to na lica koja su bila ili su još uvijek u emotivnoj ili intimnoj vezi, nezavisno od toga da li počinitelj dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom.

Predmeti registrovani u Instituciji ukazuju na određene probleme vezane za primjenu zakonodavstva, što uključuje i nespremnost žrtve da svjedoči u predmetu koji se vodi protiv osumnjičenog/optuženog, ali i još uvijek prisutno shvatanje da je nasilje u porodici privatna stvar.

Ombudsmeni su stava da se kontinuirano treba raditi na educiranju osoba zaposlenih u policiji, pravosuđu i centrima socijalne zaštite kako da postupaju u slučajevima nasilja u porodici (posebno za nasilje nad ženama), odnosno kako bi mogli što adekvatnije postupiti i odgovoriti kada se desi slučaj nasilja u porodici.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti otvorili istragu⁵¹⁷ vezanu za postupanje nadležnih organa po prijavi za nasilje u porodici nad NT. Postupajući u predmetu dana 16.10.2018. godine predstavnici Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine održali su sastanak u Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Novi Travnik, ali i sproveli istragu u okviru koje su zaprimljena izjašnjenja Policijske stanice Novi Travnik.⁵¹⁸ Tom prilikom utvrđeno je da je žrtva nasilja u porodici od prvostepene Stručne komisije za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanje djece i omladine ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju razvrstana u grupu osoba s kombinovanim smetnjama, poslovno je sposobna osoba, a na zahtjev porodice omogućen joj je dnevni boravak u Edukacijsko-rehabilitacijskom centru „Duga“. Dana 11.07.2018. godine Centar za socijalni rad Novi Travnik uputio je Policijskoj stanici prijavu KD „Nasilje u porodici“, počinjeno od strane oca imenovane. Policijska stanica Novi Travnik uputila je dana 11.07.2018. godine zahtjev Općinskom sudu u Travniku za izricanje zaštitne mjere⁵¹⁹; Općinski sud u Travniku donio je rješenje⁵²⁰ kojim su izrečene zaštitne mjere; a Tužilaštvo Srednjobosanskog kantona obavijestilo⁵²¹ je Policijsku stanicu Novi Travnik da je kod Općinskog suda u Travniku podignuta optužnica protiv N.T. zbog krivičnog djela nasilje u porodici iz člana 222. stav 2 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.

Od dana prijave nasilja u porodici Policijskoj stanici Novi Travnik nije se niko obraćao kako bi podnio novu prijavu o nasilju o porodici ili nešto slično. Naprijed navedeno predstavlja izuzetno pozitivan i multidisciplinarni pristup postupanja nadležnih po zaprimljenoj prijavi nasilja u porodici.

10.6. Nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na porodičnu penziju

Ombudsmeni i ove kao i prethodnih godina ponovo ukazuju na problem nejednakog tretmana bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na penziju shodno odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. Naime, prema odredbama porodičnih zakona i zakona o nasljeđivanju Federacije BiH i Republike Srpske, bračni i vanbračni partneri imaju jednaka prava,

⁵¹⁷ Ž-SA-01-1104/18;

⁵¹⁸ Akt broj 02/7-4-1-04-2-2448/18 od 11.03.2019. godine.

⁵¹⁹ Akt broj 02/7-4-1-04-2-2448/18;

⁵²⁰ Rješenje broj 51 0 Pr 142490 18 Pr dana 11.07.2018. godine.

⁵²¹ Dana 16.10.2018. godine.

a što je rezultat usaglašavanja predmetnih zakona s međunarodnim standardima i Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH.

Međutim, unatoč svim do sada poduzetim aktivnostima Ombudsmena entitetski zakoni o penzijskom i invalidskom osiguranju vanbračnim partnerima ne obezbjeđuju pravo na ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza vanbračnog druga, niti je ta mogućnost predviđena stupanjem na snagu novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵²² podnositeljice koja se po smrti vanbračnog partnera obratila zahtjevom za priznavanje prava na porodičnu penziju, a čiji zahtjev je odbijen rješenjem broj FZ12/2/1-35-3-51383-5/18 upravo zato što je riječ o vanbračnoj zajednici. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike dostavilo je svoj odgovor⁵²³ u kojem navodi: „Obavještavamo Vas da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike izradilo Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, u sklopu kojeg su razmotrene sve pristigle inicijative za Izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Međutim, kako se u praksi javljaju novi problemi prilikom provođenja pojedinih odredbi, gdje je, između ostalog, pristigla još jedna presuda Ustavnog suda Federacije BiH, to je navedeni Nacrt potrebno doraditi s ciljem otklanjanja uočenih problema“. Iz prednjeg odgovora Ombudsmeni nisu mogli utvrditi da li su u prednji nacrt uistinu uključene odredbe koje se odnose na ostvarivanje prava na penziju partnera iz vanbračnih zajednica. Ombudsmeni nemaju saznanja postoje li u Republici Srpskoj tendencije da se ova kategorija građana uvede u ovo pravo.

10.7. Manjine

Okvirna Konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina utvrđuje da je zaštita nacionalnih manjina, njihovih prava i sloboda dio međunarodne zaštite ljudskih prava zbog čega se zemlje ugovornice obavezuju da pripadnicima nacionalnih manjina garantuju ravnopravnost pred zakonom. To znači da je zabranjena bilo kakva diskriminacija na osnovu pripadnosti nacionalnoj manjini. Ova Konvencija nadalje zahtijeva usvajanje odgovarajućih mjera za unapređenje efektivne ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i onih koji pripadaju većini, u svim oblastima ekonomskog, socijalnog, političkog i kulturnog života.

Ombudsmeni ovom prilikom žele istaći da se dana 22. decembra 2019. godine navršilo deset godina od kada je Veliko vijeće Evropskog suda za ljudska prava donijelo presudu u predmetu Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine u kojoj se navodi da Ustav BiH i Izborni zakon sadrže diskriminatorne odredbe koje onemogućavaju građanima koji ne pripadaju kategoriji „konstitutivnih naroda“ da se kandiduju na izborima za funkcije člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine i delegata u Domu naroda Bosne i Hercegovine.

Također, bitno je napomenuti da je tokom 2014. godine Evropski sud za ljudska prava donio presudu u predmetu *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*. Podnositeljica apelacije je 2002. godine bila kandidatkinja Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine na parlamentarnim izborima i izjašnjava se kao građanka Bosne i Hercegovine. Prema Ustavu BiH, samo se pripadnici

⁵²² Ž-SA-04-344719;

⁵²³ Akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, broj: 04-35/16-3251/19 EB od 13.12.2019. godine.

konstitutivnih naroda (Bošnjaci, Srbi i Hrvati) mogu kandidovati na izborima za organe izvršne vlasti.⁵²⁴ Također je utvrđeno da je slučaj Azre Zornić istovjetan predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, u kojem su pripadnici jevrejske, odnosno romske nacionalne manjine tužili Bosnu i Hercegovinu zbog nemogućnosti kandidovanja za izvršnu vlast.

Nije učinjen pomak u pravcu sveobuhvatnih ustavnih promjena koje bi doprinijele izjednačavanju prava nacionalnih manjina u pravima s konstitutivnim narodima. Naime, pasivno biračko pravo na svim nivoima još uvijek nije omogućeno nacionalnim manjinama. Zakoni o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina štite položaj, ravnopravnost i prava 17 nacionalnih manjina prisutnih u Bosni i Hercegovini, ali je domet ravnopravnosti ipak ograničen neizjednačavanjem prava na ustavnim nivoima.

Činjenična situacija u Bosni i Hercegovini u odnosu na nacionalne manjine upućuje na njihov prilično ograničen broj: prema rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine (treba napomenuti da Republika Srpska nije prihvatila rezultate popisa iz 2013. godine)⁵²⁵ osobe koje ne pripadaju trima konstitutivnim narodima (konstitutivni narodi u Bosni i Hercegovini su Bošnjaci, Srbi i Hrvati), tzv. „Ostali“ čine manje od tri posto ukupnog stanovništva Bosne i Hercegovine. Podaci dostupni u popisu za pojedine gradove, općine i naseljena područja također pokazuju da gotovo nema mjesta u kojima su osobe koje pripadaju nacionalnim manjinama navedene u članu 3. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine⁵²⁶ čak blizu toga da čine „većinu“ ili trećinu lokalnog stanovništva.⁵²⁷

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je sedam žalbi.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵²⁸ vjerske zajednice “Jehovini svjedoci” Sarajevo. Navodi žalbe ukazivali su kako na pitanja koja se nameću prilikom primjene propisa o carinskoj politici, tako i usklađivanja prakse odnosno postupanja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine i prakse Suda Bosne i Hercegovine. Nakon razmatranja navoda žalbe i provedene istrage u predmetu Institucija je izdala preporuku⁵²⁹.

Dana, 11.01.2019. godine Institucija je zaprimila odgovor Kabineta direktora Uprave pod brojem 01-02-2-103/19 od dana 04.01.2019. godine u kojem su isti iznijeli više razloga zbog kojih tvrde da u konkretnom slučaju ne dolazi do kršenja prava. Ističu da je jedna od obaveza Bosne i Hercegovine preuzetih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju usklađivanje carinskih propisa

⁵²⁴ Evropski sud za ljudska prava u svojoj je presudi konstatovao da je došlo do povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s članom 3. Protokola broj 1 (Pravo na slobodne izbore) uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Povreda se odnosi na nemogućnost gospođe Zornić da učestvuje na izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Sud je zaključio i da je došlo do povrede člana 1. Protokola broj 12 (Opća zabrana diskriminacije) uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na nemogućnost gospođe Zornić da učestvuje na izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH i Predsjedništvo BiH.

⁵²⁵ (dostupno na <http://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=2>),

⁵²⁶ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 12/2003 i 76/2005;

⁵²⁷ Prema tim podacima, ukupan broj stanovnika u Bosni i Hercegovini iznosi oko 3531 miliona ljudi. Među nacionalnim manjinama navedenim u članu 3. ZoPNM-a, najveći je broj Roma, 12583 osobe, 0,4%, slijede Albanci (2659), Ukrajinci (2331), Crnogorci (1833) i Turci (1108) (sve oko 0,1%) dok sve ostale grupe broje manje od 1000 osoba.

⁵²⁸ Ž-SA-03-437/18;

⁵²⁹ Preporuka broj 238/18 od 23.10.2018. godine.

Bosne i Hercegovine s pravnom stečevinom Evropske unije iz oblasti carine tj. s odgovarajućim carinskim propisima Evropske unije.

U međuvremenu, Institucija je kontaktirala i druge crkve i vjerske zajednice, te je na gotovo identične žalbene navode ukazala Kršćanska adventistička crkva. Nakon razmatranja stanja u spisu Ombudsmeni su odlučili da u skladu s članom 61. Poslovnika Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, a koji glasi: *“Informacijom se Vijeće ministara informiše o određenim pitanjima, odnosno problemima. Informacija treba biti sažeta, pregledna, da obuhvata podatke koji omogućavaju ocjenu određenog pitanja, odnosno problema i da, po pravilu, sadrži prijedloge zaključaka.”*, sačine informaciju u vezi s ovim pitanjem. Informacija se odnosila na pitanja koja se dovode u vezu s primjenom propisa koji se odnose na primjenu Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine⁵³⁰ u odnosu na Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.⁵³¹ Ombudsmeni žele ukazati da postupanje Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine s tačke zakonitosti nije sporno i da ukazivanje na ovo pitanje nije usmjereno ka izuzimanju bilo koga iz primjene propisa.

Suština ovog pitanja je eventualna neusklađenost propisa kao i efekti koji nastaju usljed toga na određene crkve i vjerske zajednice. Pri tome prvenstveno se misli na crkve i vjerske zajednice koje su brojčano manje. Svakako, ne postoji zakonska obaveza, a bilo bi samo po sebi diskriminirajuće da vlasti daju prednosti ili izuzimaju bilo koju crkvu ili vjersku zajednicu od primjene propisa. S druge strane moraju se uzeti u obzir okviri u kojima određene crkve i vjerske zajednice djeluju, u kojima je izazov održavati vjerski život i službu te istovremeno ispunjavati sve zakonske obaveze. Iako ne postoji obaveza vlasti da pomažu crkve i vjerske zajednice u njihovom radu, nesporna je obaveza vlasti da s ciljem promovisanja pluraliteta u našoj zemlji trebaju kontinuirano raditi na otklanjanju eventualnih administrativnih prepreka u radu istih.

⁵³⁰ Službeni glasnik BiH, br. 57/2004, 51/2006, 93/2008, 54/2010 i 76/2011.

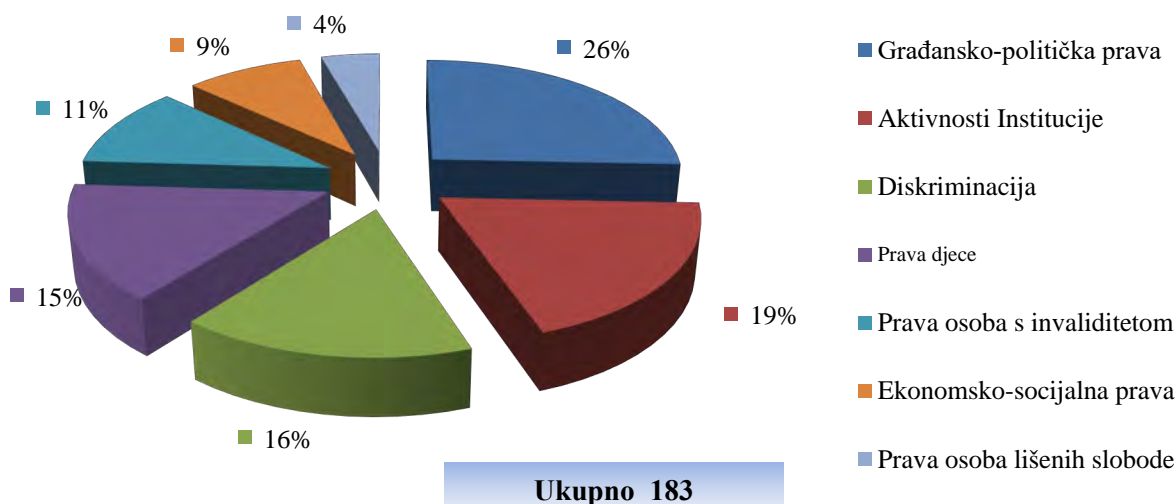
⁵³¹ Službeni glasnik BiH, broj 5/2004.

XI. SARADNJA S MEDIJIMA

Institucija u svom mandatu, pored primarne uloge zaštite ljudskih prava, ima i obavezu promocije ljudskih prava. Jedan od bitnih alata u promociji ljudskih prava je, svakako, i uspješna saradnja s medijima.

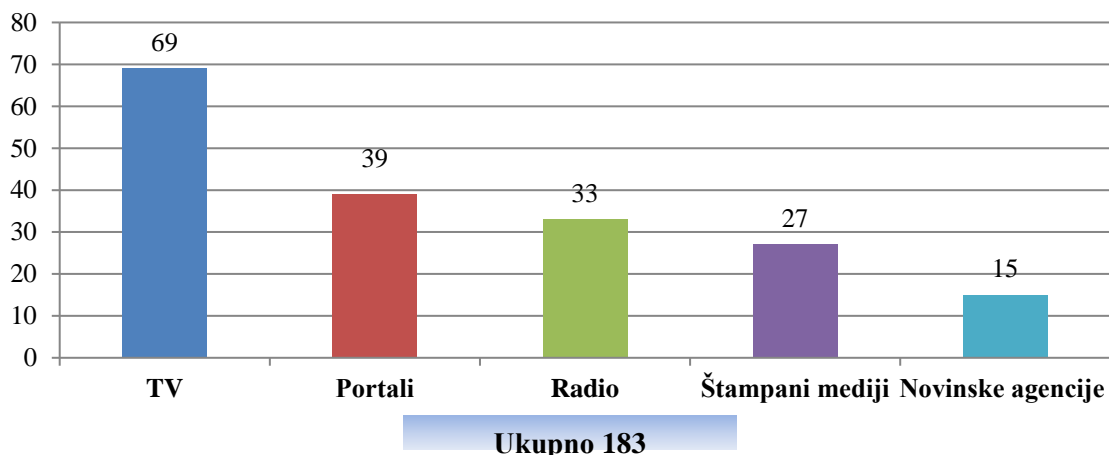
Tokom 2019. godine Institucija je zaprimila ukupno 183 medijska upita (166 u 2018. godini) ne uključujući izjave koje su Ombudsmeni i uposlenici Institucije dali za medije prilikom učešća na skupovima u zemlji i inostranstvu, pres-konferencijama kao i informacije plasirane putem saopćenja za javnost i objavljene na web-stranici Institucije.

Najveći broj upita od strane medija odnosio se na građanska i politička prava – 47, zatim općenito na rad Institucije – 35, razne oblike diskriminacije – 29, pitanja vezana za prava djece – 28, prava osoba s invaliditetom – 20, ekonomsko-socijalna prava – 16, te prava osoba lišenih slobode – 8.

Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

Najveći dio medijskih upita Institucija je zaprimila od strane TV kuća – 69, zatim web portala – 39, radiostanica – 33, pisanih medija – 27 te novinskih agencija – 15.

Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija

Saradnja s medijima se, pored svakodnevnih odgovora na različite medijske upite, te gostovanja Ombudsmena i zaposlenih u sredstvima javnog informisanja, odvija i proaktivno, odnosno putem posebne web stranice Institucije. Tako se na web stranici Institucije redovno objavljuju informacije o aktivnostima Institucije, odnosno zaposlenih, te saopćenja za javnost koja su u vezi sa stanjem i ostvarivanjem ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. U toku 2019. godine objavljeno je više od 180 informacija o aktivnostima Ombudsmena. O značaju web stranice dovoljno govori i informacija da je, u toku 2019. godine, web stranica Institucije posjećena 45014 puta (38056 posjeta u 2018. godini), prilikom čega je pregledano više od 137000 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, zatim SAD-a, Njemačke, Srbije, Hrvatske, a web stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta iz Austrije, Crne Gore, Francuske itd.

XII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Saradnja s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini

Pored kontinuirane saradnje koju Institucija provodi s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini na polju praćenja realizacije preporuka Ombudsmena, u toku 2019. godine održan je i niz sastanaka s predstavnicima velikog broja domaćih organa i institucija u oblastima koje su Ombudsmeni ocijenili kao značajne za stanje i ostvarivanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

S ciljem realizacije preporuka Institucije, a koje se odnose na Vladu Federacije BiH i njena tijela, održan je radno-konsultativni sastanak s premijerom Federacije BiH, Fadilom Novalićem. Na sastanku su doneseni zaključci o konkretnim mjerama koje će se poduzeti s ciljem realizacije datih preporuka.⁵³²

Po pitanju problema povećanog priliva neregularnih migranata s kojim se Bosna i Hercegovina susreće posljednjih godina, održan je niz sastanaka i radnih posjeta, i to: s direktorom Granične policije Bosne i Hercegovine Zoranom Galićem i njegovim najbližim saradnicima⁵³³; posjeta terenskoj kancelariji Službe za poslove sa strancima i terenskoj kancelariji Granične policije u Trebinju⁵³⁴; posjeta Centru za smještaj migranata „Ušivak“ u Hadžićima⁵³⁵ te posjeta OŠ „9. maj“ u Hadžićima.⁵³⁶

U sjedištu Institucije u Banjoj Luci, u toku 2019. godine, održano je niz sastanaka od kojih se posebno ističu sastanci s pomoćnikom ministra pravde u Vladi Republike Srpske Slobodanom Zecom, potpredsjednikom Narodne skupštine Republike Srpske Senadom Bratićem, delegacijom Saveza sindikata zaposlenih u policijsko-bezbjednosnim agencijama Bosne i Hercegovine itd. Zavidan nivo saradnje ostvaren je i s kabinetom predsjednika Vlade Republike Srpske, ministrom zdravlja i socijalne zaštite u Vladi Republike Srpske Alenom Šeranićem, ministrom pravde u Vladi Republike Srpske Antonom Kasipovićem, te ministricom porodice, omladine i sporta u Vladi Republike Srpske Sonjom Davidović s kojima je razgovarano o različitim aspektima zaštite ljudskih prava. Posebnu pažnju tokom navedenih sastanaka, sagovornici su posvetili stanju u kazneno-popravnim ustanovama, novim zakonskim prijedlozima u 2019. godini, kao i osnivanju alimentacionih fondova, te Specijalnom izvještaju o stanju prava lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama u BiH. Bilo je svakako riječi i o konkretnim predmetima koji su registrovani u Instituciji, kao i o pitanjima saradnje iz nadležnosti i djelokruga funkcionisanja i rada institucija, posebno u segmentu izrade Specijalnog izvještaja o stanju i problemima s kojima se susreću centri za socijalni radu u BiH.⁵³⁷

⁵³² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵³³ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁵³⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵³⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵³⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵³⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

Održan je veoma konstruktivan sastanak s premijerom Kantona Sarajevo Edinom Fortom. Tema razgovora bila su pitanja od značaja za ostvarivanje ljudskih prava, te dosadašnja i buduća saradnja između Institucije i Vlade Kantona Sarajevo. Posebna pažnja tokom razgovora posvećena je rješavanju žalbi koje je Institucija zaprimila od građana iz Kantona Sarajevo u odnosu na institucije i ustanove.⁵³⁸

S ciljem iznalaženja adekvatnih rješenja i obezbjeđenja zaštite najboljeg interesa djece, održan je radni sastanak s ministricom za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo Zinetom Bogunić o funkcionisanju instrumenata uspostavljenih zbog zaštite vladavine prava i zaštite prava djece.⁵³⁹ Isto tako, održan je i radni sastanak s direktoricom najvećeg centra za socijalni rad u Republici Srpskoj, Centra za socijalni rad Banja Luka Irenom Joldžić s kojom je razgovarano o pojedinačnim predmetima registrovanim u Instituciji, ali i izradi Specijalnog izvještaja o stanju i problemima s kojima se susreću centri za socijalni radu u BiH.

U vezi sa stanjem u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić, a na poziv Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH uzeli smo učešća na tematskoj sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, zatim sjednici Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, te zajedničkoj sjednici Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda i Odbora za rad i socijalnu zaštitu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na kojima je prezentovano stanje u ustanovama socijalne zaštite i zdravstvenim ustanovama u kojima su smještene osobe s mentalnim i intelektualnim poteškoćama u Federaciji BiH, a prema specijalnim izvještajima o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini iz 2009. i 2018. godine.⁵⁴⁰

U toku 2019. godine izvršene su posjete i održani radni sastanci s direktorima KPZ Doboj⁵⁴¹, KPZ Sarajevo⁵⁴², KPZ Foča⁵⁴³, KPZ Kula-Istočno Sarajevo⁵⁴⁴, KPZ Tuzla⁵⁴⁵ te KPZ Busovača⁵⁴⁶.

Po pitanju prestanka prava nezaposlenih osoba na zdravstvenu zaštitu, a nakon proteka jedne godine od prijavljivanja na Službu za zapošljavanje Kantona Sarajevo održali smo sastanak sa v.d. direktorom JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, Bekto Muhamedom, dok je u vezi s predmetima u kojima je kao protivna strana naznačena Porezna uprava upriličen sastanak s direktorom Porezne uprave Federacije, Šerifom Isovićem i sekretarkom Vlade Federacije BiH Editom Kalajdžić.⁵⁴⁷

Ombudsmeni su putem nekoliko javnih saopćenja, te nastupa u sredstvima javnog informisanja dali potpuno jasnu podršku ostvarivanju prava LGBT osoba u Bosni i Hercegovini, te učestvovali u prvoj Povorci ponosa koja je održana u Sarajevu.⁵⁴⁸

⁵³⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁵³⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁴⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁴¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁴² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁴³ Ombudsmen prof.dr. Ljubinko Mitrović sa saradnicima.

⁵⁴⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁴⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵⁴⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵⁴⁷ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁴⁸ Ombudsmenka Nives Jukić sa saradnicima.

U sklopu kontinuirane saradnje sa svim univerzitetima u Bosni i Hercegovini (a kao rezultat ranije zaključenih memoranduma o saradnji sa svim javnim i privatnim univerzitetima u BiH), održali smo predavanja na Pravnom fakultetu u Banjoj Luci,⁵⁴⁹ Fakultetu političkih nauka u Banjoj Luci,⁵⁵⁰ Ljetnoj školi Centra za balkanske studije Internacionalnog univerziteta u Sarajevu (IUS)⁵⁵¹ te Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.⁵⁵²

Ombudsmeni su, u svojstvu predavača-eksperata, održali predavanja na 18. međunarodnoj naučnoj konferenciji Dani kriminalističkih nauka pod nazivom „Savremeni izazovi u cyber sigurnosti – CFS 2019“⁵⁵³, zatim na stručnoj edukaciji koju je Federalna uprava za inspeksijske poslove organizovala za federalne i kantonalne inspektore,⁵⁵⁴ na 16. savjetovanju “Oktobarski pravnički dani“⁵⁵⁵, na seminaru za sudije i javne tužioce koji je organizovan od strane Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj, a u saradnji s UNICEF-om,⁵⁵⁶ te na Okruglom stolu na temu: Da li je zakon iznad prava djeteta? održanom u Narodnoj skupštini Republike Srpske u organizaciji Milana Petkovića, potpredsjednika Narodne skupštine Republike Srpske.⁵⁵⁷

I u 2019. godini Institucija je nastavila aktivno saradivati s organizacijama civilnog društva u Bosni i Hercegovini kroz brojna učešća u aktivnostima koje su organizovane od strane istih. Tako je, na poziv nevladine organizacije „Perpetuum mobile - Institut za razvoj mladih i zajednice Banja Luka“ participirano na Akademiji za političke lidere/ke u Bosni i Hercegovini 2018. Program akademija za političke lidere/ke u Bosni i Hercegovini ima za cilj osposobiti mlade članove iz različitih političkih partija u oblasti političkog rada i podržati novu generaciju političara koji će sada i u perspektivi saradivati ciljem unapređenja njihovih zajednica i društva u cjelini.⁵⁵⁸

Ombudsmeni su učestvovali i u realizaciji projekta „Don't forget!“ kojim Caritas biskupije Banja Luka i Caritas biskupije Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan, uz pomoć donatora iz Austrije, nastoji poboljšati život osoba s demencijom. Projektni cilj je poboljšanje kvaliteta života 370 ljudi s demencijom i članova njihovih porodica inovativnim ponudama orijentisanim na pogođene osobe i strukturama prilagođenima osobama s demencijom u regijama Banja Luka i Mostar, s obzirom na to da u ovim područjima nema usluga za ljude s demencijom i članove njihovih porodica.⁵⁵⁹

Održan je radni sastanak s predsjednikom Udruženja roditelja s četvero i više djece iz Banje Luke, Jovanom Radovanovićem. Na sastanku je razgovarano o problemima s kojima se susreće

⁵⁴⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁵⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁵¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁵² Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁵³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁵⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanje na temu: Etika i integritet inspeksijskih službi i inspektor po mjeri građana.

⁵⁵⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁵⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanja na teme: Izvršenje alternativnih mjera za maloljetnike i izvršenje krivičnih sankcija za maloljetnike.

⁵⁵⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanje na temu: Zdravstvena zaštita u Bosni i Hercegovini s posebnim osvrtom na zdravstvenu zaštitu djece.

⁵⁵⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanje na temu: Uloga Ombudsmena za ljudska prava.

⁵⁵⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić imale su izlaganje o stanju ljudskih prava starijih lica u Bosni i Hercegovini na uvodnoj konferenciji.

Udruženje u svom radu, ali i o mnogobrojnim problemima s kojima se susreću višečlane porodice, odnosno članovi ovog Udruženja.⁵⁶⁰

Na poziv Udruženja/udruge BH novinari predstavnici Institucije učestvovali su i na završnoj konferenciji za predstavnike medija, organizacija civilnog društva i pravosuđa o temi „Mediji i pravosuđe u BiH: zajedno ka unapređenju slobode izražavanja i zaštiti javnog interesa u medijskim sadržajima“.⁵⁶¹

Ombudsmeni su učestvovali i na Okruglom stolu na temu: „Melanom u FBiH 2017. godine/Melanom u FBiH 2019. godine“, koji je organizovalo Udruženje oboljelih od melanoma Federacije Bosne i Hercegovine (UOM FBiH) u saradnji s Udruženjem onkologa Bosne i Hercegovine, a pod pokroviteljstvom potpredsjednice Federacije Bosne i Hercegovine dr. Melike Mahmutbegović.⁵⁶²

Na poziv Udruženja „Centar za lobiranje“ Banja Luka Ombudsmeni su prisustvovali promociji Zbornika radova s održane prve Naučno-stručne konferencije na temu: Ustav Republike Srpske – 26 godina kasnije, koja je održana u Banjoj Luci.⁵⁶³ Na poziv Centra za istraživanje Banja Luka Ombudsmeni su prisustvovali i na Trećoj međunarodnoj naučnoj konferenciji pod nazivom: Usaglašavanje pravne regulative s pravnim tekovinama Evropske unije – Stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih održanoj u Banjoj Luci.⁵⁶⁴

Održan je sastanak s predstavnicama Udruženja „Pokret majke enklave Srebrenica i Žepa“. Na sastanku je razgovarano o problematici nepostojanja jedinstvenih matičnih brojeva na izvodima iz matičnih knjiga rođenih, umrlih i vjenčanih koje izdaju matični uredi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj.⁵⁶⁵

Ombudsmeni su prisustvovali interdisciplinarnom naučno-stručnom skupu koji je pod nazivom „Evropski ustav za Bosnu i Hercegovinu“ održan u Neumu u organizaciji Sveučilišta u Mostaru i Rektorskog zbora Republike Hrvatske. Konferencija je obuhvatila teorijsko-praktična razmatranja o optimalnim konstitucionalnim modelima kojima se otvara put konsolidacije pravno-političkog sistema Bosne i Hercegovine.⁵⁶⁶

Ombudsmeni su prisustvovali i na promociji Zbornika radova pod naslovom: Vojna neutralnost ili NATO, prednosti i nedostaci koju je u Banjoj Luci organizovalo Udruženje „Centar za lobiranje“ Banja Luka⁵⁶⁷, te Naučno-stručnoj konferenciji u organizaciji istog Udruženja pod nazivom: MAP – Membership Action Plan – Akcioni plan za članstvo, održanoj u Banjoj Luci.⁵⁶⁸

⁵⁶⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović sa saradnicima.

⁵⁶¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁶² Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁶³ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁶⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: Standardi u postupanjima organa bezbjednosti s ciljem poštovanja i zaštite ljudskih prava.

⁵⁶⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁶⁶ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁶⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁶⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

Na temu zaštite prava LGBT populacije, a kao rezultat saradnje Institucije s Centrom za mlade „Kvart“ iz Prijedora održali smo radni sastanak s predstavnicima ove organizacije.⁵⁶⁹

U sjedištu Institucije u Banjoj Luci održan je sastanak s Gospavom Rađen Radić, predstavnicom Saveza udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim licima Republike Srpske i koordinatoricom projekta „UN Konvencija o pravima lica s invaliditetom – alatka za jednakost“⁵⁷⁰.

Predstavnici Institucije su također učestvovali i na naučno-stručnoj konferenciji pod naslovom: Bosna i Hercegovina i evropski okvir pravosuđa, pravde, slobode i bezbjednosti, koja je održana u Banjoj Luci, u organizaciji Udruženja „Centar za lobiranje“ Banja Luka.⁵⁷¹

U Područnoj kancelariji u Sarajevu održan je sastanak s predstavnicom Fondacije CURE Selmom Hadžihalilović i predstavnicom Sarajevskog otvorenog centra Delilom Hasanbegović. Na sastanku je razgovarano o konkretnim slučajevima koji se tiču položaja žena, samohranih roditelja, te jednoroditeljskih zajednica, kao i problematici alimentacionih fondova.⁵⁷²

Održan je sastanak s predstavnicima Instituta za razvoj mladih KULT. Na sastanku je razgovarano o inicijativi koja nosi naziv „Poboljšanje ljudskih prava u privrednom sektoru u Bosni i Hercegovini“, a koja je trenutno u fazi realizacije u saradnji s Udruženjem poslodavaca Federacije Bosne i Hercegovine te razmijenjena mišljenja i informacije o aktuelnim temama.⁵⁷³

Na poziv Saveza organizacija za podršku osobama s intelektualnim teškoćama Federacije Bosne i Hercegovine (SUMERO) Ombudsmeni su učestvovali na zajedničkom sastanku svih relevantnih subjekata organizovanog s ciljem definisanja neophodnih aktivnosti za zaštitu i promociju ljudskih prava i dostojanstva institucionaliziranih osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.⁵⁷⁴

12.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima

U toku 2019. godine Institucija je nastavila i značajno unaprijedila svoju međunarodnu saradnju, kako s međunarodnim organizacijama i institucijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini, tako i s institucijama za zaštitu ljudskih prava u regionu i Evropi, kao i unutar mreža i organizacija u kojima je Institucija jedna od članica.

Kada govorimo o međunarodnim organizacijama i institucijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini, u toku 2019. godine, najznačajnija saradnja ostvarena je s Misijom OEBS-a u BiH koja je već dugi niz godina jedan od strateških partnera Institucije. Tako je i u 2019. godini nastavljena saradnja na realizaciji projekta održavanja kancelarijskih dana u Doboju, Bijeljini, Tuzli, Bihaću, Drvaru, Glamoču, Kupresu i Bosanskom Grahovu, te projekta „Ombudsmen u

⁵⁶⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović sa saradnicima.

⁵⁷⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁷¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁷² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁵⁷³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁷⁴ Ombudsmenka Nives Jukić.

vašem gradu“. U okviru ovog projekta Ombudsmeni su u toku 2019. godine posjetili: Ljubuški,⁵⁷⁵ Prijedor,⁵⁷⁶ Prnjavor,⁵⁷⁷ Travnik,⁵⁷⁸ Gradišku,⁵⁷⁹ Foču,⁵⁸⁰ Trebinje,⁵⁸¹ Istočnu Ilidžu,⁵⁸² Zvornik,⁵⁸³ Livno,⁵⁸⁴ Posušje,⁵⁸⁵ Glamoč,⁵⁸⁶ Grude,⁵⁸⁷ Doboju⁵⁸⁸ i Višegrad.⁵⁸⁹ Praksa je pokazala da je ova aktivnost Institucije od velike važnosti za sve lokalne zajednice, jer doprinosi većoj prisutnosti Ombudsmena i ostalih zaposlenih u Instituciji na terenu, te pristupačnosti same Institucije građanima.

U februaru 2019. godine, u sjedištu Institucije u Banjoj Luci, uz podršku Misije OSCE-a u BiH, održan je radni sastanak predstavnika Mreže ombudsmena u oblasti životne sredine i ljudskih prava na temu: “Zaštita životne sredine – Uloga ombudsmena”. Radni sastanak, koji je okupio preko 30 učesnika, i to predstavnika Institucija ombudsmena zemalja regiona (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Sjeverna Makedonija i Crna Gora), organa vlasti svih nivoa u Bosni i Hercegovini, akademske zajednice, nevladinog sektora i aktivista za zaštitu životne sredine iz Bosne i Hercegovine i regiona imao je za cilj razmjenu ideja i dobrih praksi na temu zaštite životne sredine. Razgovaralo se o aktuelnim pitanjima i problemima iz oblasti prava i zaštite životne sredine, te načinima kako prevazići određene izazove s ciljem unapređenja zaštite životne sredine, kako u Bosni i Hercegovini tako i u regionu. Na sastanku je definisan sadržaj Banjalučke izjave koju su 28.2.2019. godine potpisali Ombudsmeni BiH, te predstavnici institucija ombudsmena država učesnica sastanka.

Pored navedenog, Misija OEBS-a u BiH je, uz pomoć eksperata, te u konsultaciji s Ombudsmenima, sačinila Smjernice za izradu godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Zajednički je realizovana i aktivnost na izradi Specijalnog izvještaja o pravu na slobodu okupljanja, a Misija je Instituciji pružila značajnu podršku i u organizaciji godišnjeg sastanka zaposlenih Institucije. Činjenica da je krajem 2019. godine od strane Ombudsmena usvojena Matrica za saradnju s Misijom OEBS-a u BiH za period 2019-2021. godina predstavlja određeni garant da će se ova uspješna saradnja nastaviti i u budućnosti.

Uspješna saradnja je nastavljena i s Kancelarijom Vijeća Evrope u BiH. Nakon okončanja projekta koji je nosio naziv: „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ saradnja je nastavljena i u okviru projekta pod nazivom: „Horzontalna facilitacija za zemlje Zapadnog Balkana i Tursku – 2“, u kojem je za članicu Upravnog odbora Projekta imenovana ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁷⁵ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁷⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁷⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁷⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁷⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁸⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁸¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁸² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁸³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁸⁴ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁸⁵ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁸⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁸⁷ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁸⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁸⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

Institucija je u toku 2019. godine ostvarila značajnu saradnju i s UN tijelima. Tako je s UNFP-om otpočela saradnju na izradi posebnog izvještaja o seksualnom i reproduktivnom zdravlju žena u Bosni i Hercegovini. Ovaj projekat posebno dobija na značaju kada se sagleda aktuelnost i važnost ove teme, a pogotovo njena promocija među populacijom žena u Bosni i Hercegovini. S druge strane, izuzetno važna je i saradnja s UNICEF-om manifestovana kroz izradu i promociju Specijalnog izvještaja o zabrani fizičkog kažnjavanja djece, kao i obilježavanje 30 godina UN Konvencije o pravima djeteta.

Institucija je u toku 2019. godine ostvarila saradnju i s USAID-om, i to na temu rodne ravnopravnosti, a u okviru projekta podrške monitoringa i evaluacije u BiH.

Bitno je spomenuti i saradnju koju Institucija ima s brojnim ambasadama u Bosni i Hercegovini. Tako je u 2019. godini uspješno okončan projekat jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, koji je realizovan uz finansijsku pomoć Ambasade Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini.

U sklopu svog mandata i redovnog izvještavanja prema UN tijelima, Institucija je u toku 2019. godine sačinila:

1. Podnesak Komitetu UN-a za prava lica s invaliditetom,
2. Podnesak Komitetu UN-a o pravima djeteta,
3. Podnesak Komitetu UN-a za ekonomska, socijalna i kulturna prava.

Sačinjen je i redovan podnesak za Univerzalni periodični izvještaj (UPR), kao i podnesak Evropskoj komisiji protiv rasizma i netolerancije (ECRI).

Značajan segment međunarodne saradnje predstavlja i sačinjavanje odgovora po raznim anketama i upitnicima koje je Institucija zaprimila. Naime, razmjena međusobnih iskustava, praksi i primjera u radu umnogome doprinosi poboljšanju rada Institucije, kao i boljem strateškom planiranju budućih aktivnosti.

Tako je u toku 2019. godine Institucija sačinila i uputila odgovore na sljedeće ankete i upitnike:

1. Anketa o Forumu ENNHRI-ja o rukovodstvu,
2. Upitnik o strateškom planu GANHRI-ja za period 2020-2022,
3. Upitnik Vijeća Evrope usmjeren na pripremu obima Studija dobre prakse u zaštiti mentalnog zdravlja - kako promovisati dobrovoljne mjere,
4. Upitnik tijelima za ravnopravnost o provedbi Direktiva 2000/43 EZ i 2000/78/ EZ i o budućim politikama ravnopravnosti i nediskriminacije na evropskom nivou,
5. Upitnik EQUINET radne grupe za jednakopravnost spolova,
6. UNDP upitnik u vezi s objavljivanjem na web sajtovima presuda i optužnica u predmetima ratnih zločina kao i dostupnošću presuda i optužnica iz jedne države sudijama i tužiocima u drugoj državi,
7. UN upitnik o rodnoj odgovornosti,

8. UN upitnik o dobrim praksama s ciljem osiguranja učinkovitog pristupa pravdi za osobe s invaliditetom,
9. Upitnik OHCHR-a za predstojeći izvještaj o “Procesima memorijalizacije nakon velikih kršenja ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava”,
10. Standardi i javne politike za efikasnu istragu prisilnih nestanaka, dostava materijala za studiju radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima,
11. Nekažnjivost za kršenja ljudskih prava i zloupotrebe počinjene protiv branitelja ljudskih prava,
12. ENNHRI - Situacija u državi Bosni i Hercegovini u vezi s pravom glasa osoba s invaliditetom,
13. ENHHRI - Situacija zaštitnika ljudskih prava koji rade u oblastima konflikta i nakon njega uključujući i tzv. krhke države,
14. Ombudsmen Baskije, saradnja s članovima IOI-ja „Strani maloljetnici bez pratnje u Evropi“.

Poseban uspjeh na polju međunarodne saradnje u 2019. godini predstavlja potpisivanje Memoranduma o saradnji s Ombudsmenom Republike Turske,⁵⁹⁰ Zaštitnikom građana Republike Srbije,⁵⁹¹ te Visokom povjerenicom za ljudska prava Ruske Federacije.⁵⁹²

Potpisivanje navedenih memoranduma omogućit će bržu i efikasniju zaštitu prava građana Bosne i Hercegovine u navedenim državama, kao i međusobnu razmjenu iskustava i dobrih praksi u vidu studijskih posjeta zaposlenih, zajedničke organizacije konferencija i okruglih stolova i sl.⁵⁹³

Ombudsmeni su u toku 2019. godine održali i niz sastanka s predstavnicima međunarodnih organizacija i institucija, te ambasadora u Bosni i Hercegovini, od kojih posebno ističu:

- sastanak s ambasadorom Kraljevine Španije u Bosni i Hercegovini NJ.E. Joséom Marijom Valdemorom Giménezom,⁵⁹⁴
- sastanak s predstavnicama Britanske ambasade u Sarajevu, Laurie Hunter i Klaudijom Kuljuh,⁵⁹⁵

⁵⁹⁰ Istanbul, 18.11.2019. godine.

⁵⁹¹ Beograd, 16.12.2019. godine.

⁵⁹² Moskva, 17.12.2019. godine.

⁵⁹³ Tekst člana 2. memoranduma o razumijevanju glasi: Strane će ostvarivati saradnju u sljedećim oblastima: Razmjena iskustava, najboljih praksi i informacija koje se odnose na postupanje po žalbama i druge aktivnosti strana koje one provode u okviru svojih mandata i nadležnosti uključujući informacije o zakonodavnim aktivnostima i važnim odlukama koje donese svaka država; Obostrano informisanje i pomoć u slučajevima kršenja prava i sloboda državljana Republike Srbije-Republike Turske-Ruske Federacije na teritoriji Bosne i Hercegovine i državljana Bosne i Hercegovine na teritoriji Republike Srbije-Republike Turske-Ruske Federacije o kojima su strane obaviještene putem žalbi podnesenih njihovoj instituciji; Pružanje uzajamne pomoći u promociji i zaštiti ljudskih prava i sloboda građana u granicama nadležnosti strana; Strane će obavljati razmjenu informacija u skladu sa zakonodavstvom država strana potpisnica; Uzajamno pozivanje na konferencije, radionice, sastanke i druge događaje u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava, zaštite građana i drugih tema u vezi s nadležnošću Ombudsmena koje strane organizuju; Održavanje zajedničkih događaja na platformama Međunarodnog instituta Ombudsmena i drugih organizacija i Provođenje zajedničkih projekata i programa, organizovanje uzajamnih posjeta, stažiranja, obuka i radionica na kojima učestvuju predstavnici obje strane u okviru razmjene iskustava i pružanja praktične pomoći u oblasti zaštite građana, postupanja po žalbama i drugih aktivnosti strana koje one obavljaju u okviru svog mandata i nadležnosti i na taj način doprinose zaštiti ljudskih prava i sloboda.

⁵⁹⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁵⁹⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

- sastanak sa šefom Misije OEBS-a u BiH NJ.E. ambasadorom Bruceom G. Bertonom, sa saradnicima,⁵⁹⁶
- sastanak s predstavnicima SIGMA projekta - Dawidom Szescilom iz Varšave, Poljska, Primožom Veharom iz Slovenije i Dejanom Milenkovićem iz Srbije,⁵⁹⁷
- sastanak sa stručnom saradnicom u Političkom i ekonomskom odjelu Delegacije EU u BiH Rositsom Petrovom i savjetnicom za oblast vladavine prava Delegacije EU u BiH Mirnom Brešan,⁵⁹⁸
- sastanak s predstavnicima pet zemalja članica OSCE-a (Francuske, Italije, Švicarske, Velike Britanije i SAD-a),⁵⁹⁹
- sastanci s Pravobraniteljicom Republike Hrvatske, Pravobraniteljicom za djecu Republike Hrvatske i Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske,⁶⁰⁰
- sastanak s Ombudsmenom za djecu Kraljevine Švedske,⁶⁰¹
- sastanak s regionalnom direktoricom UNICEF-a za Evropu i Srednju Aziju, Afshan Khan,⁶⁰²
- sastanak s delegacijom Komiteta Vijeća Evrope za prevenciju torture i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT),⁶⁰³
- sastanak s predstavnicom nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava Human Rights Watch za Evropu i Centralnu Aziju,⁶⁰⁴
- sastanak s novoimenovanom šeficom predstavništva UNICEF-a u Bosni i Hercegovini dr. Rownak Khan,⁶⁰⁵
- sastanak s novoimenovanim službenikom za ljudska prava Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini Michaelom Ahnaom,⁶⁰⁶
- sastanak sa Specijalnim izvjestiteljem UN-a za ljudska prava migranata, Felipeom Gonzálezom Moralesom,⁶⁰⁷
- sastanak s izvjestiocima Venecijanske komisije iz Strasbourga,⁶⁰⁸
- sastanak s Katarzynom Struzinsom, s Katedre za sociologiju prava, Jagiellonian Univerziteta u Krakovu, Poljska.⁶⁰⁹

Po pitanju aktivnosti u okviru mreža i međunarodnih organizacija čiji je Institucija član, 2019. godina je bila veoma uspješna. Tako je u martu 2019. godine Institucija, u saradnji s ENNHRI-jem, organizovala dvodnevnu radionicu na temu: Izgradnja kapaciteta o ekonomskim i socijalnim pravima u (post)konfliktnoj situaciji, koja je održana u Mostaru. Dvodnevna radionica bila je namijenjena osoblju nacionalnih institucija za ljudska prava, organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija, i bavila se izazovima prevencije, zaštite i promocije ekonomskih i

⁵⁹⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁵⁹⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović (u sjedištu Institucije), ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić (u Područnoj kancelariji Sarajevo).

⁵⁹⁸ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁵⁹⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰⁰ Ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁶⁰² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁶⁰⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁶⁰⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić.

⁶⁰⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

socijalnih prava u (post)konfliktnim situacijama. Sama konferencija je, od strane svih učesnika, ocijenjena kao veoma uspješna.

S druge strane, Ombudsmeni i zaposleni Institucije učestvovali su na niz međunarodnih konferencija, okruglih stolova i edukacija, od kojih ćemo navesti samo neke, i to:

1. Regionalna konferencija: Pritvor i druge mjere obezbjeđenja prisustva okrivljenog u krivičnom postupku - Beograd, 07.06.2019. godine,⁶¹⁰
2. EQUINET seminar: Tijela za jednakost u podršci jednakosti starih osoba – Berlin, 27-28.06.2019. godine,
3. Sastanak na visokom nivou o perspektivi buduće strategije za zaštitu i borbu protiv antisemitizma, rasizma, ksenofobije, radikalizma i govora mržnje, Bukurešt – 17-18.06.2019. godine,
4. VI. regionalna konferencija organa za ravnopravnost, Podgorica – 28.10.2019. godine,
5. Godišnja skupština EQUINET-a, Bruxelles - 23-24.10.2019. godine,
6. ENNHRI godišnja skupština, Bruxelles– 13-14.11.2019. godine,
7. 2. internacionalna konferencija ombudsmena, Istanbul – 18-19.11.2019. godine,
8. III. internacionalnu konferencija: Zaštita ljudskih prava u Evroaziji – razmjena najboljih praksi ombudsmena i sastanak Alijanse Evroazijskih ombudsmena, Moskva – 17-18.12.2019. godine,
9. Konferencija Horizontal facility programa Vijeća Evrope, Skoplje – 08–09.10.2019. godine,
10. Međunarodni sastanak specijalnih izaslanika i koordinatora za borbu protiv antisemitizma, München – 28-29.10.2019. godine,
11. Sastanak NPM mreže, Skoplje – 02-03.10.2019. godine,
12. Savjetovanje Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu – Zlatibor, 19-21.09.2019. godine,⁶¹¹
13. Sastanak EQUINET radne grupe za jednakopravnost spolova, Kopenhagen – 10 - 11.10.2019. godine,
14. Nairobi samit ICPD25: Ubrzavanje obećanja, Nairobi – 12–14.11.2019. godine,
15. ENNHRI radionica: Uloga NHRI-ja u izgradnji mira, Zagreb – 29-31.10.2019. godine,
16. Međunarodna konferencija: Jačanje kapaciteta zaštitnika građana – povećanje dostupnosti institucije za sve građane, Niš - 7-8. novembra 2019. godine,
17. CRONSEE konferencija u Tirani, 17.10.2019. godine,
18. Četvrta naučna konferencija pod nazivom: Finansijski kriminalitet i korupcija – izazovi i preporuke, Vršac - 18-19. novembar 2019. godine,⁶¹²
19. 9. sastanak CoE-FRA-ENNHRI-EQUINET Platforme o ekonomskim i socijalnim pravima, Strasbourg – 28.11.2019. godine,

⁶¹⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: Pritvor i druga ograničenja slobode radi obezbjeđenja prisustva okrivljenog u kaznenim postupcima i slobode i prava lica lišenih – ograničenih slobode kretanja i komuniciranja (iskustva Bosne i Hercegovine).

⁶¹¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: Modaliteti lišenja slobode u prekršajnim zakonodavstvima Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine.

⁶¹² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: Primanje i davanje mita u Republici Srpskoj.

20. Šesti regionalni forum o vladavini prava za Jugoistočnu Evropu, Dubrovnik – 22-23.03.2019. godine,
21. 6. sastanak operativne Platforme za ravnopravnost Roma Vijeća Evrope – Bratislava, 14-15.05.2019. godine,
22. 8. sastanak tematske Platforme za socijalna i ekonomska prava – Atina, 10.04.2019. godine,
23. Sastanak radne grupe za komunikacije EQUINET-a - Sofija, 10-14.03.2019. godine,
24. IX. međunarodni naučni skup na temu: Kaznena politika i prevencija kriminaliteta – Trebinje, 19-20.04.2019. godine,⁶¹³
25. Međunarodna konferencija: Multisektorska saradnja za preveniranje i suzbijanje seksualnih zloupotreba i zlostavljanja djece na internetu – Strasbourg, 16-17.05.2019. godine,
26. Ekspertski seminar na temu: Uloga UN mehanizama za zaštitu ljudskih prava u implementaciji UN-ove deklaracije o pravima seljaka i drugih osoba koje rade u ruralnom okruženju – Ženeva, 22.06.2019. godine,
27. ECRI konferencija povodom obilježavanja 25. godišnjice postojanja ECRI-ja – Pariz, 26-27.09.2019. godine.

⁶¹³ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: Izvršenje vaspitne mjere upućivanja u vaspitni centar u Bosni i Hercegovini.

XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA

Ombudsmeni, u skladu s članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom tijelu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Tijela, koja dobiju takve preporuke dužna su pismeno odgovoriti i izvijestiti Ombudsmene o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorno tijelo ne poduzme mjere iz preporuke, ili ako ne izvijesti Ombudsmene o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem tijelu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realizovanja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ ŽALBE	UPUĆEN ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/19	Ž-LI-05-10/18,	1. JP ELEKTROPRIVREDA HZ HB POGON LIVNO, 2. OPĆINA GLAMOČ	19 - UPRAVA	9.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-2/19	Ž-SA-05-49/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	8.1.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-3/19	Ž-SA-05-883/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	19 - UPRAVA	7.1.2019.	REALIZOVANA	DA
P-4/19	Ž-SA-05-724/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA SARAJEVO, MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 - UPRAVA	14.1.2019.	REALIZOVANA	DA
P-5/19	Ž-SA-05-824/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	7.1.2019.	REALIZOVANA	DA
P-6/19	Ž-BR-05-39/18,	POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - TUŽILAŠTVU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	05 - POLICIJA	10.1.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-7/19	Ž-BR-05-255/17,	AGENCIJA ZA IDENTIFIKACIJSKE ISPRAVE/DOKUMENTE, EVIDENCIJU I RAZMJENU PODATAKA	17 - JAVNE ISPRAVE	10.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-8/19	Ž-BR-06-231/18,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	10.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-9/19	Ž-BR-04-20/18,	FEDERALNOM MINISTARSTVU PRAVDE	10 - RADNI ODNOSI	10.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-10/19	Ž-BL-05-597/18,	RADIO-TELEVIZIJA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA	10.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-11/19	Ž-BR-01-186/18,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	10.1.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-12/19	Ž-BR-05-300/17,	OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	11.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-13/19	Ž-BR-05-297/17,	OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	11.1.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-14/19	Ž-SA-05-1117/17,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R PREMIJERA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.1.2019.	REALIZOVANA	DA
P-15/19	Ž-SA-05-189/18,	OPĆINSKI SUD U MOSTARU MOSTAR, JAVNO PREDUZEĆE KOMOS D.D. U STEČAJU MOSTAR N/R STEČAJNOG UPRAVNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.1.2019.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-16/19	Ž-LI-05-286/18,	UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	26.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-17/19	Ž-SA-05-1163/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU N/R PREDSJEDAVALAČEM UPRAVNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.1.2019.	REALIZOVANA	DA
P-18/19	Ž-LI-05-296/18,	SREDNJA STRUKOVNA ŠKOLA "SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ" LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-19/19	Ž-LI-05-285/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10 GLAMOČ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-20/19	Ž-LI-05-350/17,	KANTONALNI SUD U MOSTARU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	6.2.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-21/19	Ž-LI-05-244/16,	OPĆINSKI SUD LIVNO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	6.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-22/19	Ž-SA-05-1227/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNIKA SUDA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	5.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-23/19	Ž-SA-05-1017/18,	OPĆINA DONJI VAKUF	19 - UPRAVA	5.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-24/19	Ž-BL-05-945/18,	UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.2.2019.	REALIZOVANA	DA

P-25/19	Ž-BL-05-749/17,	JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	26 - TUŽILAŠTVA	12.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-26/19	Ž-BL-05-920/18,	GRAD BIJE LJINA	17 - JAVNE ISPRAVE	12.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-27/19	Ž-BL-04-790/18,	GRAD BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	12.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-28/19	Ž-BL-01-835/18,	JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA TUZLA, KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA	13 - PRAVA DJETETA	12.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-29/19	Ž-SA-04-587/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SARAJEVO	25 - PENZIJE	12.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-30/19	Ž-SA-06-866/18,	OPĆINA JAJCE	01 - DISKRIMINACIJA	12.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-31/19	Ž-SA-05-1210/18,	UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU, FAKULTET FIZIČKOG VASPITANJA I SPORTA PALE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-32/19	Ž-SA-05-840/16,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE	13.2.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-33/19	Ž-SA-06-172/18,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-34/19	Ž-SA-05-1003/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA SUDA, OPĆINSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	14.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-35/19	Ž-SA-06-469/18,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	15.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-36/19	Ž-LI-05-378/17,	GRADSKO VIJEĆE LIVNO, KOMISIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA, JEDNAKOST SPOLOVA, PREDSTAVKE I PRITUŽBE GRAĐANA	19 - UPRAVA	18.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-37/19	Ž-LI-05-379/17,	GRADSKO VIJEĆE LIVNO, KOMISIJA ZA OBRAZOVANJE, KULTURU, SPORT I MLADE	19 - UPRAVA	18.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-38/19	Ž-LI-05-149/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	18.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-39/19	Ž-LI-05-3/18,	MINISTARSTVO NAUKE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	18.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-40/19	Ž-LI-05-220/18,	ŽALBENO VIJEĆE VLADE KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.2.2019.	REALIZOVANA	DA
P-41/19	Ž-SA-05-1131/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.2.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-42/19	Ž-BL-05-814/18,	GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA	19 - UPRAVA	4.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-43/19	Ž-BL-05-390/18,	JP "VISOKO EKOENERGIJA"D.O.O.	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-44/19	Ž-BL-05-956/18,	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA, AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA U BOSNI I HERCEGOVINI	09 - PRAVOSUĐE	5.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-45/19	Ž-BL-05-89/19,	OSNOVNI SUD U SREBRENICI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-46/19	Ž-SA-05-1002/18,	OPĆINA DOBOJ ISTOK KLOKOTNICA - OPĆINSKOM VIJEĆU	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-47/19	Ž-SA-05-802/18,	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ, VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-48/19	Ž-SA-04-1229/17,	PORSCHE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-49/19	Ž-SA-04-657/18,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO	25 - PENZIJE	6.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-50/19	Ž-SA-05-1036/18,	KANTONALNI SUD U TUZLI TUZLA N/R PREDSJEDNIKA SUDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-51/19	Ž-SA-05-1007/18,	OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BRČKO, APELACIONI SUD BRČKO DISTRIKTA BRČKO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	6.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-52/19	Ž-SA-04-615/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA, JAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-53/19	Ž-SA-04-1004/18,	MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-54/19	Ž-SA-05-947/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA SARAJEVO N/R MINISTRICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-55/19	Ž-SA-04-871/17,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRICE	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-56/19	Ž-SA-04-1291/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SARAJEVO	25 - PENZIJE	6.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-57/19	Ž-SA-05-73/19,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R V.D. DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-58/19	Ž-LI-05-298/18,	JU OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-59/19	Ž-LI-05-28/19,	JAVNA USTANOVA "HRVATSKI DOM" KUPRES	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-60/19	Ž-BL-05-789/18,	OPŠTINA MRKONJIĆ-GRAD-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA MRKONJIĆ GRAD	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	7.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-61/19	Ž-BL-05-999/18,	GRAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-62/19	Ž-BL-05-79/19,	OPĆINSKI SUD U TEŠNJU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-63/19	Ž-BL-05-83/19,	KANTONALNI SUD U LIVNU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-64/19	Ž-BL-04-750/18,	UNIVERZITET U BANJOJ LUCI, ARHITEKTONSKO-GRAĐEVINSKO-GEODETSKI FAKULTET	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2019.	REALIZOVANA	DA
P-65/19	Ž-BL-05-487/17,	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	13.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-66/19	Ž-SA-05-142/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	18.3.2019.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-67/19	Ž-BL-05-960/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-68/19	Ž-BL-05-922/18,	MINISTARSTVO ZA NAUČNO-TEHNOLOŠKI RAZVOJ, VISOKO OBRAZOVANJE I INFORMACIONO DRUŠTVO REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-69/19	Ž-BL-06-856/18,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO TRGOVINE I TURIZMA UGOSTITELJSKI SERVIS VLADE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	25.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-70/19	Ž-SA-05-772/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	27.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-71/19	Ž-BL-05-874/18,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE-KOMISIJA ZA DAVANJE STRUČNOG MIŠLJENJA RADI UTVRĐIVANJA STATUSA POSEBNE KATEGORIJE CIVILNIH ŽRTAVA RATA	20 - RATNE ŠTETE	28.3.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-72/19	Ž-BL-04-937/18,	OSNOVNA ŠKOLA „DRVAR“ DRVAR	10 - RADNI ODNOSI	15.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-73/19	Ž-SA-06-210/19,	RADIO-TELEVIZIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	29.3.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-74/19	Ž-BL-05-830/18,	OKRUŽNI SUD U BANJO LUCI	09 - PRAVOSUĐE	1.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-75/19	Ž-BL-05-677/18,	OKRUŽNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	1.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-76/19	Ž-LI-05-241/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10	19 – UPRAVA	2.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-77/19	Ž-SA-05-1232/18,	OPĆINA BUGOJNO-SLUŽBA ZA FINANSIJE I INSPEKCIJSKI NADZOR BUGOJNO N/R URBANISTIČKO – GRAĐEVINSKOG INSPEKTORA	19 – UPRAVA	3.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-78/19	Ž-SA-08-170/19,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO-SLUŽBA ZA URBANIZAM SARAJEVO	19 – UPRAVA	5.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-79/19	Ž-BL-05-629/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE REPUBLIKE SRPSKE-PODRUČNA JEDINICA GRADIŠKA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	12.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-80/19	Ž-LI-05-262/18,	JU "HRVATSKI DOM" KUPRES-UPRAVNO VIJEĆE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-81/19	Ž-LI-05-42/19,	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-82/19	Ž-LI-05-47/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.5.2019.	REALIZOVANA	DA

P-83/19	Ž-BL-01-586/18,	MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE-GRAD ZVORNIK	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-84/19	Ž-BL-06-924/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	01 - DISKRIMINACIJA	22.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-85/19	Ž-BL-05-616/18,	JPŠ „ŠUME REPUBLIKE SRPSKE“ A. D. SOKOLAC- ŠUMSKO GAZDINSTVO DOBOJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	16.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-86/19	Ž-BL-04-765/18,	OPŠTINA VLAŠENICA, MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	16.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-87/19	Ž-BL-05-958/18,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A. D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-88/19	Ž-BL-05-27/19,	OPĆINA KONJIC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-89/19	Ž-BL-05-763/18,	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-90/19	Ž-BL-05-963/18,	OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-91/19	Ž-BL-06-624/18,	POLICIJSKA STANICA KOSTAJNICA	01 - DISKRIMINACIJA	16.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-92/19	Ž-BL-05-950/18,	OPĆINSKI SUD CAZIN	17 - JAVNE ISPRAVE	16.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-93/19	Ž-BL-05-180/19,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-94/19	Ž-BR-05-259/18,	JAVNA USTANOVA SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE TUZLANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	18.4.2019.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-95/19	Ž-SA-04-1063/18,	KJKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORICE, MINISTARSTVO KOMUNALNE PRIVREDE I INFRASTRUKTURE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	21 - KOMUNALNE USLUGE	18.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-96/19	Ž-SA-05-214/19,	OPĆINA VOGOŠĆA-STRUČNA SLUŽBA ZA POSLOVE OPĆINSKOG VIJEĆA I OPĆINSKOG NAČELNIKA VOGOŠĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	25.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-97/19	Ž-SA-05-473/18,	OPĆINA VITEZ N/R PREDSEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	18.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-98/19	Ž-LI-05-7/19,	OSNOVNA GLAZBENA ŠKOLA "TOMISLAVGRAD" TOMISLAVGRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-99/19	Ž-SA-06-899/18,	KJKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA	23.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-100/19	Ž-SA-04-1195/18,	OPĆINA ŽEPČE, SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA ŽEPČE	10 - RADNI ODNOSI	19.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-101/19	Ž-SA-08-138/19,	UNIVERZITET U SARAJEVU N/R REKTORA, GRAĐEVINSKI FAKULTET U SARAJEVU SARAJEVO N/R DEKANA, MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE NAUKU I MLADU KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRICE	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	24.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-102/19	Ž-SA-05-201/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.4.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-103/19	Ž-SA-04-1099/16,	JU BOSANSKI KULTURNI CENTAR ŽIVINICE	10 - RADNI ODNOSI	24.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-104/19	Ž-SA-05-1382/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU, KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	24.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-105/19	Ž-SA-01-935/16,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, VLADA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA, MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	24.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-106/19	Ž-SA-06-798/18,	FEDERALNA UPRAVA POLICIJE N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-22 - NA OSNOVU STAROSNE DOBI	24.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-107/19	Ž-SA-05-344/18,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	19 – UPRAVA	24.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-108/19	Ž-LI-06-277/18,	SREDNJA ŠKOLA "TIN UJEVIĆ" GLAMOČ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	24.4.2019.	REALIZOVANA	DA

P-109/19	Ž-SA-04-150/18, Ž-SA-04-151/18, Ž-SA-04-157/18, Ž-SA-04-166/18, Ž-SA-04-167/18, Ž-SA-04-179/18, Ž-SA-04-200/18, Ž-SA-04-208/18, Ž-SA-04-214/18, Ž-SA-04-228/18, Ž-SA-04-229/18, Ž-SA-04-230/18, Ž-SA-04-231/18, Ž-SA-04-232/18, Ž-SA-04-233/18, Ž-SA-04-235/18, Ž-SA-04-236/18, Ž-SA-04-237/18, Ž-SA-04-238/18, Ž-SA-04-244/18, Ž-SA-04-252/18, Ž-SA-04-253/18, Ž-SA-04-255/18, Ž-SA-04-346/18, Ž-SA-04-569/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNICE OPĆINSKOG SUDA	10 - RADNI ODNOSI	24.4.2019.	REALIZOVANA	DA
P-110/19	Ž-SA-04-1140/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.4.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-111/19	Ž-LI-08-63/19,	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 – UPRAVA	8.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-112/19	Ž-LI-05-25/19,	VLADA KANTONA 10	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-113/19	Ž-SA-06-9/19,	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE N/R GUVERNERA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	10.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-114/19	Ž-LI-05-43/19,	VLADA KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-115/19	Ž-BR-04-9/19,	FILOZOFSKI FAKULTET U TUZLI	10 - RADNI ODNOSI	3.6.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-116/19	Ž-BR-04-335/17,	OSNOVNA ŠKOLA „LUKAVAC GRAD“ LUKAVAC	10 - RADNI ODNOSI	3.6.2019.	REALIZOVANA	DA
P-117/19	Ž-BR-01-176/18,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - PREDSTAVNIČKI DOM - DOM NARODA	13 - PRAVA DJETETA	3.6.2019.	NEMA ODGOVORA	NE

P-118/19	Ž-BR-05-61/18,	GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLA	19 – UPRAVA	3.6.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-119/19	Ž-BR-05-128/18,	JZU DOM ZDRAVLJA DR. MUSTAFA ŠEHOVIĆ TUZLA UL. ALBINA HERLJEVIĆA BR 1. 75 000 TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.6.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-120/19	Ž-BR-04-12/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA SARAJEVO, MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLINE TUZLANSKOG KANTONA, GRAD TUZLA-SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLINE / NA ZNANJE/ TUZLA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	3.6.2019.	REALIZOVANA	DA
P-121/19	Ž-BR-05-104/18,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BIH, ODJELU ZA JAVNI REGISTAR BRČKO	19 – UPRAVA	3.6.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-122/19	Ž-BL-04-603/18,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE UNSKO-SANSKOG KANTONA, FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	22.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-123/19	Ž-BL-05-793/18,	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	22.5.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-124/19	Ž-BL-01-588/17, Ž-BL-01-641/17,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE, GRAD BANJA LUKA, OSNOVNA ŠKOLA „BRANKO RADIČEVIĆ“ BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	22.5.2019.	REALIZOVANA	NE
P-125/19	Ž-BL-01-147/19,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK	13 - PRAVA DJETETA	22.5.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-126/19	Ž-BL-06-969/18,	KONKURENCIJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	22.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-127/19	Ž-BL-06-970/18,	KONKURENCIJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	22.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-128/19	Ž-BR-01-250/18,	- PODODJELJENJE ZA SOCIJALNU ZAŠTITU - CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BRČKO DISTRIKTA BIH - JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD NEVESINJE	13 - PRAVA DJETETA	24.5.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-129/19	Ž-BL-05-382/17,	OPŠTINA BROAD	05 - POLICIJA	23.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-130/19	Ž-BL-08-151/19,	OPĆINSKI SUD U CAZINU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	23.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-131/19	Ž-SA-04-969/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	29.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-132/19	Ž-SA-05-276/19,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLINE TUZLA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	29.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-133/19	Ž-SA-05-860/17,	JKP „10. JULI“ D.O.O. BOSANSKA KRUPA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-134/19	Ž-SA-08-330/19,	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDsjedNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	29.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-135/19	Ž-SA-04-1107/18, Ž-SA-04-1236/18, Ž-SA-04-15/19, Ž-SA-04-212/19, Ž-SA-05-986/18,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO-ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FBIH SARAJEVO, AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FBIH SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI I 19 - UPRAVA	18.6.2019.	REALIZOVANA	DA
P-136/19	Ž-SA-05-1032/18, Ž-SA-05-1033/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	29.5.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-137/19	Ž-SA-05-1018/18, Ž-SA-05-1020/18, Ž-SA-05-1144/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	29.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-138/19	Ž-SA-06-1340/18, Ž-SA-06-1365/18, Ž-SA-06-1366/18, Ž-SA-06-1387/18, Ž-SA-06-1388/18, Ž-SA-06-1401/18, Ž-SA-06-1405/18, Ž-SA-06-1420/18, Ž-SA-06-16/19, Ž-SA-06-68/19, Ž-SA-06-8/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-16 - NA OSNOVU ČLANSTVA U SINDIKATU ILI DRUGOM UDRUŽENJU I 01-03 - MOBING	30.5.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-139/19	Ž-BL-05-1000/18,	GRAD TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	30.5.2019.	REALIZOVANA	DA
P-140/19	Ž-SA-05-551/19,	GRADONAČELNIK GRADA ZENICA, GRADSKO VIJEĆE ZENICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.6.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-141/19	Ž-LI-04-105/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA 10, POLICIJSKI KOMESAR, POLICIJSKI ODBOR	10 - RADNI ODNOSI	5.6.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-142/19	Ž-SA-05-790/18,	OPĆINA ZAVIDOVIĆI-SLUŽBA ZA UPRAVU EKONOMSKIH POSLOVA I PODUZETNIŠTVA- GRAĐEVINSKI INSPEKTOR, KABINET OPĆINSKOG NAČELNIKA	19 - UPRAVA	18.6.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-143/19	Ž-SA-05-450/18,	KANTONALNI SUD U MOSTARU N/R PREDsjedNICE SUDA MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE	18.6.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-144/19	Ž-LI-08-98/19,	GRAD LIVNO	19 - UPRAVA	12.6.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-145/19	Ž-LI-08-52/19,	OPĆINA TOMISLAVGRAD-SLUŽBA ZA GEODETSKE POSLOVE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA	19 - UPRAVA	12.6.2019.	REALIZOVANA	DA
P-146/19	Ž-LI-05-230/18,	OPĆINA TOMISLAVGRAD-SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA	19 - UPRAVA	12.6.2019.	REALIZOVANA	DA
P-147/19	Ž-SA-04-298/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO	25 - PENZIJE	17.6.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-148/19	Ž-BR-05-24/19,	GRADONAČELNIKU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE, SLUŽBENIKU ZA ETIKU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	19.6.2019.	REALIZOVANA	DA
P-149/19	Ž-SA-04-281/19,	TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	18.6.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-150/19	Ž-BL-05-377/19,	GRAD DOBOJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.6.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-151/19	Ž-SA-05-485/18,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	20.6.2019.	REALIZOVANA	NE
P-152/19	Ž-BL-05-258/19,	GRAD BANJA LUKA - ODJELJENJE KOMUNALNE POLICIJE - GRADONAČELNIK - ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	28.6.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-153/19	Ž-SA-05-364/18,	OPĆINA ILIDŽA SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	3.7.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-154/19	Ž-BL-07-186/19,	TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	07 - ZATVORI	3.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-155/19	Ž-SA-08-269/19,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDsjedNIKA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	5.7.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-156/19	Ž-BL-01-185/19,	GRAD VISOKO-CENTAR ZA SOCIJALNI RAD VISOKO, OPĆINSKI SUD VISOKO POLICIJSKA STANICA, VISOKO JU DOM ZDRAVLJA VISOKO	13 - PRAVA DJETETA	8.7.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-157/19	Ž-BL-04-349/19,	JU ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE REPUBLIKE SRPSKE FOND PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	5.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-158/19	Ž-BL-08-313/19,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	8.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-159/19	Ž-BL-01-597/17,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI-CENTAR ZA PRUŽANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	5.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-160/19	Ž-SA-05-158/19, Ž-SA-05-159/19, Ž-SA-05-160/19, Ž-SA-05-161/19, Ž-SA-05-162/19, Ž-SA-05-163/19,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE-SEKTOR ZA AZIL SARAJEVO, SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	8.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-161/19	Ž-SA-05-672/18,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.7.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-162/19	Ž-SA-04-154/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA, ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FBIH SARAJEVO N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	8.7.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-163/19	Ž-MO-04-25/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	10.7.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-164/19	Ž-SA-06-1408/18,	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA "ČENGIĆ VILA I" SARAJEVO N/R DIREKTORICE, ŠKOLSKOM ODBORU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.7.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-165/19	Ž-SA-05-1272/18,	OPĆINA KREŠEVO, POLICIJSKA STANICA SREBRENICA, OPĆINA SREBRENICA	17 - JAVNE ISPRAVE	11.7.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-166/19	Ž-LI-05-115/19,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE KULTURE I SPORTA SBK/KSB	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-167/19	Ž-LI-05-90/19,	JU OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA TRAVNIK UPRAVNI ODBOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	15.7.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-168/19	Ž-LI-05-56/19, Ž-LI-05-57/19,	GRAD LIVNO GRADONAČELNIK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.7.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-169/19	Ž-LI-08-4/19,	VLADA KANTONA 10-ŽALBENO VIJEĆE	19 - UPRAVA	17.7.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-170/19	Ž-SA-05-495/19,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA DAMIRA FILIPOVIĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-171/19	Ž-SA-01-633/19,	JAVNA USTANOVA „DRUGA OSNOVNA ŠKOLA“ GRAČANICA	13 - PRAVA DJETETA	23.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-172/19	Ž-SA-05-521/19,	MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVA N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-3 - PRAVO NA DVOSTEPENOST	23.7.2019..	REALIZOVANA	DA
P-173/19	Ž-SA-05-1022/18,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE ORGANA I TIJELA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, DRUGOSTEPENA STAMBENA KOMISIJA ZA DODJELU ZAMJENSKIH STANOVA, DODJELU STANOVA I OBNOVU RANIJE ZAKLJUČENIH UGOVORA O KORIŠTENJU STANOVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	23.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-174/19	Ž-SA-05-211/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE	23.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-175/19	Ž-SA-04-525/19,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	23.7.2019.	REALIZOVANA	DA
P-176/19	Ž-BL-05-433/19,	JZU „DOM ZDRAVLJA“ BANJA LUKA	17 - JAVNE ISPRAVE	4.9.2019.	REALIZOVANA	NE
P-177/19	Ž-BL-05-886/18,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	29.7.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-178/19	Ž-SA-04-425/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE – MOSTAR SARAJEVO	25 - PENZIJE	2.8.2019.	REALIZOVANA	DA
P-179/19	Ž-SA-05-1300/18,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE POREZNA ISPOSTAVA NOVI GRAD SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.8.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-180/19	Ž-SA-04-84/19,	JU „TREĆA OSNOVNA ŠKOLA“ ILIDŽA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-2 - OSNOVNO OBRAZOVANJE	13.8.2019.	REALIZOVANA	DA
P-181/19	Ž-BL-08-145/19,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO- PRAVNE POSLOVE-PODRUČNA JEDINICA GRADIŠKA	19 - UPRAVA	15.8.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-182/19	Ž-BL-04-97/19,	POREZNA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	21 - KOMUNALNE USLUGE	15.8.2019.	REALIZOVANA	DA
P-183/19	Ž-BL-06-105/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	16.8.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-184/19	Ž-BL-06-378/19,	OPĆINA SANSKI MOST	01 - DISKRIMINACIJA	16.8.2019.	REALIZOVANA	NE
P-185/19	Ž-SA-05-651/19,	SEKRETARIJAT PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.8.2019.	REALIZOVANA	DA
P-186/19	Ž-BL-05-865/18,	OSNOVNI SUD U BIJELJINI, VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH, MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	30.8.2019.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-187/19	Ž-BL-04-443/19,	FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE	25 - PENZIJE	30.8.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-188/19	Ž-LI-05-132/19,	OSNOVNI SUD U SOKOCU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.9.2019.	REALIZOVANA	DA
P-189/19	Ž-SA-04-381/19,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, MLADE, KULTURU I SPORT BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA I.SLAVNE VIŠEGRADSKE BRIGADE N/R MINISTRA	10 - RADNI ODNOSI	6.9.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-190/19	Ž-SA-05-421/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.9.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-191/19	Ž-SA-07-484/18,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD POLUOTVORENOG TIPRA TUZLA	07 - ZATVORI -- 07-2 - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA I HIGIJENSKI UVJETI	17.9.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-192/19	Ž-SA-05-173/19,	KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SARAJEVO-SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE NOVI GRAD, JAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA NOVI GRAD, CENTAR ZA MENTALNO ZDRAVLJE MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO, POLICIJSKA STANICA NOVI GRAD SARAJEVO	19 - UPRAVA	17.9.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-193/19	Ž-LI-08-208/19,	VLADA KANTONA 10 LIVNO	19 - UPRAVA	23.9.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-194/19	Ž-BL-06-28/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE	08 - RAVNOPRAVNOST POLOVA	23.9.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-195/19	Ž-BL-06-918/18,	ŠPD "UNSKO-SANSKE ŠUME" BOSANSKA KRUPA	01 - DISKRIMINACIJA	23.9.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-196/19	Ž-BL-05-128/19,	ORIJENTALNI INSTITUT UNIVERZITETA U SARAJEVU	28 - PREDMETI KORUPCIJE	23.9.2019.	REALIZOVANA	DA
P-197/19	Ž-BL-05-467/19,	OPĆINA VELIKA KLADUŠA-SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA	32 - INSPEKCIJE	23.9.2019.	REALIZOVANA	DA
P-198/19	Ž-BL-04-175/19,	FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	25 - PENZIJE	23.9.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-199/19	Ž-BL-05-101/19,	DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-200/19	Ž-BL-05-368/19,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-201/19	Ž-BL-08-442/19,	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019.	REALIZOVANA	DA
P-202/19	Ž-BL-05-473/19,	JU "CENTAR ZA PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE" BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.9.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-203/19	Ž-BL-05-286/19,	MINISTARSTVO ZA NAUČNO-TEHNOLOŠKI RAZVOJ, VISOKO OBRAZOVANJE I INFORMACIONO DRUŠTVO REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019.	REALIZOVANA	DA
P-204/19	Ž-BL-05-31/19,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	17 - JAVNE ISPRAVE	4.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-205/19	Ž-SA-06-479/19,	JAVNO PODUZEĆE MEĐUNARODNA ZRAČNA LUKA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - NA OSNOVU JEZIKA	3.10.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-206/19	Ž-BR-05-4/19,	JAVNO PODUZEĆE „DIREKCIJA ZA OBNOVU I IZGRADNJU“ D.O.O. TUZLA	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	4.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-207/19	Ž-BL-01-882/18,	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA, OSNOVNI SUD U KOTOR-VAROŠI, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KOTOR-VAROŠ, OPŠTINA KOTOR-VAROŠ	13 - PRAVA DJETETA	7.10.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-208/19	Ž-BL-05-730/18,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE, MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU OPŠTINA ŠAMAC	19 - UPRAVA	7.10.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-209/19	Ž-SA-05-458/19,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-210/19	Ž-SA-04-601/19,	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG PERE MATIJEVIĆA	10 - RADNI ODNOSI	8.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-211/19	Ž-SA-08-715/19,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA ŽELJKA OBRADOVIĆA	19 - UPRAVA	8.10.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-212/19	Ž-SA-05-342/19,	ORIJENTALNI INSTITUT SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	8.10.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-213/19	Ž-SA-04-684/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	25 - PENZIJE	10.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-214/19	Ž-LI-08-125/19,	VLADA KANTONA 10-ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-215/19	Ž-LI-08-134/19, Ž-LI-08-135/19,	VLADA KANTONA 10-ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-216/19	Ž-LI-04-231/19,	MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA " GORNJI VAKUF-USKOPLJE	10 - RADNI ODNOSI	25.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-217/19	Ž-LI-08-168/19,	VLADA KANTONA 10-ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-218/19	Ž-LI-08-216/19,	VLADA KANTONA-10 ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-219/19	Ž-BL-04-156/19,	GRADSKA TOPLANA A.D. DOBOJ	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-220/19	Ž-BL-05-624/19,	LOVAČKO UDRUŽENJE "PASTIREVO" DOBRLJIN	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-221/19	Ž-SA-05-624/19,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO N/R OPĆINSKOG VIJEĆA, N/R NAČELNIKA OPĆINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-222/19	Ž-SA-04-786/19,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	24.10.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-223/19	Ž-SA-01-1386/18,	SREDNJA ŠKOLA POLJOPRIVREDE, PREHRANE, VETERINE I USLUŽNIH DJELATNOSTI SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	24.10.2019.	REALIZOVANA	DA

P-224/19	Ž-SA-01-231/19,	JAVNA USTANOVA „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SARAJEVO-SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	24.10.2019.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	NE
P-225/19	Ž-SA-05-1233/18,	UNIVERZITET U ZENICI N/R REKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.10.2019.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-226/19	Ž-SA-01-565/19,	JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD CAZIN	13 - PRAVA DJETETA	24.10.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-227/19	Ž-SA-05-11/19,	NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA, N/R PREDsjedNIK UPRAVNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	24.10.2019.	REALIZOVANA	DA
P-228/19	Ž-SA-05-204/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, KANTON SARAJEVO UPRAVA POLICIJE, PRVA POLICIJSKA UPRAVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	24.10.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-229/19	Ž-SA-05-989/19,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE ORGANA I TIJELA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA DAVORINA KORAČA	09 - PRAVOSUĐE	25.10.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-230/19	Ž-BL-06-483/19,	JU “GRADSKA APOTEKA” SREBRENİK	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	28.10.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-231/19	Ž-SA-04-407/19,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	29.10.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-232/19	Ž-SA-08-360/19,	REGIONALNA ADVOKATSKA KOMORA TUZLA	31 - ADVOKATI	1.11.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-233/19	Ž-SA-04-534/19,	UNIVERZITET U SARAJEVU N/R PREDsjedAVAJUĆEG SENATA	11 - OBRAZOVANJE	4.11.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-234/19	Ž-SA-07-476/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO N/R MINISTRA	07 - ZATVORI	5.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-235/19	Ž-BL-05-508/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA, OPĆINA BOSANSKA KRUPA	20 - RATNE ŠTETE	7.11.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-236/19	Ž-BL-05-498/19,	POLICIJSKA STANICA TESLIĆ	05 - POLICIJA -- 05-1 - ŽALBA NA RAD POLICIJE	11.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-237/19	Ž-BL-04-265/19,	JU OSNOVNA ŠKOLA „HASAN KIKIĆ“ SANSKI MOST	10 - RADNI ODNOSI	11.11.2019.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-238/19	Ž-BL-05-285/19,	JU DOM ZDRAVLJA VELIKA KLADUŠA, VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.11.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-239/19	Ž-BL-05-996/18,	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	11.11.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-240/19	Ž-BL-05-267/19,	GRAD DOBOJ-ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE-KOMISIJA ZA BEZBJEDNOST SAOBRAĆAJA	32 - INSPEKCIJE	11.11.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-241/19	Ž-BL-06-544/19,	JKP „ČISTOĆA“ CAZIN	01 - DISKRIMINACIJA	12.11.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-242/19	Ž-BL-04-438/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA BIHAĆ	25 - PENZIJE	11.11.2019.	REALIZOVANA	DA
P-243/19	Ž-SA-04-1240/18,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA N/R DIREKTORA, FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE- FILIJALA BIJE LJINA N/R DIREKTORA	25 - PENZIJE	12.11.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-244/19	Ž-SA-01-454/19,	JZU DOM ZDRAVLJA KLADANJ N/R DIREKTORICE, JU OŠ “KLADANJ” N/R DIREKTORA	13 - PRAVA DJETETA	12.11.2019.	REALIZOVANA	DA
P-245/19	Ž-BL-04-160/19,	FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE-FILIJALA BANJA LUKA	25 - PENZIJE	18.11.2019.	REALIZOVANA	DA
P-246/19	Ž-SA-06-974/19,	KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU N/R DIREKTORICE PROF.DR. SEBIJE IZETBEGOVIĆ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-247/19	Ž-SA-06-854/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-19 - NA OSNOVU SEKSUALNE ORIJENTACIJE	14.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-248/19	Ž-SA-06-235/19,	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-18 - NA OSNOVU DRUŠTVENOG POLOŽAJA I POLA	14.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE

P-249/19	Ž-BL-05-130/19,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE-PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	19.11.2019.	REALIZOVANA	DA
P-250/19	Ž-SA-04-842/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	21.11.2019.	REALIZOVANA	DA
P-251/19	Ž-SA-05-1419/18,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO-SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	21.11.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-252/19	Ž-BL-05-796/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	22.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-253/19	Ž-BL-08-685/19,	OPŠTINA STANARI, MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	26.11.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-254/19	Ž-SA-04-783/19,	OPĆINA DRVAR N/R NAČELNICE OPĆINE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	6.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-255/19	Ž-SA-05-251/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA, FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM SARAJEVO N/R DIREKTORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-256/19	Ž-SA-05-560/19, Ž-SA-05-746/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA N/R PREDsjedNIKA VLADE, REPUBLIČKI CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE RATA, RATNIH ZLOČINA I TRAŽENJE NESTALIH LICA BANJA LUKA N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-257/19	Ž-SA-05-347/18,	VLADA BOSANSKO – PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-258/19	Ž-SA-05-1048/18,	OPĆINA GRADAČAC N/R PREDsjedAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-259/19	Ž-SA-07-971/19,	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BIH DISTRIKT N/R ŠEF POLICIJE	07 - ZATVORI -- 07-1 - KORIŠTENJE ZAVODSKIH POGODNOSTI I POSJETE	9.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-260/19	Ž-SA-07-813/17,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO	07 - ZATVORI	9.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-261/19	Ž-SA-05-775/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO STRUČNA SLUŽBA VLADE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-262/19	Ž-SA-01-949/19,	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO OPĆINSKI SUD U SARAJEVU, OSNOVNI SUD U SOKOCU	13 - PRAVA DJETETA	9.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE

P-263/19	Ž-SA-05-797/18,	KANTONALNO TUŽILAŠTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	05 - POLICIJA	9.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-264/19	Ž-SA-04-37/19,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	12.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-265/19	Ž-SA-07-1015/19,	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BIH, BRČKO DISTRIKT N/R ŠEF POLICIJE	07 - ZATVORI	10.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-266/19	Ž-BR-06-132/16,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, DOM NARODA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	10.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-267/19	Ž-BR-01-117/19,	JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KALESIJA	13 - PRAVA DJETETA	10.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-268/19	Ž-BR-05-252/18,	1. KANTONALNOJ UPRAVI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKOG KANTONA 2. GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE 3. GRAD TUZLA SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLINE	19 - UPRAVA	10.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-269/19	Ž-BR-05-51/18,	VLADA POSAVSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-270/19	Ž-LI-05-109/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BRANILACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	19 - UPRAVA	12.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-271/19	Ž-LI-04-256/19,	VLADA KANTONA 10 LIVNO	10 - RADNI ODNOSI	12.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-272/19	Ž-LI-06-223/19,	VLADA KANTONA 10 LIVNO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-22 - NA OSNOVU STAROSNE DOBI	12.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-273/19	Ž-LI-08-283/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO	19 - UPRAVA	12.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-274/19	Ž-BL-06-601/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, JU ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE REPUBLIKE SRPSKE, ADVOKATSKA KOMORA REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	12.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-275/19	Ž-BL-04-489/19,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE, UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	12.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-276/19	Ž-BL-06-796/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	12.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	NE

P-277/19	Ž-BL-08-233/19, Ž-SA-02-1293/19,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREMIJERA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R MINISTRA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM I 19 - UPRAVA	12.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-278/19	Ž-BR-01-194/19,	VLADA BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE-ODJELJENJE ZA ZDRAVSTVO - PODODJELJENJE ZA SOCIJALNU ZAŠTITU BRČKO	13 - PRAVA DJETETA	12.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-279/19	Ž-BL-08-661/19,	OPŠTINA BRATUNAC	19 - UPRAVA	12.12.2019.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-280/19	Ž-SA-02-18/18,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R NAČELNIKA, N/R PRAVOBRANIOCA, N/R PREDSJEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	20.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-281/19	Ž-SA-05-1043/19,	TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, REGULATORNA AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJE SARAJEVO, FEDERALNA UPRAVA POLICIJE SARAJEVO	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	24.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-282/19	Ž-SA-05-628/18,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA, INSPEKTORAT-GLAVNI INSPEKTOR SARAJEVO	19 - UPRAVA	24.12.2019.	REALIZOVANA	DA
P-283/19	Ž-SA-02-1269/16,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG ZASTUPNIČKOG DOMA, N/R PREDSJEDAVAJUĆEM DOMA NARODA, FEDERALNO MINISTARSTVO PROMETA I KOMUNIKACIJA SARAJEVO N/R MINISTRA, SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG, VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA, MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	24.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-284/19	Ž-SA-02-1251/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA, UNIVERZITET U SARAJEVU N/R REKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	24.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-285/19	Ž-BL-01-537/19,	JU OŠ „CAZIN“ CAZIN MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK, PEDAGOŠKI ZAVOD USK	13 - PRAVA DJETETA	26.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-286/19	Ž-BL-01-304/19,	OSNOVNI SUD U KOTOR-VAROŠI OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	25.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-287/19	Ž-BL-01-690/19,	JU DJEČIJI VRTIĆ „POLETARAC“ SREBRENICA	13 - PRAVA DJETETA	26.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-288/19	Ž-BL-01-906/18,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO, JU “DJECA SARAJEVA”	13 - PRAVA DJETETA	25.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-289/19	Ž-SA-06-908/19,	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-290/19	Ž-BL-04-246/19, Ž-BL-04-247/19, Ž-BL-04-248/19, Ž-BL-04-249/19, Ž-BL-04-250/19, Ž-BL-04-251/19, Ž-BL-04-252/19, Ž-BL-04-253/19, Ž-BL-04-260/19, Ž-BL-04-261/19, Ž-BL-04-268/19, Ž-BL-04-269/19, Ž-BL-04-484/19, Ž-BL-04-485/19, Ž-BL-04-517/19, Ž-BL-05-524/19,	JZU DOM ZDRAVLJA SRBAC, FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE-REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-291/19	Ž-BL-08-177/19,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-292/19	Ž-BR-05-175/19,	GRAD TUZLA-SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE-INSPEKTORAT URBANISTIČKO- GRAĐEVINSKE, TRŽIŠNE, TURISTIČKO- UGOSTITELJSKE, PUTNE I TERMOENERGETSKE INSPEKCIJE TUZLA	32 - INSPEKCIJE	30.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-293/19	Ž-BR-04-108/17,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	30.12.2019.	REALIZOVANA	NE

P-294/19	Ž-BR-05-126/19,	GRAD TUZLA-SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, TRŽIŠNE, TURISTIČKO-UGOSTITELJSKE, PUTNE I TERMOENERGETSKE INSPEKCIJE TUZLA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	30.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-295/19	Ž-BR-05-115/19,	GRAD TUZLA-SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, TRŽIŠNE, TURISTIČKO-UGOSTITELJSKE, PUTNE I TERMOENERGETSKE INSPEKCIJE TUZLA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	30.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-296/19	Ž-BR-04-198/19,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	23 - ZDRAVSTVO	30.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-297/19	Ž-BR-05-2/19, Ž-BR-08-156/19,	KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	26 - TUŽILAŠTVA	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-298/19	Ž-SA-05-1085/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE-UPRAVNI ODBOR MOSTAR N/R PREDSEDAVAJUĆEG, N/R V.D. DIREKTORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-299/19	Ž-SA-05-1006/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ, MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE-SEKTOR ZA AZIL SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	30.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-300/19	Ž-SA-05-920/19, Ž-SA-05-921/19, Ž-SA-05-922/19,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE-SEKTOR ZA AZIL SARAJEVO, SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-301/19	Ž-SA-05-581/19,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO-INSPEKTORAT RADA, ZAŠTITE NA RADU I SOCIJALNE ZAŠTITE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-302/19	Ž-BR-04-154/18,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH-ODJELJENJE ZA KOMUNALNE POSLOVE BRČKO	21 - KOMUNALNE USLUGE	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-303/19	Ž-SA-05-1039/19,	NOTARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSEDNICE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.12.2019.	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/19	Ž-SA-05-900/19,	FEDERALNA NOVINSKA AGENCIJA SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	30.12.2019.	OSTVARENA SARADNJA	DA

ANEKS I PREGLED BUDŽETA ZA 2019. GODINU**BOSNA I HERCEGOVINA**

Institucija: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Period izvještavanja: od 1.1.2019. do 31.12.2019.

BUDŽET

Redni broj	Opis	Ekon. kod	Budžet	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigovani budžet	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procenat 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.596.000	4.297	2.600.297	2.367.515	2.546.048	91	93
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.547.000	1.614	2.548.614	2.348.831	2.486.787	92	94
3	Plate i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.176.000		2.176.000	2.051.878	1.995.101	94	103
4	Bruto plate i naknade plata	611100	1.937.000		1.937.000	1.852.978	1.775.669	96	104
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	239.000		239.000	198.900	219.432	83	91
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	371.000	1.614	372.614	296.953	491.686	80	60
7	Putni troškovi	613100	120.000		120.000	88.402	93.106	74	95
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	55.000		55.000	45.834	47.959	83	96
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	7.000		7.000	4.370	4.765	62	92
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	40.000		40.000	35.686	27.547	89	130
11	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	30.000		30.000	14.904	23.708	50	63
12	Unamljivanje imovine i opreme	613600	13.000		13.000	12.800	113.452	98	11
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	31.000		31.000	24.825	54.271	80	46
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000		6.000	4.700	5.403	78	87
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	69.000	1.614	70.614	65.432	121.475	93	54
16	Ukupni kapitalni izdaci		49.000	2.683	51.683	18.684	59.261	36	32
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	49.000	2.683	51.683	18.684	59.261	36	32
18	Nabavka opreme	821300	49.000	2.683	51.683	18.684	59.261	36	32

*Ovaj pregled predstavlja zbirni pregled budžeta za 2019. godinu, uključujući program posebne namjene pod nazivom Projekat „Jačanje kapaciteta ombudsmena s ciljem implementacije mandata NPM u BiH“ Ambasada Republike Bugarske

ANEKS II PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2019.

1. Javna tijela na nivou Bosne i Hercegovine koja su ispunila obavezu imenovanja službenika za informisanje i dostavila Vodič i Indeks registar u skladu s članovima 19. i 20. ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine;
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine;
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine;
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine;
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine;
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine;
18. Agencija za unapređenje inostranih investicija Bosne i Hercegovine;
19. Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine;
20. Arhiv Bosne i Hercegovine;
21. Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine;
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
23. Centralna banka Bosne i Hercegovine;
24. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine;
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine;
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
28. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine;
30. Državna regulativna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine;
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine;
32. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine;
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
34. Granična policija Bosne i Hercegovine;
35. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
36. Institut za akreditovanje Bosne i Hercegovine;
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine;
39. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine;
40. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
41. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine;
42. Komisija za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;

43. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
44. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
45. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
46. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
47. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
48. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
49. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
50. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
51. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
52. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
53. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine;
54. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine;
55. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
56. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
57. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine;
58. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
59. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine;
60. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine;
61. Sud Bosne i Hercegovine;
62. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine;
63. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja i bilja;
64. Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine;
65. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
66. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine;
67. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
68. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine;
69. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
70. Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine;
71. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
72. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

2. Javna tijela na nivou Bosne i Hercegovine koja su tokom 2019. godine dostavljala statističke podatke u skladu s članom 20. ZOSPI:

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije;
8. Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini;
9. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
10. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
11. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
12. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
13. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
14. Elektroprenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka;
15. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
16. Granična policija Bosne i Hercegovine;
17. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;

18. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini;
19. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
20. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
21. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
22. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
23. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
26. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
27. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
28. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja biljaka, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH/;
29. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
30. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
31. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Sekretarijat;
32. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
33. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
34. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
35. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine;
36. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine – Generalni sekretarijat.

U pogledu dostavljanja statističkih podataka od strane javnih tijela na državnom nivou, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatuje da je 36 javnih tijela redovno ispunjavalo svoju obavezu u izvještajnoj godini. Tokom 2018. godine ovu obavezu ispunjavala su 32 javna tijela.

3. Javna tijela na nivou Federacije Bosne i Hercegovine koja su tokom 2018. godine dostavljala statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Federalni hidrometeorološki zavod;
3. Federalno ministarstvo zdravstva;
4. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova;
5. Federalni zavod za zapošljavanje;
6. Javna ustanova Centar za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine;
7. J.P. Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o;
8. JP Olimpijski bazen Otoka;
9. Kantonalni sud u Zenici;
10. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo;
11. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona;
12. Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo;
13. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo;
14. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona;
15. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
16. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona;
17. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona;
18. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo;
19. Općina Gračanica;
20. Općina Tešanj;
21. Općina Sanski Most;
22. Općina Kakanj;

23. Općina Ključ;
24. Općina Foča;
25. Općina Hadžići;
26. Općina Stari Grad Sarajevo;
27. Općinski sud u Lukavcu;
28. Općinski sud u Visokom;
29. Univerzitet u Tuzli;
30. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka u skladu sa ZOSPI ispunilo je 30 javnih tijela na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine devet javnih tijela redovno su ispunjavali svoju obavezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dok je istu obavezu na nivou kantona ispunilo deset javnih tijela.

U istom periodu, ovu obavezu ispunjavalo je jedanaest javnih tijela na općinskom nivou.

4. Javna tijela na nivou Republike Srpske koja su tokom 2018. godine dostavila statističke podatke u skladu sa ZOSPI:

1. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Okružno javno tužilaštvo Banja Luka;
4. Okružni sud u Doboju;
5. Okružni privredni sud Doboju;
6. Osnovni sud u Tesliću;
7. Opština Rudo;
8. Opština Ugljevik;
9. Predsjednik Republike Srpske – Služba predsjednika;
10. Republičko tužilaštvo Republike Srpske,.

U 2019. godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je deset javnih tijela na nivou Republike Srpske, te nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodnu godinu.

5. Tokom 2019. godine sljedeća javna tijela su ispunila obavezu dostavljanja rješenja o službeniku za informisanje, Vodič i Indeks registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
2. Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
3. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
4. Elektroprijenos BiH (Rješenje o određivanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija);
5. Federalno ministarstvo kulture i sporta (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
6. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova; Federalna uprava policije (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
7. Grad Gradiška – gradonačelnik (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
8. Grad Zvornik (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
9. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine (Vodič za pristup informacijama);

10. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje, Vodič, Indeks registar);
11. JP BH Pošta (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama, Indeks registar);
12. Kantonalni sud u Zenici (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
13. Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
14. Kabinet predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
15. Kabinet premijera Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
16. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine (Vodič za pristup informacijama);
17. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike USK (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
18. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
19. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
20. Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, Uprava policije Zenica (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
21. Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo (Vodič i Indeks registar);
22. Općinski sud u Lukavcu (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
23. Okružni sud u Trebinju (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
24. Općinski sud u Gračanici (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
25. Općinski sud u Srebreniku (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
26. Predsjednik Republike Srpske – Služba predsjednika (Rješenje o određivanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija);
27. Policija Brčko Distrikta BiH (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
28. Republička uprava civilne zaštite Istočno Sarajevo (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
29. Republički centar za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica – Ministarstvo pravde Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama i Indeks registar);
30. Služba za zajedničke poslove Vlade Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama);
31. Služba za protokol Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
32. Stručna služba za zajedničke poslove Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
33. Tužilaštvo/Tužiteljstvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (Vodič za pristup informacijama);
34. Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
35. Vlada Posavskog kantona (Rješenje o postavljenju službenika za informiranje);
36. Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
37. Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
38. Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje).

ANEKS III TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2019.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno rađeno u 2019.	Ukupno završeno u 2019.	Preneseno u 2020. god.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	198	144	342	180	162
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	48	18	66	29	37
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	7	6	13	8	5
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	801	506	1307	838	469
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	978	1066	2044	1320	724
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	206	207	413	214	199
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	129	74	203	114	89
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	851	0	851	502	349
UKUPNO	3218	2021	5239	3205	2034

Rad po žalbama po odjelima u 2019. god.

Odjel	Broj žalbi
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	83
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Sarajevo	31
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	4
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	375
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	397
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	124
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	110
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	302
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1426
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	86
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Banja Luka	7
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	198
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	325
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	66
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	18
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	244
Ukupan broj predmeta Banja Luka	946
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	10
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Brčko	3
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	128
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	90
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	63
Ukupan broj predmeta Brčko	301
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Mostar	7
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	50
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	65
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	6
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	19
Ukupan broj predmeta Mostar	165
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	50
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	101
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	4
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	223
Ukupan broj predmeta Livno	380
Ukupan broj predmeta u Instituciji	3218

Broj žalbi po kancelarijama u 2019. god.

Broj predmeta zaprimljeni // potkategorija 2019.

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 – ostalo	95
01 - Diskriminacija	01-01 – uznemiravanje	3
01 - Diskriminacija	01-03 – mobing	52
01 - Diskriminacija	01-04 – segregacija	1
01 - Diskriminacija	01-09 - na osnovu jezika	4
01 - Diskriminacija	01-10 - na osnovu vjere	3
01 - Diskriminacija	01-11 - na osnovu etničke pripadnosti	8
01 - Diskriminacija	01-12 - na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla	4
01 - Diskriminacija	01-14 - na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	1
01 - Diskriminacija	01-15 - na osnovu imovnog stanja	1
01 - Diskriminacija	01-16 - na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju	6
01 - Diskriminacija	01-17 - na osnovu obrazovanja	2
01 - Diskriminacija	01-18 - na osnovu društvenog položaja i spola	4
01 - Diskriminacija	01-19 - na osnovu seksualne orijentacije	5
01 - Diskriminacija	01-20 - na osnovu rodnog identiteta	1
01 - Diskriminacija	01-22 - na osnovu starosne dobi	1
01 - Diskriminacija	01-23 - na osnovu invaliditeta	2
01 - Diskriminacija	01-24 - govor mržnje	3
01 - Diskriminacija	SUMA	196
02 - Mediji i sloboda informisanja	SUMA	8
03 - Pristup informacijama	00 - ostalo	216
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	44
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	13
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostепенost	2
03 - Pristup informacijama	SUMA	275
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	2
05 – Policija	00 - ostalo	106
05 – Policija	05-1 - žalba na rad policije	47
05 – Policija	05-2 - žalbe policijskih službenika	1
05 – Policija	SUMA	154
06 - Javni prihodi	SUMA	4
07 – Zatvori	00 - ostalo	109
07 – Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjete	10
07 – Zatvori	07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uvjeti	10
07 – Zatvori	SUMA	129
08 - Ravnopravnost spolova	SUMA	4
09 - Pravosuđe	00 - ostalo	321
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudija/sutkinja	20
09 - Pravosuđe	09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	101
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	56
09 - Pravosuđe	09-4 - VSTV	6
09 - Pravosuđe	SUMA	504
10 - Radni odnosi	SUMA	281

11 - Obrazovanje	00 - ostalo	12
11 - Obrazovanje	11-2 - osnovno obrazovanje	9
11 - Obrazovanje	11-3 - srednje obrazovanje	2
11 - Obrazovanje	11-4 - visoko obrazovanje	9
11 - Obrazovanje	11-5 - obrazovanje odraslih	1
11 - Obrazovanje	SUMA	33
12 - Osobe s invaliditetom	SUMA	48
13 - Prava djeteta	00 - ostalo	183
13 - Prava djeteta	13-1 - centri za socijalni rad	10
13 - Prava djeteta	SUMA	193
14 - Ekologija zaštita okoline	SUMA	21
15 - Imovinsko-pravni odnosi	SUMA	169
16 - Nasilje	00 - ostalo	7
16 - Nasilje	16-1 - nasilje u porodici	1
16 - Nasilje	16-2 - vršnjačko nasilje	1
16 - Nasilje	SUMA	9
17 - Javne isprave	SUMA	42
18 - Manjine	SUMA	6
19 - Uprava	SUMA	322
20 - Ratne štete	SUMA	50
21 - Komunalne usluge	SUMA	92
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	56
23 - Zdravstvo	SUMA	74
24 - Socijalna zaštita	SUMA	82
25 - Penzije	SUMA	217
26 - Tužilaštva	SUMA	80
27 - Pravobranilaštva	SUMA	4
28 - Predmeti korupcije	SUMA	4
29 - Migracije i azil	SUMA	52
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	3
31 - Advokati	SUMA	19
32 - Inspekcije	SUMA	80
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	5
SUMA	SUMA	3218

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2019. god.

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2019.	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U toku intervencije Ombudsmena	550	469	1019
2	Preporukom Ombudsmena	71	208	279
3	Nezainteresovanost stranke za dalje vođenje postupka	282	157	439
4	Neprihvatljiva žalba	461	137	598
5	Na drugi način	372	441	813
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom organu	23	15	38
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmena	2	2	4
8	Specijalnim izvještajem	0	3	3
9	Ponovni postupak	8	4	12
10	Ukupno	1769	1436	3205

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVE ŽALBE - POTKATEGORIZACIJA

00 – ostalo	97	13	110
01 - anonimna žalba	3	1	4
02 - zlonamjerna žalba	0	1	1
03 - neosnovana žalba	303	107	410
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	3	0	3
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	2	0	2
06 - kašnjenje podnosioca od 1g. nakon činjenica, događaja ili odluke	6	0	6
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	21	5	26
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	9	4	13
09 - podnosilac odustao od žalbe	1	2	3
10 - žalba s već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	13	3	16
11 - činjenično stanje prije 14. decembra 1995.g.	3	1	4
Ukupno	461	137	598

Broj žalbi koje su završene//Način okončanja žalbi u 2019. god.

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 - Diskriminacija	40
2	02 - Mediji i sloboda informisanja	3
3	03 - Pristup informacijama	57
4	05 – Policija	5
5	07 – Zatvori	6
6	08 - Ravnopravnost polova	1
7	09 - Pravosuđe	26
8	10 - Radni odnosi	51
9	11 - Obrazovanje	3
10	12 - Osobe s invaliditetom	4
11	13 - Prava djeteta	24
12	14 - Ekologija zaštita okoline	6
13	15 – Imovinsko-pravni odnosi	8
14	17 - Javne isprave	8
15	19 - Uprava	44
16	20 - Ratne štete	2
17	21 - Komunalne usluge	5
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	27
19	23 - Zdravstvo	19
20	24 - Socijalna zaštita	4
21	25 - Penzije	11
22	26 – Tužilaštva	3
23	28 - Predmeti korupcije	1
24	29 - Migracije i azil	10
25	31 – Advokati	1
26	32 – Inspekcije	5
27	UKUPNO	374

Način realizacije	Broj predmeta
Djelimično realizovana	9
Nema odgovora	124
Nije realizovana	59
Ostvarena saradnja	77
Realizovana	105
Ukupno	374

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2019. god. po kategorijama povrede prava i realizaciji

ODJEL	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2019. god.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	24
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	4
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	0
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	97
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	175
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	42
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	26
UKUPNO	374

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2019. god.

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	23
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	3
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	0
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	56
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	161
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	31
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	24
UKUPNO	304

Broj preporuka po odjelima u 2019. god.

Ured	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2019. god.
Ured Sarajevo	185
Ured Banja Luka	114
Ured Brčko	31
Ured Mostar	1
Ured Livno	43
UKUPNO	374

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2019. god.

Ured	Broj preporuka
Ured Sarajevo	134
Ured Banja Luka	98
Ured Brčko	30
Ured Mostar	1
Ured Livno	41
UKUPNO	304

Broj preporuka po uredima u 2019. god.

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	56	SARAJEVO
2	OPĆINSKI SUD LIVNO	47	LIVNO
3	KANTONALNI SUD LIVNO	45	LIVNO
4	KANTONALNI SUD SARAJEVO	35	SARAJEVO
5	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	28	BANJA LUKA
6	KANTONALNO TUŽILAŠTVO U SARAJEVU	24	SARAJEVO
7	VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	20	SARAJEVO
8	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	19	BANJA LUKA
9	KANTONALNI SUD TUZLA	17	TUZLA
10	OPĆINSKI SUD LUKAVAC	16	LUKAVAC
11	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	15	BIHAĆ
12	OPĆINSKI SUD MOSTAR	15	MOSTAR
13	OPĆINSKI SUD TUZLA	15	TUZLA
14	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	14	BANJA LUKA
15	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	13	MOSTAR
16	TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	13	TUZLA
17	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BiH	12	SARAJEVO
18	OSNOVNI SUD SOKOLAC	11	SOKOLAC
19	OKRUŽNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	10	BANJA LUKA
20	USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE	10	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	86	TUZLA
2	MUP REPUBLIKE SRPSKE	44	BANJA LUKA
3	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO TUZLA	42	TUZLA
4	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	37	BIJELJINA
5	GRAD BANJALUKA	33	BANJA LUKA
6	MUP KANTONA SARAJEVO	32	SARAJEVO
7	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	24	BANJA LUKA
8	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	18	BANJA LUKA
9	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	17	SARAJEVO
10	GRAD LIVNO	16	LIVNO
11	GRAD MOSTAR	16	MOSTAR
12	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	16	SARAJEVO
13	JZU DOM ZDRAVLJA SRBAC	16	SRBAC
14	KPZ ZENICA	16	ZENICA
15	VLADA KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
16	KPZ TUZLA	15	TUZLA
17	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE - SEKTOR ZA AZIL	14	SARAJEVO
18	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO MOSTAR	13	MOSTAR
19	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE - SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA	13	SARAJEVO
20	OPŠTINA DOBOJ	12	DOBOJ

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA

BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
Realizirana						
Ž-SA-06-866/18	P-30/19	PREPORUKU Općini Jajce 1. da u budućim slučajevima jasno definiše opće i posebne uslove koje moraju ispunjavati kandidati prilikom prijave na javni poziv, a u cilju izbjegavanja eventualnih nejasnoća i bespotrebnih troškova; 2. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji i dostavi dokaz o istom.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Općina Jajce je instituciji Ombudsmena dana 05.03.2019.godine dostavila Dopis, broj: 02-21-5911-1/19 od 26.02.2019.godine u kojoj je navedeno sljedeće: "...obavještavamo Vas da ćemo u budućim slučajevima jasno definisati opće i posebne uslove za kandidate koji se prijavljuju na javne pozive Općione Jajce kako bi se, kako ste u samoj preporuci naveli, izbjegle eventualne nejasnoće i bespotrebni troškovi." Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-30/19 od 12.02.2019. godine u cjelosti realizovana.
Ž-SA-06-172/18	P-33/19	PREPORUKU Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine 1. Da u cilju osiguranja mehanizama unutar same Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 15.03.2019. godine zaprimila odgovor na preporuku od Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine u aktu broj 05/II-50-1-134-15/18, u kojem se navodi da je dana 12.03.2019. godine donesen Pravilnik o zabrani diskriminacije u Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, te je isti dostavljen u prilogu.
Ž-SA-06-469/18	P-35/19	PREPORUKU MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA SREDNJO-BOSANSKOG KANTONA 1. da imajući u vidu zaključke iz ove preporuke, kao validan dokaz o izvršenoj uplati putem elektornskog bankarstva smatra ovjerenu elektronsku potvrdu koju banka izdaje uplatiocu, a kako je to naprijed i navedeno 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do dana 10.04.2019. godine nisu zaprimili odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjo-bosanskog kantona na Preporuku broj P-35/19, niti su poduzete aktivnosti u cilju realizacije iste. Dana 10.04.2019. godine Vladi Srednjo-bosanskog kantona upućena je Obavijest o neispoštovanju preporuke broj P-35/19. Vlada SBK je zaprimila i prosljedila povratnu informaciju MUP-a SBK dostavljenu izvan roka (13.05.2019.), čime je preporuka u potpunosti realizirana.
Ž-SA-06-798/18	P-106/19	P R E P O R U K U direktoru Federalne uprave policije 1. Da izvrši izmjene i dopune podzakonskog akta „Kriterij o metodi, načinu i sistemu bodovanja, testiranja kandidata i provjera fizičke sposobnosti” u skladu sa važećim odredbama Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Nakon analize relevantnog zakonodavstva u kontekstu Vaše preporuke, rukovoditelj Federalne uprave policije će pristupiti realizaciji iste na način što će formirati radno tijelo sastavljeno od stručnih lica koja će procijeniti i pobliže odrediti biološke i fiziološke potencijale u odnosu na starosnu dob kandidata koji pristupaju u ovaj policijski organ, te na bazi tih rezultata uskladiti odredbe spornog podzakonskog akta - Kriteriji o metodi, načinu i sistemu bodovanja, testiranja kandidata i provjera fizičke sposobnosti br. 09-8933, od 11.08.2016. godine”
Ž-LI-06-277/18	P-108/19	P R E P O R U K U Ravnatelju Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč 1. da odmah po prijemu ove preporuke prestane sa svim radnjama prema uposlenicima koje imaju obilježja mobinga; 2. da u cilju osiguranja mehanizma unutar Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije članka 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, prema kojem su sva javna tijela i ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ravnatelj Srednje strukovne škole „Tin Ujević“ Glamoč, nakon zaprimanja izdate preporuke, dostavio je izjašnjenje u kojem negira radnje navedene u Preporuci. Također navodi da su "... u Etičkom kodeksu Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč implementirana načela jednakosti i pravednosti, načelo profesionalnosti i mirnog suživota u Školi. Provodit ćemo i druge aktivnosti u vezi članka 24. stavak 4. u skladu sa preporukama i naputcima Ministarstva znanostik, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije.“
Ž-SA-06-9/19	P-113/19	P R E P O R U K U • Da poništi Rješenje o pokretanju disciplinskog postupka broj 104-18-2-3005-1/18, od 18.12.2018. godine u dijelu koji se odnosi na upućivanje žalbe instituciji Ombudsmena, odnosno tačku 3 Rješenja; • Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora Centralne banke BiH proizilazi da je postupljeno po Preporuci Ombudsmena BiH.
Ž-BL-06-970/18	P-127/19	PREPORUKU predsjedniku Konkurencijskog savjeta Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, donese odgovarajući akt kojim utvrđuje postojanje, odnosno nepostojanje uslova za vođenje postupka po službenoj dužnosti, a u vezi podnesenog zahtjeva podnosioca žalbe	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Odgovorna strana je dostavila odgovor po izdatoj preporuci broj: 01-12-1-417-4/18, od dana 10.06.2019. godine. U dostavljenom odgovoru, između ostalog se navodi da je po predstavi podnosioca žalbe izvršena analiza dostavljenog zahtjeva i sastavljena informacija o provedenoj analizi, te da je utvrđeno da nema osnova da je "Eko Toplana" d.o.o. Banja Luka zloupotrijebila pozitivne zakonske propise kojima se uređuje ova oblast.

Ž-BL-06-969/18	P-126/19	PREPORUKU predsjedniku Konkurencijskog savjeta Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, donese odgovarajući akt kojim utvrđuje postojanje, odnosno nepostojanje uslova za vođenje postupka po službenoj dužnosti, a u vezi podnesenog zahtjeva podnosioca žalbe	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Po izdatoj preporuci odgovorna strana dostavila je odgovor broj: 01-12-1-418-4/18, od dana 13.06.2019. godine. U istom između ostalog navodi da su u svom aktu broj: UP-04-26-2-041-4/18, od dana 16.11.2018. godine ,utvrdili nepostojanje uslova za nevođenje postupka po službenoj dužnosti. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
Ž-BL-06-378/19	P-184/19	P R E P O R U K U Skupštini Bosansko-podrinjskog kantona • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da do donošenja odluke u ovom predmetu obustavi sve radnje na postavljanju spornog spomenika;	01 - Diskriminacija	Realizirana	NE	zaključeno je da nisu preduzete bilo kakve aktivnosti na izgradnji spornog objekta, da je nadležna inspekcija kao i opštinska služba utvrdila da nema osnova za preduzimanje bilo kakvih mjera predviđenih zakonom, pa je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-899/18	P-99/19	P R E P O R U K U direktoru KJKP "Vodovod i kanalizacija" Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-SA-06-479/19	P-205/19	PREPORUKU JAVNOM PODUZEĆU MEĐUNARODNA ZRAČNA LUKA SARAJEVO 1. da usvoje pravni okvir kojim će se osigurati ravnopravna uporaba sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u eksternoj komunikaciji prema građanima, a što prije svega, uključuje objave na službenoj web stranici i službenoj facebook stranici Poduzeća;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora i ostvarena saradnja sa odgovornom stranom.Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-06-544/19	P-241/19	P R E P O R U K U JKP „Čistoća“ Cazin 1. Da preduzme neophodne mjere na eliminaciji diskriminacije i otklanjanju štetnih posljedica po podnosioca žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da preduzme neophodne mjere ne prevenciji diskriminacije i nadoknadi štete koja je nastala kao posljedica diskriminacije prema podnosiocu žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	16.12.2019 zaprimljen odgovor ,rad na predmetu u toku.
Ž-BL-06-601/19	P-274/19	P R E P O R U K U Vladi Republike Srpske i JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske 1. Da preduzmu neophodne mjere na obezbijedenju ravnopravnog tretmana lica koja konkurišu na sredstva u okviru podrške prvom zaposlenju, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, počev od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori 20.01. i 24.01.2020 ,rad na predmetu u toku.
Ž-BL-06-796/19	P-276/19	PREPORUKU Vladi Republike Srpske 1. da u skladu sa svojim kapacitetima preduzme mjere sa ciljem osiguranja jednakog tretmana policijskih službenika zaposlenih u policijskim agencijama na nivou Bosne i Hercegovine u pogledu ostvarivanja prava na penziju, uvažavajući potrebu jednakog ili usklađenog uračunavanja ratnog staža nezavisno od mjesta prebivališta, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke,	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BR-06-231/18	P-8/19	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - da ubuduće prilikom donošenja Odluke o kriterijima i načinu dodjele stipendija redovitim studentima I. ciklusa studija, uvažava mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine; -da u roku od devedeset (90) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Odjeljenja za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 37-000964/19 od 31.01.2020. godine.
Ž-BL-06-856/18	P-69/19	P R E P O R U K U 1. Ugostiteljskom servisu Vlade Republike Srpske da: U skladu sa članom 253. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske („ Službeni glasnik RS“br.13/02, 87/07, 50/10 i 66/18 oglasi ništavim rješenje broj: 01/1/4-82/19 od dana 10.01.2019. godine o privremenom raspoređivanju podnositeljice žalbe; 2. Ministarstvu trgovine i turizma Republike Srpske da: Podnositeljicu žalbe rasporede na radno mjesto u Ministarstvu trgovine i turizma u skladu sa njenim prvobitnim rješenjem na neodređeno vrijeme.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dostavljen je odgovor Ministarstva trgovine i turizma.Preporuka nije realizirana i bit će uvrštena u Godišnji izvještaj.

Ž-SA-06-210/19	P-73/19	PREPORUKA Generalnom direktoru BHRT-a da razmotri poduzimanje mjera ka poboljšanju radnog okruženja i promovisanju prava u najširem obimu. Generalni direktor BHRT-a da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Nakon provedene istrage u predmetu dana 29.03.2019. godine izdana je preporuka P-73/19 BHRT-u u kojoj su pozvani da razmotre poduzimanje mjera ka poboljšanju radnog okruženja i promovisanju prava u najširem obimu, te da dostave odgovor u roku od 60 dana od dana prijema preporuke. S obzirom da odgovor nije dostavljen u navedenom roku dana 17.06.2019. godine upućena je urgencija na koju isto tako nije dostavljen odgovor. Ova preporuka kao i informacija o nerealizaciji iste bit će uvrštena u godišnji izvještaj.
Ž-BL-06-624/18	P-91/19	PREPORUKU komandiru Policijske stanice Kostajnica 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje koje se tiču okolnosti da li je pokrenuti unutrašnji postupak protiv policijskih službenika u međuvremenu okončan 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-06-924/18	P-84/19	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove da Oglasi ništavim Rješenje broj: 21.01/127-82/18 od 08.02. 2019. godine i podnosioca žalbe ponovo rasporedi na poziciju šefa područne jedinice Vlasenica. U roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni konstatuju da nadležni organ nije postupio u skladu s izdatom preporukom i predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-SA-06-1340/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1365/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1366/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1388/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1401/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.

Ž-SA-06-1405/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1420/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-8/19	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-16/19	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-68/19	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1387/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-06-483/19	P-230/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	U odgovoru na preporuku Ombudsmena od 26.11.2019 .godine, direktor Apoteke je naveo da u skladu sa načelom ravnopravnosti stranaka ima pravo da se upozna sa dokazima koje je stranka dostavila, a koji su poslužili kao osnov za pokretanje istrage, kao i da će dostaviti kvalitetno i detaljno izjašnjenje nakon što primi navode i dokumentaciju na koju se Ombudsmeni pozivaju. Institucija Ombudsmena je odlučila u skladu sa članom 28 Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine tretirati povjerljivim sve podatke i dokumente koje im podnosioci žalbe dostave, obzirom da je u inicijalnom dopisu na nedvosmislen i decidan način sumirala sve relevantne navode koji čine obilježja mobinga, kao i da su dostavljeni dokumenti mahom proizašli iz postupaka i komunikacije koja se već odvijala u okviru odgovorne ustanove. Izdavanjem Preporuke upravi zdravstvene ustanove iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, ali se stranka ujedno obavještava da preporuku Ombudsmena možete koristiti kao dokaz u eventualno pokrenutom sudskom postupku ovim povodom.
Nema odgovora						

Ž-BL-06-105/19	P-183/19	P R E P O R U K U Ministarstvu nauke i kulture Republike Srpske • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	
Ž-BL-06-918/18	P-195/19	P R E P O R U K U ŠPD „Unsko-sanske šume“ d.o.o. Bosanska Krupa 1. Da u skladu sa Pravilnikom o radu i Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta omogućiti jednake prilike za napredovanje za sve radnike, uključujući i podnositeljicu žalbe, rukovodeći se prvenstveno principima kvaliteta kandidata, objektivne i otvorene selekcije i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-06-974/19	P-246/19	PREPORUKU DIREKTORICI KLINIČKOG CENTRA UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu je u toku
Ž-SA-06-854/18	P-247/19	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
Ž-SA-06-235/19	P-248/19	PREPORUKU MINISTRU VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE 1. da imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine jasno propiše procedure, uvjete, kriterije upućivanja zaposlenih na rad u diplomatsko konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, kojim će se osigurati ravnopravan tretman svih lica koja su iskazala interes za rad u istima; 2. da donese odluku po pismenim podnescima žaliteljice od dana 05.02.2018. godine, dana 25.07. 2018. godine i od dana 22.01.2019. godine kojim je ista iskazala interes za rad u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-06-132/16	P-266/19	1. Da bez odlaganja pokrene proceduralne radnje u cilju razmatranja Zakona o bibliotečkoj djelatnosti Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Nema odgovora , rad na predmetu u toku.
Ž-LI-06-223/19	P-272/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah po prijemu ove preporuke poduzme adekvatne mjere i radnje te Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja Kantona 10 (Pozitivna lista lijekova Kantona 10) broj: 01-02-3-1/19 od 16.01.2019. godine, a u dijelu koji se odnosi na propisivanje lijeka Rivaroksaban film tbl. 15 i 20 mg, Vlada Kantona 10 uskladi s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Budući da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na preporuku, upućena je urgencija Vladi Kantona 10.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-06-908/19	P-289/19	PREPORUKU INTESA SAOPAULO BANK D.D. BOSNA I HERCEGOVINA 1. da poduzme aktivnosti koje će rezultirati uklanjanjem počinjene diskriminacije; 2. da žaliteljici izda potvrdu o radnom iskustvu koja će biti precizna i detaljna, odnosno na kojoj trebaju biti podaci o tome na kojim je poslovima radila - naziv radnog mjesta, da li su to npr. poslovi visoke stručne spreme/visokog obrazovanja ili srednje stručne spreme, koliko dugo je obavljao navedene poslove, precizan opis poslova radnog mjesta, navesti jasan period radnog angažovanja na radnim zadacima;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	01 - Diskriminacija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
29	39	9	0	5	7	8
POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-05-1043/19	P-281/19	PREPORUKA Članci objavljeni na online mediju Antimigrant.ba a koji su naprijed navedeni predstavljaju poticanje na diskriminaciju i ukazuju na širenje govora mržnje i činjenje drugih krivičnih djela. Pozivaju se naprijed navedeni da poduzmu mjere u skladu sa svojim nadležnostima i da o tome obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-802/18	P-47/19	PREPORUKA Vlasti Unsko-sanskog kantona da razmotre uspostavu posebnog sistema izvještavanja za JP RTV USK u odnosu na druga javna preduzeća uzimajući u obzir specifičnost javnog medija a u cilju veće transparentnosti medija. Pozivaju se naprijed navedeni da odgovor dostave u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Nije realizirana	DA	Dana 18.04.2019. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Vlade USK-a pod brojem: 03-10-2755-2/19 od dana 15.04.2019. godine u kojem je između ostalog navedeno da su u vezi realizacije preporuke vezani propisima koji su u nadležnosti Federacije BiH, odnosno Zakonom o privrednim društvima Federacije BiH i Zakonom o javnim preduzećima Federacije BiH. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu.
Nema odgovora						
Ž-BR-05-4/19	P-206/19	Javnom poduzeću Direkciji za obnovu i izgradnju d.o.o. Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18.02.2019. g., 27.03.2019.g. i 11.07.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	0	0	1	1	1
POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
Realizirana						
Ž-SA-05-1163/18	P-17/19	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu preporuke, po zahtjevu Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od dana 26.09.2018. godine, donese rješenje o pristupu informacijama u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da je preporuka broj: P-17/19 od 26.12.2018. godine u cijelosti realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-SA-05-1117/17	P-14/19	P R E P O R U K U Ministru zdravstva Zeničko-dobojskog kantona 1. Da odmah po prijemu preporuke, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, odluči o zahtjevu za pristup informacijama Apoteka Violapharm Tešanj od dana 30.08.2018. godine ; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 23.01.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva Zeničko-dobojskog kantona broj: 11-37-12357-8/17 od 18.01.2019. godine u kojem je navedeno da je po zahtjevu žalitelja donoseno Rješenje broj: 11-37-12357-7/18 od 18.01.2019. godine kojim je odobren pristup informacijama, čime je Preporuka Ombudsmena u cjelosti realizovana.
Ž-LI-05-296/18	P-18/19	P R E P O R U K U Ravnatelju Srednje strukovne škole Silvija Strahimira Kranjčevića u Livnu 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 27.11.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon izdavanja preporuke Srednja strukovna škola Silvije Strahimir Kranjčević Livno, svojim podneskom od 11.02.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je postupljeno po preporuci i doneseno rješenje kojim se odobrava pristup informacijama.
Ž-LI-05-285/18	P-19/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 1. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon zaprimanja Preporuke Ministarstvo je obavijestilo Instituciju ombudsmena da je dana 20.02. 2019. godine, doneseno Rješenje po izjavljenoj žalbi. Institucija ombudsmena je podneskom od 28.02.2019. godine, obavijestila podnositelja žalbe o dostavljenom izjašnjenju. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da zatvore predmet jer su izdatu preporuku ocijenili prihvaćenom.
Ž-SA-05-1210/18	P-31/19	P R E P O R U K U Fakultetu fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Istočnom Sarajevu 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Žalitelj je 05.04.2019.godine obavijestio instituciju Ombudsmena da mu je Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Istočnom Sarajevu dostavio tražene zapisnike sa sjednica Naučno-nastavnog vijeća kao i Poslovnik rada Naučno-nastavnog vijeća. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je preporuka Ombudsmena realizirana.

Ž-BL-05-945/18	P-24/19	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama,	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	S obzirom da iz odgovora proizlazi da je Univerzitet u Banjaluci ispoštovao preporučeno a u skladu sa članom 21. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 32/00, 19/02, 35/04 i 32/06), Ombudsmeni nemaju osnova za dalje postupanje po žalbi i donose odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-LI-05-220/18	P-40/19	P R E P O R U K U 1. da Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 postupi po žalbi žaliteljice protiv Obavijesti o izboru kandidata broj:03-02-34-48.6/18 od 20.06.2018.g., te odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 10.02.2019.g. odgovorna strana se izjasnila aktom br:21-04-34-18/18 da je Žalbeno vijeće donijelo Odluku u predmetu žaliteljice br:21-04-34-18/18 , nakon čega su odlučili da zatvore predmet .
Ž-LI-05-286/18	P-16/19	P R E P O R U K U direktoru Uprave za inspekcijske poslove Kantona 10 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama od 15.11.2018. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Uprava za inspekcijske poslove Kantona 10 svojim podneskom od 08.03.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je postupila po izdatoj preporuci.
Ž-LI-05-28/19	P-59/19	P R E P O R U K U Ravnateljici Javne ustanove “Hrvatski dom” Kupres 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama Zdenka Tičinovića od 21.11.2018. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Javna ustanova „Hrvatski dom“ Kupres, dostavila je izjašnjenje broj: 01-19/2019 od 26.03.2019. godine, u kojem se ističe da je temeljem podnesenog Zahtjeva za pristup informacijama dana 26.03.2019. godine, doneseno rješenje koje je dostavljeno žalitelju. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi Zdenka Tičinovića, jer su izdatu preporuku ocijenili prihvaćenom.
Ž-LI-05-298/18	P-58/19	P R E P O R U K U Ravnateljici Javne ustanove Osnovne muzičke škole Travnik 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama Arlena Hadžića od 29.10.2018. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Osnovna muzička škola Travnik, svojim podneskom od 26.03.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je postupila po izdatoj preporuci i dana 18.02.2019. godine, donijela Rješenje po Zahtjevu za pristup informacijama.
Ž-BL-05-999/18	P-61/19	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja preduzme neophodne mjere i radnje kako bi podnositeljici žalbe po podnesenom zahtjevu bilo odgovoreno u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 23-059-299/2019, od dana 06.05.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je podnositeljici žalbe dostavljen traženi odgovor dana 06.05.2019. godine.
Ž-BL-05-79/19	P-62/19	PREPORUKU predsjedniku Općinskog suda u Tešnju 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine iz ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 039-0-SUA-19-000 153, od dana 25.03.2019, godine ,Sud je dostavio odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine porizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno rješenjem broj: 39-0-Su-18-000 241, od dana 21.03.2019. godine. Polazeći od navedenog predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-83/19	P-63/19	PREPORUKU predsjedniku Kantonalnog suda u Livnu 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine iz ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 10 0 P 004606 19 R 2, od dana 27.03.2019, godine ,Sud je dostavio odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine porizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno odgovarajućim rješenjem.Polazeći od navedenog predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-LI-05-47/19	P-82/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama od 14.02.2019. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10, postupajući po izdatoj preporuci, a temeljem zahtjeva žaliteljice donijelo je Rješenje broj: 02-01-34-6852/19 od 23.04.2019. godine. Primjerak donesenog rješenja Instituciji ombudsmena je dostavila žaliteljica na dan 06.05.2019. godine.
Ž-LI-05-42/19	P-81/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjet, kulture i športa Kantona 10 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama od 11.02.2019. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon izdavanja preporuke, podnositelj žalbe je dana 03.05.2019. godine, obavijestio Instituciju ombudsmena da je Ministarstvo dana 30.04.2019. godine, donijelo rješenje kojim se odobrava pristup informacijama

Ž-BL-05-616/18	P-85/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovori na zahtjev za pristup informacijama od 14.02.2017. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kako je Šumsko gazdinstvo Doboj odgovorilo na zahtjev podnosioca žalbe, čime je Preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet.
Ž-BL-05-963/18	P-90/19	PREPORUKU predsjedniku Općinskog suda u Živinicama 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 033-0-SU-19-000005Om, od dana 29.04.2019. godine, Sud je dostavio odgovor po izdatoj preporuci iz čije sadržine proizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno rješenjem Suda broj:33 0 V 059323 14 V, od dana 31.07.2019. godine, na način da su mu dostavljene tražene informacije. Polazeći od navedenog, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
Ž-SA-05-214/19	P-96/19	PREPORUKA Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Općinskog načelnika Općine Vogošća da stupi u kontakt sa podnositeljem žalbe u narednih 15 dana da bi dogovorili način pristupa informacijama iz matičnih knjiga, a koji će odgovarati objema stranama. Poziva se Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Općinskog načelnika Općine Vogošća da obavijesti o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 25.04.2019. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Općine Vogošća pod brojem: 12-05-269/19 od dana 23.04.2019. godine u kojem je, između ostalog, navedeno da su isti postupili po preporuci Institucije ombudsmena i kontaktirali podnositelja žalbe. U komunikaciji sa podnositeljem žalbe dobili su informaciju da je isti već prikupio dovoljno podataka te da je povukao zahtjev za pristup informacijama. Iz navedenog, bez obzira na činjenicu da je zahtjev povučen može se zaključiti da su isti pristupili realizaciji preporuke.
Ž-LI-05-7/19	P-98/19	P R E P O R U K U ravnatelju Osnovne glazbene škole "Tomislavgrad" iz Tomislavgrada 1. da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama , podnesenom dana 22.11.2018. godine, te preciziranom zahtjevu od dana 04.01.2019.g.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Budući da preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, te su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcioniranje institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH", br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet
Ž-LI-05-43/19	P-114/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Vlade Kantona 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 10 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon što su Vlada Kantona 10 i resorno ministarstvo dostavili navedeno izjašnjenje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi , jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
Ž-BR-05-24/19	P-148/19	1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje po zahtjevu od dana 06.07.2019. godine za pristup informacijama podnositelju žalbe, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovini 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvršiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 15.07.2019. godine zaprimljen odgovor Gradonačelnika Brčko distrikta BiH broj predmet: 48-000135/19 od Obzirom na navedeni odgovor, odnosno, da je Službenik za etiku i informiranje, Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine postupio po preporuci, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH", broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-24/19..
Ž-LI-05-115/19	P-166/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva Srednjobosanskog kantona/kantona Središnja Bosna 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po prigovoru izjavljenom na Rješenje br. 07-34-1181/2018-11 od 28.03.2019. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Svojom obavijesti od 24.07.2019. godine, ministar obavještava Instituciju ombudsmena da je već postupio po izdatoj preporuci donošenjem Rješenja po prigovoru na dan 20.06.2019. godine, kojim se prigovor odbija kao neosnovan.
Ž-SA-05-521/19	P-172/19	P R E P O R U K U Ministru vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine 1. Da poništi Rješenje broj: 11-5-50-1551-1/19 od dana 26.04.2019.godine i donese novo rješenje utemeljeno na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	. Uvidom u Rješenje broj: 11-5-50-1551-5/19 od 23.08.2019. godine utvrđeno je da je u cjelosti odobren pristup traženim informacijama i žaliteljima dostavljena tabela sa potpunim informacijama. S tim u vezi, konstatujemo da je Preporuka broj: P-172/19 od dana 08.07.2019. godine u cjelosti realizovana.
Ž-SA-05-495/19	P-170/19	P R E P O R U K U 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju Rješenja po Zahtjevima za pristup informacijama žalitelja od 18.03.2019. godine i 02.04.2019. godine; 2. Da shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine na službenoj web stranici objavi Vodič za pristup informacijama u Ministarstvu prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo broj 05/01-49-24366/16 od 26.07.2016. godine i Indeks registar informacija koje se mogu dobiti od Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo broj 05/01-49-32256/16 od 08.11.2016. godine. 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Shodno navedenom, Ministarstvo je dana 14.08.2019. godine instituciji Ombudsmena dostavilo Obavještenje broj 05/04-23-3710/19 od 06.08.2019. godine kojom instituciju Ombudsmena obavještava da je Ministarstvo dana 01.08.2019. godine donijelo Rješenje broj 05/04-23-3710/19, a po zahtjevu žalitelja, kojim se istom odobrava pristup informacijama. Istim aktom institucija Ombudsmena se obavještava da je dana 29.07.2019. godine Ministarstvo na svojoj web stranici objavilo Vodič za pristup informacijama i Indeks registar.

Ž-SA-05-651/19	P-185/19	SEKRETARIJATU PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poništi rješenje broj 03-50-18-37/19 od 23.05.2019. godine, te po ponovno postupi po Zahtjevu žalitelja od 20.05.2019. godine imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine date u ovoj preporuci i postupi na način koji će podrazumjevati poštivanje prava na slobodan pristup informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine obavještava da je 16.09.2019. godine donio Rješenje o poništenju Rješenja broj 03-50-18-37/19 od 23.05.2019. godine i odobrenju pristupa traženim informacijama po zahtjevu novinara i glavnog i odgovornog urednika portala broj UP1/03-50-18-37/19 od 20.05.2019. godine. Imenovanim je dana 25.09.2019. godine dostavljeno navedeno Rješenje na mail adrese navedene u zahtjevu za pristup informacijama. Budući da je preporuka prihvaćena, predmet zaveden pod brojem Ž-SA-05-651/19 se zatvara.
Ž-LI-05-132/19	P-188/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Osnovnog suda u Sokocu 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 05.12.2018. godine, riješi sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odgovarajuću obavijest u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Predsjednik Osnovnog suda u Sokocu svojim aktom od 12.09.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmana „da je postupljeno po datim preporukama, te Vam u prilogu akta dostavljamo fotokopije naprijed pomenutih akata kao dokaz o našem postupanju po Vašim preporukama.“
Ž-BL-08-442/19	P-201/19	PREPORUKU predsjedniku Vrhovnog suda Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 118-0-Cyl-18-000 284-6, od dana 04.10.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je podnosiocu žalbe dostavljen traženi odgovor dana 04.10.2019. godine.
Ž-BL-05-286/19	P-203/19	PREPORUKU Ministarstvu za naučnotehnoški razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, na način da joj omogući pristup traženim informacijama u dijelu koji se odnosi na zapisnike o radu Komisije pri Ministarstvu za naučnotehnoški razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske, a koji se tiču dodjele stipendija studentima sa invaliditetom i studentima u inostranstvu 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 19.041/052-7859-1/19, od dana 01.10.2019. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku u kome navode da su podnositeljici žalbe dostavili četiri zapisnika sa sastanaka Komisije za dodjelu stipendija. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-624/19	P-220/19	PREPORUKU predsjedniku Lovačkog udruženja "Pastirevo" Dobrljin 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 23.07.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 86-9/19, od dana 10.12.2019. godine, udruženje dostavilo je odgovor na izdatu preporuku. U pomenutom aktu, između ostalog se navodi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama od dana 23.07.2019. godine, odgovoreno obavještenjem broj: 86-9/19, od dana 10.12.2019. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-11/19	P-227/19	P R E P O R U K U Generalnom direktoru Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini 1. Da uredi pitanje nadležnosti za odlučivanje po zahtjevu za pristup informacijama i po žalbi protiv rješenja za pristup informacijama, na način da se poštuje princip dvostepenosti u smislu Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine; 2. Da izmjeni, odnosno dopuni Vodič za pristup informacijama, u smislu izmjena i dopuna Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, koje su uslijedile nakon njegovog donošenja; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 12.11.2019. godine zaprimljen je akt Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini broj 1203-2/19 od 07.11.2019. godine iz kojeg proizilazi da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine u cijelosti realizovana. Shodno navedenom, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-SA-05-560/19	P-256/19	P R E P O R U K U direktoru Republičkog centru za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica i predsjedniku Vlade Republike Srpske 1. Da razmotre zahtjeve za pristup informacijama od 18.03.2019. godine i 03.04.2019. godine i shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donesu odluku; 2. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je u predmetnom slučaju iscrpila sve mogućnosti u smislu Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Djelimično realizirana						
Ž-SA-05-189/18	P-15/19	P R E P O R U K U -Općinskom sudu u Mostaru kao stečajnom sudu - stečajnom upravniku JO „Komos“ d.o.o. Mostar 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama po zahtjevu Udruge Futura od dana 05.12.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 29.01.2019.godine zaprimljen je akt Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 St 149036 14 St od 25.01.2019. godine u kojem je navedeno da je postupajući sudija dana 25.01.2019.godine prosljedio zahtjev upravi suda, jer se isti ima tretirati kao podnesak koji je omaškom upućen stečajnom sudiji i uložen u stečajni predmet. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka broj: P-15/19 djelimično realizovana.

Ž-BR-05-259/18	P-94/19	JAVNOJ USTANOVI SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE TUZLANSKOG KANTONA 1-da poništi Odluku broj: 02-49-554/18-2 od 25.01.2019. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2-da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku; 3-da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 24.05.2019. godine zaprimljen odgovor JU Službe za zapošljavanje TK Tuzla, broj: 02-49-233/19-1 od 13.05. Obzirom na navedeni odgovor, odnosno, da je Javna ustanova Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona u Tuzli postupila po preporuci, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu s članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-259/18. 2019. godine.
Ž-SA-05-1233/18	P-225/19	P R E P O R U K U Rektor u Univerziteta u Zenici 1. Da poništi sva Rješenja nastala u prvostepenom i drugostepenom postupku po zahtjevu žalitelja od dana 08.10.2018. godine, zahtjevu od 09.10.2018. godine i zahtjevu od 20.10.2018. godine i da navedene zahtjeve ponovo razmotri u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke; 2. Da imenuje službenika za informisanje, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te da odluku o imenovanju dostavi instituciji Ombudsmena na uvid; 3. Da sačini, objavi i dostavi na uvid instituciji Ombudsmena Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i obrazac za podnošenje zahtjeva, u smislu člana 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 09.12.2019. godine zaprimljen je akt Univerziteta u Zenici od dana 03.12.2019.godine, dostavljen putem punomoćnika Ljubović Bakira i Ljubović Dženane, advokata iz Zenice iz kojeg proizilazi da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj P-225/19 od 24.09.2019. godine djelimično realizovana. Od tri tačke obuhvaćene navedenom Preporukom, realizovana je samo tačka koja se odnosi na sačinjavanje i objavu Vodiča za pristup informacijama, Index registra informacija i Obrasca zahtjeva za pristup informacijama.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-1408/18	P-164/19	P R E P O R U K U direktorici i Školskom odboru JU Osnovna škola „Čengić Vila I“ Sarajevo 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Škole poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja i člana 37 Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosno da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva; 2. Da se poduzmu mjere u cilju donošenja internih akata Pravilnika o radu biblioteke i Pravila ponašanja u biblioteci, odnosno u cilju realizacije zaključka Školskog odbora broj 01-154-1/19, od 17.01.2019. godine, a koji će biti u skladu sa Pedagoškim standardima i općim normativima za osnovni odgoj i obrazovanje i normativima radnog prostora, opreme, nastavnih sredstava i učila po predmetima za osnovnu školu;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-101/19	P-199/19	PREPORUKU direktoru Državne agencije za istrage i zaštitu 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja donese odgovarajuće rješenje po žalbi izjavljenoj na rješenje broj: 02-04 (4066) od dana 29.01.2019. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-342/19	P-212/19	P R E P O R U K U Direktor Orijentalnog instituta Univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa odredbom člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama FBiH, postupi po zahtjevu za slobodom pristupa informacijama podnosioca žalbe i donese odluku u okvirima postavljenog zahtjeva, koja će zadovoljavati propisanu formu. Dakle, rješenje treba da sadrži: naziv organa, broj i datum, uvod, dispozitiv (izreku), obrazloženje, uputstvo o pravnom lijeku, potpis ovlaštene službene osobe i pečat organa;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	20.01.2020 odgovor Orijentalnog instituta.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-746/19	P-256/19	P R E P O R U K U direktoru Republičkog centru za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica i predsjedniku Vlade Republike Srpske 1. Da razmotre zahtjeve za pristup informacijama od 18.03.2019. godine i 03.04.2019. godine i shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donesu odluku; 2. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Institucija Ombudsmena je u predmetnom slučaju iscrpila sve mogućnosti u smislu Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-SA-05-900/19	P-304/19	PREPORUKU Direktor Federalne novinske agencije 1. Da ubuduće zahtjeve za pristup informacijama obrađuje u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da imenuje službenika za informisanje, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te da odluku o imenovanju dostavi instituciji Ombudsmena na uvid; 3. Da sačini, objavi i dostavi na uvid instituciji Ombudsmena Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i obrazac za podnošenje zahtjeva, u smislu člana 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	06.02.2020. zaprimljen odgovor FENE.Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-89/19	P-45/19	PREPORUKU predsjedniku Osnovnog suda u Srebrenici 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, na podneseni zahtjev za pristup informacijama podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Odgovorna strana nije postupila po preporuci Ombudsmena niti je dostavila odgovor na preporuku u za to ostavljenom roku.
Ž-SA-05-1036/18	P-50/19	PREPORUKU Predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli 1. Da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: 003-0-Su-18-000 542 od 20.07.2018. godine i Rješenja broj: 003-0-Su-18-000 542-1 od 10.09.2018. godine, te donošenja novog rješenja u skladu sa navodima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kantonalni sud u Tuzli je instituciji Ombudsmena dana 29.03.2019.godine dostavio Odgovor, broj: 003-0-Su-19-000 228 od 27.03.2019.godine u kojem je navedeno sljedeće: „...Da bi se po ovakvom zahtjevu moglo postupiti, jer se podaci ne nalaze u izvornom obliku, bilo bi potrebno angažovanje nekoliko zaposlenika odgovarajuće stručnosti koji bi fizički morali izvršiti uvid u svaki krivični i prekršajni predmet za period zadnjih 5 godina, radi utvrđenja činjenica koje je podnositeljica tražila u zahtjevu. To bi ovom sudu, obzirom na velik broj predmeta, a nedovoljan broj kadrovskog osoblja predstavljalo veliko opterećenje i potrebno vrijeme jer zaposleni koji bi radili te poslove ne bi mogli obavljati svoje redovne djelatnosti nego bi morali po zahtjevu podnosioca sačinjavati analizu uvidom u svaki krivični i prekršajni predmet za zadnjih 5 godina, a što nije smisao sadržaja odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH.“ Navedeni akt je 08.05.2019.godine prosljeđen žaliteljici. Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-50/19 od 15.02.2019. godine nije realizovana, te će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-SA-05-73/19	P-57/19	PREPORUKU v.d. direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poništi Rješenje broj: 06-34-8-402-2/18 od 10.10.2018. godine i Rješenje broj: 06-06-34-8-402-2-1/18 od 13.12.2018. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama Jasmine Tucak – Lončarević, na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 17.05.2019. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili izjašnjenje Agencije za državnu službu Federacije BiH akt broj: 06-34Imajući u vidu naprijed navedeno kao i činjenicu da su Ombudsmeni BiH iskoristili zakonske ovlasti u skladu sa Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava BiH, te da još uvijek nije okončan postupak na Kantonalnom sudu u Sarajevu, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet broj Ž-SA-05-73/19.-8-402-3/18 od 20.03.2019.
Ž-BL-05-922/18	P-68/19	PREPORUKU ministru za naučnotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Izdana preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-05-960/18	P-67/19	PREPORUKU ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 12.02.1-059-3264/19, od dana 28.03.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da Ministarstvo ostaje pri ranijim stavovima, te da nije u posjedu traženog ugovora koji je sklopljen 2011. godine ili 2012. godine.
Ž-BL-05-958/18	P-87/19	PREPORUKU direktoru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Izdana preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.

Ž-BL-05-27/19	P-88/19	PREPORUKU načelniku općine Konjic 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-05-763/18	P-89/19	PREPORUKU ministru pravde Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocima žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske i dostavi joj tražene podatke budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-05-180/19	P-93/19	PREPORUKU direktoru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-SA-05-860/17	P-133/19	P R E P O R U K U • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmana traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je, u skladu sa članom 32 stav (2) Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, aktom od 13.06.2019. godine ukazala premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona na konkretan predmet a u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi se preporuka Ombudsmana broj P-133/19, od 20.09.2019. godine ispoštovala, međutim, institucija Ombudsmana do danas nije zaprimila odgovor. S obzirom da preporuka nije realizirana radi čega je obaviješten i neposredno viši organ, institucija Ombudsmana će iskoristiti i zakonsku mogućnost spominjanja ovog predmeta u Godišnjem izvještaju o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava za 2019. godinu u skladu sa članom 32 Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-05-377/19	P-150/19	PREPORUKU gradonačelniku Grada Doboj 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće prema nadležnom Odjeljenju uprave Grada Doboj tako da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, odnosno da podnosiocu žalbe ostavi pouku o pravnom lijeku.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Ž-LI-05-90/19	P-167/19	P R E P O R U K U Upravnom odboru JU Osnovne muzičke škole Travnik 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po prigovoru izjavljenom na Rješenje br. 80/19 od 18.02.2019. godine, kojim se odbija Zahtjev za pristup informacijama od 29.10.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Upravni odbor Škole nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke niti je dostavio rješenje po izdatoj preporuci.
Ž-BL-05-368/19	P-200/19	PREPORUKU Upravnom odboru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-SA-05-421/19	P-190/19	Vladi Kantona Sarajevo 1. Da preispita odluku (Informaciju upućenu podnosiocu žalbe broj: 02-34-3720/19 od 29.04.2019. godine) kojom se neudovoljava Zahtjevu za pristup informacijama od dana 27.02.2019. godine, kojom je tražena dostava imena i prezimena zaposlenika koji je pripremio Rješenje o početku rada Direktora Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo; 2. Da poduzme efektivne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 27.02.2019. godine, riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi Rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku
Nema odgovora						

Ž-BR-05-128/18	P-119/19	JZU Dom zdravlja dr. Mustafa Šehović Tuzla 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. da Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi sve relevantne pravne akte kojima se rukovode u radu a kojima su propisani uvjeti pružanja i uskraćivanja pružanja zdravstvenih usluga pacijentima, uključujući i one koji su bili predmet zahtjeva upućenog ovoj ustanovi od strane žaliteljice; 3. da bez odlaganja preispita Rješenje broj: 16-01-4483/18 od 03.07.2018. godine, te da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novo rješenje o pristupu informacijama u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. da postupi u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. da postupi u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 6. da u roku od 30 dana Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijesti o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	
Ž-SA-05-458/19	P-209/19	P R E P O R U K U Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 08.05.2019.godine;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Nema odgovora , rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-775/19	P-261/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo/Stručnoj službi Vlade Kantona Sarajevo 1. Da preispita Odluku/Rješenje broj: 16-02-05-31577-25.1/19 od 29.08.2019. godine, kojom se odbija prigovor/zahtjev podnosioca žalbe za pristup informacijama od dana 23.05.2019. godine, a kojim je tražena dostava prepisa zapisnika sa 13. sjednice Vlade Kantona Sarajevo, te donese novo Rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama FBiH, uvažavajući navode iz ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Nema odgovora ,upućena urgencija Stručnoj službi Vlade Kantona Sarajevo. Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1039/19	P-303/19	P R E P O R U K U Notarskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana dostavi instituciji Ombudsmena izjašnjenje i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Upućena urgencija, rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
57	57	31	3	5	14	4
POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
Realizirana						
Ž-BL-05-382/17	P-129/19	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	
Ž-SA-05-797/18	P-263/19	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog kantona • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana dostavi instituciji Ombudsmena tražene informacije, izjašnjenje i relevantnu dokumentaciju.	05 - Policija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 26.12.2019. godine zaprimila odgovor Kantonalnog tužilaštva Zeničko-dobojskog kantona, akt broj T04 KZN 0034341 18, od 24.12.2019. godine u kojem se između ostalog navode radnje koje su u međuvremenu poduzete u konkretnom predmetu te se navodi da će u skorije vrijeme donijeti konačnu tužiteljsku odluku.
Ostvarena saradnja						

Ž-BR-05-39/18	P-6/19	-Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine -Tužilaštvu/Tužiteljstvu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedene istrage, što hitnije. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 20.02.2019. godine zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.02..2-04.2-11761/19 od 15.02.2019. godine. Dana 26.03.2019. godine zaprimljen odgovor Tužilaštva Brčko distrikta BiH, broj: T18 0 KTN 0010074 16 od 22.03.2019. godine. Dana 22.10.2019. godine zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.02.2-04.2-73588/19 od 18.10.2019. godine
Nije realizirana						
Ž-BL-05-597/18	P-10/19	P R E P O R U K U 1. Da poštuje principe uspostavljene međunarodno priznatim dokumentima i zakonodavstvom Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, a koji se odnose na zaštitu privatnosti i dosljedno primjenjuje propise koji se odnose na izvještavanje u novinarske svrhe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke;	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Aktom broj: 03-1-12-1-33-2/19 DGL, od dana 31.01.2019. godine, Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine dostavila je odgovor po izdatoj Preporuci, u kome navodi da nisu tačne tvrdnje da ista ima identičan stav kao RTRS, a u vezi sa tvrdnjom da u predmetnom slučaju nije došlo do povrede prava na privatnost lica čiji su podaci objavljeni, te traži korekciju pomenute Preporuke.
Nema odgovora						
Ž-BL-05-498/19	P-236/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju uspostavljanja javnog reda i mira u Mjesnoj zajednici Blatnica, a u skladu sa i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	
UKUPNO	-	05 - Policija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	2	0	1	1	1
POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
Realizirana						
Ž-BL-07-186/19	P-154/19	P R E P O R U K U • Da ubuduće, tužioci Tužilaštva Bosne i Hercegovine postupaju u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena i članom 225. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	07 - Zatvori	Realizirana	DA	ombudsmeni konstatuju da je preporučeno ispoštovano ali i napominju da će svakako u narednom periodu i dalje nadgledati rad Tužilaštava Bosne i Hercegovine u cilju praćenja da li postupa u skladu sa donesenim internim aktima a kako je to navedeno u dostavljenom odgovoru.
Ž-SA-07-813/17	P-260/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu pravde 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Ombudsmeni BIH zaprimili su od Federalnog ministarstva pravde odgovor u vezi sa realizacijom Preporuke u kojem stoji: „...Vezano za navode i preporuke a nakon zaprimljene žalbe osuđenika u vezi problematike koja se navodi u predmetnom aktu i žalbi osuđenika Kazneno popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača, dana 12.09.2017.godine federalni ministar pravde u pratnji savjetnika ministra i pomoćnika ministra za izvršenje krivičnih sankcija je obavio razgovor sa osuđenim osobama u KPZ PT Busovača na temu amnestije, vanzavodskih pogodnosti i neusklađenosti krivičnog zakonodavstva sa entitetskim i državnim nivou. Tom prilikom je na sastanku sa osuđenim osobama dat odgovor u pogledu gore navedenih pitanja. Nakon sastanka Federalni ministar pravde formirao je komisiju za izradu novog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u FBIH. Prilikom izrade prednacrta ZIKS-a uzeti u obzir i relevantne odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BIH. Nakon izrade Prednacrta isti je upućen generalnom sekretarijatu Vlade Federacije BIH,radi uvrštavanja na dnevni red sjednice Vlade u cilju utvrđivanja Nacrta i upućivanja istog u parlamentarenu proceduru. Međutim, Nact nije utvrđen i povučen je sa dnevnog reda...“
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-07-971/19	P-259/19	P R E P O R U K U Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	16.12.2019. zaprimljen odgovor ,rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						

Ž-SA-07-484/18	P-191/19	P R E P O R U K U Kazнено popravnom zavodu Poluotvorenog tipa Tuzla 1. Da uložiti dodatne napore u cilju potpune implementacije Europskih zatvorskih pravila, a posebno poboljšanja zdravstvene zaštite i higijenskih uslova u Zavodu; 2. Da se u roku od 60 dana dostavi povratna informacija o provedbi date preporuke instituciji Ombudsmana za ljudska prava BiH.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-07-476/19	P-234/19	PREPORUKU Federalnom ministru pravde 1. Da po prijemu ove preporuke, preispitate Proceduru o načinu plaćanja poštanskih usluga za pismena koja upućuju osuđene osobe, u cilju uspostavljanja balansa, između prava lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora sa potrebom smanjenja troškova otpreme pošte. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-07-1015/19	P-265/19	P R E P O R U K U Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	07 - Zatvori				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	2	0	1	0	3
POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-06-28/19	P-194/19	PREPORUKU Predsjedniku Vlade Republike Srpske 1. da kao osnivač i organ vlasti kojem Gender centar Republike Srpske odgovara za svoj rad, preduzme neophodne mjere sa ciljem eliminacije i prevencije mobinga, kao i mjere ka prevazilaženju postojećih nesuglasica, popravljajući radne atmosfere i poboljšavaju međuljudskih odnosa u Gender centru Vlade Republike Srpske; 2. Ove mjere mogu obuhvatiti posredovanje, uspostavljanje internih mehanizama za prevenciju i eliminaciju mobinga, edukaciju ili uspostavljanje sistema neposredne kontrole i izvještavanja; 3. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	08 - Ravnopravnost polova	Ostvarena saradnja	DA	22.10.2019 i 24.10.2019.2019 zaprimljeni odgovori ,rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
Realizirana						
Ž-SA-05-1227/18	P-22/19	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u predmetima, broj: 65 0 Rs 367677 16 RsŽ i 65 0 Rs 490184 17 RsŽ. 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmana Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 02.4.2019. godine institucija Ombudsmana je zaprimila odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 490184 17 Rsž od 01.4.2019. godine. Navedenim odgovorom se ističe da su oba akta relevantna. Slijedom navedenih činjenica zaključuje se da je Preporuka institucije Ombudsmana broj 22/19 ispoštovana.
Ž-LI-05-244/16	P-21/19	P R E P O R U K U 1. Preporučuje se Općinskom sudu u Livnu da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka tog suda broj 68 0 1 007456 11 I 2.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Institucija ombudsmana je dana 19.03.2019. godine, podnositeljicu žalbe obavijestila o dostavljenom izjašnjenju. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi jer su izdatu preporuku ocijenili prihvaćenom.
Ž-SA-05-1003/18	P-34/19	P R E P O R U K U • Predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu: 1. Da u cilju sprječavanja dalje povrede prava na suđenje u razumnom roku, u što kraćem roku odluči po žalbi na Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 P 360048 13 P od 20.04.2017. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste; • Predsjedniku Općinskog suda u Sarajevu: 1. Da se u budućim postupanjima u predmetnoj pravnoj stvari suzdrži od svih postupaka i aktivnosti koje mogu doprinijeti daljoj povredi prava na suđenje u razumnom roku, u smislu člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Obzirom da je preporuka broj P-34/19 od 08.02.2019. godine u cjelosti realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-BL-05-956/18	P-44/19	PREPORUKU Fondu PIO Republike Srpske - rukovodiocu Filijale Banja Luka 1. Da bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori po podnesenom zahtjevu od dana 05.03.2018. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji PREPORUKU direktoru Agencije za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini 1. Da u skladu sa svojim ovlaštenjima propisanih članom 40. Zakona o zaštiti ličnih podataka, prema Fondu PIO Republike Srpske – Filijali Banja Luka, preduzme odgovarajuće mjere, budući da u aktu broj: O-135/2019-44, od dana 15.01.2019. godine, traži određene podatke koji nisu neophodni za dostavljanje traženog izjašnjenja	09 - Pravosuđe	Realizirana	NE	Aktom broj: O-135/2019-1874, od dana 02.04.2019. godine, Filijala Banja Luka dostavila je odgovor po izdatoj preporuci u kome se navodi da je postupila po izdatoj preporuci i podnosiocu žalbe dostavila tražene informacije po zahtjevu od dana 05.03.2018. godine.
Ž-BL-05-677/18	P-75/19	PREPORUKU 1. Da bez odlaganja, hitno donese odluku o žalbi u predmetu broj: 73 0 I 029144 18Gž 2. Da obavijesti Ombudsmene o odluci u navedenom predmetu	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Kako je nadležni sud donio odluku u navedenom predmetu, čime je Preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi .
Ž-SA-05-1382/18	P-104/19	P R E P O R U K U Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu • da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 09.01.2019. godine, 15.02.2019. godine i 21.03.2019. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke zaprimljeni odgovori Općinskog suda u Sarajevu i Kantonalnog suda u Sarajevu. Dana 10.05.2019. godine podnositelj žalbe kontaktirao je instituciju Ombudsmena, kojom prilikom je obavijestio da odustaje od žalbenih navoda, te da je sa suprotnom stranom postigao vansudsku nagodbu. Podnositelj žalbe zahvalio se na poduzetim aktivnostima u cilju rješavanja njegovog predmeta od strane institucije Ombudsmena.
Ž-SA-05-1007/18	P-51/19	P R E P O R U K U • OSNOVNOM SUDU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE: 1. Da uzimajući u obzir navode iz ove Preporuke, a u skladu sa odredbama člana 299. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine , donese odluku u ponovnom postupku; • APELACIONOM SUDU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE: 1. Da, ukoliko bude ponovo odlučivao po žalbi predlagača postupka, u skladu sa odredbama člana 343. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine , razmotri mogućnost rješavanja pravne stvari u meritumu, bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje prvostepenom organu; • Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 60 dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka, broj: P-51/19 realizovana, a zbog čega se predmet žaliteljice , u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara.
Ž-SA-08-330/19	P-134/19	P R E P O R U K E 1. Kantonalnom sudu u Sarajevu da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj: 65 0 P 563341 17 Gž; 2. Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene člana 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda; 3. da o ishodu ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U vezi sa žalbom žalitelja, dana 06.05.2109. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izdali su preporuku broj: P-134/19. Dana 10.06.2019. godine Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine temeljem izdate preporuke dostavilo je odgovor, koji je dana 24.06.2019. godine upućen podnositelju žalbe. S obzirom na sadržaj dostavljenog odgovora, u ovom trenutku Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe
Ž-BL-08-313/19	P-158/19	P R E P O R U K U Osnovnom sudu u Banjaluci • Da odmah preduzme sve potrebne radnje s ciljem nastavka i okončanja sudskog postupka u što kraćem roku u predmetu koji se vodi pod brojem: 71 0 P 275425 17 P. • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 071-0-Su-19-001287 od dana 05.09.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome između ostalog navodi: „... Imajući u vidu da su se dana 11.07.2019. godine stekli uslovi za zakazivanje pripremnog ročišta, to je dana 26.07.2019. godine postupajući sudija dao naredbu za zakazivanje pripremnog ročišta, te je isto zakazano za dan 28.11.2019. godine...“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
Djelimično realizirana						
Ž-BL-05-865/18	P-186/19	PREPORUKU 1.Predsjedniku Osnovnog suda u Bijeljini, da se u budućim sličnim predmetima prilikom razmatranja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka Upravne inspekcije pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci, odnosno da ne odbacuje pomenute zahtjeve te ukoliko su potrebni dodatni podaci traži razjašnjenje od Okružnog suda koji daje Nalog za pokretanje prekršajnog postupka 2.Uredu disciplinskog tužioca, da ispita navode o disciplinskoj odgovornosti u konkretnom predmetu te da obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama	09 - Pravosuđe	Djelimično realizirana	DA	Kako iz dostavljenih odgovora proizlazi da je Preporuka Institucije djelimično ispoštovana, te kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet , a podnositelj žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-05-49/17	P-2/19	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj: 65 0 P 278002 15 Gž; 2. da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, nakon što je okončan postupak istraživanja, zaključili su da je došlo do kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda podnosioca žaliteljice . Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u predmetu žalbe podnosioca donijeli su preporuku broj: P-2/19, koja je dostavljena odgovornoj strani na postupanje. Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije izvršena niti je dostavljena pisana informacija u vezi sa načinom i rokovima izvršenja preporuke .
Ž-BL-05-830/18	P-74/19	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci 1. Da, ukoliko su ispunjeni uslovi, donese presudu koja će u svemu zamjeniti konačni upravni akt tuženog i sam riješiti stvar presudom, posebno imajući u vidu da tuženi nije postupio po presudama Okružnog i Vrhovnog suda	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljena 2 odgovora Okružnog suda u Banja Luci.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-08-138/19	P-101/19	PREPORUKU Dekanu Građevinskog Fakulteta u Sarajevu (1) Da u skladu sa članom 136. stav 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo postupi po presudi Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 022969 15 U od 10.05.2018. godine ; Ministarstvu za obrazovanje nauku i mlade Kantona Sarajevo (2) Da poduzme aktivnosti, u okviru svoje nadležnosti kako bi se izvršila presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 022969 15 U od 10.05.2018. godine; Rektor Univerziteta u Sarajevu (3) Da u skladu sa Zakonom poduzme mjere u cilju izvršenja presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 022969 15 U od 10.05.2018. godine;	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dostavljen odgovor Građevinskog fakulteta u Sarajevu.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-450/18	P-143/19	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Mostaru razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u konkretnom predmetu, broj: 58 0 I 168734 17 Gž. 2. da Kantonalni sud u Mostaru u roku od 60 (šezdeset) dana izvrši instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-08-269/19	P-155/19	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 20.03. i 27.05.2019. godine.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora, iz kojeg proizilazi da je učinjen napor od strane Kantonalnog suda u Sarajevu na prevazilaženju problematike smanjenja broja predmeta, da je određen rok za rješavanje konkretnog predmeta na način da je učinjen izvjesnim, 2019. godina, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u ovom trenutku ne nalaze osnova za dalji rad na predmetu žalbe.
Ž-SA-05-989/19	P-229/19	PREPORUKU Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine razmotri mogućnost odgode deložacije do momenta donošenja odluke Kantonalnog suda u Sarajevu u predmetu broj: 65 0 P 606113 16;	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	06.11.2019.zaprimljen odgovor.Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-996/18	P-239/19	PREPORUKU 1. Da uzme u prioritet rješavanje predmeta broj: 11 0 U 020146 17 Uvp 2. Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije Preporuke	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	10.12.2019. zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-BR-05-300/17	P-12/19	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupi po aktima od 05.02.2018.godine i 28.05.2018.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni ističu da je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nezavisna institucija uspostavljena u cilju promoviranja dobre uprave i vladavine prava, zaštite sloboda fizičkih i pravnih lica, ovlaštena da nadgleda rad organa i institucija u Bosni i Hercegovini, ali shodno odredbi člana 4. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ne može se miješati u proces odlučivanja sudova, niti ulaziti u meritum sudske odluke. Žalitelj ima mogućnost prijave svojih potraživanja u stečajnom postupku.
Ž-BR-05-297/17	P-13/19	1. Da po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te postupi po aktima od 07.11.2017.godine, 05.02.2018.godine i 28.05.2018.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	
Ž-LI-05-149/18	P-38/19	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da Kantonalni sud Kantona Sarajevo u Sarajevu u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda hitno poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke po žalbi u predmetu broj: 65 0 Rs 392233 13 Rs	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Sukladno navedenom, a temeljem čl. 32 toč. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena izražava zabrinutost ovakvim stavom Kantonalnog suda Kantona Sarajevo u Sarajevu, s obzirom da su prošle četiri godine od dana podnošenja žalbe u konkretnom predmetu, a uz to, isti se odnosi na radni spor. Ovaj problem će biti uvršten u godišnji izvještaj za 2019. godinu, uz pominjanje imena organa ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine.

Ž-BL-05-487/17	P-65/19	P R E P O R U K U Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske rukovodiocu filijale Banjaluka 1. Da ispoštuje presudu Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 U 016338 15, kao i presudu Vrhovnog suda broj 11 0 U 016338 16 Uvp , te da s tim u vezi, nastavi postupak za priznavanje starosne penzije podnositeljice žalbe;	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Fondu 14.03.2019.godine izdali Preporuku broj: 65/19 : „Da ispoštuje presudu Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 0 U 016338 15, kao i presudu Vrhovnog suda broj: 11 0 U 016338 16 Uvp, te da s tim u vezi, nastavi postupak za priznavanje starosne penzije podnositeljici žalbe.“ Na preporuku nije dostavljen odgovor što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj.
Ž-SA-05-772/18	P-70/19	Preporuku Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Dana 16.04.2019. godine instituciji Ombudsmena dostavljeno je izjašnjenje Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 623348 91 P, u prilogu kojeg je dostavljen popis cijelog spisa iz kojeg su vidljive sve poduzete procesne radnje počev od rješenja kojim se postavlja privremeni zastupnik stranci nepoznatog boravišta, preko obraćanja organu starateljstva i matičnim uredima na području Kantona Sarajevo, službenog pribavljanja ostavinskog spisa iz 1988. godine iza umrle majke protužene Fliker Berte, pa sve do obraćanja Ministarstvu pravde za pružanje međunarodne pravne pomoći i odgovora Okružnog suda u Beču. Također, u prilogu je dostavljeno i Rješenje kojim se postupak u ovoj pravnoj stvari prekida od 10.07.2018. godine.
Ž-BL-08-151/19	P-130/19	PREPORUKU predsjedniku Općinskog suda u Cazin 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Sud do danas nije dostavio izjašnjenje na izadatu preporuku. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Nema odgovora						
Ž-LI-05-350/17	P-20/19		09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	
Ž-BL-05-796/18	P-252/19	P R E P O R U K U KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU • Da bez odlaganja preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bile donesena odluka po žalbi podnosioca žalbe. • Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Nema odgovora,rad na predmetu u toku.
Ž-BL-08-685/19	P-253/19	PREPORUKU 1.Opštini Stanari, da u svemu postupi po uputi drugostepenog organa, Rješenja Odbora za žalbe od 10.06.2019. i 18.07.2019. godine 2.Upravnoj inspekciji da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju praćenja postupanja/nepostupanja prvostepenog organa i pokretanja prekršajnog postupka	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
26	26	9	1	7	6	3
POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
Realizirana						
Ž-BL-04-750/18	P-64/19	P R E P O R U K U • Da ubuduće prilikom provođenja konkursnih procedura postupi u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeni organi obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	U odgovoru koji je dostavljen 25.03.2019 Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet u Banja Luci obavještava ombudsmane da će u cijelosti ispoštovati preporuku.

Ž-SA-04-150/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-151/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-157/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-166/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-167/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-179/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-200/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-208/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-214/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem
Ž-SA-04-228/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-229/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-230/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-231/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-232/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-233/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-235/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-236/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-237/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-238/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-244/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-252/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-253/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-255/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-346/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-569/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-1195/18	P-100/19	PREPORUKU 1. Općini Žepče/ Službi za opću upravu i društvene djelatnosti - Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve mjere i radnje u cilju usvajanja Pravilnika sa jedinstvenim kriterijumima za prijem zaposlenika u radni odnos u osnovnim i srednjim školama kao Javnim ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona; 2. Srednjoj mješovitoj školi "Žepče"- Da do donošenja i usvajanja Pravilnika sa jedinstvenim kriterijumima, izvrši izmjenu postojećeg Privremenog pravilnika o radu za prijem uposlenika, čime će osigurati pravo na zapošljavanje pod jednakim uvjetima;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositeljice žalbe utvrdila povredu prava, izdala Preporuku kojom je isto konstatirala, te nakon izdavanja Preporuke poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositeljice žalbe se ovom odlukom zatvara.
Ž-BR-04-335/17	P-116/19	Osnovnoj školi „Lukavac Grad“ 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupi po aktima od 29.01.2018.godine i 28.05.2018.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 16.12.2019. godine zaprimljen odgovor Ministarstva obrazovanja Vlade TK, broj: 10/1-10-2421/19 od 11.12.2019. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-1107/18	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da uloži dodatne napore u cilju jačanja ljudskih kapaciteta kako bi se spriječilo kršenje prava osobama koje podnose žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine; • da u roku od 60 dana o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Agencija je Pravilnikom o pravilima i postupku provođenja javnog konkursa i postavljenja državnih službenika u organima državne službe Federacije BiH omogućila da svaki kandidat sa Liste uspješnih kandidata može po prijemu obavještenja o izvršenom postavljenju izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja. Kada se radi o pitanju jačanja ljudskih kapaciteta u Odboru, Vlada Federacije BiH dala saglasnost odlukom V. Broj 1050/2018 od 30.08.2019. godine, kojom je broj državnih službenika koji aktivno rade na rješavanju žalbenih predmeta u Odboru povećao sa dva na pet
Ž-SA-04-1236/18	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da uloži dodatne napore u cilju jačanja ljudskih kapaciteta kako bi se spriječilo kršenje prava osobama koje podnose žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Otklonjena povreda prava zbog koje su se podnositeljice žalbe obratile Ombudsmenima BiH, čime je ispoštovana Preporuka broj: P- 135/19
Ž-SA-04-212/19	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Otklonjena povreda prava zbog koje su se podnositeljice žalbe obratile Ombudsmenima BiH, čime je ispoštovana Preporuka broj: P- 135/19
Ž-SA-04-15/19	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Otklonjena povreda prava zbog koje su se podnositeljice žalbe obratile Ombudsmenima BiH, čime je ispoštovana Preporuka broj: P- 135/19
Ž-SA-04-601/19	P-210/19	PREPORUKU Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, uvaži žalbu žaliteljice, te odmah poduzme efikasne mjere i radnje u cilju poništenja osporenog Obavještenja o rezultatima javnog konkursa broj 05-34-8-334-1-16/18 od 06.05.2019. godine, koje se odnosi na javni konkurs za popunu radnih mjesta državnih službenika u Općini Sapna, za poziciju pod brojem 02, radno mjesto Stručni saradnik za komunalni red – komunalni redar u Službi za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove u Općini Sapna, objavljen u Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine broj 01/19 od 11.01.2019. godine. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	odgovor 11.11 Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, obzirom da je nadležni organ u ovom predmetu otklonio povredu na koju je žaliteljica ukazivala u konkretnom slučaju, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara .2019
Ž-LI-04-231/19	P-216/19	PREPORUKU 1. da se odmah po prijemu ove preporuke poništi Odluka o prijemu u radni odnos na neodređeno vrijeme br:508-6/19 od 24.09.2019.g. ,donijeta od strane direktora Mješovite srednje škole „Gornji Vakuf“ iz Gornjeg Vakufa-Uskoplja 2.da se izvrši ponovna procedura prijema po predmetnom Javnom oglasu i to na poziciju br.4. Profesor tjelesnog i zdravstvenog odgoja, 1 izvršilac-16 sati sedmično, na neodređeno vrijeme, na način da se otklone sve utvrđene nepravilnosti.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 04.11.2019.g. odgovorna strana je dostavila Obavijest br:680/19 kojom obavještava Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine da su postupili po izdatoj Preporuci

Ž-LI-04-256/19	P-271/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Vlade Kantona 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Nakon izdavanja preporuke lokalni mediji su obavijestili javnost da je između Sindikata djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 i Vlade Kantona 10, postignuto sporazumno rješenje navedenog problema.
Ž-BR-04-108/17	P-293/19	Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, Kantonalno administrativnoj službi Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 11.08.2017.g., 15.11.2017.g., 12.01.2018.g., 13.03.2018.g., 11.09.2018.g., 04.02.2019. g. i 12.09.2019.godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Federalnog zavoda za PIO/MIO Mostar KAS Tuzla, broj: FZ6-49-4-1556-1/20 od 07.02.2020. godine. Rad na predmetu u toku
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-1099/16	P-103/19	JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ (1) Da bez odlaganja poništi Javni konkurs raspisan 30.06.2016. godine za prijem u radni odnos bibliotekar (1) izvršilac; (2) Da bez odlaganja poništi Rješenje o imenovanju kandidatkinje na mjesto bibliotekar; (3) Da bez odlaganja donese Odluku o raspisivanju novog Javnog konkursa te pristupi formiranju nove komisije za provođenje Javnog konkursa koja će u skladu sa zakonom, uz puno uvažavanje proklamiranih principa transparentnosti i javnosti, sprovesti ponovni postupak izbora u konkretnom slučaju; (4) Da prilikom Objave Javnog konkursa, u dnevnim novinama u ovom i budućim slučajevima u tekstu Javnog konkursa bude naveden način provjere stručnog znanja; (5) Da u ovom i svim budućim slučajevima osigura dvostепенost u navedenom postupku u skladu sa zakonom; (6) Da u budućim slučajevima JU “Bosanski kulturni centar Živinice” podnositeljima žalbe blagovremeno dostavi odgovor na podnesene žalbe; (7) Da obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-1140/18	P-110/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-281/19	P-149/19	P R E P O R U K U Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo • da odmah po prijemu Preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 18.03.2019. godine, 16.04.2019. godine i 16.05.2019. godine.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-381/19	P-189/19	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku, mlade, kulturu i sport Bosansko - podrinjskog kantona 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poduzmu aktivnosti na ukidanju tačke f) člana 5. Kriterija o načinu bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa na poslovima nastavnika, stručnog saradnika u osnovnim i srednjim školama na području Bosansko – podrinjskog kantona Goražde. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-BR-04-20/18	P-9/19	FEDERALNOM MINISTARSTVU PRAVDE 1.Da poduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi se izmjenom člana 23. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine vatrogascima utvrdila i donja granica uvećanja od osnovne plaće; 2.Da u roku od 60 dana obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Obzirom da Preporuka broj P-9/19 nije provedena, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 29.11.2019. godine u skladu s odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Vladu Federacije Bosne i Hercegovine - Premijera o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj.

Ž-SA-04-615/18	P-52/19	P R E P O R U K U • premijeru Kantona Sarajevo: - da prilikom planiranja i raspoređivanja sredstava iz Budžeta Kantona Sarajevo, planira novčana sredstva za jačanje kadrovskih kapaciteta Centara za fizikalnu rehabilitaciju u Javnoj ustanovi Dom zdravlja Kantona Sarajevo; • direktoru JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo: - da u što većoj mjeri, skladu sa dostupnim budžetskim sredstvima, kontinuirano poduzima mjere u cilju osnaživanja Centara za fizikalnu rehabilitaciju, kao i da Pravilnik o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladi sa Standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Standardima sigurnosti i kvaliteta za primarnu zdravstvenu zaštitu;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Dana 29.05.2019. godine zaprimljen je akt JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo broj: 01-03-5490-2/19 od 27.05.2019. godine, a nakon toga i akt broj: 01-05-5553-2/18 od 28.06.2019. godine, u kojem je navedeno da generalni direktor JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo nije prkršio niti jedan zakon kojim bi se ugrozila prava zaposlenice, te da ustanova nije u obavezi odgovoriti na prispjele molbe zaposlenice koje se odnose na priznavanje visoke stručne sprema kao i davanja većih prava u smislu većeg koeficijenta u obračunu plata. Dakle, iz odgovore proizlazi da preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana.
Ž-SA-04-1229/17	P-48/19	P R E P O R U K U Direktoruru Porsche BH • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Porsche BH d.o.o., u ostavljenom roku, nije dostavio odgovor na Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine, broj: P-48/19, zbog čega je institucija Ombudsmena imenovanom organu dana 18.04.2019. godine uputila akt urgencije. Dana 30.04.2019. godine, zaprimljen je akt punomoćnika Porsche-a BH d.o.o. u kojem se dostavlja tražena dokumentacija, a čime je Porsche BH d.o.o. ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmena.
Ž-SA-04-871/17	P-55/19	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Tačni su navodi da Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo nije dostavilo saglasnost javnoj ustanovi Poslovno – komercijalna trgovačka škola za radno mjesto socijalnog radnika iako je Prvostepena komisija za evidentiranje i zbrinjavanje zaposlenika za čijim radom je prestala potreba u osnovnim i srednjim školama na području Kantona Sarajevo takav prijedlog dostavila ministru na potpis.
Ž-BL-04-937/18	P-72/19	P R E P O R U K U osnovnoj školi „Drvar“ 1. Da ogласi ništavim rješenje broj 402/17 od 03.10.2017.godine 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 15.04.2019. godine direktorica OŠ “Drvar“ dostavila je odgovor na Preporuku u kome navodi da ne može postupiti sukladno Preporuci.
Ž-BL-04-765/18	P-86/19	P R E P O R U K U 1.načelniku Opštine Vlasenica da poništi Odluku o kriterijumima na osnovu kojih se utvrđuje koji službenici i namještenici Opštinske uprave opštine Vlasenica postaju neraspoređeni i postupak primjene tih kriterijuma („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 8/18) i donese novu u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 2.Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, da preduzme mjere iz svoje nadležnosti u konkretnom predmetu kao i da razmotri mogućnost donošenja jedinstvenih/obavezujućih kriterijuma a u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 3.da obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Kako opština Vlasenica nije dostavila odgovor na Preporuku Institucije, dana 30.07. i 16.10.2019. godine upućene su urgencije radi dostavljanja odgovora. Do danas odgovor nije dostavljen. Takođe, ombudsmeni će navedeni predmet u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uvrstiti u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, sa pominjanjem imena službenika koji su odbili dostaviti tražene informacije i obavijestiti odgovorno ministarstvo o nedostavljanju odgovora na preporuku Institucije.
Ž-BR-04-9/19	P-115/19	Filozofskom fakultet Univerziteta u Tuzli 1. Da bez odlaganja preispitaju postupak odlučivanja po zahtjevu Čičkušić Vesime iz Tuzle, te donesu odluku u skladu sa članom 123 Pravilnika o radu Univerziteta u Tuzli; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 17.06.2019. godine zaprimljen je odgovor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, broj: 02/5-826-3/19 od 14.06.2019. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-LI-04-105/19	P-141/19	Budući da odgovorna strana u ostavljenom roku nije realizirala datu preporuku, to Vas Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članku 32. točka 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještava o nepostupanju po izdatoj preporuci. Ukoliko niti nakon obavijesti, ova preporuka Institucije ombudsmena ne bude realizirana, ovaj problem će biti uvršten u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, uz pominjanje imena organa vlasti ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije ispoštovana
Ž-MO-04-25/19	P-163/19	PREPORUKU Direktoruru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo 1. Da poništi Odluku posl.br.1101/19 dana 09.05.2019.godine o otkazu Ugovora o radu br.01-319/18 od dana 08.03.2018.godine sklopljenog na neodređeno vrijeme; 2. Da preduzme neophodne mjere i bez odlaganja vrati žaliteljicu na poslove „administrativni radnik“ u Odjeljenju za prvostupajnski postupak medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja u Mostaru; 3. Da osigura dosljednu primjenu Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine i energično zaustavi svaki oblik „viktimizacije“ podnositeljice žalbe; 4. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Nakon završetka temeljito obavljene istrage povodom aktualne sporne problematike, Ombudsmeni su, dana 03.07.2019.godine, izdali Preporuku broj:163/19 direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Sarajevu. Dana 18.07.2019.godine je, u ostavljenom roku, zaprimljen odgovor direktora da je u konkretnom slučaju adekvatno reagirao u okviru svog mandata i postupao u skladu sa zakonom.

Ž-BL-04-265/19	P-237/19	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke podnositeljci žalbe dostavi traženu potvrdu i o istom obavijesti Instituciju	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni će navedeni predmet u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uvrstiti u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, sa pominjanjem imena službenika koji su odbili dostaviti tražene informacije i obavijestiti odgovorno ministarstvo o nedostavljanju odgovora na preporuku Institucije.
Nema odgovora						
Ž-SA-04-407/19	P-231/19	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	10 - Radni odnosi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
24	51	9	0	4	10	1
POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
Realizirana						
Ž-SA-04-84/19	P-180/19	P R E P O R U K U 1. JU „Trećoj osnovnoj školi“ Ilidža - da u budućim sličnim situacijam adekvatno i blagovremeno obavijesti roditelje o potrebi njihovog dolaska radi preuzimanja uvjerenja o ostvarenom uspjehu njihove malodobne djece;	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	U aktu broj: 634-04/19 od 16.12.2019. godine Škola je dostavila odgovor na Preporuku, broj: P-180/19 u kojem se između ostalog navodi da će JU “Treća osnovna škola” Ilidža ubuduće postupiti po Preporuci i u sličnim situacijama adekvatno i blagovremeno obavijestiti roditelje o potrebi njihovog dolaska radi preuzimanja uvjerenja o ostvarenom uspjehu njihove malodobne djece.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-534/19	P-233/19	P R E P O R U K U SENATU UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. Da intenzivira rad Komisije na Pravilniku za izbor u akademska zvanja na Univerzitetu u Sarajevu na način da se Komisiji odredi rok za izradu Pravilnika za izbor u akademska zvanja na Univerzitetu u Sarajevu i njegovo dostavljanje Senatu Univerziteta u Sarajevu na razmatranje i odlučivanje.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	02.12.2019 zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-489/19	P-275/19	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske • Da prilikom usvajanja zakonskih rješenja koja regulišu oblast visokog obrazovanja, a posebno postupak izbora u zvanja za lica sa visokoškolskim ispravama stečenim u inostranstvu i zemljama regiona, na prezican način definiše postupak ekvivalencije zvanja, kao i pitanje vrednovanja i priznavanja potvrda o ekvivalenciji iz zemlje u kojoj su isprave izvorno stečene, uvažavajući stavove iz ove Preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	1	0	2	0	0
POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-02-1293/19	P-277/19	R E P O R U K U Premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i Ministru zdravlja, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona da 1. U cilju jačanja transparentnosti procesa raspodjele novčanih sredstava iz Budžeta Unsko-sanskog kantona, ubuduće objavljuju Javni poziv za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama i udruženjima građana; 2. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi kriterije i uslove za dodjelu grantova iz budžetskih sredstava za nevladine organizacije i udruženja građana i to na način koji će svim nevladinim organizacijama i udruženjima građana omogućiti učešće u proceduri na ravnopravnoj osnovi; 3. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi Obrazac za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grantova iz Budžeta Unsko-sanskog kantona; 4. Da kontinuirano radi na jačanju saradnje i socijalnog dijaloga sa udruženjima osoba sa invaliditetom, posebno prilikom izrade propisa i donošenja odluka u vezi sa osobama sa invaliditetom;	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-02-18/18	P-280/19	P R E P O R U K U Pravobranilaštvu Općine Centar 1. Da u smislu odredbi Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, razmotri mogućnost podnošenja prijedloga za promjenu predmeta izvršenja u izvršnom postupku koji se vodi kod Općinskog suda u Sarajevu pod brojem 65 0 I 668168 17, koji će biti srazmjerni žaliteljevom dugovanju;	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						

Ž-SA-02-1269/16	P-283/19	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva prometa i komunikacija i predsjedavajućem Zatupničkog doma i predsjedavajućem Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, kao i organima iz naslova Preporuke: 1. Da odmah po prijemu Preporuke, poduzmu konkretne mjere u cilju osiguranja dostupnosti i pristupačnosti javnog prijevoza svim osobama sa invaliditetom; 2. Da se osigura adekvatan broj vozila javnog prijevoza, odnosno adekvatan broj licenci za vršenje taksi prijevoza za osobe sa invaliditetom; 3. Da u procesu izmjena i dopuna relevantnih zakonskih propisa, uključi udruženja osoba sa invaliditetom u proces konsultacija, a sve u cilju boljeg sagledavanja problema i potencijalnih rješenja koja će u najvećoj mogućoj mjeri doprinijeti unaprjeđenju položaja osoba sa invaliditetom;	12 - Osobe sa invaliditetom	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
Ž-SA-02-1251/18	P-284/19	P R E P O R U K U premijeru Kantona Sarajevo i rektoru Univerziteta u Sarajevu: 1. Da kontinuirano ulažu napore u cilju nastavka procesa otklanjanja arhitektonskih barijera u obrazovnim institucijama na području Kantona Sarajevo; 2. Da se u skladu sa nadležnostima, pristupi izradi strateških dokumenata o pristupačnosti i inkluzivnom obrazovanju u Kantonu Sarajevo; 3. Da se kreira Plan edukacije nastavnog kadra u obrazovnom sistemu o podršci i instrumentima inkluzivnog obrazovanja djece i mladih s invaliditetom; 4. Da se osigura dostupnost pomagala, podrške u učionicama i obrazovni materijal u prilagođenim oblicima i u pristupačnim formatima za osobe sa invaliditetom; 5. Da se Budžetom Kantona Sarajevo predvide adekvatna finansijska sredstva za implementaciju naprijed navedenih preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine;	12 - Osobe sa invaliditetom	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	4	0	0	2	0	2
POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
Realizirana						
Ž-BL-01-835/18	P-28/19	PREPORUKU Preporučuju se Srednjoj mješovitoj školi Tuzla iz Tuzle da u svim budućim situacijama ne primjenjuje dosadašnji način disciplinovanja učenika, već da se isključivo rukovodi pozitivnim propisima i najboljim interesom djeteta, uvažavajući mišljenje Ombudsmena iskazano u Preporuci.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj odgovora Škole br: 03-201/19 od 07.03.2019., Ombudsmeni konstatuju da je Škola postupila u skladu sa Preporukom Ombudsmena i predmet po žalbi zatvaraju, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-BL-01-586/18	P-83/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke utiču na Centar za socijalni rad Zvornik da uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 13.07.2018. godine, 22.10.2018., 16.01.2019. i 26.02.2019. godine.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Grad Zvornik svojim aktom broj: 02-052-93/19 od dana 22.04.2019. dostavlja odgovor na izdatu Preporuku. Kako navode, odmah po prijemu Preporuke su uputili dopis Centru za socijalni rad Zvornik u kome zahtijevaju da uspostave saradnju sa Ombudsmenima i dostave tražena izjašnjenja.
Ž-BL-01-588/17	P-124/19		13 - Prava djeteta	Realizirana	NE	
Ž-BL-01-641/17	P-124/19	P R E P O R U K U Da u narednom periodu, najkasnije do kraja 2019. godine, zajedničkim radom i uz međusobnu koordinaciju, završe sve planirane aktivnosti koje trebaju rezultirati izgradnjom dodatnih učionica u OŠ „Branko Radičević“ u Banja Luci i izgradnjom fiskulturne dvorane. Ombudsmeni od nadležnih organa očekuju povratne informacije o realizaciji Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dakle, nadležni organi u naslovu su postupili po Preporuci Ombudsmena i stoga Ombudsmeni predmete po žalbama zatvaraju, sa napomenom da će Ombudsmeni i dalje pratiti projekat izgradnje fiskulturne sale.
Ž-BL-01-597/17	P-159/19	P R E P O R U K U Preporučuju se Osnovnom sudu u Banjaluci da u što skorijem roku okonča ponovljeni izvršni postupak, uvažavajući upute nadležnog drugostepenog suda. Poziva se predsjednika suda da Ombudsmene obavijeste o mjerama poduzetim povodom Preporuke Ombudsmena, u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da je po Preporuci broj P-159/19 od 03.07.2019. godine postupljeno, odnosno da je u potpunosti ispoštovana.

Ž-SA-01-633/19	P-171/19	P R E P O R U K U JU "Druga osnovna škola" u Gračanici 1. Da, odmah poduzmu efikasne mjere i radnje na dodatnom osiguranju mjesta gdje se izvode građevinski radovi na izgradnji igrališta, postavljanjem dodatnih prepreka, ograđivanjem područja, te postavljanjem većeg natpisa koji upozorava da su radovi u toku; 2. Da izrade i distribuiraju obavještenja i organizuju sastanake pojedinačno po razredima ili na zajedničkom skupu svih učenika škole, te ukažu djeci o opasnostima igranja i prilaženja spornom mjestu do završetka radova bez nadzora nastavnika ili osoblja škole; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	JU Druga osnovna škola je dostavila akt broj: 03/1179-2/19 od 02.10.2019. godine o realizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine P-171/19 od 11.07.2019. godine. Istim Aktom se navodi da su u cilju realizacije navedene Preporuke poduzete sve preporučene radnje, tj. preduzete su sve dodatne mjere na osiguranju mjesta gdje se izvode radovi, da je postavljen veći natpis da su radovi u toku i da je ponovo ograđeno područje oko igrališta, jer su ranije postavljene prepreke potrgane i devastirane
Ž-SA-01-1386/18	P-223/19	P R E P O R U K U direktoru Srednje škole poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa roditeljima učenika I.I. i rukovodstvom Škole, s ciljem da se unaprijedi odnos roditelja i škole, a sve u interesu malodobnog djeteta, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da, odmah, bez odlaganja, poduzme aktivnosti kako bi se organizovao razgovor učenika I.I. sa psihologom i pedagogom Škole, na način da se omogući učeniku I.I. da iznese svoje viđenje predmetne situacije i njenog rješenja, te utvrdi na koji način i kako su dešavanja u kojima je učestvovao I.I. uticali na njegov psihosocijalni razvoj, te da li trenutno učenik I.I. ima poteškoća u svom okruženju od strane profesorskog i rukovodnog osoblja Škole i drugih učenika, te kako teče njegova socijalizacija;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, Javna ustanova Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti je dana 28.11.2019. godine instituciji Ombudsmena dostavila Obavijest o realizaciji Preporuke broj: 03-2-660/19 od 26.11.2019. godine, kojim Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavještava: „...Obavještavamo vas da smo postupili u skladu s navodima iz Preporuke, te održali gore navedene sastanke dana 13.11.2019. godine. Održani sastanci su protekli u duhu međusobnog uvažavanja i razumjevanja.“ 28.11.2019
Ž-SA-01-454/19	P-244/19	P R E P O R U K U 1. JU DZ „Kladanj“ – da ubuduće postupi u skladu sa Naredbom o programu obaveznih imunizacija stanovništva u borbi protiv zaraznih bolesti (obaveze nadležnih zdravstvenih ustanova i tijela uprave u pogledu provođenja programa imunizacije) i pismenim putem školama dostavlja obavijest o potrebi obavljanja sistematskih pregleda, pregleda vakcinonog statusa učenika, te da istom pristupi tek po dostavljanju odgovora od strane škole sa prilogom potpisanih izjava od strane roditelja ciljane skupine djece. 2. JU OŠ „Kladanj“ □ da kao Javna ustanova izvršava obavezu propisanu Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, odnosno da dozvoli zdravstvene i higijenske preglede, od strane zdravstvenih ustanova; □ da prije održavanja sistematskog pregleda, pregleda vakcionog statusa i obavljanje imunizacije djece pribavi izjave roditelja kojim se odobrava/ne odobrava vakcinacija djeteta, a koja je propisana Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti. 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-244/19 od 02.09.2019. godine, od strane JU DU "Kladanj" prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetu podnositelja žalbe se okončava.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-01-231/19	P-224/19	P R E P O R U K U direktoru Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“ 1. Da odmah poduzmu sve mjere i aktivnosti, kako bi se u što kraćem roku donijela odluka u postupku donošenja mišljenja o davanju privremenog starateljstva žalitelju; 2. Da, uvidom u sve naprijed iznesene tvrdnje, uzme u razmatranje sve odlučujuće činjenice kako bi se ponovo razmotrio zahtjev za izuzeće službene osobe Aide Bahtanović, psihologa Službe socijalne zaštite Općine Centar, te osigurao pravičan postupak za sve zainteresirane strane;	13 - Prava djeteta	Djelimično realizirana	NE	Kako je u konkretnom predmetu, odgovorni organ otklonio povredu na koju je žalitelj ukazivao, odnosno donio odluku u postupku donošenja mišljenja o davanju privremenog starateljstva žalitelju, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. primljen 29.11.2019
Ostvarena saradnja						
Ž-BR-01-186/18	P-11/19	1. Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tuzla - da u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja bez odlaganja preispita sve radnje poduzete tokom brakorazvodnog postupka između Čokić Moamera i Čokić Merdžane, poduzme aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskog prava, preispita navode, saznanja o manipulaciji djetetom, nebrizi o djetetu, ugrožavanju tjelesne ili psihičke sigurnosti djeteta, ocijeni najbolji interes mlđb. Čokić Faruka i u zakonskim okvirima poduzme neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke; 2. Kantonalom tužilaštvu Tuzlanskog kantona - da bez odlaganja poduzme potrebne radnje u cilju donošenja odluke po krivičnoj prijavi Čokić Moamera, evidentirana pod djelovodnim brojem KTA 72914/18; 3. Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tuzla i Kantonalom tužilaštvu Tuzlanskog kantona - da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.02.2020. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad, broj: I-10-35-11-246/19 od 04.02.2020. godine.

Ž-SA-01-935/16	P-105/19	P R E P O R U K U 1. Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Republike Srpske, da u saradnji sa nadležnim ministarstvima iznađu efikasan mehanizam u cilju prevazilaženja poteškoća pri ostvarivanju prava na porodijsku naknadu u situaciji kada se mjesto rada i prebivališta zaposlenice nalaze u različitim entitetima;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-147/19	P-125/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 20.02.2019. i 29.03.2019. godine.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-01-250/18	P-128/19	1. da u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja bez odlaganja preispitaju sve radnje poduzete tokom postupka pokrenutim pred ovim organima, poduzmu aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskog prava, preispitaju navode, saznanja o manipulaciji nad djecom, nebrige o djeci, ugrožavanju fizičke ili psihičke sigurnosti djece, ocijene najbolji interes malodobnih i u zakonskim okvirima poduzmu neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke. 2. da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 11.02.2019. godine zaprimljen odgovor Podjeljenja za socijalnu zaštitu Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 34-000179/19 (10) od 29.05.2019. godine. Dana 19.06.2019. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad Nevesinje, broj: 05-544-4/18 od 06.06.2019. godine . Odgovor nije zaprimljen.
Ž-BL-01-185/19	P-156/19	P R E P O R U K U Preporučuje se Centru za socijalni za rad Visoko da odmah, uz finansijsku podršku lokalne zajednice , anagažuje stručne osobe , kako bi se izvršila procjena psihofizičkog stanja djeteta i procijenili roditeljski kapaciteti, a sve to sa ciljem kako bi se u konkretnom slučaju ustanovio šta je najbolji interes djeteta. Poziva se Centar da odmah upozori roditelje djeteta da postoji zakonska mogućnost da u skladu sa članom 147. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti Centar može odlučiti o smještaju djeteta i povjeravanju njegovog čuvanja i odgoja drugoj osobi ili ustanovi, ako je to potrebno radi zaštite najboljeg interesa djeteta, kao i da će takvu odluku Centar donijeti i bez pristanka roditelja ako su oni odsutni, spriječeni ili nesposobni starati se o djetetu, a nisu povjerali čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava uvjete za staratelja. Dakle, ukoliko roditelji ne postignu dogovor oko svih značajnih pitanja u vezi sa djetetom, te ako se ustanovi se da nastala situacija itekako odražava na psihofizičko zdravlje djeteta i ako se utvrdi da je to u najboljem interesu djeteta, Ombudsmeni preporučuju Centru da razmotri postupanje u skladu sa članom 147. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Nadležni organi se pozivaju da zaštite prava i interese DJETETA prvenstveno, jer i otac i majka, kao i drugi bliski srodnici djeteta imaju pravo da zatraže zaštitu svojih prava putem suda (postupak razvoda braka, postupak posredovanja, povjeravanje, alimentacija/izdržavanje, vanpamični postupci itd) Uvažavajući naprijed istaknuto, preporučuje se i Općinskom sudu u Visokom da u što skorijem roku okonča postupak krivični postupak protiv optuženog.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-882/18	P-207/19	P R E P O R U K U Preporučuje se Okružnom sudu u Banjaluci da u što skorijem roku odluči o žalbi na presudu Osnovnog suda u Kotor Varošu broj 73 0 P 026188 18 P 2 od 30.04.2019. godine, cijeneći prvenstveno najbolji interes djeteta. Preporučuje se Centru za socijalni rad Kotor Varoš da i dalje u što većoj mjeri i što kvalitetnije poduzima radnje iz svoje nadležnosti kako bi roditelji djeteta uspostavili komunikaciju, a o čemu se, pored roditelja, upoznaje i opština Kotor Varoš, kako bi u što većoj mjeri pružili podršku Centru (pomoć Doma zdravlja Kotor Varoš-Centra za mentalno zdravlje i sl.).	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori, ostvarena saradnja, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-01-565/19	P-226/19	P R E P O R U K U JU Centru za socijalni rad Cazin 1. Da, u saradnji sa oba roditelja, odmah poduzmu dodatne zakonom propisane mjere i aktivnosti, u cilju osiguravanja izvršenja sudske odluke, jačanja roditeljskog odnosa između oca i kćerke, odnosno uspostave kontakata između žalitelja i mlđb. djeteta, a kako je to utvrđeno sudskom odlukom i to svakog ponedjeljka u mjesecu u periodu od 13,00 do 14,00 sati. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, obzirom da je nadležni organ JU Centar za socijalni rad poduzeo aktivnosti u cilju izvršenja odluke suda, kao i Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, jačanja roditeljskog odnosa između oca i djeteta, te uspostave kontakata, a u toku je i postupak izvršenja sudske odluke, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BR-01-117/19	P-267/19	- da u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja poduzme aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskih prava i u zakonskim okvirima poduzme neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke; - da poduzimanjem kontinuiranih radnji iz okvira svoje nadležnosti osigura uspostavljanje neophodne komunikacije i kontakata - da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03.02.2020. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad Kalesija, broj: 06-35-12-401/19 od 27.01.2020. godine.

Ž-BL-01-537/19	P-285/19	PREPORUKU Preporučuje se svim nadležnim organima da odmah poduzmu sve radnje i mjere iz svoje nadležnosti kako bi se okončao postupak po prijavi oca učenice od 14.06.2019. godine u skladu sa pozitivnim propisima. Ombudsmeni od nadležnih organa očekuju povratne informacije u roku od 20 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 13. i 21. 01.2020 , rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-304/19	P-286/19	P R E P O R U K U Preporučuje se Osnovnom sudu u Kotor Varošu da odmah uzme u rad predmet broj 730 K 033578 19 K koji se kod tog suda vodi protiv optuženog , zbog krivičnog djela Iskorištavanje djece za pornografiju iz člana 175. stav 1. Krivičnog zakonika Republike Srpske.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-906/18	P-288/19	PREPORUKU Preporučuje se nadležnim organima u naslovu da, uvažavajući mišljenje Ombudsmena u ovoj Preporuci, u narednom periodu donesu pravila i urede način postupanje kako bi se djeca zaštitila od bilo kojeg oblika nasilja ili zloupotrebe, a po uzoru na protokole o postupanju škole u slučajevima nasilja nad djecom.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	08.01.2020. zaprimljen odgovor , rad na predmetu u toku
Nema odgovora						
Ž-BR-01-176/18	P-117/19	Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda 1. Da bez odlaganja pokrenu proceduralne radnje u cilju izmjena i dopuna Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, shodno odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine te međunarodnih dokumenata zaštite ljudskih prava i prava djeteta, kako je navedeno u Preporuci; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-01-194/19	P-278/19	- Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Odjeljenju za zdravstvo- Pododjeljenju za socijalnu zaštitu da u okviru svoje nadležnosti i ovlaštenja poduzme aktivne mjere kako bi se doprinijelo ostvarivanju pojačanog nadzora i poduzimanju mjera u vezi najboljeg interesa djeteta Č.M. i zaštiti njegovih prava, kao i da se pruži potrebna stručna pomoć roditeljima kako bi se sanirala narušena komunikaciji između istih; -Pozivaju se roditelji djeteta da razmotre i uvažavaju izneseno mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, uključujući i saradnju sa nadležnim Pododjelom za socijalnu zaštitu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kako bi se sanirala narušena komunikacija; -Poziva se Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine,Odjeljenje za zdravstvo-Pododjeljenje za socijalnu zaštitu da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Trg Mladih 8/1, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-690/19	P-287/19	PREPORUKU Ombudsmeni pozivaju nadležni organ i podnositeljicu žalbe da održe zajednički sastanak i eventualno otklone sve nedoumice, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci. Ombudsmeni povratne informacije o postupanju po Preporuci očekuju u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	10.02.2020. upućena urgencija .Rad na predmetu u toku
Ž-SA-01-949/19	P-262/19	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo Općinskom sudu u Sarajevu Osnovnom sudu u Sokocu 1. da u što kraćem roku poduzmu aktivnosti i mjere u cilju rješavanja podnesenih zahtjeva/prijava/mjera podnositeljice žalbe, uz osiguranje da se u svim postupcima koji se tiču djeteta prvenstveno vodi računa o najboljem interesu djeteta, te da su sva prava djeteta zaštićena u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i propisima Bosne i Hercegovine koji se odnose na brigu i zaštitu djece.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Budući da odgovor nije zaprimljen , upućena je urgencija Kantonalnom tužilaštvu KS ,Općinskom sudu Sarajevo i Osnovnom sudu u Sokocu.
UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
23	24	7	1	11	0	4
POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
Realizirana						

Ž-BL-04-603/18	P-122/19	P R E P O R U K U 1. Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove da u potpunosti provede izvršenje rješenja broj: UP-1-17-24-06391/18-1028-001-P od 29.06.2018 godine, ili da donese novo rješenje kojim će zabraniti držanje pčela na određenom prostoru, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 2. Federalnoj upravi za inspeksijske poslove da izvrši stručni nadzor i kontrolu rada kantonalnog inspektora, u skladu sa svojim nadležnostima	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Kako iz dostavljenih odgovora proizlazi da je Preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ,a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
Ž-SA-05-276/19	P-132/19	PREPORUKA Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona obustavi postupak Izmjene i dopune Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona 2005.-2025. za lokalitet Šićki Brod, dok se pomno ne istraže prethodno predviđene lokacije u smislu izrade analiza i studija za iste.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Nakon provedene istrage u predmetu Institucija ombudsmena je dana 29.05.2019. godine uputila preporuku broj P-132/19 Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo) u kojoj su navedeni razlozi za izuzimanje navedene lokacije. Dana 21.08.2019. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva pod brojem: 1271-05-015375/19 od dana 13.08.2019. godine, u kojem je između ostalog navedeno da su obavijestili nosioca izrade projekta da: "(...) uradi korekciju tekstualnog dijela planskog dokumenta, na način da izuzme lokaciju Šićki Brod koja je bila planirana za deponovanje šljake i pepela iz Termoelektrane "Tuzla", iz čega se može zaključiti da je preporuka realizirana.
Ž-BR-04-12/19	P-120/19	Federalnom ministarstvu okoliša i turizma Sarajevo Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Tuzla - Da imajući u vidu navode ove preporuke isključe svaku mogućnost da se na prostoru Mjesne zajednice Šićki Brod Tuzla, odnosno, rekultiviranog zemljišta iznad jezera Kop, formira odlagalište za deponovanje šljake i pepela, produkata sagorijevanja iz Termoelektrane "Tuzla"; - Da u okviru svoje nadležnosti, poduzmu mjere koje će građanima na predmetnom lokalitetu omogućiti uživanje prava na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, uz izostanak opasnosti po zdravlje ljudi, ali i okoliša; - Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 04.06.2019. godine zaprimljen odgovor Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Tuzla, broj: 12/1-05-23-2693/19 od 29.05.2019. godine. Dana 19.11.2019. godine zaprimljen odgovor Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice, broj: 12/1-05-23-800/19 od 15.11.2019. godine Dana 03.02.2020. godine zaprimljen odgovor Federalno ministarstvo prostornog planiranja, broj: 03-19-71/20-2 od 20.01.2020. godine. Nema odgovora.
Ž-SA-04-525/19	P-175/19	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine da razmotri izmjenu zakonodavstva i podzakonskih akata prilikom određivanja ekološki prihvatljivog protoka u smislu boljeg inspeksijskog nadzora i efikasnijeg djelovanja svih organa. Federalno ministarstvo okoliša i turizma da razmotri pitanja koja je postavio nevladin sektor u vezi izgradnji MHE n rijeci Doljanki u smislu kumulativnog efekta na ekološki prihvatljiv protok i geotehničkog ispitivanja. Pozivaju se naprijed navedeni da dostave odgovor u roku od 60 dana od dana prijema ovog akta.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 10.10.2019. godine zaprimljen je odgovor Vlade Federacije Bosne i Hercegovine pod brojem: 03-10762/2019 godine, u prilogu kojeg su dostavljeni slijedeći akti: -akt Federalnog ministarstva okoliša i turizma, broj: 05-23-598/19 od 25.09.2019. godine; -akt Federalne uprave za inspeksijske poslove, broj: 01-05-8-04066/2019-14-2 od 16.09.2019. godine i -akt Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona, broj: 11-09-27-1568/19 od 27.09.2019. godine. Nakon uvida u zaprimljene odgovore zaključeno je da je preporuka razmotrena i da se može pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-SA-04-842/19	P-250/19	PREPORUKA Federalno ministarstvo finansija da razmotri pitanje postizanja što veće proaktivne transparentnosti u ovom i sličnim slučajevima, a u cilju podizanja povjerenja građana i otklanjanja spornih pitanja. Poziva se Federalno ministarstvo finansija da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o realizaciji iste.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nakon uvida u spis utvrdili su da je postupajući organ postupio u skladu sa preporukom, te da će informacije skupljene u toku rada na ovom predmetu biti iskorištene kako prilikom izrade godišnjeg izvještaja, tako i drugih izvještaja koji se odnose na pristup informacijama
Nije realizirana						
Ž-SA-04-969/18	P-131/19	PREPORUKA Federalno ministarstvo okoliša i turizma u budućem periodu prilikom rada na ovakvim ili sličnim projektima treba kontinuirano raditi na što proaktivnijem pristupu i komunikaciji sa građanima i njihovim predstavnicima a u svrhu postizanja većeg nivoa povjerenja građana kao i većeg stepena zaštite prava.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nije realizirana	NE	Ova preporuka će svakako biti navedena u godišnjem izvještaju. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	5	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
Realizirana						
Ž-BL-05-629/18	P-79/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 09.11.2018. godine, 04.01. i 26.02.2019. godine.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Republička uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove, Područna jedinica Gradiška obavještava Ombudsmene aktom broj: 21.18./952.1-6-364/17 od 30.05.2018. godine da je uzurpantu dostavljen dopis dana 30.05.2018. godine, te je isti pozvan da otkloni predmetnu uzurpaciju u roku 15 dana. Takođe da će nakon datog roka ovaj organ u najkraćem vremenu zaključkom odrediti prinudno izvršenje rješenja na licu mjestu uz angažovanje drugih lica

Ž-SA-05-485/18	P-151/19	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, uz saradnju sa regulatornim tijelima i mehanizmima zaštite građana, kao i drugim zainteresiranim stranama preispita modalitete zaštite građana prilikom zaključivanja instrumenata osiguranja vraćanja kredita. Poziva se Vlada Federacije da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke dostavi informaciju u vezi njene realizacije.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	NE	Iz naprijed navedenih odgovora možemo zaključiti da je ovo pitanje prepoznato i da će uslijediti aktivnosti ka poboljšanju normativne Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je u ostavljenom roku dostavila slijedeće odgovore i izjašnjenja: -izjašnjenje Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 01-06-2-059-2180719 pd 02.08.2019. godine; -akt Federalnog ministarstva finansija, broj: 04-49-1—4919/19 od 30.07.2019. godine; -izjašnjenje Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 06-2689/19 od 24.07.2019. godine; -odgovor na pritužbu Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine – Ured ombudsmena za bankarski sistem, broj: 06-1591718 od 20.06.2018. godine; -izjašnjenje Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine - Ombudsmen u osiguranju broj: 01-08.1-059-2177/19 od dana 01.08.2019. godine. ove oblasti.
Ž-BL-05-130/19	P-249/19	PREPORUKU šefu Područne jedinice uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Šipovo 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja okonča ponovljeni prvostepeni postupak i da donese odgovarajuću odluku 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.54/952-334/04, od dana 02.12.2019. godine, Područna jedinica dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je postupajući po preporuci donijela rješenje broj: 21.54/952-334/04, od dana 18.11.2019. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-793/18	P-123/19	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci 1. Da, ukoliko su ispunjeni uslovi, donese presudu koja će u svemu zamijeniti konačni upravni akt tuženog i sam riješiti stvar presudom 2. Opreza radi, ukoliko sud nema mogućnost da sam riješi upravnu stvar te ukoliko donese presudu kojom će upravni akt poništiti i vratiti na ponovno odlučivanje da obavijesti Upravnu inspekciju o potrebi pokretanja prekršajnog postupka	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-364/18	P-153/19	P R E P O R U K U Općinskom načelniku općine Ilidža da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 06.06. i 12.10.2018. godine.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 22.07.2019, rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-789/18	P-60/19	PREPORUKU načelniku opštine Mrkonjić Grad i šefu Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područne jedinice Mrkonjić Grad 1. Da bez odlaganja po podnesenim zahtjevima podnosioca žalbe sprovedu odgovarajuće upravne postupke donošenjem odgovarajući akata kojima se podnosiocu žalbe priznaje ili ne priznaje određeno pravo	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2018 godinu.
Nema odgovora						
Ž-BR-05-115/19	P-295/19	Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 20.05.2019. g., 11.07.2019.g., 23.09.2019.g., i 13.11.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
Ž-BR-05-126/19	P-294/19	Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove Inspektoratu urbanističko-građevinske, tržišne, turističko-ugostiteljske, putne i termoenergetske inspekcije 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 28.05.2019. g., 11.07.2019.g., 23.09.2019.g., i 13.11.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
8	8	3	0	2	1	2
POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					

UKUPNO	-	16 - Nasilje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
Realizirana						
Ž-BL-05-950/18	P-92/19	PREPORUKU notaru Dževadu Omanoviću 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, izvrši ispravku Rješenja o nasljeđivanju broj: 20 0 O 031433 14 O, od dana 07.11.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Aktom broj: 020-0-SU-19-0001 55, od dana 22.05.2019. godine, Općinski sud u Cazinu obavijestio je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je notar izvršio ispravku rješenja pomenutog rješenja o nasljeđivanju, čime je ispoštovao preporuku Ombudsmana.
Ž-BL-05-433/19	P-176/19	PREPORUKU 1. Da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci	17 - Javne isprave	Realizirana		Ombudsmeni su u toku postupka istrage utvrdili da je Dom zdravlje trebao biti fleksibilniji prilikom tumačenja zakonskih propisa, i sam dostaviti traženi podatak ili imenovanoj ili Matičnom uredu bez odugovlačenja postupka u skladu sa načelima dobre uprave, efikasnosti i ekonomičnosti upravnog postupka. Dana, 29.07.2019. godine, ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili Preporuku JU „Dom zdravlja“, Banjaluka da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci.
Ž-SA-05-211/19	P-174/19	PREPORUKA Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata da prestane sa neutemeljenom praksom drugačijeg tretmana državljana Bosne i Hercegovine i državljana drugih zemalja. Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata treba u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijestiti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Dana 20.08.2019. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva pod brojem: 07/1-03-104-3/19 od dana 16.08.2019. godine, u prilogu kojeg je dostavljena uputa o postupanju Ministarstva pod brojem: 07/1-03-104-4/19 od dana 01.08.2019. godine u kojoj je navedeno da se odmah prestaje sa dosadašnjom praksom. Na osnovu toga zaključeno je da je preporuka realizirana
Ž-BL-05-31/19	P-204/19	P R E P O R U K U KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU • Da bez odlaganja preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bile donesene odluke po tužbi podnosioca žalbe. • Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem .	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Dana 07.11.2019. godine Ombudsmeni zaprimaju akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 009-Su-19-000401 od 04.11.2019. godine, kao izjašnjenje i odgovor nakon upućene Preporuke. Uvažavajući sadržinu odgovora, koji je odmah dostavljen na znanje podnosiocu žalbe , Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci broj P-204/19 od 19.09.2019. godine postupljeno, od strane Kantonalnog suda u Sarajevu, s obzirom da je u predmetu broj 09 0 U 033172 19 U sud zakazao usmenu raspravu za dan 21.01.2020. godine, u 12.00 časova.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-1272/18	P-165/19	P R E P O R U K U Općini Kreševo – Odjeljenju za opštu upravu Policijska stanica Srebrenica 1. da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, i uputama iz preporuke u koordiniranoj suradnji poduzmu što efektivnije mjere u cilju provjere matičnog broja 2209930183125 a sve u cilju evidentiranja jedinstvenog matičnog broja u Izvodima iz matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih za lice Stanić (Ivo) Ante;	17 - Javne isprave	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor zaprimljen 05.08.2019.Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BR-05-255/17	P-7/19	Agencija za identifikacijske/identifikacione isprave/dokumente, evidenciju i razmjenu podataka -da u što kraćem roku izmjeni član 2. Pravilnik o cijeni putnih isprava uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine -da u roku od 60 dana, suglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	17 - Javne isprave	Nije realizirana	DA	Dana 18.03.2019. godine zaprimljen odgovor Agencije za identifikaciona dokumenta evidenciju i razmjenu podataka, broj: 15-03-07-5-2194-1/18 od 13.03.2019. godine. Dana 21.10.2019. godine zaprimljen odgovor Agencije za identifikaciona dokumenta i razmjenu podataka, broj: 15-03-07-5-2194-2/18 od 17.10.2019.
Ž-BL-05-920/18	P-26/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke postupi u skladu sa članovima 50. i 51. Zakona o matičnim knjigama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 111/09), odnosno da o zahtjevu podnosioca žalbe odluči u formi upravnog akta kako je to predviđeno navedenim zakonom 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	17 - Javne isprave	Nije realizirana	NE	Na izdatu preporuku odgovorna strana nije dotavila odgovor, te se ista smatra neispoštovanom.
Nema odgovora						

Ž-SA-05-840/16	P-32/19	P R E P O R U K U direktoru Službe za poslove sa strancima 1. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke, uzimajući u obzir navode iz ove Preporuke, poduzme neophodne mjere koje će žaliteljici i sada punoljetnoj N.N. osigurati pravo na žalbu protiv Rješenja o otkazu stalnog boravka za N.N. broj: UP-1/18.12-07.3-233/11 od 30.05.2011. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste;	17 - Javne isprave	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
8	8	4	0	1	2	1
POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
UKUPNO	-	18 - Manjine				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
Realizirana						
Ž-SA-05-883/18	P-3/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Kantonalni sud u Sarajevu uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 17.05.2019. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su zaprimili odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu, akt broj: 009-0-Su-18-000452 od 16.05.2019. godine u prilogu kojeg je dostavljena presuda donesena u predmetu žalbe žaliteljice. Odgovor je dostavljen žaliteljici. Sobzirom da je presuda Kantonalnog suda u Sarajevu donesena, na koji način je ispoštovana preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine
Ž-SA-05-824/18	P-5/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 15.05.2019. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Vlade Federacije Boinske i Hercegovine, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, akt broj: 09-1-24-705/2019 od 10.05.2019. godine. Odgovor je dana 25.04.2019. godine dostavljen punomoćniku žalitelja. Imajući u vidu naprijed navedeno, činjenicu da je preporuka broj: P-5/19 Ombudsmena Bosne i Hercegovine ispoštovana, predmet se zatvara.
Ž-SA-05-724/18	P-4/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Federalno ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odgovorne strane su dostavile svoja izjašnjenja. Preporuka je realizirana i , obzirom na navedeno predmet se zatvara.
Ž-SA-05-1017/18	P-23/19	IV PREPORUKU OPĆINI DONJI VAKUF Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke postupi po članu 216. Zakonu o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i donese rješenje po zahtjevu privrednog društva	19 - Uprava	Realizirana	DA	U prilogu je dostavljena kopija navedenog rješenja iz koje je vidljivo da je postupljeno po zahtjevu privrednog društva . Obzirom na prednje predmet Ž-SA-05-1017/19 se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-05-814/18	P-42/19	PREPORUKU 1. Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Banjaluka, da odmah po prijemu Preporuke, preduzme sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, kako bi se izvršilo Rješenje broj: 09-362-311/2017 od 24.03.2017. godine,	19 - Uprava	Realizirana	DA	Kako je gore pomenuto rješenje izvršeno čime je preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da zatvore predmet po žalbi .
Ž-SA-08-170/19	P-78/19	P R E P O R U K U 1. Da Služba za urbanizam, Općine Stari Grad Sarajevo, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, bez odlaganja poduzme neophodne mjere i aktivnosti u cilju izvršenja Zaključka broj UP-I-05-23-5657/18-BK, od 23.10.2018. godine; 2. Da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o aktivnostima koje je poduzela u cilju realiziranja ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 27.06.2019. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-78/19, od 03.04.2019. godine u aktu Službe za urbanizam broj UP-I-05-23-5657/18-BK, od 11.06.2019. godine, u kojem se između ostalog navodi da je postupljeno po preporuci Ombudsmena broj P-78/19, te da je Služba postupila po Zaključku broj: UP-I-05-23-5657/18-BK, od 23.10.2018. godine i obavila radnje obnove postupka te da će po okončanju istog i donošenju odgovarajućeg upravnog akta obavijestiti instituciju Ombudsmena. Prethodno navedeni odgovor je aktom institucije Ombudsmena od 01.07.2019. godione proslijeđen podnositeljima žalbe na uvid.

Ž-SA-05-344/18	P-107/19	P R E P O R U K U Ministarstvu rada i boračko invalidske zaštite Republika Srpska • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmana traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 24.09.2019. godine Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite, pod brojem 16-03/5-4-835-539/18 od 19.09.2019. godine u kojem se navodi da je doneseno revizijsko rješenje broj 16-03/5-4-835-632/11 od 09.09.2019. godine. Dana 29.10.2019. godine postupajuća pravica u predmetu kontaktirala je žalitelja koji je tom prilikom saopćio da je zaprimio rješenje i da nema potrebe za daljnjim aktivnostima po njegovoj žalbi. Obzirom na činjenicu da je preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine pod brojem P-107/19 ispoštovana, to se predmet broj Ž-SA-05-344/18 zatvara.
Ž-SA-05-986/18	P-135/19	P R E P O R U K U Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da uloži dodatne napore u cilju jačanja ljudskih kapaciteta kako bi se spriječilo kršenje prava osobama koje podnose žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine; • da u roku od 60 dana o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 16.08.2019. godine zaprimljen je akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj 03-10-586/2019 od 13.08.2019. godine koji je sadržavao i izjašnjenje Odbora državne službe za žalbe. U navedenom odgovoru istaknuto je da je u septembru 2018. godine stupio na snagu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta broj 01-02-28/18 i broj 01-02-149/18, a kojim je predviđeno povećanje broja državnih službenika koji aktivno rade na predmetima sa dva na pet izvršilaca. Nakon okončane konkursne procedure, tri nova službenika su započela sa radom na poslovima radnog mjesta za koje su izabrani
Ž-LI-05-230/18	P-146/19	PREPORUKU 1. Da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina općine Tomislavgrad, hitno postupi i okonča upravni postupak u predmetima žalitelja br:05/2-31-3-55/10 i br:05/2-31-3-1535/06, a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke br:146/19, odgovorna strana se izjasnila, da su postupili u predmetu žalitelja. Naime, dana 19.03.2019.g. su održali usmenu raspravu u predmetu žalitelja, kojoj je prisustvovao punomoćnik žalitelja. Izjašnjenje odgovorne strane je dostavljeno pun.žalitelja na komentar dana 03.07.2019.g., po kom se u ostavljenom roku nije izjasnio.
Ž-LI-08-52/19	P-145/19	PREPORUKU 1. Da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina općine Tomislavgrad, hitno postupi i okonča upravni postupak u predmetu br:05/2-31-3-55-24/10, kako bi Općinski sud u Livnu mogao nastaviti postupanje u predmetu žalitelja koji se vodi pod br: 68 0 V 026794 13 V, a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke br:145/19, odgovorna strana se izjasnila, da navodi punomoćnika žalitelja nisu istiniti .
Ž-SA-05-1022/18	P-173/19	P R E P O R U K U Službi za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da u cilju sprječavanja dalje povrede prava na suđenje u razumnom roku, u što kraćem roku odluči po žalbi Mahmutagić Age, izjavljenoj protiv Rješenja Prvostepene stambene komisije o broj: 07-23-147/18 od 04.06.2018. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Obzirom da je Preporuka broj P-173/19 od 09.07.2019. godine u cjelosti realizovana, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne pronalaze osnov za dalje postupanje po žalbi, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-LI-08-216/19	P-218/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluke Žalbenog vijeća po žalbi , kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmana, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmana traženi odgovor; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Podnositeljica žalbe je dana 16.12.2019. godine, obavijestila Instituciju ombudsmana da je o njoj žalbi, prije nekoliko dana, odlučeno donošenjem rješenja i da je primljena na posao. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi , jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
Ž-LI-05-109/18	P-270/19	P R E P O R U K U Ministru Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata 1. da odmah, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da zahtjev podnosioca žalbe , bude riješen sukladno međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava i zakonskim propisima.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Rad na predmetu u toku.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-1232/18	P-77/19	PREPORUKU Urbanističko – građevinskom inspektoru Općine Bugojno Da u skladu sa članom 128 Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme sve propisane mjere u cilju okončanja postupka rušenja bespravno izgrađenih objekata smještenih u blizini nekretnine.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	NE	Rad na predmetu u toku

Ž-BR-05-61/18	P-118/19	Gradu Tuzla, Službi za inspeksijske poslove 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupi po zahtjevu za izjašnjenje od dana 20.03.2018.godine, odnosno urgencijama od 28.05.2018.godine, 17.12.2018.godine i 02.04.2019.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.06.2019- godine odgovor Grada Tuzle, Službe za inspeksijske poslove broj: 08-23-2161/18 od 03.06.2019. godine. Nema odgovora
Ž-SA-05-790/18	P-142/19	P R E P O R U K U Službi za upravu ekonomskih poslova i poduzetništva / Građevinskoj inspekciji Općine Zavidovići 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja donese Zaključak o dozvoli izvršenja pravomoćnog i izvršnog rješenja Službe za upravu ekonomske poslove i preduzetništvo broj: 03/10-23-2909/2014 od 24.11.2014. godine.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor , rad u toku.
Ž-BL-08-145/19	P-181/19	P R E P O R U K U • Da postupi u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	20.01.2020 zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-173/19	P-192/19	P R E P O R U K U Kantonalnom centru za socijalni rad Sarajevo Služba socijalne zaštite Novi Grad Javnoj ustanovi Dom zdravlja Novi Grad Centar za mentalno zdravlje Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Policijska stanica Novi Grad Sarajevo 1. Da u skladu sa svojim nadležnostima učine sve neophodnije mjere i radnje u cilju zaštite najboljeg interesa i zdravlja Džihan Edina, kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na adresi Ulica Grada Bakua broj 8, Sarajevo;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori 18 i 22.11. ,te 04.12.2019.RAD NA PREDMETU U TOKU.
Ž-SA-05-1419/18	P-251/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Služba za inspeksijske poslove Općine Centar Sarajevo, uspostavi suradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	11.12.2019. Inspektorat Opštine Centar dostavio odgovor na preporuku . Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-05-252/18	P-268/19	1. da odmah po prijemu preporuke, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu hitne mjere u cilju otklanjanja opasnosti po zdravlje stanovnika i omogućavanja mirnog uživanja imovine žalitelja i stanovnika naselja Husino; 2. da inspeksijski organi bez predhodnih najava, kontinuirano vrši nadzor nad radom privrednog subjekta, „LARA-SARA“ d.o.o.Tuzla; 3. da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.01.2020. godine zaprimljen odgovor Kantonalne uprave za inspeksijske poslove TK, broj: 17/1-05-010478/19 od 24.01.2020. godine. Dana 03.02.2020. godine zaprimljen je odgovor Službe za inspeksijske poslove Grada Tuzla, broj: 08-23-11033/19-JS od 22.01.2020. godine. Dana 03.02.2020. godine zaprimljen je odgovor Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Grada Tuzla, broj: 17/1-05-010478/19 od 15.01.2020. godine.
Ž-BL-08-233/19	P-277/19	P R E P O R U K U Premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i Ministru zdravlja, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona da 1. U cilju jačanja transparentnosti procesa raspodjele novčanih sredstava iz Budžeta Unsko-sanskog kantona, ubuduće objavljuju Javni poziv za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama i udruženjima građana; 2. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi kriterije i uslove za dodjelu grantova iz budžetskih sredstava za nevladine organizacije i udruženja građana i to na način koji će svim nevladinim organizacijama i udruženjima građana omogućiti učešće u proceduri na ravnopravnoj osnovi; 3. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi Obrazac za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grantova iz Budžeta Unsko-sanskog kantona; 4. Da kontinuirano radi na jačanju saradnje i socijalnog dijaloga sa udruženjima osoba sa invaliditetom, posebno prilikom izrade propisa i donošenja odluka u vezi sa osobama sa invaliditetom;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-LI-08-283/19	P-273/19	P R E P O R U K U Ministru Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica 1. da odmah, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da sukladno nalazu i mišljenju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zahtjev podnositeljice žalbe, riješi sukladno međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava, Ustavu Bosne i Hercegovine i zakonskim propisima. 2. da, u roku od 15 dana, od dana prijema ove Preporuke, izvršiti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-628/18	P-282/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općina Centar Sarajevo sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor 24.12.2019, rad na predmetu u toku.

Ž-BL-08-177/19	P-291/19	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti da bi se spriječilo otuđivanje ili bilo koji vid prometovanja državne svojine koja je nacionalizovana bez naknade, bilo mijenjanjem postojećih zakonskih rješenja, bilo donošenjem novih, a u skladu sa nalazima iz Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijeste Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	23.01.2020. zaprimljen odgovor NSRS.Rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-LI-05-10/18	P-1/19	PREPORUKU 1. da omoguće priključenje na elektrodistribucijsku mrežu za Dragu Đekića, uz povoljnije uvjete, a, da za ostale osobe u istoj pravnoj situaciji nađu sustavno rješenje bilo putem izmjene općih akata bilo putem osnivanja posebnih fondova, sve u skladu sa nalazima iz ove Preporuke	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Temeljem dostavljenog odgovora Elektroprivrede Institucija ombudsmena je ocijenila da Preporuka nije realizirana, o čemu je obavijestila Regulatornu komisiju za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine, aktom od 05.04.2019. godine.
Ž-LI-05-378/17	P-36/19	P R E P O R U K U Povjerenstvu za obrazovanje, kulturu , šport i mlade Gradskog vijeća Livno 1. da Povjerenstvo za obrazovanje, kulturu , šport i mlade Gradskog vijeća Livno , bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da zahtjev podnositelja žalbe od 09.10.2017. godine, riješi sukladno zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ukoliko niti nakon obavijesti, ova preporuka Institucije ombudsmena ne bude realizirana, ovaj problem će biti uvršten u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, uz pominjanje imena organa vlasti ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine.
Ž-LI-05-379/17	P-37/19	P R E P O R U K U Povjerenstvu za zaštitu ljudskih prava, jednakost spolova, predstavi i pritužbi građana Općinskog vijeća Livno 1. da Povjerenstvo za zaštitu ljudskih prava, jednakost spolova, predstavi i pritužbi građana Općinskog vijeća Livno postupi po Zahtjevu žalitelja od 09.10.2017.g., te odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da preporuka Ombudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Gradskom vijeću Grada Livna od dana 27.03.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet .
Ž-LI-05-3/18	P-39/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje u gore navedenom predmetu žalitelja, tj. da prosvjetni inspektor postupi po zahtjevu žalitelja od 05.12.2017.g.,	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da preporuka Ombudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 27.03.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet
Ž-LI-05-241/18	P-76/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 1. da postupi po zahtjevu podnositelja žalbe, te odluče donošenjem rješenja najkasnije u roku od 15 dana od zaprimanja Preporuke. 2. da instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine obavijesti o realizaciji Preporuke, u roku od 15 dana.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Budući da preporuka Ombudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 17.03.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet .
Ž-LI-08-63/19	P-111/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme adekvatne mjere i radnje radi utvrđivanja utemeljenosti Prijave od 22.01.2019. godine, a koja se odnosi na zlostavljanje na radnom mjestu od strane ravnatelja Srednje strukovne škole „Tin Ujević“ Glamoč, te razmotri mogućnost pokretanja stegovnog postupka protiv istoga.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni su ocijenili da ministar Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 nije postupio po preporuci Institucije ombudsmena, o čemu su podneskom od 07.06.2019. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10.
Ž-LI-08-98/19	P-144/19	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje nadležne Službe Grada Livna, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest dana), dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 26.08.2019.g. uputili Gradskom vijeću Grada Livna Obavijest o neizvršavanju Preporuke br:P-144/19.
Ž-SA-05-1300/18	P-179/19	P R E P O R U K U 1. Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine/Poreznoj ispostavi Novi Grad - da ponovno pozove poslodavca podnositelja žalbe „Belve-Han“ d.o.o. Sarajevo i odgovorno lice u pravnom licu da dostavi potrebnu dokumentaciju kako bi podnositelj žalbe mogao ostvariti pravo na penziju kod nadležnog Zavoda; 2. Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - da ukoliko poslodavac,„Belve-Han“ d.o.o. Sarajevo nakon ponovnog poziva od strane Uprave/Ispostave ne dostavi traženu dokumentaciju, u saradnji sa Upravom/Ispostavom iznađe mehanizam posredstvom kojeg će podnositelju žalbe biti omogućeno izdavanje uvjerenja o uplaćenim doprinosima, obzirom da su isti evidentno uplaćeni;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni su u konkretnom predmetu izdali Preporuku, broj: P-179/19 od 16.07.2019. godine, kojom su konstatovali povredu prava, zatim poduzeli sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, zatražili informaciju o postupanju po Preporuci od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, i u konačnici iscrpili sve mogućnosti koje proizilaze iz odredbi Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, radi čega se predmet podnositelja žalbe ovom odlukom zatvara.
Ž-LI-08-208/19	P-193/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. Da poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju donošenja odluke po Zahtjevu žalitelja za poništenje rješenja po pravu nadzora od 22.07.2019. godine. 2. Da o realizaciji ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana zaprimanja iste.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Institucija ombudsmena je temeljem članka 32. točka 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, svojim podneskom od 08.11.2019. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10, o nepostupanju Vlade preporuci.

Ž-BL-05-886/18	P-177/19	PREPORUKU 1. Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka, da se u konkretnom i u narednim sličnim predmetima pridržava mišljenja izraženog u ovoj Preporuci -Preporuka se dostavlja na znanje gradonačelniku grada Banjaluka, da razmotri mišljenje ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci, sve u cilju unaprjeđenja rada, zaštite javnog interesa i obezbjeđenja pravne sigurnosti	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Dana, 02.07.2019. godine, ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka izdali Preporuku u kojoj su detaljno obrazložene utvrđene nepravilnosti i preporučili da se u konkretnom i u narednim sličnim predmetima pridržava mišljenja izraženog u preporuci. Preporuka je dostavljena i gradonačelniku grada Banjaluka, da razmotri mišljenje ombudsmena izraženo u Preporuci, sve u cilju unaprjeđenja rada, zaštite javnog interesa i obezbjeđenja pravne sigurnosti.
Ž-BL-05-730/18	P-208/19	P R E P O R U K U Preporučuje se opštini Šamac da prilikom planiranja i donošenja budžeta za narednu 2020. godinu razmotre mogućnost finansijske pomoći za rekonstrukciju stana Dragane Lazić i zgrade u kojoj se stan ulazi iz razloga zaštite prava podnositeljice žalbe na imovinu, ali i radi rekonstrukcije objekata koji predstavljaju neposrednu opasnost za život i zdravlje ljudi, za susjedne objekte i bezbjednost saobraćaja. Preporučuje se opštini Šamac da u što skorijem roku razmotri mogućnost usvajanja odgovarajućih strateških dokumenata prostornog uređenja za područje opštine kako bi se ustanovio tačan broj devastiranih stambenih jedinica i kako bi se pristupilo saniranju odnosno rješavanju svih problema u vezi sa devastiranim stanovima.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni konstatuju da po Preporuci nije postupljeno i da podnositeljica žalbe nije ostvarila zaštitu prava na imovinu, a o čemu se obavještavaju svi nadležni organi. Ombudsmeni će razmotriti da nepostupanje po Preporuci broj P-208/19 iznesu u svom Godišnjem izvještaju, koji se između ostalog, prezentuje i Narodnoj skupštini Republike Srpske, a na usvajanje podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-08-715/19	P-211/19	P R E P O R U K U direktoru Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, kao drugostepeni organ, odmah, bez odgađanja, poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke kojim će se meritorno odlučiti po izjavljenoj žalbi žalitelja od 21.06.2019. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je dana 21.10.2019. godine dostavila Akt broj: 05-31-3-1010/2019 od 14.10.2019. godine kojim Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavještava da je o predmetnoj stvari već odlučeno drugostepenim Rješenjem broj: 05-31-3-1010/19 od 16.09.2019. godine. Navedeni organ je napomenuo da je navedeno drugostepeno Rješenje doneseno prije primitka Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te će njihovo dalje postupanje uskladiti s Preporukom, ukoliko predmet bude ponovo dostavljen radi nadležnog rješavanja.10.2019
Ž-LI-08-135/19	P-215/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama Zorana Vrdoljaka, kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmena, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmena tražene odgovore; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena nije zaprimila odgovore ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmena od strane Vlade Kantona 10 i Žalbenog vijeća Vlade
Ž-LI-08-125/19	P-214/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluke Žalbenog vijeća po žalbi , kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmena, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmena traženi odgovor;	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena nije zaprimila odgovor ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmena od strane Vlade Kantona 10 i Žalbenog vijeća Vlade.
Ž-SA-05-204/19	P-228/19	IV PREPORUKU PRVOJ POLICIJSKOJ UPRAVI KANTONA SARAJEVO 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke postupi po članu 8. Zakona o unutrašnjim poslovima kantona Sarajevo, te zaštiti imovinu vlasnika u čije je ime žalitelj se obratio Instituciji, odnosno da ukloni vozilo ispred garaže.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	13.11.2019. Institucija ombudsmena je dana 13.11.2019 godine zaprimila odgovor Prve policijske uprave Sarajevo broj: 02/8-1-04-1298/19 od 11.11.2019 godine. Iz odgovora je vidljivo da Prva policijska uprava sarajevo ostaje kod ranijeg stava, odnosno da neće postupiti po Preporuci i ukloniti vozilo ispred garaže.19 zaprimljen Obzirom na prednje predmet Ž-SA-05-204/19 se zatvara u skladu sa člankom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
Ž-BL-08-661/19	P-279/19	PREPORUKU n/r predsjednika Skupštine opštine Bratunac 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja poništi Odluku o načinu i uslovima javne prodaje gradskog građevinskog zemljišta za izgradnju stambeno-poslovnog objekta u Bratuncu, broj: 02-020-247/19 („Službeni glasnik opštine Bratunac“, broj 3/19), od dana 09.10.2019. godine, Oglas broj: 02-020-247/19, od dana 02.08.2019. godine, kao i sam postupak licitacije 2. Da donese novu odluku u skladu sa Zakonom o stvarnim pravima Republike Srpske i Pravilnikom o postupku javnog konkursa za raspolaganje nekretninama u svojini Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Kako odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije preduzela odgovarajuće aktivnosti u cilju njene realizacije, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su obavijestili MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE UPRAVNA INŠPEKCIJA
Nema odgovora						
Ž-BR-05-104/18	P-121/19	Vladi Brčko distrikta BiH, Odjelu za javni registar Brčko 1. Da imajući u vidu navode ove preporuke bez odlaganja preispitaju svoju odluku donesenu po zahtjevu Ignjić Dimitrija, roditelja malodobnog djeteta sa kombinovanim smetnjama u razvoju, za izdavanje oznake pristupačnosti za motorno vozilo; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.

Ž-LI-08-4/19	P-169/19	P R E P O R U K U 1. da Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 hitno postupi po žalbi žalitelja protiv Rješenja br:01/1-34-6-232.1118 od 29.10.2018.g. Službe za društvene djelatnosti, opću upravu, imovinsko-pravne poslove, pitanja branitelja i civilnu zaštitu općine Kupres, a koju je uložio dana 19.11.2018.g. 2. da u roku od 15 (petnaest) dana od dana zaprimanja iste, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, Terenskom uredu u Livnu, dostavi izjašnjenje o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da preporuka Omudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 03.09.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcionisanje institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet
Ž-LI-08-168/19	P-217/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluke Žalbenog vijeća po izjavljeno žalbi. 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija ombudsmana nije zaprimila odgovore ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Vlade Kantona 10 i žalbenog vijeća Vlade. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi, jer izdata preporuka nije prihvaćena.
Ž-LI-08-134/19	P-215/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama Zorana Vrdoljaka, kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmana, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmana tražene odgovore; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija ombudsmana nije zaprimila odgovore ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Vlade Kantona 10 i Žalbenog vijeća Vlade.
UKUPNO	-	19 - Uprava				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
44	44	13	0	11	16	4
POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-874/18	P-71/19	P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku preduzmu sve potrebne mjere i radnje, a u cilju donošenja odluke u predmetu podnositeljice žalbe u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmana. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	20 - Ratne štete	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-508/19	P-235/19	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarenju prava podnosioca žalbe koja su mu zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da mu se obezbijedi rekonstrukcija i obnova porušene stambene jedinice u Bosankoj Krupi ili adekvatna novčana naknada za istu	20 - Ratne štete	Nije realizirana	DA	Općina Bosanska Krupa je dana 16.12.2019. godine dostavila odgovor u kojem se navodi...u vezi sa Vašom Preporukom činimo dodatne napore u vezi rješavanja slučaja a koji se odnosi na stambenu jedinicu, na način da ćemo blagovremeno pismeno obavijestiti da je Javni poziv-izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, raseljenim osobama u Bosni i Hercegovini i povratnicima u Federaciju Bosne i Hercegovine za podnošenje prijave za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka na područje općina Federacije Bosne i Hercegovine raspisan od strane Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, broj: 04-36-1599-1/19 od 09.12.2019. godine.
UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	2	0	0	1	1	0
POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
Realizirana						
Ž-BL-04-790/18	P-27/19	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da polazeći od svojih statutarних ovlašćenja preduzme odgovarajuće prema nadležnim Odjeljenjima uprave Grada Banja Luka da sprovedu odgovarajuće postupke u cilju utvrđivanja osnovanosti/neosnovanosti naplate parkinga na prostoru ispred zgrade u ulici Dragana Bubića i preduzmu odgovarajuće mjere	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 23-059-155/2019, od dana 25.03.2019. godine, gadonačelnik Grada Banja Luka obavijetio je Ombudsman Bosne i Hercegovine o ralizaciji upućene preporuke, navodeći da je za utvrđeni prekršaj inspektor pokrenuo prekršajni nalog subjektu nadzora te da će i dalje vršiti kontrolu poštovanja izrečene zabrane, a sve u cilju zaštite i ostvarivanja prava podnosioca žalbe.

Ž-BL-04-97/19	P-182/19	PREPORUKU direktoru Poreske uprave 1. Da po prijemu ove preporuke instituciji Ombudsmana dostavi kopije traženih dokumenata, konkretnije Rješenje i Zapisnik o izvršenoj kontroli finansijskog poslovanja Zajednice etažnih vlasnika na adresi Branka Ćopića 15 u Banjaluci; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-1063/18	P-95/19	P R E P O R U K U KJKP "Vodovod i Kanalizacija" d.o.o. Sarajevo Ministarstvu komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo 1. da poduzmu aktivnosti u okviru svojih nadležnosti kako bi se navedena Odluka KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo, broj: 28-12/17 od 28.12.2017. godine, kojom se Utvrdjuju Opšta i tehnička pravila za ugradnju pojedinačnih vodomjera u stambenim zgradama uskladila sa Zakonom o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH" broj: 25/06, 88/15); 2. da KJKP "Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo odmah po prijemu ove preporuke izvrši ugradnju individualnog vodomjera podnositeljima žalbe;	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-04-154/18	P-302/19	1. da bez odlaganja preduzme aktivne u cilju ispunjenja uvjeta neophodnih za rekonstrukciju kanalizacione mreže u Mjesnoj zajednici Srpska Varoš u Brčkom, te pristupi samoj rekonstrukciji iste; 2. da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.02.2020. godine zaprimljen odgovor Odjeljenja za komunalne poslove Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 22-000425/19 od 20.01.2020. godine. Rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-156/19	P-219/19	PREPORUKU direktoru Toplane 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske i dostavi joj tražene podatke budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom, konkretnije podatke o mjerenju temperatura za period od 15.10.2018. godine do 31.10.2018. godine	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	2	0	2	0	1
POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
Realizirana						
Ž-SA-05-1002/18	P-46/19	PREPORUKA Općina Doboj Istok treba pristupiti, kroz predstavnike na Skupštini privrednog društva, donošenju novog Statuta JKP "Čisto" d.o.o. Doboj Istok na način da se obezbjedi primjena Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te pristupiti izboru članova nadzornog odbora koje imenuje Općina Doboj Istok u skladu sa odredbama navedenog zakona.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Uvidom u navedeni odgovor zaključeno je da je preporuka realizirana, odnosno obezbjedena je primjena Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i da se s tim u vezi može pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-1000/18	P-139/19	PREPORUKU Gradskom vijeću Grada Tuzla 1. Da, poništi postupak izbora i imenovanja na upražnjenu poziciju člana Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Tuzla, i provede novi a u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i iznesenim mišljenjem ombudsmana u ovom Nalazu i zaključku 2. Da u roku od 60 dana Instituciji ombudsmana dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Gradsko vijeće grada Tuzla je dana 08.07.2019. godine dostavilo odgovor Instituciji u kojem se navodi...Kolegij Gradskog vijeća Tuzla prihvata Preporuku Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj: Ž-BL-05-1000/18 od 26.04.2019. godine, da se poništi postupak izbora i imenovanja na upražnjenu poziciju člana Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Tuzla i da se provede novi u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine
Ž-SA-05-347/18	P-257/19	P R E P O R U K U Vladi Bosansko podrinjskog kantona Goražde 1. Da poništi Rješenje konačnom o imenovanju Komisije za koncesije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde broj: 03-05-101/18, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Vlada Bosansko podrinjskog – kantona ispoštovala Preporuka broj: P-257/19 Ombudsmeni BiH ne pronalaze osnov za dalje postupanje po žalbi, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-142/19	P-66/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo 1. da poduzmu aktivnosti u cilju okončanja procedure imenovanja i davanja saglasnosti za izbor direktora Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“; 2. preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13);	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	NE	rad na predmetu u toku

Ž-SA-05-551/19	P-140/19	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Zenica Gradonačelniku Grada Zenica 1. da poduzmu aktivnosti u cilju osiguranja zakonitosti u izboru Gradskog pravobranioca što uključuje sprovođenje ponovnog glasanja uz poštivanje odredbe Poslovnika te uvažavanje obaveza iz člana 12. stav 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13); 2. da u roku od (15) dana od prijema preporuke Ombudsmana BiH obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora Stručne službe Gradskog vijeća Grada Zenice.Rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-1033/18	P-136/19		22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	
Ž-SA-05-1032/18	P-136/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Komisiji za izbor 1. Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, preispita vjerodostojnost date izjave za kandidata da nije izabrani stranački zvaničnik, nosioc javnih funkcija ili savjetnik u smislu Zakona o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH; 2. Da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) u slučaju ponovnog imenovanja obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	
Ž-SA-05-251/19	P-255/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. Da bez odlaganja u okviru svojih nadležnosti preduzme sve neophodne aktivnosti i izvrši Upravni nadzor nad zakonitošću rada Fonda u vezi raspisivanja Javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora kao i imenovanja komisije koja će provoditi konkursnu proceduru. 2. Da blagovremeno obavijesti Ombudsmene BiH o poduzetim aktivnostima o izvršenom Upravnom nadzoru. Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom 3. Da omogući Upravni nadzor nad zakonitošću rada Fonda od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike .	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1048/18	P-258/19	PREPORUKU Općinskom vijeću Gradačac 1. Da dostavi obavijest o konačnom imenovanju podnositelju žalbe. 2. Da Općinsko vijeće Gradačac blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmana BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	17.12.2019. zaprimljeno izjašnjenje Gradskog vijeća Opštine Gradačac . Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1085/19	P-298/19	P R E P O R U K U Federalnom zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje • Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja ponište donesenu Odluku o konačnom imenovanju kandidata za zamjenika direktora Kantonalne administrativne službe za Hercegovačko-neretvanski kantona Federalnog zavoda PIO/MIO, broj: UOFZ-128/19 od dana 26.02.2019. godine, te da preduzme sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cjelokupan postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na prethodno navedeno radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, kao i ostalih propisa koji reguliraju predmetnu pravni oblast;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	04.02.2020 zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-1131/18	P-41/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. da u ovom i svim budućim slučajevima, prilikom provođenja konkursne procedure kandidatima blagovremeno dostavi obavijest o ishodu konkursa; 2. da u budućim slučajevima razmotri mogućnost provođenja odvojenih procedura izbora direktora samostalnih kantonalnih uprava i samostalnih upravnih organizacija u Kantonu Sarajevo; 3. da poduzme aktivnosti u cilju definisanja roka za postavljenje imenovanih kandidata nakon okončanja procedure konačnog imenovanja; 4. preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13);	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 05.11.2019. godine, Ombudsmeni BiH su u cilju implementacije Preporuke u cjelosti uputili Obavijest o neispoštovanju Preporuke prema Vladi Kantona Sarajevo sa ciljem poduzimanja aktivnosti na implementaciji Preporuke. Traženo izjašnjenje nije dostavljeno do dana donošenja ove odluke. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Ž-BL-05-390/18	P-43/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Nadzornog odbora JP „Visoko Ekoenergija“ d.o.o. 1. Da ponište Odluku o imenovanju direktora JP „Visoko Ekoenergija“ d.o.o. i preduzmu sve neophodne mjere kojima će osigurati da se ponovno imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	S obzirom na to da označena odgovorna strana nije dostavila odgovor na Preporuku Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, uz navođenje imena službenika koji su zauzeli neprijateljski stav prema Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-05-947/18	P-54/19	P R E P O R U K U Federalnoj ministrici finansija 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, bez odlaganja poduzme mjere kako bi se postupak izbora i imenovanja direktora Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine okončao u skladu sa Zakonom o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je ostvarena saradnja sa Federalnim ministarstvom finansija, ali da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-54/19, nije realizovana što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-LI-05-262/18	P-80/19	P R E P O R U K U Upravnom vijeću Javne ustanove „Hrvatski dom“ Kupres 1. Da poništi Odluku o imenovanju ravnateljice broj: 04-UV/2018 od 07.11.2018. godine i pristupi novom postupku imenovanja ravnatelja. 2. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 30 dana dostavi odgovor o postupku i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Institucija ombudsmana je Općinskom vijeću Kupres, dana 12.09.2019. godine, dostavila Obavijest o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Upravnog vijeća Ustanove „Hrvatski dom“ Kupres Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi, jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena.
Ž-SA-05-473/18	P-97/19	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Uzimajući u obzir činjenicu da Općinsko vijeće Općine Vitez nije postupilo po upućenoj preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine uvrstit će ovaj predmet Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-SA-05-201/19	P-102/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo (1) Da preispita obavljeni postupak imenovanja kandidata u pogledu stručne spreme i radnog iskustva imenovanog kandidata, te da uočene nepravilnosti odmah eliminira; (2) Da u budućim slučajevima preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo; (3) Da u roku od (10) dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Uzimajući u obzir činjenicu da Vlada Kantona Sarajevo nije postupila po upućenoj preporuci, kao i to da je nakon provedene procedure imenovanja na kraći period najviše tri mjeseca, provedena i procedura konačnog imenovanja, Ombudsmeni BiH u ovom trenutku ne nalaze osnova za dalji rad u predmetu. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, a sve kao rezultat nespремnosti i nezainteresovanosti Vlade Kantona Sarajevo da razmotri i ispoštuje Preporuku P-102/19.
Ž-LI-05-25/19	P-112/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. Da odmah poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po prigovoru zaprimljenim dana 30.01.2019. godine. 2. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 15 dana dostavi odgovor o načinu realiziranja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni su podneskom od 06.06.2019. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Vlade Kantona 10.
Ž-SA-05-1020/18	P-137/19		22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	
Ž-SA-05-1018/18	P-137/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Komisiji za izbor • Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, Komisija za izbor predsjednika i članova Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Drin preispita vjerodostojnost dostavljenih potvrda o radnom iskustvu imenovane kandidatkinje Marije Stanić i u skladu sa svojim nadležnostima izvrši provjeru da li imenovana ispunjava posebni uvjet Javnog poziva, odnosno da u skladu sa svojim nadležnostima utvrdi koliko godina radnog iskustva imenovana kandidatkinja posjeduje nakon sticanja visoke stručne spreme;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku

Ž-SA-05-1144/18	P-137/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Komisiji za izbor • Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, Komisija za izbor predsjednika i članova Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Drin preispita vjerodostojnost dostavljenih potvrda o radnom iskustvu imenovane kandidatkinje Marije Stanić i u skladu sa svojim nadležnostima izvrši provjeru da li imenovana ispunjava posebni uvjet Javnog poziva, odnosno da u skladu sa svojim nadležnostima utvrdi koliko godina radnog iskustva imenovana kandidatkinja posjeduje nakon sticanja visoke stručne spreme; • Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-LI-05-56/19	P-168/19	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da odmah poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po prigovoru žalitelja, izjavljenom na obavijesti o izvršenom imenovanju članova Školskih odbora Osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ i Osnovne škole „Fra Lovro Karaula“, iz Livna, a na način da donesene odluke sadržavaju pouku o pravnom lijeku.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.09.2019. godine, obavijestili Gradsko vijeće Grada Livna o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane gradonačelnika Grada Livna.
Ž-LI-05-57/19	P-168/19	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da odmah poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po prigovoru Zdenka Tičinovića, izjavljenom na obavijesti o izvršenom imenovanju članova Školskih odbora Osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ i Osnovne škole „Fra Lovro Karaula“, iz Livna, a na način da donesene odluke sadržavaju pouku o pravnom lijeku. 2. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 15 dana dostavi odgovor o načinu realiziranja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.09.2019. godine, obavijestili Gradsko vijeće Grada Livna o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane gradonačelnika Grada Livna.
Ž-BL-05-285/19	P-238/19	PREPORUKU 1. da preispita Rješenje o imenovanju privremenog Upravnog odbora ZU Dom zdravlja Velika kladuša od 22.01.2019. godine i Odluku o razrješenju direktora Doma zdravlja Velika Kladuša od 14.02.2019. godine te ponovi cjelokupnu proceduru u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana 2. da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dom zdravlja nije dostavio odgovor na Preporuku. Ombudsmeni će o nepoštovanju Preporuke Institucije, u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestiti nadležni viši organ.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-672/18	P-161/19	PREPORUKU Vijeću ministara Bosne i Hercegovine Da poduzme mjere u svrhu poštivanja principa i odredbi Zakons o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmana u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
Ž-BL-05-473/19	P-202/19	PREPORUKU direktoru JU "Centar za predškolsko vaspitanje" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja preduzme neophodne mjere i radnje kako bi konkurs za prijem stručnog saradnika – muzičkog pedagoga na neodređeno vrijeme, bio sproveden na odgovarajući način uz izbor kandidata koji ispunjava odgovarajuće uslove	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-624/19	P-221/19	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Stari Grad Sarajevo Načelniku Općine Stari Grad Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poništi Rješenje o razrješenju i sprovedu Zakonitu proceduru u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-05-51/18	P-269/19	1. Da poništi Oglas za izbor i imenovanje Upravnog vijeća Zavoda zdravstvenog osiguranja Županije Posavske, objavljen u Službenim novinama Federacije BiH broj: 66/17 od 01.09.2017. godine; 2. Da preduzme sve neophodne mjere kako bi se osiguralo imenovanje Upravnog vijeća Zavoda zdravstvenog osiguranja Posavskog kantona uz poštivanje svih zakonskih i podzakonskih propisa; 3. Da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Nema odgovora.Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
23	27	3	0	6	10	4
POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-04-786/19	P-222/19	P R E P O R U K U Direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo 1. Da prioritetno poduzme potrebne aktivnosti i mjere kako bi u što kraćem roku počela primjena Uredbe o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na funkcionalna medicinska sredstva; 2. Da o aktivnostima i mjerama obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	ODGOVOR 20.11.2019 ODGOVOR 14.02.2020 Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-246/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor 27.01.2020.Rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-247/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na prdmetu u toku.
Ž-BL-04-248/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor 27.01.2020, rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-249/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-250/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-251/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-252/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-253/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor, rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-260/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-268/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor, rad na predmetu u toku

Ž-BL-04-261/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-269/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-484/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	zaprimljen odgovor 27.01.2020 ,rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-517/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-524/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-485/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-04-154/19	P-162/19	P R E P O R U K U: 1. Da prioritarno poduzmu potrebne aktivnosti i mjere kako bi u što kraćem roku lijek Mitaton bio uvršten u Listu lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu zdravstveno stanje žaliteljice kao i drugih oboljelih; 2. Da o aktivnostima i mjerama obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo zdravstva je dostavilo instituciji Ombudsmena akt, broj: 04-37-4120/19 od 15.07.2019. godine u kojem je između ostalog navedeno: „Vašu preporuku moguće je realizirati kada se stvore uvjeti propisani navedenim zakonskim i podzakonskim aktima i to prvenstveno registracija pravnog zastupnika proizvođača lijeka u Bosni i Hercegovini koji bi pokrenuo postupak pribavljanja dozvole za stavljanje lijeka u promet ili aktivnosti za obezbjeđenje dovoljnih količina lijeka putem uvoza lijekova koji nemaju odobrenje u BiH, a u konačnici i pokretanje postupka za uvrštavanje lijeka na liste lijekova u Federaciji Bosne i Hercegovine...“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je ostvarena saradnja sa Federalnim ministarstvom zdravstva i Zavodom za zdravstveno osiguranje i reosiguranje Federacije Bosne i Hercegovine, ali da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine, broj: P-162/19, nije realizovana.
Nema odgovora						

Ž-BR-04-198/19	P-296/19	Fondu zdravstvenog osiguranja Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. Da preispitaju svoju odluku vezano za odobrenje pratioca žaliteljici prilikom odobravanja u stacionarno fizikalni tretman u nekoj od ustanova koja pružaju navedene tretmane, uvažavajući sveukupnu medicinsku dokumentaciju, kao i nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	19	0	0	2	1	1
POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-783/19	P-254/19	PREPORUKU NAČELNICI OPĆINE DRVAR 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Stranka preminula u toku postupka.
Ž-SA-04-37/19	P-264/19	P R E P O R U K U 1. Da razmotre mogućnost izmjene akta, broj: 04-35-SI/18 od 14.02.2018. godine kojim je propisano uputstvo u vezi sa primjenom članom 173. stav 1. Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rada i zaštiti porodica sa djecom, u smislu preciziranja stvarne vrijednosti i iskoristivosti pokretne ili nepokretne imovine, koja bi bila uslov za ostvarivanje prava na stalnu novčanu pomoć ili dječiji doplatak, a koju će utvrditi nadležni organ.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	19.12.2019.zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva i socijalne politike SBK .Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-04-1004/18	P-53/19	P R E P O R U K U Ministru za boračka pitanja Kantona Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovno razmotri inicijativu Udruženja Jedinствена organizacija boraca „Unija veterana“ Kantona Sarajevo za dodjelu stana pod zakup Šegalo Harisu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Cijeneći odgovor Ministarstva za boračka pitanja Kantona Sarajevo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-53/19 od 19.02.2019. godine nije realizovana, te će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana.
Ž-BL-04-349/19	P-157/19	PREPORUKU direktoru Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske • da uzimajući u obzir činjenicu da je podnosilac žalbe bio u docnji za podnošenje zahtjeva za priznavanje prava na penzijsko i invalidsko osiguranje Zavodu isključivo zbog neblagovremenog postupanja Fonda, iznađe modalitet, odnosno način da podnosiocu žalbe prizna pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje, • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke. PREPORUKU rukovodiocu Filijale Banjaluka, Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske • da na osnovu gore navedenog, poduzme sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti kako bi se prema zahtjevima građana postupalo ažurno, odnosno, u što kraćem mogućem roku, a u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	4	0	0	2	2	0
POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
Realizirana						
Ž-SA-04-657/18	P-49/19	P R E P O R U K U Direktor FZ PIO/MIO • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, u skladu sa Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način da dostavi fotokopiju kompletne relevantne dokumentacije vezane za ostvarivanje prava na penziju žaliteljice Azabagić Nevzete.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Imajući u vidu dostavljanje akata od strane FZ PIO/MIO, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka, broj: P-49/19 od dana 05.03.2019. godine, u cjelosti realizovana.
Ž-SA-04-1291/18	P-56/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Imajući u vidu naprijed navedeno, odnosno činjenicu da Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova ne može udovoljiti zahtjevu podnosioca žalbe iz razloga što za navedeni period od 08.04.1992. godine, do 23.12.1995. godine nije vršen obračun i isplata Ombudsmeni BiH ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu te su odlučili u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine da zatvore predmet broj Ž-SA-04-1291/18. kao ni uplata doprinosa.

Ž-SA-04-425/19	P-178/19	P R E P O R U K U Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Realizirana	DA	rad na predmetu u toku
Ž-SA-04-684/19	P-213/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Realizirana	DA	17.10.2019 zaprimljen odgovor Fed.Min.rada i soc.pol.Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Sarajevo je dostavio instituciji Ombudsmena izjašnjenje, broj: 04-35/16-2583/19 od 15.10.2019. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, odmah po primitku Vašeg akta od 17.06.2019.godine, prosljedilo je isti Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, koji je po ovom pitanju nadležan za postupanje, na koji se isti očitovao aktom broj: FZ1/3-05-7-1010-3/19 OD 17.07.2019. godine, u kojem stoji da su navodi iz članka neosnovani, te da se navedena kategorija tretira jednako i u zakonom predviđenim rokovima...“ Imajući u vidu navedeno, cijeneći sve informacije iz slučaja i dostavljenih odgovora Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da nema osnova za daljim postupanjem u predmetu
Ž-BL-04-438/19	P-242/19	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar – Kantonalnoj administrativnoj službi Bihać • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Uvidom u dostavljenu dokumentaciju, Ombudsman Bosne i Hercegovine utvrdio je da u predmetu podnositeljice žalbe Kantonalna administrativna služba Bihać donijela rješenja i postupala u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, kao i da je relevantna procedura provedena u skladu sa odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 29/98), te da ne postoji osnov za primjenu člana 2. Stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kojim je predviđeno postojanje različitog postupanja prema nekom od zabranjenih osnova.
Ž-BL-04-160/19	P-245/19	PREPORUKU rukovodioci filijale Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, odnosno da u skladu sa članom 206. Zakona o opštem upravnom postupku donese novo rješenje uvažavajući pravno shvatanje ovog suda i primjedbe suda u pogledu postupka.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Ovaj slučaj realizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Nije realizirana						
Ž-SA-04-587/18	P-29/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od petnaest (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Kako Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova nije postupilo po uputama institucije Ombudsmena i u ostavljenom roku obavijestilo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 28.03.2019. godine Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova poslali Uregenciju na preporuku broj P-29/19 od 12.02.2019. godine. 24.10.2019 izvan roka zaprimljen odgovor FMUP-a.
Ž-SA-04-298/19	P-147/19	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje prilikom planiranja budućih vanrednih povećanja minimalnih penzija nastoje uzeti u obzir i obuhvatiti i kategoriju lica koja ostvaruje srazmjerni dio penzije, a u zemljama u kojima borave minimalne ili niske iznose penzija.	25 - Penzije	Nije realizirana	NE	Naime, jedana broj građana naše zemlje a koji prima srazmjerni dio penzije iz tih zemalja se isto tako suočava sa ograničenjima prilikom ostvarenja određenih vanrednih prava i povećanja u odnosu na lica koja imaju prebivalište u tim zemljama. Nakon toga mogu se sagledati eventualni dalji koraci, kao što su zakonske inicijative, inicijative za izmjenu sporazuma ili informisanje institucija ombudsmena u navedenim zemljama u smislu pokretanja zajedničke kampanje, sličnih inicijativa i drugo. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-04-443/19	P-187/19	PREPORUKU direktoru Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske • da odlučujući o vremenskom važenju propisa kod ostvarivanja imovinskog prava, odnosno u konkretnom slučaju prava na porodičnu penziju, uzme u obzir i praksu Evrpskog suda za ljudska prava, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	S obzirom na to da označena odgovorna strana nije postupila po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine i Narodna skupština Republike Srpske.

Ž-BL-04-175/19	P-198/19	PREPORUKU rukovodioci filijale Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, odnosno da dostavite adekvatan akt kojim je odlučeno po zahtjevu podnosioca žalbe.	25 - Penzije	Nije realizirana	NE	Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-04-1240/18	P-243/19	PREPORUKU Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske • da u konkretnom slučaju poduzmu aktivnosti u cilju određivanja koji Zavod/Fond je nadležan za poduzimanje aktivnosti u cilju rješavanja konkretnog predmeta, a radi reguliranja prava podnosioca žalbe na ostvarivanje starosne penzije • da ulože dodatne napore kako bi u potpunosti mogli obavljati svoju koordinacijsku ulogu u punom značenju te riječi, kako bi u potpunosti mogli izvršavati obaveze koje proizilaze iz Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju PIO kao i Zapisnika sa stručnog sastanka predstavnika FZ PIO/MIO i Fonda PIO RS od 13.10.2006. godine . 1. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Zaprimljen odgovor 04.12.2019. nakon kojeg je upućena Obavijest o nepostupanju po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj P-243/19 Vladi Federacije Bosne i Hercegovine , Vladi Republike Srpske, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Sektor za penzijsko i invalidsko osiguranje i Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske -Odjeljenje za penzijsko-invalidsko osiguranje
UKUPNO	-	25 - Penzije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
11	11	6	0	0	5	0
POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
Realizirana						
Ž-BL-05-749/17	P-25/19	PREPORUKU • Da preduzmu sve potrebne radnje u cilju okončanja istrage i donošenja tužilačke odluke u predmetu pod brojem T13 0 KTAK 0037108 17.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	S obzirom da iz odgovora proizilazi da je nakon preporuke Ombudsmena nadležno tužilaštvo donijelo odluku u predmetu podnositeljice žalbe Ombudsmeni nemaju osnova za dalje postupanje po žalbi i donose odluku o zatvaranju predmeta.
Ostvarena saradnja						
Ž-BR-08-156/19	P-297/19	Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva TK, broj: T03 0 KTA 0078679 19 od 10.02.2020. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-05-2/19	P-297/19	Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva TK, broj: T03 0 KTA 0078679 19 od 10.02.2020. godine.
UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	3	1	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
Realizirana						
Ž-BL-05-128/19	P-196/19	PREPORUKU direktoru Orijentalnog instituta 1. Da po prijemu ove preporuke poništi javni konkurs za poziciju „Stručni saradnik bibliotekar – 1 izvršilac sa punim radnim vremenom“, koji je bio otvoren u periodu od dana 12.05.2018. godine do dana 28.05.2018. godine i sprovede novi u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast, rukovodeći se prvenstveno principima jednakih mogućnosti za sve kandidate;	28 - Predmeti korupcije	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-576/19 od dana 07.10.2019. godine, Orijentalni institut dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome između ostalog navodi da je uvažio i u praksi proveo sve radnje iz pomenute preporuke.
UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
Realizirana						
Ž-SA-05-158/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmana izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-159/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmana izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-160/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	29 - Migracije i azil	Realizirana	DA	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmana izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-161/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmana izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.

Ž-SA-05-162/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;	29 - Migracije i azil	Realizirana	DA	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugerise se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-163/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;	29 - Migracije i azil	Realizirana	DA	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugerise se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-920/19	P-300/19	P R E P O R U K U Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil Službi za poslove sa strancima 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, navedni organi iz djelokruga svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere u cilju prevazilaženja nastale situacije, odnosno da izvrše zakazivanje postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju mlđb. tražitelja azila u što skorijem vremenskom periodu.	29 - Migracije i azil	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2020 odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-921/19	P-300/19	P R E P O R U K U Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil Službi za poslove sa strancima 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, navedni organi iz djelokruga svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere u cilju prevazilaženja nastale situacije, odnosno da izvrše zakazivanje postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju mlđb. tražitelja azila u što skorijem vremenskom periodu.	29 - Migracije i azil	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2020. odgovor, rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-922/19	P-300/19	P R E P O R U K U Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil Službi za poslove sa strancima 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, navedni organi iz djelokruga svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere u cilju prevazilaženja nastale situacije, odnosno da izvrše zakazivanje postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju mlđb. tražitelja azila u što skorijem vremenskom periodu.	29 - Migracije i azil	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-1006/19	P-299/19	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil 1. Da ne organičavaju slobodu kretanja migranata/tražitelja azila i izbjeglica na način kako je to predviđeno Zaključkom o ograničavanju slobode kretanja migrana/tražitelja azila i izbjeglica u Unsko-sanskom kantonu, već samo i isključivo poštujući odredbe Zakona o strancima i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine. Ograničenje slobode kretanja migranata/tražitelja azila i izbjeglica se mora temeljiti na pojedinačnoj procjeni, a ne na kolektivni način kako navedeni Zaključak podrazumijeva	29 - Migracije i azil	Nema odgovora	NE	Budući da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na preporuku , upućena je urgencija Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona Bihać i Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine Sarajevo. Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	10	1	0	1	0	1
POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0

POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
Nije realizirana						
Ž-SA-08-360/19	P-232/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Regionalna advokatska komora Tuzla uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	31 - Advokati	Nije realizirana	DA	U konkretnom slučaju Regionalna advokatska komora Tuzla nije postupila po aktima i zahtjevima Ombudsmena Bosne i Hercegovine, što predstavlja kršenje Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, dana 01.11.2019. godine donesena je preporuka u vezi sa žalbom, kojom je zatraženo da odmah po njenom prijemu Regionalna advokatska komora Tuzla uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena
UKUPNO	-	31 - Advokati				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
Realizirana						
Ž-BL-05-467/19	P-197/19	PREPORUKU načelniku općine Velika Kladuša 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, polazeći od svojih statutarnih nadležnosti preuzme odgovarajuće prema nadležnoj Inspekciji da uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Ovaj slučaj realizovane preporuke će biti uvršten u godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-581/19	P-301/19	Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Inspektoratu rada, zaštite na radu i socijalne zaštite • da ponovno izvrši inspeksijski nadzor kod subjekta nadzora - Stomatološki fakultet Univerziteta u Sarajevu, i uvažavajući navode iz ove Preporuke izvrši uvid u Odluku disciplinske komisije Stomatološkog fakulteta broj: 01-3-64-50/18 od 27.02.2019. godine i Odluku Nastavno-naučnog vijeća broj: 01-4-116-4/2019 od 12.04.2019. godine;	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 21.01.2020. Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-258/19	P-152/19	P R E P O R U K U 1. Odjeljenju komunalne policije Grada Banjaluka da, ponovo, uvažavajući mišljenje izneseno u ovoj Preporuci, izvrši komunalno-inspeksijski nadzor u gore navedenom subjektu i preduzme zakonom propisane mjere iz svoje nadležnosti 2. Gradonačelniku Grada Banjaluka, da odluči o peticiji Zajednice etažnih vlasnika Nikole Pašića br. 16 i 18 od 19.03.2018. godine 3. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama na realizaciji navedene Preporuke	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Kako su ombudsmeni Bosne i Hercegovine utvrdili kršenje prava u konkretnom predmetu i izdali preporuku nadležnom organu čime je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi
Ž-BL-05-267/19	P-240/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke u saradnji sa organima unutrašnjih poslova preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju regulisanja saobraćaja i nesmetanog korištenje garaža u stambeno-poslovnom objektu „Kristina“ ul. Vidovdanska 57-B u Doboju. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi, a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
Nema odgovora						
Ž-BR-05-175/19	P-292/19	Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove Inspektoratu urbanističko-gradevinske, tržišne, turističko-ugostiteljske, putne i termoeenergetske inspekcije 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 07.08.2019. g., 08.10.2019.g. i 13.11.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	1	0	1	2	1
POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0